PETRI CASTELLANI

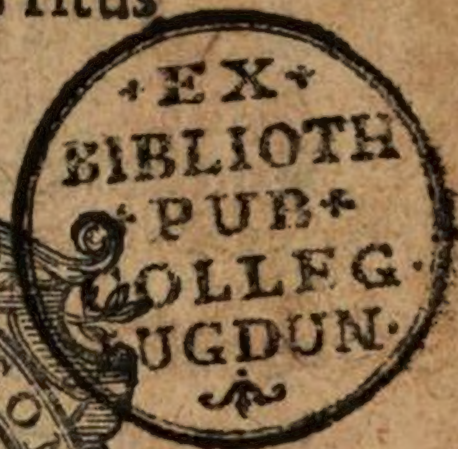
GERARDIMONTENSIS

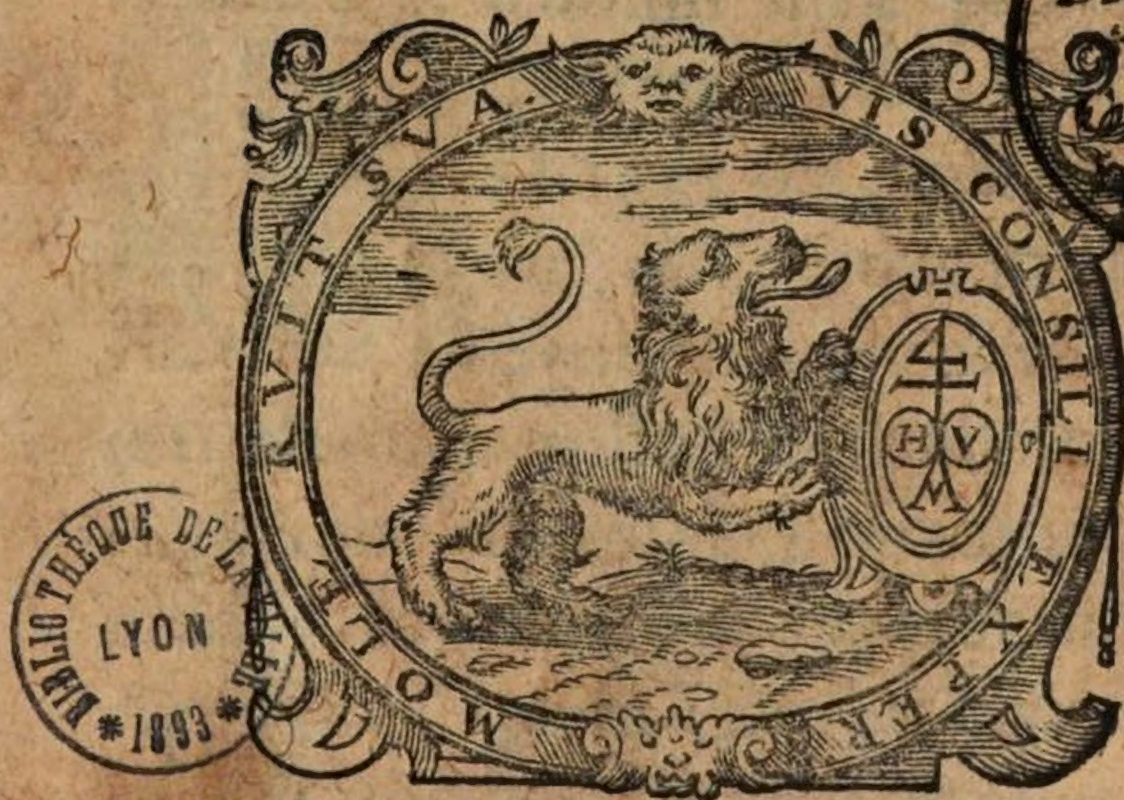
ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ,

SIVE

DE FESTIS GRAECORVM SYNTAGMA.

In quo plurimi antiquitatis ritus illuſtrantur.

ANTVERPIAE,
Ex Officina Typographica Hieronymi Verduſsij.
Cum gratia & priuilegio.

AMPLISSIMO VIRO

BALTHAZARO DE ROBIANO,

SVMMO PRINCIPALIS ÆRARII

PRAEFECTO

L. M. D. C. Q.

PETRVS CASTELLANVS.

PRimum meæ profeſſionis ſpecimen Tibi, VIR AMPLISSIME, meritò debetur, qui primus in eâ mihi favorem tuum ultrò pręſtitiſti. Nec tamen illud hoſtimentum eſſe cupio tuorum in me beneficiorum. Eiusmodi arrogantia condonetur amentiæ Appionis, quem Tiberius Cymbalum mundi vocabat, quique immortalitate donari à ſe putabat, ad quos aliqua componebat. Ego ſat habeo ſi qualecumque

grati animi testimonium publicè extet, quo significẽ nihil affectui defuisse præter remunerandi facultatem. Si tamen Socratis exemplum non spernis, ego Æschinis munificentiam imitari audebo; & cùm nihil dignum te, quod dare tibi possim, inueniam, quod vnum habeo, me ipsum donare non recuso. Tale verò munus quàm boni cõsules, nemo dubitabit, nisi qui humanitatem tuam ignorat; quæ in eo dignitatis fastigio sic eminet, vt quemquam latere nequeat. Muneris tui dignitas cùm ad ostentandam authoritatem, atque ad explendam ambitionem sit accommodatissima, Te tamen communi Ciuium æqualitate non eximit, neque extra priuatorum mores effert. Adeo nihil mutauit in Te fortunæ amplitudo, nisi vt prodesse tantundem posses, vt velles. Alium anxia supplicantium agmina, congressusque per ambitum parati delectant: fuêre qui miseros inani spe lactarent, quò longam clientũ

ſeriem velut in pompam circumduce-rent. Tibi verò quanta ſemper lenitas, quanta humanitas! vt alijs affectata, Tibi ingenita videatur. Nunquam dura fandi tempora, facillimi ſemper acceſſus; & cùm ingens multitudo negotioſorum quotidie limen tuum obſideat, omnibus vnus ſatisfacis; & quod mirum magis, ita Te geris, vt neminem à ſermone tuo triſtem diſcedere patiaris. Sed neque Principi detrimento eſt tua in Ciues charitas: Atque, vt ex Antonini Pij Scito, *Nihil ſordidius, immò crudelius iudicas, quam ſi rempublicam hi arrodant, qui nihil in eam ſuo labore conferant*; Ita omni ſtudio contendis, vt æqua bene meritis præmia rependantur. Quâ moderatione conſecutus es, vt & ſummâ P.P. gratiâ floreas & Ciuium amorem, atque beneuolentiam promerearis: Ille Prudentiam fidem Integritatem ſequatur; Hi benignitatem, Humanitatem, Comitatem admirentur. Et ſanè quid ille de te cenſeat, egregiè declaravit,
 dum

dum in componendis Aquiſgranenſium factionibus, vti induſtriâ tuâ voluit: Et quam Hi ſibi gratulentur intelligere poteris, quoties tui famâ frui voles. Tam inſignes animi dotes, exemplo inter mortales raro, nec fortuna deſtituit. Eius enim munera tibi ex Socratis voto contigerunt; & cùm intus pulcher ſis, exteriora ſunt internis amica: opes autem habes, quantas ferre nemo niſi temperans queat. His adde Liberos, quales etiam eligere velles, niſi genuiſſes. Quid de LANCELOTO nobis cenſendum ſit, iam Principis iudicio definitum eſt, qui eum dignitate non vulgari auxit. BALTHAZARI ingenium ipſe propiùs inſpexi, & tota mecum Academia, dum in celeberrimo graviſſimorũ virorum cœtu ſingularis eruditionis ſpecimen exhibentem, ipſæ etiam ſcholæ obſtupeſcerent. Morum depravatio locum fecit proverbio,

Ἡρώων παῖδες κακὰ ἐλέγχεα.

He-

Heroum filij noxæ.

Sic enim plerisque comparatum est, ut parentum gloria socordiam intendãt, & securi, fucorum instar, alienis subsidijs incubent, sibi ignavi, suis graves: At tuus iste, quasi virtutem Patris adversariam nactus, quo vulgus passim gloriatur, eo se onerari putavit, si vitâ degeneri exempla domestica macularet. Igitur ita se studijs dedit, tanquam sola ex illis spes esset. Quid in Philosophiâ arduum, quod iudicij constantiâ non superarit? Quid in Theologiâ arcanum, quò perspicacis ingenij acumine non penetrarit? Quamobrem si rectè Menander,

Οὐκ ἐςὶ μείζων ἡδονὴ ταύτης πατρὶ,
Ἢ σωφρονοῦντα, καὶ φρονοῦντ' ἰδεῖν τινα
Τῶν ἐξ ἑαυτοῦ.

Non est maior voluptas istâ Patri,
Quam modestum, & sapientem videre
quempiam
Ex se natorum,

Iustas habes lætitiæ causas, in eo sortem

 Augusti

Augusti supergressus, quem familia omnibus probris contaminata proclamare coëgit,

Α'ιθ' ὄφελαν ἄγαμός τε μέναι, ἄγονός τ' ἀπολέσθαι.

Verùm

Tali tu felix nato; felicior ille
Te Patre.

Inter hæc nihil maius adprecari possum, quàm ut DEVS OPT. MAX. vota nostra respiciat, & te lætum atque fidentem & sobole, & disciplina domus, quam diutissimè conseruet. Vale. Louanij VII. Idus Septembres, CIↃ IↃC XVII.

PRAEFATIO
AD LECTOREM.

MICE LECTOR. *Ex iis, quæ indistinctè & promiscuè inter legendum annotaui, pauca in ordinem redegi, & hoc de* FESTIS *opusculum concinnaui. Sed non eâ curâ, quam hodie in isto genere scriptorum homines Musici desiderant. Nam quæ duo ad perfecti operis laudem præcipuè requiruntur, ea mihi in his defuisse profiteri non pudet; iudicium, dico, & otium. Illud per ætatem; Hoc per alia studia. Quippe succisiua tantùm, & subsecūdaria tempora, quibus animus interstitione grauiorum curarum datâ laxari, indulgeriq; potest, ad lustrandam iuuenilium obseruationum syluam conferre fas mihi fuit. Quod si tantùm hoc agere liceret, aut si fructus literarij laboris esset amplior, plura dare forsan, & elimatiora possem. At præsens labor subsistere debuit intra ea, quæ pænè puer obseruaui. Quippe cum noua colligere non vacet, parti incumbendum fuit. Equidem ex quo animum ad Græcas literas primùm appuli, ne totum in addiscendis vocabu-*

cabulis tempus periret, optimorum Authorum lectioni me potissimùm dedi, per quam, cum ipsius linguæ notitia, rerum quoque scientia augeretur. Itaque dum pro captu illius ætatis non paucos euoluo, atque excerpo, in molem opinione meâ grandiorem, confusanea aduersariorum farrago paullatim excreuit. Verè appello confusaneam, in qua multa malè scripta; plura, vt à Tyrone, non rectè intellecta: quorum si nõnulla subrepserint, ætati veniam dari peto. Equidem si tunc diligentiæ par iudicium affuisset, nunc mihi totum illud antiquitatis Græcanicæ negotium explicatu facilius, atque deprompt u foret. Iam verò Terentianum illud vsu venit,

Non licet hominem esse sæpe ita vt vult, si non sinit.

Nam vt maxime velim; & possim quoque opus id excolere, non ita tempus est mihi, quod ad vtilioris artis contemplationem me necessariò vocat, etsi respectantem, & oculos ad eas literarum amœnitates per interualla reflectentem. Cœpi igitur in vicem remissionis excutere schedas meas, & ex iis seligere, quæ ad illustrandam Atheniensium rempub. faciunt: iamq; in ordinem qualemcumq; nonnulla redegi, vt ex informi illà variarum lectionum maßâ, nunc quædam in speciem corporis lineamenta videantur. Et quidem à Sacris initium feci: quorum partem non exiguã FESTA *conficiunt; eaq; cæteris præmittere visum fuit. Nam quæ ad*

Tem-

Templa, Signa, Sacerdotes, Sacrificia spectant, suo tempore dabo. Denique experiar, quid de Legibus, Iudicijs, Magistratibus, Moribusq́ tum publicè, tum priuatim insignioribus, in medium afferre mediocritas nostra valeat. Non ignoro Spartam hanc à Sigonio præclarè exornatam; sed homo πολυγραφώτατος dum vniuersæ antiquitatis historiam cõplecti stilo conatur; in portionibus omisit multa, vel neglexit, non minus digna memoratu, quàm ea quæ curiosè persequitur. Præterea cùm in hoc genere studiorum, nihil ἀνέγγυον, neq; ἀμάρτυρον produci debeat; Ille sic pleraque tradidit, vt in rebus à memoria nostra remotißimis, sibi tanquam Authori, fidem adhiberi cupiat. At maxima pars ipsos scriptorum locos, ex quibus omnia desumpta sunt, inspicere mallet, quòd hîc non plus vlli credatur, quàm adductis antiquorum testimonijs probarit. Verùm, vt ad propositum reuertar, in hac particula operis, vnus remorari me potuit, & à cæpto deterrere Io. Mevrsivs, *eruditionis reconditæ vir, cui lubens in hac laude cesserim, vt etiam in πολυμαθίᾳ cedo, & cura, & elegantia scriptionis. Is enim eandem tractare materiam adgressus, edito de Populis Atticæ volumine, Festorum quoque enarrationem pollicetur. Eam iamdudum exspectaui, hunc fætum, ceu malè natum exponẽdi certus; quemadmodum & quæ de populis Atticæ contexueram, abjeci; quod in omnibus propè cum Meursio*

con-

conuenirem, in dispositione solùm ab eo diuersus: nam vnicuique Φυλῆ suos Δήμους adsignaram, quos ipse literarum ordine recenset: quem tantum abest vt improbem, quin etiam in hoc tempore secutus sim: quia temporum series, quam obseruare institueram oppidò difficilis explicatu videbatur. Cæterum Meursij cunctatio effecit, vt Amicis, alterum periisse partum ægrè ferentibus, & vt hunc tollerem impellentibus, aliquando paruerim. Sed idem quoque dum populos Atticæ illustrat, non pauca per occasionem de Festis affert; quæ quidem ante me edidit, sed an obseruarit etiam ignoro. Testes habeo multos, quibus ista, & alia ostēdi, priusquam liber ille prodijsset in lucem, aut à me visus esset. Sicubi per eum profeci, id cum honorifica nominis mentione profiteor. At verò dum Antuerpiæ de editione huius libri cum Typogrophis ago, Andreas Schottus, quo nihil doctius hodie, & humanius orbis habet, mihi Harpocrationem communicauit, in quo illustrando PHILIPPVS IAC. MAVSSACVS *meo iudicio, singularem eruditionis, & industriæ laudem est assecutus. Cùm verò in notis eius legissem paratam illi esse festorum συναγωγὴν, actum me egisse illicò iudicabam. Etenim quàm longo interuallo conatus meos superare posset vir ille ingenio præstans, & omnibus disciplinis abundans, ex ijs, quæ inter manus erant, facillimè coniectabam. Sed quia res non erat integra, & iam Typographi*

ma-

manum admouerant operi, pergendum vlterius etiam inuito fuit Itaque & Meursii, & Maussaci candorem obtestor, vt hîc me Horatianum illud vsurpare patiantur:

Si quid nouisti rectius istis
Candidus imperti; si non, his vtere mecum.

Et quidem in hoc Syntagmate festa recenseo plurima, vt arbitror, & præcipua: nam omnia, nõ fuit meæ tenuitatis. Huc etiam accedit, quod multa sparsim annotata sint, quæ ob interpositam temporis intercapedinem obliuio fugitiua mihi ademit; atque hinc nisi fortuitò occurrant, velut ignorata prætereantur. Vt ecce nunc in schedulam incidi planè reiiculam, in qua Βαλλητὺς *festi nomen esse olim signaram, & ad eius declaratione͂ Athenæum, & Hesychium laudaram. Et ille quidem libro 9.* Ἐλευσῖνι γὰρ τῇ ἐμῇ οἶδα τινὰ πανήγυριν ἀγομένην, καὶ καλουμένην Βαλλητύν. *Hic autem inquit* Βαλλητὺς *(male* Βαλλητοὺς*)* ἑορτὴ Ἀθήνησιν ἐπὶ Δημοφῶντι τοῦ Κελεοῦ. *Quod ideo dixi, vt obiter indicarem, me æquo animo laturum si non omnia retulisse dicar. Illa verò maiora, Olympia, Isthmia, Pythia, Nemeæa prudens omisi, vt vulgata satis, & explicata. Subieci quæ de mensibus & anno Atheniensium Xylander, & Beutherus animaduerterunt; tum quia non parum ad illustrationem festorum faciunt; tum vt simul, & vno in loco, quidquid est huius materiæ tibi exhiberetur. Non longiori sermone te Lector optime,*

Optime, morabor; pauca tantũ de ſcriptoribus Feſtorum, eorumq́; origine propoſita legere ne pigeat.

Scripſere de Feſtis Ephorus, & Philochorus, author eſt Harpocration in vocibus Ἀλῷα, Χύτροι, *&* Ἀπατούρια. *Sigillatim verò de Feſtis Athenienſium ſcripſit Lyſimachus. Idem in dictione* Σκίροι. *Et de feſtis Lacedæmoniorum Pauſanias quidam Spartanus; quod à Suida proditum eſt.*

Dierum alios fuiſſe ἐργασίμους, *alios* ἑορτασίμους *ab ipſa quodammodo naſcentis origine mũdi veteres ita crediderunt, vt hanc diſtinctionem inſtinctu naturæ communis inductam eſſe certò ſibi perſuaderent. Idq́; luculenter ex Strabone, & Longino demonſtrat Caſaubonus libro 1. de Satyrica Poëſi, capite 1. Nos autem ſacræ literæ docent iſtius partitionis authorem eſſe Deum: quod ſoli Hebræi non ignorarunt, vt qui propè ſoli inter mortales, veri Dei notitiam habuerunt. Quo nomine ſolos ipſos quoque cum Chaldæis, oraculi reſponſo ſapientes fuiſſe iudicatos legimus, apud Iuſtinum Martyrem in oratione parænetica ad gentes; & Euſebium lib. 9 præparationis Euangelicæ:*

Μοῦνοι Χαλδαῖοι σοφίην λάχον, ἠδ᾽ ἄρ Ἑβραῖοι,
Αὐτογένητον ἄνακτα σεβαζόμενοι θεὸν ἁγνῶς.

Reliquæ gentes etſi ab inſtitutione prima longè deuiarunt; duas tamen præcipuè cauſas feſtorum agnouerunt; honorem diuini Numinis, & hominum à conſuetis laboribus ceſſationem. Atque initio quidem

dem pauca obseruarunt, ac potissimùm eo tempore, quod, cōportatis in horrea frugibus, vertentis anni circa terram labor, vnicum mundi adhuc iuuenantis exercitium, otio reliquum fecisse videbatur. Vnde Aristotel. 8. Nicomach. sacrificia primum inter homines subductis fructibus peragi cœpta existimauit: Αἱ ἀρχαῖαι θυσίαι, *inquit*, καὶ σύνοδοι φαίνονται γίνεσθαι μετὰ τὰς τῶν καρπῶν συγκομιδὰς, οἷον ἀπαρχαί· μάλιστα γὰρ ἐν τούτοις ἐσχόλαζον τοῖς καιροῖς. Antiqua sacrificia, & conuentus fieri solita videntur post frugum collectionem, veluti quędam primitię: maximè enim iis temporibus otiabantur. *Quia verò inter fructus terræ ad exhilarandos hominū animos, vinum præ cæteris singularē vim habeat; idcirco eius repertorem, ceu lætitiæ datorem, & omnium quasi celebritatum authorem in primis venerati sunt, vnde & Lyæum, & Methymnæum appellarunt.* Τὰς εὐωχίας ἐκάλουν οὐκ ἀπὸ τῆς ὀχῆς, ἥ ἐστι τροφὴ, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ κατὰ ταύτας εὖ ἔχειν· εἰς ἃς δὴ συνιόντες οἱ τὸ θεῖον τιμῶντες, καὶ ἐς εὐφροσύνην, καὶ ἄνεσιν αὑτοὺς μεθιέντες, τὸ μὲν ποτὸν μέθυ, τὸν δὲ τοῦτο δωρησάμενον θεὸν Μεθυμναῖον, καὶ Λυαῖον, καὶ Εὔιον, καὶ Ἰήιον προσηγόρευον. Εὐωχίας quidem non ἀπὸ τῆς ὀχῆς, quo vocabulo indicatur alimentum, nuncuparunt, sed quod in iis bene conuiuis esset: nam ad epulas conuenientes primum Deos venerabantur, deinde ad animi remissionem, ac hilaritatem sese transferebant, potionem quidem μέθυ,

eius-

eiusque largitorem Methymnæum, Lyæum, Euium, Ieïum appellabant. *Sed postquam fragilis, & laboriosa mortalitas, veriq; numinis exsors, noua Deorum monstra sibi finxit, eaq; in partes digerere, atque, vt ait Plinius, portionibus colere cœpit, quo quisque maximè indigebat; maior propè Deorum populus, quam hominum extitit. Hunc affectum excepit superstitio, quæ Deorum numero solennitates adæquauit Cuius rei testis est locupletiss. Theodor. serm. 7. de curatione Græcan. affect.* Τούτοις καὶ ἑορτὰς, καὶ πανηγύρεις, καὶ δημοθοινίας ἐπιτελεῖν ὁ τῶν ἀνθρώπων ἀλάστωρ ἐνομοθέτησε. Πάνδια μὲν καὶ Διάσια Διῒ καὶ Ἥραια τῇ Ἥρᾳ καὶ τῇ Ἀθηνᾷ Παναθήναια· καὶ Διονύσῳ Διονύσια· καὶ Ἐλευσίνια, καὶ θεσμοφόρια τῇ Δηοῖ· καὶ Δήλια, καὶ Πύθια τῷ Ἀπόλλωνι· καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ ἅπασι. πολὺς γὰρ τούτων ὅμιλος ἀπεκλήρωσε πανηγύρεις ἑκάστῳ τῶν δαιμόνων, ἐκ τῆς προσηγορίας ὀνομάσας τὴν ἑορτήν. *Et hinc illa rituum ac cæremoniarum diuersitas fluxit, dum, prout quæque natio affecta fuit, ita aliis atque aliis oblectari numina sua existimauit. Quod copiosè demonstrat Apuleius libro de Deo Socratis:* Vnde, *inquit*, & religionum diuersis obseruationibus, & sacrorum variis suppliciis fides impertienda est, Etsi nonnulli sunt ex horum Diuorum numero, qui nocturnis vel diurnis, prōptis, vel occultis, lætioribus, vel tristioribus hostiis, vel cæremoniis, vel ritibus gaudeant: vti Ægyptia numina fermè plangoribus,

tribus, Græca plerumque choræis, Barbara autem ſtrepitu Cymbaliſtarum, & Tympaniſtarum, & Choraularum. Itidem pro regionibus, & cætera in ſacris differunt, longa varietate pomparum agmina, myſteriorum ſilentia, ſacerdotum officia, ſacrificãtium obſequia: item Deorũ effigies, & exuuiæ, templorum religiones, & regiones, hoſtiarum cruores, & colores.

Sed omnium prope gentium religionem Athenienſes ſuperare voluerunt. Vix enim aliam reperias, quæ tot dies feſtos egerit. Quin immò duplo plures, quam alij ſolerent, obſeruaſſe tradit Xenophon lib de Repub. Athen. Καὶ ἄγουσι μὲν ἑορτὰς διπλασίους, ἢ οἱ ἄλλοι. Et agunt feſtos dies duplo plures quàm alij. *Cauſa eſt Deorum multitudo: neque enim patrijs contenti numinibus (quæ vt ex Plutarcho in Niciâ, & Pauſaniâ in Atticis, duodecim habuerunt) etiam peregrina paſſim in ciuitatem ſuam adſciuerunt. Hinc quoque feſtorum dierum alios patrios, alios adſcititios habuerunt: Non obſcurè Harpocration ex Iſocratis Areopagitico:* Ἐπιθέτους ἑορτὰς, τὰς μὴ πατρίους, ἀλλ' ὡς ἢ ἐπιψηφισθείσας, ἐπιθέτους ἐκάλουν. *Sic Dionyſia inter* ἐπιθέτων ἑορτὰς *erunt recenſenda: eorum enim cæremonias Athenienſes oraculi iuſſione decreuerunt, vt patet ex Demoſthenis orat. contra Midiam. Et videntur hæc peregrina ſacra comeſſationibus peragi ſolita: ait enim Iſocrates;* Οὐ δὲ τὰς μὲν ἐπιθέτων ἑορτὰς, αἷς

 ἑστια-

ἑστιατίς τις ποθοτείη. μεγαλοπρεπῶς ἦγον, Neque festa peregrina, quibus epulæ adhibentur, splendidè celebrabant.

Præcipua festorum solennitas in pompâ cernebatur. Est autem Pompa traductio, siue transuectio per publicas vrbis vias, à loco certo in certum locum, siue eundem, siue alium. Nec tantùm rebus ad sacra pertinentibus, sed vario etiam spectaculorum apparatu instruebatur, quæ vndique multitudinem illiceret, & confluebat non immodica, accendente cupidinem visendi famâ celebritatis. Repræsentabantur in eo pompæ apparatu simulachra rei gestæ, quæ ad Deum illum referebantur, cuius sacra peragebant. Et nihil exhiberi solitum, quod non aut in historia aut fabulâ fundaretur, Arnobius ostendit libro quinto, aduersus eos qui insanientis vulgi superstitionem, ad occultam rei naturalis significationem allegoricâ interpretatione transferebant. Quæ si vobis, *inquit*, viderentur ineptiarum talium fabulæ, neque in vsu retineretis quædam suo, neque per cursus annuos lætitias exerceretis, vt festas, neque vt rerum simulachra gestarum, sacrorum conseruaretis in ritibus. *Et postmodum:* Vnde igitur probamus historias has omnes rerum esse gestarum conscriptiones? ex solennibus scilicet sacris, atque initiorum mysteriis: vel quæ statis fiunt temporibus, ac diebus, vel quæ in abdito tradunt

gen-

gentes, moris proprij perpetuitate seruata. Neque enim credendum est sine suis originibus hæc esse frustra, atque inania fieri, nec habere coniunctas primis institutionibus causas. *Arnobio consonat Eusebius libro 3 præparationis Euangelicæ, frustra obtendi rerum naturæ explicationem, vbi fabulæ factis exprimantur.*

Ad hunc pompæ ornatum primò bona triginta Tyrannorum contulerunt Harpocrat. ex Philochoro: Πομπείοις δέ φησι Φιλόχορος πρότερον ἐχρῶντο οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς οὐσίας τῶν τριάκοντα κατασκευασθεισῶν. *Postea statu Reipub. ad Democratiam redacto, Ciues opibus affluentes ad sumptus faciendos cogebãtur, eoq; remedio vsi fuerunt, ad refrænandam aliquorum potentiam. Nam si quem præcæteris eminere viderent (quod in Democratiâ periculosum) ei munerum non modo necessariorum sed etiam ludicrorum onus imponebant, quo facultates eius etiam cũ quadam honoris specie minuerentur. Hinc Atheniensium morem notat Aristot lib 5. Politic. c. 8. & Xenophon lib. de Repub. Athenienſ. Quantus autem splendor aliquando, quantaq; profusio fuerit eorum qui pompas, ludosq; procurabant, abundè docuit Casaubon lib. 3 ad Athenæũ, cap. 1. Nec omnia pompæ gestamina fuisse temporaria, sed plurima etiam perpetua argumẽto locus est, quem* πομπεῖον *appellabant, in quo ista celebritatum choragia adseruabantur. Meminerunt Andocydes oratione de*

myſteriis , Laërtius in vita Socratis , & Pollux.

Princeps feſti actus erat ſacrificium. Sacrificiorum autem alia Δημοτελῆ, *alia* Δημοτικὰ, *vt docet Harpocrat.* Δημοτελῆ, *authore Heſych. dicuntur,* εἰς ἃ θύματα δίδωσιν ἡ πόλις. Δημοτικὰ εἰς ἃ οἱ δῆμοι *Inter litandum præconis voce fauſta ſibi, & ſociis precabātur. Ita Herodot. lib. 6. Platæenſibus, & Ariſtoph. in Auibus, Chys Athenienſes felicia, fauſtaq́; precari ſolitos tradunt. Nec ſemper eadem optabant; ſed ex proprietate Numinis, aut etiam pro temporum ſtatu vota mutabant Nam. vt videre eſt in Midiana Demoſthenis, ad ſanitatem impetrandam Ioui ſupremo, & Herculi, & Apollini præſidi ſupplicabant. Si bona fortuna optabatur, ad Apollinem cōpitalitium, Latonam, Dianam preces conuertebāt. Si in magno diſcrimine verſarētur, Samothracum Deorum opem implorabant, Hinc etiam orationes, & hymni diuerſa: Theodoretus ſerm 4. eorum varia nomina profert:* Μήτε τῇ Δηοῖ τὸν Ἴουλον ᾄσωμεν, ἢ τὸν Λιτυέρσαν τῇ Ῥέᾳ, μὴ Διονύσῳ τὸν διθύραμβον, μὴ τῷ Πυθίῳ μάντει τὸν Παιᾶνα, μήτε τῇ Ἀρτέμιδι τὸν ὑπόρχηον, Neque cantemus Iulum Cereri, nec Rheæ Lityerſam, nec Baccho Dithyrambū, nec Pythio vati Pæana, nec Dianæ Hypæpum.

Peracta re diuina, victimarum reliquiæ diuidebantur; quarum diribitor apud Ariſtophanem paſſim Κωλακρέτης *appellatur. Hic tum in omne genus lætitiæ effuſi conuiuia inter ſe curabant, quæ* Δημο-

θοινίας

θοινίαι dicebantur. nihil triste audiri, aut dici fas; atque adeò, die feriarum, *vt ait Petronius,* etiam lugentes ridebant. *Et ne quid publicæ voluptati officeret, fora omnia, atque iudicia cessabant: quin immò lege cautum nè quidquam ageretur, quod ad solennitatem non pertineret. Meminit illius legis Demosthenes in oratione contra Timocratem. Plura proferrem; nisi & hæc nimis esse multa iudicarem. Vale igitur candide Lector, & conatibus meis faue, Louanij ipsis Idibus Augusti,* CIↃ IↃC XVII.

Cum Priuilegio ad sexennium. Signatum

BAVDEVVYNS.

INDEX

Eorum quæ in ſingulis Feſtis obſeruantur.

Agrionia.

BAcchus Agrionius. eiuſdem varia cognomina: duo benignitatis, & duo crudelitatis. cur in Agrioniis Bacchus ad muſas diuertiſſe dicatur. Cur Minyę poſteritas à ſacris Bacchi Agrionij arceatur.

Adonia.

Feſtum lugubre. Ἀδωνίαν ἄγειν, Ἀδωνιασμὸς, Ἀδωνίδια, Adonis horti Adonis Gingres. Tibiæ Gingræ. Καθέδρα quid ſit. Vnde adagium οὐδὲν ἱερόν.

Halia.

Feſtum apud Rhodios, non in memoriam imperij maris, ſed in honorem Solis. Rhodos ciuitas Solis.

Haloa.

Per ſolas frugum primitias celebrabantur. Victimas cędere vetitum.

Amphidromia.

Pueri recens nati circum lares ferebantur. Nomina quando pueris imponebantur. Obſtetrices quinto demum poſt partum die lotis manibus abſcedebant. Δεκάτην ἑστιάσαι.

Anacia.

Dioſcuri quare Anaces dicti. Trittya quid. Xeniſ-

Brauronia.

Brauron Atticæ vicus. Diana Brauronia. Eiuſdem ſimulachrum vetuſtiſſimum. Xerxes rapuit. Per Brauroniorum ſolennitatem Ilias à Poëtis decantabatur. Virgines ante nuptias Dianæ conſecrari ſolitæ. cauſa huius ritus. Ἀρκτεύειν. Ἄρκτοι Suidas reſtitutus. δεκατεύειν. Interpres Herodoti notatus.

Gamelia.

MAtrimonij author apud Athenienſes Cecrops. Menſis Gamelion. Iuno Gamelia. Nupturæ Iunoni, Veneri, & Gratiis rem diuinam faciebant. Diſtinctio inter γαμήλια, & γαμηλίαν. γαμήγυρις. Lege Athenienſium Ciuis non erat, niſi qui vtriſque parentibus Ciuibus eſſet procreatus. Iudicium peregrinitatis.

Dædalia.

DÆdalus Platæenſibus cultus. Feſtum in gratiam artis fabrilis inſtitutum. Meurſius laudatus.

Daphnephoria.

Dapnephoriorum ſolennitas ex Procli Chreſtomathia deſcripta. Laudatus Schottus. Iphicratidæ genus calceamenti. Iſmenius Apollo. Galaxios Apollo.

Delia.

Origo Deliorum. Choræ. Athenienſes Sacrum mittebant in Delum per Theoros. Theori qui ſint. Δηλιασταί. Ἀρχιθέωρος. Naues ſacræ numero quinque. Antiquiſſima ſacrarum nauium Delias. Hæc toties reparata, vt vix eadem dici potuerit. Delias coronata, & à co-

ronatione

ronatione festi initium. Primitiæ Hyperboreorum. Ara Delij Apollinis inter septem orbis miracula. Ea ex solis dextris cornibus structa sine glutino: Alij ex sinistris. Structa ex cornibus Cynthiadum caprarum ab Apolline quadrimo. Chorus circum aram. Inter saltandum aram verberibus,& oleam morsibus appetebant, Choræa Grus vocata. Chorus triplex, virorum, mulierum, puerorũ, Agones musici; Cursus equorum. Insula profanata; sed à Pisistrato & Atheniensibus expiata. Lex ne quis in Delo aut nasceretur, aut moreretur. Canis in Delo esse non poterat. Per tempus sacrorum Deliorum, neminem affici supplicio licebat: Hinc Socrati prorogata vita.

Diasia.

Antiquissimum Iouis festum. Occasio festi. Iuppiter Μειλίχιος. extra muros celebrari solitum. Maxima Atheniensium solennitas. Immolabantur fercula in animalium figuras formata.

Dÿpolia.

Festum vetustissimum Iouis Poliei. imitamentum eorum quæ in Buphoniis dicta sunt, huiusq; festi Cæremoniæ continebant.

Dionysia.

Bacchi variæ feriæ. Bacchanalia in Limnis. Sacerdotes Γεραιραί, quæ numero quatuordecim. Rex sacrorũ curator. Regina arcanorum administra. Regina vniuira esse debebat. Ἱεροκήρυξ. Gerææ se Reginę sacrorum iuramento obstringebant. Formula iuramenti. Bacchanalia recentiora: Maiora; Minora, eadem cum Rurali-

Eiresione.

Hecalesia.

Hecatesia.

Elaphobolia.

Eleusinia.

Theſmo-

Theſmophoria.

Theſmophoria ab Eleuſiniis diſtincta. In Theſmophoriis pleraque ad legum inuentionem pertinebant. Ceres Legifera. Libri legales à virginibus in pompâ geſtati. à Theſmophoriis viri arcebantur. Origo ex Ægypto. Ieiunio ad ſacra præparabantur. Puras habuiſſe noctes oportebat. Hinc matronæ cubitus ſibi foliis ſalignis inſternebant, quod ea Veneri aduerſentur. In eoſdem vſus adhibita Conyſa ſiue Cunilago. Grana mali Punici guſtare nefas. Ancillæ arcebantur. Nocturna ſacra. Tædæ, ſilentium vt in Eleuſiniis. Muliebre pudendum in tam horribili ſecreto. In numero feſtorum dierum variant authores. Erytræenſium ritus.

Theſeia.

Theſei oſſa Athenis in media vrbis regione condita; ibidem ei templum exſtructum. In eo templo ius aſyli. Octauus cuiuſque menſis dies Theſeo ſacer. Epulæ.

Canephoria.

VIrgines nubiles Dianæ labores ſuos offerebant, cùm virginitatis eſſet pertæſum. Sic Dianam placabant. Diana virginitatis cuſtos. Parturientium præſes. Mortis repentinæ author. Διφροφόροι. Etiam Cereri moris fuit Κανηφορεῖν.

Carneia.

Apollo Carnius. Huic feſti Carniorum dies. Carnius menſis Lacedæmoniorum. In eo plurimi dies ſacri. Numero nouem. Cæremoniæ in militaribus. Sacrorum admi-

Me-

Megalartia.

A Panibus Thesmophoriorum nomen acceperunt.

Moleia.

In honorem Lycurgi ab Arcadibus instituta.

Nemesia.

NEmesis. In Nemesiis iusta mortuis persoluebantur.

Necysia.

In honorem defunctorum instituta. Telluri sacrificatum. Manes ab inferis redeunt. Eadem solennitas mense Februario Romanis vsitata.

Neoœnia.

Similia Vinalibus Romanorum.

Xanthica.

MEnsis Macedonum Xanthicus. respondet Aprili.

Xynæcia.

Causa nominis. Festum honori Mineruæ tributum. Μετοίκια.

Oschophoria.

ORigo festi. Mineruæ, & Baccho sacrum, vel vt alij, Ariadnæ, & Baccho. Nominis originatio. Adolescentes duo nobiles solennitatem auspicabantur ornatu

tu muliebri,& cur. Carmina Oſchophoria. Certamen curſus, inter Adoleſcentes Patrimos, & Matrimos. Curſus à Bacchi templo, ad templum Mineruæ Sciratos inſtituebatur. Duplex templum Mineruæ Sciratos. Victor certaminis è phialâ quintuplici guſtabat. Δειπνοφόροι Heſychij locus reſtitutus. Caduceus, non Præco, coronatus. Solennis vox, Ἐλελεῦ, ἰοὺ, ἰού. Cura ſacrorum penes Phytalidas.

Panathenæa.

Athenæa primùm, deinde Panathenæa vocata. Duplicia Panathenæa. Parua, & annua, ſiue triennalia. Magna quinquennalia. Lapſus Scholiaſtæ Ariſtophanis. Singulæ ciuitates Atticæ ditionis Bouem Athenas mittebant. Pocula Panathenaica. Senes Θαλλοφόροι. Oleæ coronâ redimiti Athletæ. præmium vas olei. Oleæ Μορίαι. Peplum Dianæ. Error Scholiaſtæ Ariſtophanis. Ritus inſcribendi nomina bene meritorum in Peplo. Ἄξιος τοῦ πέπλου. In Panathenæis equites cum Lampadibus decurrebant.

Pagéladia.

Feſtum vindemiale Rhodiorum.

Pandia.

Feſtum Iouis, ex quorundam ſententiâ lunæ.

Panionia.

Conuentus ſolennis omnium Ionum ad Mycalen. res diuina fiebat Neptuno Heliconio. Felix ſacrificium, ſi inter immolandum Bos vocem edidiſſet.

Pithœgia.

Nominis origo. cum vaſa relinerentur, neminem fas à vino arcere. Heſychius correctus. precatio inter guſtandum.

Plynteria.

Mineruæ delubrum velatum. Hæc ſacra curant Praxiergidæ. Error Heſychij. Aglauros Athenienſibus culta. per eam Ephebi ad bellum ituri iurabant. Ἡγητηρία. Prima ficus Phytalo data.

Pyanepſia.

In nomine huius feſti variatum. Vnde Pyanepſia dicantur. Menſis Pyanepſion. Origo feſti.

Virgæ ſublatio.

Solennitas apud Coos.

Sæcæa.

SÆcæa Scythicum feſtum. Humanâ victima fiebat.

Saronia.

Saro Rex Trœzeniorum. Diana Saronis.

Septerium.

Continet imitationem pugnæ inter Apollinem, & Pythona commiſſæ.

Scirophoria.

Templum Mineruæ Scirados. Menſis Scirophorion.

Chy-

PETRI CASTELLANI ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ SIVE *DE FESTIS GRÆCORVM* SYNTAGMA.

Ἀγριώνια.

Varia Baccho cognomenta veteres tribuerunt. Atq; vt omittam, quæ nihil ad institutum meum faciunt; eorum duo sunt, benignitatis; Μειλίχιος, id est, *Mitis*, & χαριδότης, quod explicat Horatius, cùm *Lætitiæ datorem* appellat. His adversantur ista Crudelitatis, Ἀγριώνιος, & Ὠμηστὴς; eaque Plutarchus inter se componit in Antonio. Nam cùm Antonius vellet se Liberum Patrem dici, habitu quoque, & comitatu Liberi veniret Athenas; Πόλις, inquit, ἦν πλέα Διόνυσον αὐτὸν ἀνακαλουμένων, χαριδότην, καὶ Μειλίχιον· ἦν γὰρ ἀμέλει ἐνίοις τοιοῦτος· τοῖς δὲ πολλοῖς Ὠμηστὴς καὶ Ἀγριώνιος. *Ciuitas erat plena Bacchum ipsum reclamantium, Lætitiæ datorem, &*

 Mitem;

Mitem; talisq́; fortè nonnullis erat; pluribus autem Crudelis, & Ferus. Idque omnino geminum est dicterio Romanorum, in Antonij Collegam Augustum, Apollinis ornatu se iactantem; *Cæsarem planè esse Apollinem, sed & Tortorem, quo cognomine is Deus, quadam in parte vrbis colebatur.* Suetonius capite 70. Baccho igitur Agrionio dicatum est festum Agrioniorum. De quibus nihil habeo quod in medium proferam, præter duos Plutarchi locos: quorum alter est libro 8. Sympos. quæstione 1. vbi tradit apud suos, in Agrioniis Bacchum, ceu Fugitiuum à mulieribus inuestigari; easq; facto quærendi fine, dicere, apud Musas illum occultari. Οὐ φαύλως οὖν καὶ παρ' ἡμῖν ἐν τοῖς Ἀγριωνίοις τὸν Διόνυσον αἱ γυναῖκες ὡς ἀποδεδρακότα ζητοῦσιν. εἶτα παύονται, καὶ λέγουσιν ὅτι πρὸς τὰς μούσας καταπέφευγε, καὶ κέκρυπται παρ' ἐκείναις. μετ' ὀλίγον δὲ τοῦ δείπνου τέλος ἔχοντος, αἰνίγματα, καὶ γρίφους ἀλλήλοις προβάλλουσι. *Non itaq; ineptè apud nos in Agrioniis mulieres Bacchum quærunt, tanquam fugitiuũ; deinde finem quærendi faciunt, dicuntq́; eum ad Musas confugisse, atque apud eas latere occultatum; paulò post finitâ cœnâ, sibi inuicem griphos, & ænigmata proponunt.* Quâ ceremoniâ nihil aliud significari puto, quã deprauatos hominum mores, animosque ferociâ temulentos, ad rationis statum Musarum commercio

revocari. Alter locus est in quæstionibus Græcis; vbi refert Minyæ filias furore correptas, esum humanarum carnium appetivisse, Leucippamque, missâ sorte, filium Hippasum præbuisse dilaniandum; quæ causa fuit cur Minyæ posteros ab Agrioniis stricto gladio Bacchi sacerdos arceret: Καὶ γίνεται παρ' ἐνιαυτὸν ἐν τοῖς Ἀγριωνίοις φυγὴ, καὶ δίωξις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἱερέως τοῦ Διονύσου ξίφος ἔχοντος. ἔξεστι δὲ τὴν καταληφθεῖσαν ἀνελεῖν, καὶ ἀνεῖλεν ἐφ' ἡμῶν Ζώϊλος ὁ Ἱερεύς. *Et quotannis fugantur in Agrioniis à sacerdote Bacchi stricto gladio; licetque deprehensam interficere: & quidem necauit ætate nostrâ Zoilus sacerdos.*

ἈΔΩ'ΝΙΑ.

IN honorem Veneris memoriæ Adonidis tributum est, vt ab omnibus propè Græciæ populis festiua Adoniorum solennitas ageretur. Ea Aristophanes *in pace*, præcipuis Atheniensium festis adnumerare nō dubitauit. Quo loco Scholiastes, Ἀδώνια τῷ Ἀδώνιδι; καὶ τῇ Ἀφροδίτῃ, *Adonidi, & Veneri Adonia* celebrati affirmat. Ceremonias exequebātur mulieres, quasi rem gestam repræsentantes æmulatione luctus, quo Venus interemptum ab Apro Amasium prosecuta credebatur. D. Augustinus *lib. 6. de Ciuitate Dei, cap. 7. Sacra sunt Veneris, vbi*

Amatus eius Adonis aprino dente exstinctus, iuuenis formosissimus plangitur. Ammianus Marcellinus *lib. 19.* ingentis luctus imaginem exprimere volens, vtitur exemplo mulierum in Adonidis festo lamentantium: *Fœminæ*, inquit, *miserabili planctu in primæuo flore succisam spem gentis solitis fletibus conclamabant. vt lachrymari cultrices Venereæ sæpe spectantur in solennibus Adonidis sacris, quod simulachrum aliquod esse frugum adultarum religiones mysticæ docent.* Fingebant quoque simulachra mortuorum cadaueribus similia, quæ more funerum efferebant, & sepulchro condebant. Plutarchus in Alcibiade: Ἀδωνίων γὰρ εἰς τὰς ἐκείνας ἡμέρας καθεστηκότων εἴδωλα πολλαχοῦ νεκροῖς ἐκκομιζομένοις ὅμοια προὔκειντο ταῖς γυναιξὶ, καὶ ταφὰς ἐμιμοῦντο κοπτόμεναι, καὶ θρήνους ᾖδον. *Adonidis sacris in hos dies incidentibus, mulieres simulachra, quasi mortuorum cadauera frequentes efferebant pro more festiuitatis, funeraque & sepulturas imitabantur, plangebantque; & feralia carmina concinebant.* Idem in Niciâ: Ἀδώνια γὰρ εἶχον αἱ γύναικες τότε, καὶ προὔκειτο πολλαχόσε τῆς πόλεως εἴδωλα, καὶ ταφαὶ περὶ αὐτὰ, καὶ κοπετοὶ γυναικῶν ἦσαν. *Adonidi tunc sacra faciebant mulieres, & passim per vrbem simulachra iacebant; circum sepulturæ, & planctus muliebres videbantur.* Hunc in modum lugere vocabant, Ἀδωνίαν ἄγειν: quod teste Suida est, Ἄδωνιν κλαίειν, *Adonim flere.*

flere. Ipſe verò luctus, ſiue leſſus, dicitur Ἀδωνιασμὸς. Heſychius, Ἀδωνιασμὸς, ὁ ἐπὶ τῷ Ἄδωνι θρῆνος, *Adoniaſmus in Adonim planctus.* Ariſtophanes *in Pace*:

Ὅτε Ἀδωνιασμὸς οὗτος, οὐ πὶ τεγῶν.

Adonidis leſſus iſte ſub tectis.

Et carmina quæ decantabantur, Ἀδωνίδια vocantur. Proclus in Chreſtomathiâ: Ἀδωνίδια δὲ λέγεται τὰ εἰς Ἄδωνιν ἀναφερόμενα. *Adonidia dicuntur, quæ in Adonim referuntur.* Triſtitiam & vocis eiulatu, & tibiarum lugubri ſonitu demonſtrabant. Vox autem erat, Αἶ, αἶ. Ariſtophanes in eadem comœdiâ.

ἡ γυνὴ δ᾽ ὀρχουμένη
Αἶ, αἶ, Ἄδωνίν φησι.

Mulier ſaltans
Ai, ai, Adonim dicit.

Eamque fuiſſe ſolennem, & Adoniis veluti propriam animadvertere licet ex Bionis Idyllio, in quo toties αἶ, αἶ, atque hinc diductum verbum, αἰάζω iteratur. Tibiæ quibus vtebantur, Γίγγροι vocantur, ſiue vt Feſtus, Gingrinæ, quas ab Anſerum voce dictas autumat: Cui videtur aſſentiri Heſychius; Γιγγρίαι, αὐλοὶ μικροὶ, ἐν οἷς πρῶτον μανθάνουσι. *Gingriæ, tibiæ paruæ, in quibus primùm diſcunt.* Nam qui primùm diſcunt, inſtar Anſerum ſtrepere potiùs, quam inflare modulatè videntur. Sed Athenæus *lib. 4.*

 hanc

hanc nominis originem adſignat, quod eas inflare moris eſſet in Adoniis: Et Adonis Phœnicum linguâ Γίγγρης appelletur. Athenæo adſtipulatur Euſtathius ad ῥαψ· Iliad. 6. Et Pollux: Ἡ Φοινίκων γλῶττα Γίγγραν τὸν Ἄδωνιν καλεῖ, καὶ τούτῳ ὁ αὐλὸς ἐπωνόμασται. *Phœnicum lingua Gingrem Adonim vocat, & ab illo tibiæ cognominantur.* Atque vt quęcumque ad veri ſignificationem doloris faciunt, in hanc ſimulati luctus ſcenam producerent; ſeſe lacerare verberibus, & capillos radere cogebantur; proſtitutionis irrogatâ pœnâ, ſi quę facere detrectaſſet. Quo ritu Biblios Adonia celebraſſe, author eſt Lucianus *libro de Deâ Syriâ.* Cuius locum etſi prolixum, adſcribere non grauabor, vt Antiquitatis curioſi vanitate ſuperſtitionis agnitâ, noſtri temporis felicitatem ſuis momentis æſtimare diſcant. Λέγουσι δὴ ὦν, inquit, τὸ ἔργον τὸ ἐς Ἄδωνιν ὑπὸ τοῦ συὸς, ἐν τῇ χώρῃ τῇ σφετέρῃ γένεσθαι, καὶ μνήμην τοῦ πάθεος τύπτονταί τε ἑκάστου ἔτεος, καὶ θρηνέουσι, καὶ τὰ ὄργια ἐπιτελέουσι, καί σφισι μεγάλα πένθεα ἀνὰ τὴν χώρην ἵστανται. ἐπεὰν δὲ ἀποτύψωνταί τε, καὶ ἀποκλαύσωνται, πρῶτα μὲν καταγίζουσι τῷ Ἄδωνι, ὅκως ἐόντι νέκυϊ. μετὰ δὲ τὰς κεφαλὰς ξυρέονται, ὅκως Αἰγύπτιοι ἀποθανόντος Ἄπιος· γυναικῶν δὲ ὁκόσαι οὐκ ἐθέλουσι ξυρέεσθαι, τοιήνδε ζημίην ἐκτελέουσι. ἐν μιῇ ἡμέρῃ ἐπὶ πρήσει τῆς ὥρης ἵστανται. ἡ δὲ ἀγορὴ μούνοισι ξείνοισι πα-

ρακέαται, καὶ ὁ μισθὸς ἐς τὴν Ἀφροδίτην θυσίη γίγνεται. μετὰ δὲ, τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ ζώειν τέ μιν μυθολογέουσι, καὶ ἐς τὸν ἠέρα πέμπουσι. Dicunt igitur *Factum illud quo ab Apro percussus Adonis fuit, in suâ regione contigisse, & in memoriam rei verberantur annis singulis, & lamentantur, & ritus solennes peragunt, ac ipsis magni adeo luctus per totam regionem indicuntur. Postquam autem iam verberandi, & deplorandi finis factus est, primò quidem inferias Adoni peragunt, perinde ac mortuo tum existenti: & capita radunt, quemadmodum AEgyptij mortuo Api. Mulierum autem quæcumque radi nolunt, talem pœnam exsoluunt: vnum diem ad quæstum corpore faciendum prostant: forum vero solis peregrinis exhibetur: & quod inde mercedis auferunt, hoc Veneri in sacrificium datur. Postea vero, sequenti die & viuere dictitant, & in aëra mittunt.* Hæc ita trāsposui, quod narratio de luctu cœpta, insititio sequentis diei gaudio non debuit interrumpi. Nam Veneris cultrices Adonim mortuum vno die deplorabant; altero ceu rediuiuum, & luci restitutum: haud aliter quàm Ægyptij inventum Osyrim, faustis acclamationibus excipiebant. Quo respexit Bion in dulcissimo Idyllio, quo mortem Adonidis luget.

Λῆγε γόων Κυθέρεια τοσήμερον, &c.
Desine luctuum Cytheræa hodie.

 Sacri-

Sacrificium vocatur Καθέδρα. Hesychius, Καθέδρα, θυσία Ἀδώνιδος. Quod inde reor esse deductum, quod πένθους ἡμέρας ἐπὶ τετελευτηκόσι, *Luctus dies super defunctis*, καθέδρας appellarent. In pompæ traductione Adonidis, & Veneris simulachra circumferebantur. Theocritus Ἀδωνιαζούσαις, siue Idyllio 15.

Αὐτὸς δ᾽ ὡς θαητὸς ἐπ᾽ ἀργυρέω κατάκειται
Κλισμῷ, πρᾶτον ἴουλον ἀπὸ κροτάφων καταβάλλων.
Ὁ τριφίλατος Ἄδωνις, ὁ κ᾽ ἐν Ἀχέροντι φιλεῖται.

Ipse vero quam admirandus in argenteo iacet
Thoro, primā lanuginē circa tempora spargens,
Ter amabilis Adonis, qui etiam apud inferos amatur.

Pompâ iam ad terminum perductâ, lecti sternebantur, in quibus effigies populo spectandæ reclinarentur. Theocritus ibidem:

Ἔστρωται κλίνα τῷ Ἀδώνιδι τῷ καλῷ ἄλλα,
Τὰν μὲν Κύπρις ἔχει, τὰν δ᾽ ὁ ῥοδόπαχυς Ἄδωνις.

Stratus est lectus Adonidi pulchro alius,
Alterum tenet Venus, alterū formosus Adonis.

Porro in hoc sacrorum ritu, quod Ammianus Marcellinus ait, *simulachrum aliquod esse frugum adultarum*, præterquam quod à Macrobio disputatur *lib. 1. Saturnal. cap. 21.* etiam argumento est, quod tum frumenta, & hordea sererent, & hortos Adonidos instruerent. Scholiastes Theocriti ad versum 112. Idyllij 15. Ἐιώθασι

ϑασι γὰρ ἐν τοῖς Ἀδωνίοις πυρὺς, καὶ κριθὰς σπείρειν ἔν τισι προαςείοις, καὶ τὺς φυτευθέντας κήπυς Ἀδωνίυς προσαγορεύειν. *Consueuerunt in Adoniis frumẽta, & hordea serere in quibusdam suburbiis, & consitos hortos Adonios nuncupare.* Hinc etiam est, quod omne genus fructuum offerrent. Theocritus:

Ἀρσινόα πάντεσσι καλοῖς ἀτιτάλλει Ἄδωνιν.
Πὰρ μὲν οἱ ὥρια κεῖται ὅσα δρυὸς ἄκρα φέρονται,
Πὰρ δ᾽ ἁπαλοὶ κᾶποι πεφυλαγμένοι ἐν ταλαρίσκοις
Ἀργυρέοις. &c.

Arsinoe multifariis bonis ornat Adonim.
Iuxta enim matura iacent, quæcunque arborum apices ferunt;
Adsunt & molles hortuli inclusi calathis
Argenteis.

Hæc tamen sacra tanto cultu obseruata, prouerbio locum dederunt, ὐδὲν ἱερὸν, *nihil sacrum:* quod dicitur, vt Hesychius, Zenobius, & Suidas exponunt, ἐπὶ τῶν παντελῶς ἐυτελῶν, καὶ ἀχρήςων, *de vsquequaque ineptis, & inutilibus.* Cuius eam quoque originem tradunt, quod Hercules conspectâ Adonidis statuâ extulerit, Οὐδὲν ἱερὸν, significans eos esse tantum honorandos, qui de genere humano bene meriti essent. Addit amplius Scholiastes Theocriti ad versum 21. Idyllij 5. Ἡρακλῆς ἐλθὼν εἰς Δῖον πόλιν Μακεδωνίας εἶδεν ἐκ τινὸς ἱερῦ πολλὺς ἐξιόντας. Θέλων ἢ ἓ

αὐτὸς εἰσελθεῖν, καὶ προσκυνῆσαι, ἀνάκρινεν, ἤγουν ἠρώτησε, τίνος εἴη τὸ ἱερόν; μαθὼν δὲ Ἀδώνιδος εἶναι, ἔφη οὐδὲν ἱερόν· ἀντὶ τοῦ, οὐδενὸς ἄξιον· οὐδεὶς γὰρ θεῶν ὑπάρχει. *Hercules Dium, Macedoniæ ciuitatem profectus, conspexit multos ex aliquo templo prodeuntes: volens autem & ipse ingredi & adorare, rogauit, cuius esset templum? Cumq́; didicisset Adonidis esse, dixit, Nihil sacrum, id est, nullius pretij. nam Adonis Deus non est.*

ἍΛΙΑ.

FEstum Solis à Rhodiis obseruatum. Athenæus *lib.13.* Ῥόδιοι τὰ Ἅλια τιμῶσιν. *Rhodij Halia celebrant.* Existimarunt aliqui nomen esse deductum ab ἅλς, & notari veteris θαλαττοκρατίας monumentũ, quâ Rhodij olim floruerunt: Sed vero similior est à voce Doricâ ἅλιος, pro ἥλιος appellationis originatio. Quamuis enim Rhodij maris imperio longè lateque potiti fuerint, vt author est Strabo *lib.14 Geographiæ*; nullum tamen huic rei festum instituisse repe-riuntur. Vt autem Soli dedicatum fuisse credam, ratio est, quod illum Rhodij tanquam apud se natum præcipuâ veneratione sint prosecuti. Huc insanam refero Colossi substructionem, quem fecit Chares Lyndius Lysippi discipulus: quodq́ue Strabo narrat *lib.14.* Ἡλιάδας,

δας, id est Ἡλίου, siue *Solis*, filios aliquando Rhodum tenuisse: cuius etiam meminit Cicero *libro 3. de natura Deorum*. Eustathius ad Odyss. z. Ἄλιον, ὅπερ ἦν ἡλίου ἱερὸν κατὰ Ῥοδίους. *Halion, quod erat templum Solis apud Rhodios.* Aristides etiam cùm Rhodon vocasset vrbem Solis, & ὅτι τήνδε τὴν νῆσον οὖσαν ὑπὸ τῇ θαλάττῃ, καὶ κεκρυμμένην Ἡλίῳ δῶρον αὐτοὶ ἔδοσαν θεοί, *quod hanc ipsam insulam sub mari existentem, & occultatam Soli dono dederunt Dij*; addit, καὶ τὸν μὲν τῶν Ἁλίων ἀγῶνα ποιήσετε, *& Haliorum certamen facietis*. Ex quibus apparet, Halia, Festos Solis dies fuisse, non autem θαλαττοκρατίας monumentum.

ἉΛΩ͂Α.

HEsychius, Ἁλῶα ἑορτὴ Ἀθήνησι. *Haloa festum Athenis*. Cuius verò Dei fuerit haudquaquam exprimit; vt neq; Harpocration, & Suidas; qui tamen ex Philochoro nominis originẽ exponunt. Ἁλῶα ἑορτή ἐστιν Ἀττική· Φιλόχορος δέ φησιν ὀνομασθῆναι ἀπὸ τοῦ τότε τοὺς ἀνθρώπους τὰς διατριβὰς περὶ τὰς ἅλως ποιεῖσθαι. *Haloa festum est Atticum. Philochorus verò ait vocari ab eo, quod tunc homines circa areas occuparẽtur.* addit Harpocration, ἄγεσθαι δ' αὐτήν φησι ἐν τῷ περὶ ἑορτῶν Ποσειδεῶνος μηνός. *Agi verò ipsum ait in libro de Festis, mense Posideone.* Ἅλως tamen non simpliciter

pliciter aream ſignificat; ſed *ἀμπελόφυτον χώραν, καὶ σιτοφόρον, locum vitibus, & frumento conſitum.* Quare Philochorus indicare videtur hoc feſtum ab Agricolis obſeruatum, cùm ad meſſem accingerentur. Verum Euſtathius ad Iliad. 1. Cereris & Bacchi ſacrum ait eſſe; quod comportatis in horrea frugibus agitatur. Ἱστέον δὲ ὅτι ἐπὶ συγκομιδῇ καρπῶν, ἐφ' ᾗ καὶ τὰ Θαλύσια ἔθυετο, ἑορτὴ ἤγετο Δήμητρος καὶ Διονύσου, κατὰ Παυσανίαν, Ἁλῶα καλουμένη, διὰ τὸ τὰς ἀπαρχὰς, καὶ μάλιστα ἐν Ἀθήναις, ἀπὸ τῆς ἅλω τότε καταχρῆσθαι φέροντας εἰς Ἐλευσῖνα. *Sciendum eſt, quòd poſt comportationem frugum, ſub quam Thalyſia quoque ſacrificabantur, feſtum agebatur Cereris & Bacchi, ſecundum Pauſaniam, Haloa nuncupatum; quòd ex areâ (quam Græci vocant Halon) delatæ Eleuſinem primitiæ, tunc abſumerentur.* Et immodicè fructuum primitias abſumi oportuit; quia non licebat Haloorum die ſacrificare, aut hoſtias immolare; quarum alioquin carnes in viſcerationem cedebant, aduſtis tãtùm coxis, & pinguedine, quorum nidore frui deos arbitrabantur. Apud Atheneum *lib. 13.* Demoſthenes in oratione contra Neæram Archiæ, ſacrorum Antiſtiti exprobrauit, ὅτι Σινώπῃ τῇ ἑταίρᾳ Ἁλώοις ἐπὶ τῆς ἐσχάρας, τῆς ἐν τῇ αὐλῇ Ἐλευσῖνι προσαγούσῃ ἱερὸν θύσειεν, νομίμου ὄντος ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἱερεῖα μὴ θύειν. *Quod per Aloa Eleuſine, in cœnaculi*

naculi foco, Sinopæ amicæ illuc deductæ rem diuinam fecisset; cùm per eos dies legè vetitum sit, né quis victimas immolet.

Ἀμφιδρόμια.

ETsi non fuerit Amphidromiorum publicâ solennitas, sed priuatorum affectibus consecrata: tamen hîc omittenda non fuit, quod cùm omnes sigillatim homines spectet, etiam Δημοτελὴς appellari quodammodo mereatur. Igitur Ἀμφιδρόμια, vel vt alij scribunt, Ἀμφιδρομίας peragebantur à parentibus die quinto post partum, hoc ritu. Infantem gestantes circum lares focumque currebant: Domestici, & amici tanquam gratulabundi dona conferebant. Harpocration *ex oratione Lysiæ de abortu:* Ἀμφιδρομία, ἡμέρα τις ἤγετο ἐπὶ τοῖς νεογνοῖς παιδίοις· ἐν ᾗ τὸ βρέφος περὶ τὴν ἑστίαν ἔφερον τρέχοντες, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκείων, καὶ φίλων πολύποδας, καὶ σηπίας ἐλάμβανον. *Amphidromia dies aliqua agebatur super pueris recens natis: in quâ infantem ad focum ferebant currentes, & à domesticis, & amicis Polypodes, & sepias accipiebant.* Cursus ille in orbem conuertebatur. Plato in Theæteto; vbi Socrates rationem suam docendi obstetricum officio confert; cumque Theætetus peperisset, id est, ingenij sui specimen edidisset; Socrates veluti

uti obstetricis munere perfunctus addit; μετὰ ἢ τὸν τόκον, τὰ Ἀμφιδρόμια αὐτοῦ ὡς ἀληθῶς ἐν κύκλῳ περιθρεκτέον. *Post partum verò, ipsius Amphidromia celebrando, reuera circulatim discurrendum est.* Hesychius ampliùs tum nomina pueris imponi solitâ scribit: Ἀμφιδρομία, inquit, ἡμέρα ἀγομένη τοῖς παιδίοις ἐν ᾗ τὸ βρέφος περὶ τὴν ἑστίαν ἔφερον τρέχοντες κύκλῳ, καὶ ἐπετίθεσαν αὐτῷ ὄνομα, ὅτι ὑπὸ τῶν οἰκείων καὶ φίλων δῶρα ἐπέμπετο. *Amphidromia dies acta pueris; in quâ infantem circum focum ferebant currentes in orbem, & imponebant ipsi nomen, cùm à domesticis & amicis dona mittebantur.* Ex quibus sequi videtur Amphidromia fuisse Romanorum Nominalibus affinia. Idē tamen author postea sui velut oblitus decimo die nomina demum imponi tradit. τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ τὰ ὀνόματα τοῖς βρέφεσι ἐτίθεσαν. *Infantibus decimo die nomina imponunt.* Atqui si Amphidromia die quinto celebrantur, & nominalia decimo, eadem esse nequeunt. Alio loco vocat, δρομιάφιον ἦμαρ· ἔστι ἢ ἡμερῶν ἑπτὰ ἀπὸ τῆς γεννήσεως, ἐν ᾗ τὸ βρέφος βαστάζοντες περὶ τὴν ἑστίαν γυμνοὶ τρέχουσι. Igitur acta die quinto Amphidromia, quod hoc spacium sufficere putarent ad ea curanda, quæ partum ipsum spectant. Hinc etiam obstetrices, & quæ adfuissent enitenti manus abluebant, & quasi munere suo iam perfunctæ, in posterum nutricibus haben-

dam infantis curam ostendebant. Idq; ex Etymologico licet colligere: Ἀμφιδρόμια, inquit, ἑορτή ἐστιν Ἀθήνησι τελουμένη· καθ' ἣν ἐγκρυφίου ἄρτου ὀπτομένου, ἐπὶ τῆς ἑστίας ἐπιτρέχουσι. τὸ δὲ αὐτὸ ποιοῦσι καὶ μετὰ σκευῆς εἰς τὰ βρέφη περὶ τὴν ἑστίαν περιφέροντες, ἐπειδὴ κουροτρόφος, ἡ τροφὸς ἐπὶ τινων πεφήμισται. Huc etiam facit, quod genium, natalium præsidem, siue γενέθλιον, Æschylus Ἀμφίδρομον appellauit. Cæterum illa non absque solenni epularum apparatu transigebantur. Eubuli versus apud Athenæum *libro 2.* manifestè loquuntur.

Ἀμφιδρομίων ὄντων, ἐν οἷς νομίζεται,
Ὀπτᾶν τε τυροῦ χερρονησίτου τόμον,
Ἕψειν τ' ἐλαίῳ ῥάφανον ἠγλαϊσμένην,
Πνίγειν τε παχέων ἀρνίων στηθύνια,
Τίλλειν τε φάττας, καὶ κίχλας ὁμοῦ σπίνοις,
Ὁμοῦ τε χναύειν μαινίσι σηπίδια,
Πιλοῦν τε πολλὰς πλεκτάνας ἐπιστροφῶς,
Πίνειν τε πολλὰς κύλικας εὐζωρεστέρους.

Dum sunt Amphidromia, in quibus moris est
Assare casei Chersonesitis frustum,
Et incoquere oleo pinguefactam braßicam;
Et suffocare pinguium agnorum pectora,
Deplumare palumbos & turdos, cum spinis,
Et cum mænide ligurire sepiolas,
Congerere multa Polypodum flagella flexuosè,
Et bibere multos calices meraciores.

His

His itá transactis, decima post natiuitatẽ nocte nomen imponebãt infanti; & tum congregatis amicis, peractâ re diuinâ, rursum splendidè conuiuabantur: idque vocabant δεκάτην ἑστιᾶσαι. Suidas Δεκάτην ἑστιᾶσαι· ἔθος ἦν παίδων γεγενημένων τοῖς Ἀθηναίων ἀστοῖς, τῇ δεκάτῃ τῶν νυκτῶν ἀπὸ τῆς γενέσεως, συγκαλεῖσθαι τοὺς πρὸς πατρὸς, καὶ μητρὸς οἰκείους, καὶ τοὺς ἐγγύτατα φίλους. καὶ παρόντων ἐκείνων τά τε ὀνόματα τοῖς παισὶ τίθεσθαι, καὶ καλλιερεῖσθαι τοῖς θεοῖς, ἔπειτα εὐωχεῖσθαι τοὺς συνεληλυθότας. *Moris erat apud Athenienses ciues, vt natis pueris, decimâ post natiuitatem nocte conuocare paternos & maternos familiares, & proximos amicos: & præsentibus illis nomina pueris imponere, & sacrificare diis, deinde epulari congregatos.* Fuere tamen qui die septimo acta fuisse traderent puerorum nominalia, vt videre est apud Harpocrationem. Et in his Aristoteles lib. 7. de historiâ animalium cap. 12. nam cùm pueri plerumque morbo comitiali tollantur ante septimum diem; hunc si euasissent, conceptâ iam salutis spe nomen imponebant. Hinc ἑβδόμην celebrare, vocabant ἑβδομεύεσθαι.

ἈΝΆΚΕΙΑ.

CIcero *lib. 3. de naturâ Deorum* Author est primos Διοσκούρους ex Ioue antiquissimo rege

ge & Proſerpinâ natos, Athenis Anaces fuiſſe appellatos. Cùm verò plures Dioſcuros fuiſſe conſtet, idem nominis etiam Tyndaridis alij tribuerunt; Plutarchus in Theſeo; vbi cauſam quoq; exponit appellationis: Τιμὰς ἰσοθέους ἔσχον, Ἄνακες προσαγορευθέντες, ἢ διὰ τὰς γενομένας ἀνοχὰς, ἢ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ κηδεμονίαν τοῦ μηδένα κακῶς παθεῖν, στρατείας τοσαύτης ἔνδον οὔσης. ἀνακῶς γὰρ ἔχειν τοὺς ἐπιμελουμένους, ἢ φυλάττοντας ὁτιοῦν· καὶ τοὺς βασιλεῖς ἴσως Ἄνακτας διὰ τοῦτο καλοῦσιν· εἰσὶ δὲ οἱ λέγοντες, διὰ τὴν τῶν ἄστρων ἐπιφάνειαν Ἄνακας ὀνομάζεσθαι· τὸ γὰρ ἄνω τοὺς Ἀττικοὺς ἀνέκας ὀνομάζειν. *Diuinos honores obtinuerunt Anaces appellati, vel propter inducias (quas Græci vocāt ἀνοχὰς) vel ob curam operamq́, quam adhibuerunt, ne quis iniuria afficeretur, cùm tantus eſſet in vrbe exercitus* (quem illi duxerant ad recuperandam Helenam) *nam* ἀνακῶς ἔχειν *dicuntur, qui quamcumque rem tutantur, & cuſtodiunt. Et Reges fortaßis ob hoc ipſum* Ἄνακτας *vocant. Sunt autem, qui dicant ſic appellatos propter ſplendorem ſyderum; nam* ἄνω, *quod eſt ſurſum ſiue ſupra, Athenienſes* ἀνέκας *efferunt.* Ad poſteriorem nominis rationem fortè reſpexit Horatius lib. 1. Ode 3.

Sic fratres Helenæ lucida ſydera.

Euſtathius ad Odyſſ. α. probat etymon quod Plutarchus priore loco ponit: ἔστιν, inquit, ἐν χρήσει ἀνακῶς, ἀντὶ τοῦ φροντιστικῶς, ἐπιμελῶς, πεφυ-

λαγμένως. *Est in vsu ἀνακῶς, pro studiosè, curiosè, cautè.* Quo sensu ab Herodoto, & Thucydide vsurpatum esse testis est Pausanias. Pindarus Pythionic. 11. Epodo vltimâ, vnum Pollucem nominans, sic tamen, vt etiam de Castore intelligi debeat, nõ Ἄνακον, aut Ἄνακα, sed Ἄνακτα vocat. Quẽ secutus est Tzetzes ad Lycophronem. οἱ γὰρ Διόσκουροι κατὰ Θησέως στρατεύσαντες ἕνεκεν τῆς ἁρπαγῆς τῆς Ἑλένης, ἐφείσαντο πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει πλὴν, μόνης τῆς Αἴθρας· διὸ καὶ θαυμάσαντες αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι, Ἄνακτας, ἤτοι θεοὺς, καὶ σωτῆρας ἐκάλεσαν. *Dioscuri ducto aduersus Theseum exercitu propter raptum Helenæ, omnibus quidem in ciuitate pepercerunt, præterquam soli Aethræ; quapropter admirati Atheniẽses* Ἄνακτας, *id est Deos, & Saluatores appellarũt.* Diuinos honores Tyndaridis habitos non Lacedæmone modò, sed etiam Athenis, ostendit Theodoretus *libro 8. Græcanicarum aff. ctionum, siue sermone de Martyribus.* Καὶ μέν τοι, καὶ Τυνδαρίδας θεοὺς ἐκάλεσαν Ἕλληνες, καὶ Διοσκόρους ὠνόμασαν, καὶ Ἐφεστίους, καὶ Ἄνακας· καὶ τεμενῶν οὐκ ἐν Σπάρτῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἀθήναις τούτους ἠξίωσαν. *Et quidem Tyndaridas Deos vocarunt Græci, & Dioscuros appellarunt, & Familiares, & Anaces Et tẽplis non tantùm Spartæ, verùm etiam Athenis dignati sunt:* In tantum, vt illis festum dicarint, quod ratione nominis iam adducti, ἈΝΆΚΕΙΑ nuncuparunt. Pollux

libro 1. capite 1. Ἑορτὴ Διοσκούρων Ἀθήνησιν Ἀνάκεια. *Festum Dioscurorum Athenis Anacia.* Pausanias: Ἀνάκεια, ἑορτὴ Διοσκούρων Ἀνάκων. *Anacia festum Dioscurorum Anacum, quasi sapientum.* Et vt nihil ad τιμὰς ἰσοθέους desideraretur, non tanquã pusillis numinibus, aut Heroibus, sed tanquam maiorum gentium diis litarunt. Nam Pausanias illis τριττύαν fieri tradit. Est autem τριττύα, siue τριττὺς, teste Suida, ἡ ἐντελὴς θυσία, ἐκ συὸς, κριοῦ, καὶ τράγου, ἐκ τριῶν. *perfectum sacrificium constans tribus, Sue, Ariete, Hirco.* Alij ariete, tauro, porco, vt Callimachus; alij bove, caprâ, sue, vt Ister in veteri lexico, constare prodiderunt. Quamobrem Eustathio assentior, qui trium animalium, quorumcunq; tandem, immolationẽ vocari τριττύαν affirmat. Τριττύαν ἔλεγον τὴν ἐκ τριῶν ζώων θυσίαν. *Trittyam dicebant ex tribus animalibus sacrificium.* Et quomodocunque sese res habeat, hîc mihi satis est probasse τριττύαν inter ἐντελεῖς θυσίας, id est perfecta, atque omnibus numeris absoluta sacra cẽseri. Nam sacrificium quod Dioscuris fiebat, peculiari nomine ξενισμὸς appellabatur. Scholiastes Pindari ad 3. Olym. Strophe 3. ἡ γινομένη θυσία Διοσκούροις, ξενισμὸς καλεῖται. *Quod fit Dioscuris sacrificium, Xenismus vocatur.* Athenæus libro 6. Ludorum quoque meminit, quibus sacrificij pars impendebatur: Sed τριττύας non fa-

cit mentionem; duorum tantummodò boum portiones in Ludos, Parasitos, & Sacerdotes diuidi ex quadam inscriptione demonstrat. Ἀλλὰ μὴν, περὶ γὰρ τῶν παρασίτων ὁ λόγος, κἂν τῷ Ἀνακείῳ ἐπί τινος στήλης γέγραπται· ΤΟΙΝ ΔΕ ΒΟΟΙΝ ΤΟΙΝ ΗΓΕΜΟΝΟΙΝ ΤΟΙΝ ΕΞΑΙΡΟΥΜΕΝΟΙΝ ΤΟ ΜΕΝ ΤΡΙΤΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΤΑ ΔΕ ΔΥΟ ΤΟ ΜΕΝ ΕΤΕΡΟΝ ΙΕΡΕΙ ΤΟ ΔΕ ΤΟΙΣ ΠΑΡΑΣΙΤΟΙΣ. *Verum quoniam de Parasitis sermo est, in Anaceio columnæ cuidam inscriptum est: E bobus præcipuis selectis tertia pars ludis celebrandis impendatur; è duabus reliquis altera tribuatur Sacerdoti, altera Parasitis.* Sed ne quis Parasitis id honoris datũ admiretur, cùm, vt idem Athenæus docet, τὸ τοῦ παρασίτου ὄνομα, ἦν σεμνὸν καὶ ἱερόν. *Parasiti nomen venerabile erat, & sanctum.* Quia nimirum Græcis quondam ita dicti, quos Romani in superstitionum suarum ritibus, viros Epulones, aut Titios Sodales appellarunt.

ἈΝΘΕΣΤΗΡΙΑ.

Dies Baccho festi; Hesychius, Ἀνθεστήρια τὰ Διονύσια. *Anthesteria, Bacchanalia.* Tamen peculiarem nõ fuisse solennitatem innuit doctissimus interpres Aristophanis *in Acharnan.* referens ex Apollodoro, Athenienses Bacchi dies festos in vniuersum Ἀνθεστήρια dicere; sigillatim

latim verò ſuum cuique nomen adſignari. Φησὶ δὲ Ἀπολλόδωρος, Ἀνθεστήρια καλεῖσθαι κοινῶς τὴν ὅλην ἑορτὴν Διονύσῳ ἀγομένην· κατὰ μέρος δὲ πιθοιγίαν, χόας, χύτρας. *Ait Apollodorus, communiter vocari totum feſtum, quod Baccho agitur, Antheſteria: ſecundum partes verò Pithægiam, Choas, & Chytran.* Sane Athenienſes ab illis menſem nominarũt Ἀνθεστηριῶνα, quem Harpocration, & Suidas octauum fuiſſe tradunt, & Baccho ſacrum: κεκλῆσθαι δὲ αὐτὸν οὕτω διὰ τὸ πλεῖστα τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀνθεῖν τότε. *ſic dictum, quòd, quæ ex terrâ oriuntur, tum plurima floreſcant.* Etymologicũ magnum, ἐπειδὴ ἡ γῆ τότε ἄρχεται τοῦ ἀνθεῖν. His accedit Macrobius lib. 1. cap. 14. *Aprilis Antheſterion vocatur, quod eo tempore cũcta floreſcant.* At Gaza, quem ſequũtur Iunius, & Gyraldus, ſextum eſſe putat, & reſpondere Nouembri, παρὰ τὸ ἄνθος στερεῖν, *quod floribus prata viduentur.* Sed difficile eſt Græcorum menſes ad Romanorum rationes reuocare. Cæterum Antheſteria Athenienſes magna conuiuiorum hilaritate celebrabant; vt tritum vulgò apud Græcos dictum oſtendit, Θύραζε Κᾶρες οὐκ ἔτ' Ἀνθεστήρια. *foras Cares non amplius Antheſteria:* quod Zenobius explicat centuriâ 4. prouerbio 33. & Suidas cent. 7. prouerb. 90. prout literarum immortale decus, Andreas Schottus, editione nuperâ deſtinxit.

ἈΝΘΕΣΦΟΡΙΑ.

Ἀνθεσφόρια Latinè florifertum dixeris: de quo Festus: *Florifertum dictum quod eo die spicæ ferũtur ad sacrarium.* De cętero num quidquam hæc inter se habeant commune compertum non habeo. Verum Antesphoria Siculi Proserpinæ dicarunt. Pollux *lib.1. cap.1.* Κόρης ἑορτὴ παρὰ Σικελιώταις, Ἀνθεσφόρια. Quorum eam esse causam puto, quod (vt verbis vtar Arnobij lib.5.) *quodam tempore cum in Siciliæ pratulis purpureos legeret nondum mulier flores, & adhuc virgo Proserpina, cumq; illã per floream messem, hinc, atque illinc, paßim lectionis cupiditas auocaret, per profundæ altitudinis speluncã Rex prosiliens Manium, raptam virginem secum vexerit.* Eadem à nomine Φερεφάττης, siue *Proserpinæ*, Plutarchus in Lucullo, Φερεφάττια, hoc est *Proserpinalia* vocauit: quo loco proditum est Cyzicenos in his sacris Boue nigrâ facere solitos, quam Deæ destinatam pascebant. Τῆς τῶν Φερεφαττίων ἑορτῆς ἐνεστώσης, οἱ μὲν ἠπόρουν βοὸς μελαίνης, καὶ σταιτίνην πλάσαντες τῷ βωμῷ παρέστησαν ἡ δὲ ἱερὰ, καὶ τρεφομένη τῇ θεῷ, νομὴν μὲν εἶχεν, ὥσπερ τὰ ἄλλα βοτὰ τῶν Κυζικηνῶν ἐν τῇ περαίᾳ· κατ᾽ ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν ἀποκριθεῖσα τῆς ἀγέλης μόνη διενήξατο πρὸς τὴν πόλιν, καὶ κατέστησεν ἐπὶ τὴν θυσίαν αὐτήν. *Proserpinalia*

lia cùm appetiissent, & deesset nigra vacca ad sacrificium, ex pastâ panis vnam effinxerant, aræque admouerant. Sacra autem bos, quæ Deæ alebatur, vt reliqua etiam Cyzicenorum armenta, in oppositâ pascebantur continente: Hæc eo die à cæteris se bobus deiunxit, solaque ad vrbem tranauit, vt ei sacrificio se sisteret.

ἈΠΑΤΟΎΡΙΑ.

Apaturia rectè Budæus vertit *Festum deceptionis*: quippe cui præbuit originem ἀπάτη, id est, *deceptio*. Nam cùm finium regundorum controuersiam inter Athenienses, & Bœotos ortam, Reges Melãthius, & Xanthius certamine singulari derimere statuissent, Xanthius astu circumuentus occubuit. Sed rem vniuersam describit nunquam satis mihi laudatus Aristophanis interpres, in Acharnan. Cuius verba, quamuis pluscula, negligere non potui, quod abundè, vel sola, solennitatem explicent. λέγει δὲ νῦν περὶ Ἀπατουρίων, ἑορτῆς ἐπισήμου, δημοτελοῦς, ἀγομένης παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, κατὰ τὸν Πυανεψιῶνα μῆνα ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. καλοῦσι δὲ τὴν μὲν πρώτην δόρπιαν· ἐπειδὴ φράτορες ὀψίας συνελθόντες εὐωχοῦντο. τὴν δὲ δευτέραν Ἀνάρρυσιν ἀπὸ τοῦ θύειν. ἔθυον δὲ Διῒ Φρατρίῳ, καὶ Ἀθηνᾷ. τὴν δὲ τρίτην Κουρεῶτιν, ἀπὸ τοῦ τοὺς κούρους, καὶ τὰς κόρας ἐγγράφειν εἰς τὰς

φρατρίας· ἐν ᾗ ἐγράφη ἐν τῇ πολιτείᾳ ὁ υἱὸς Σιτάλκου· ἡ δὲ αἰτία. Πόλεμος ἦν Ἀθηναίοις πρὸς Βοιωτοὺς περὶ Κελαινῶν, ὃ ἦν χωρίον ἐν μεθορίοις. Ξάνθιος γὰρ ὁ Βοιωτὸς προεκαλέσατο τὸν Ἀθηναίων βασιλέα Θυμοίτην· οὐ δεξαμένου δὲ, Μέλανθος ἐπιδημῶν, Μεσσήνιος τὸ γένος, ἀπὸ Περικλυμένου τοῦ Νηλέως ἐπέστη ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ. Μονομαχούντων γὰρ ἐφάνη τῷ Μελάνθῳ τις ὄπισθεν τοῦ Ξανθίου, τραγῆν, τουτέστιν, αἰγίδα μέλαιναν ἐνημένος· ἔφη γὰρ ἀδικεῖν αὐτὸν, δεύτερον ἥκοντα. ὁ δὲ ἐπεστράφη· ὁ δὲ παίσας ἀποκτείνει αὐτὸν. ἐκ γὰρ τούτου, ἥτε ἑορτὴ Ἀπατούρια, καὶ Διονύσου Μελαναιγίδος ἐδωμήσαντο. *Loquitur nunc de Apaturiis, festo notabili & publico quod agitur mense Pyanepsione ad tres dies. Vocant quidem primum* Δόρπιαν, *Cœnæ diem, quo sodales, & tribules vespere conuenientes epulabantur. Alterum verò* Ἀνάρρυσιν, *à sacrificando; sacrum enim fiebat Ioui Sodali, & Mineruæ. Tertium,* Κουρεῶτιν, *id est Puellarem; quod tum pueros, & puellas, in tribus adscriberent, quando donatus est ciuitate filius Sitalci. Fuit autem causa festi hæc: Bellum erat Athenienſibus cum Bœotiis, de Celænis, quæ est Regio in confiniis. Xanthius Bœotius prouocauit Regem Athenienſium Thymœtem; quo non recipiente certamen, Melanthius, qui tum ibi erat peregrinus, Messenius genere, à Periclymene Nelei filio præfectus est regno. Cùm verò pugnarent, visus est Melãtho quidam à Xanthij tergo consistere, nigram capræ pellem indutus.*

Ex-

Exclamauit ergo, iniquè eum agere, qui comitatus altero, in pugnā veniret. Bæotius cum se conuertisset occisus est à Melanthio, hinc festum deceptionis, & Dionysij Melanægidos, id est, nigræ capræ pellem habentis, templum exstruxerunt. Quamobrem qui genus suum referebant ad Melanthium, id est omnes verè Iones, Apaturia celebrabant, exceptis Ephesiis & Colophoniis. Herodotus libro I. Ἔστωσαν δὲ καὶ καθαρῶς Ἴωνες, ὅσοι ἀπ' Ἀθηνέων γεγόνασι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὁρτήν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων, καὶ Κολοφωνίων. Οὗτοι γὰρ μοῦνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια, καὶ οὗτοι κατὰ φόνου τινὰ σκῆψιν. *Ac gemini Iones omnes, quotquot Athenis oriundi Apaturia celebrant. Celebrant autem omnes præter Ephesios, & Colophonios, qui soli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, idq́; ob cædis patratæ causam.* Porrò quæ ad Acharnanes Aristophanis interpres exposuit, eadem repetit *in pace*, & Suidas ad verbum excerpsit. nisi quod dies quatuor enumerat: vti etiam tot fuisse confirmat Harpocration; Ἑορτὴ παρ' Ἀθηναίοις, ἣν ἄγουσι Πυανεψιῶνι, ἐφ' ἡμέρας τέτταρας. Hesychius; Ἀπατούρια, ἑορτὴ Ἀθήνησιν ἐπὶ ἡμέρας τέσσαρας· ὧν ἡ πρώτη, δορπία καλεῖται, ἡ δὲ δευτέρα Ἀνάρρυσις, ἡ τρίτη κουρεῶτις, ἡ δὲ τετάρτη Ἐπίβδα. *Apaturia, festum Athenis ad quatuor dies: quorum primus Dorpia dicitur, secundus Anarrhysis, tertius Cureotis, quartus Epibda.*

Δορ-

Δορπία vocatur, quod tum Sodales, siue Tribules simul cænarent, à voce δόρπυ, quæ vespertinas epulas significat. Δορπίαν auspicabantur Προτένθαι, id est Prægustatores, quorum Athenis collegium fuit. Athenæus libro 4. Phoci decretum adfert, Ἐν ᾧ ὥσπερ τι σύστημα οἱ Προτένθαι εἰσι, καθάπερ παράσιτοι, *In quo velut quoddam Collegium sunt Protentha, velut etiam Parasiti.* Et supra monui Parasitorum venerabile, ac sanctum fuisse nomen, non secus ac Romæ virorum Epulonum. Huc faciunt versus Philyllij:

Βούλεσθε δῆτ' ἐγὼ φράσω τίς εἰμ' ἐγώ;
Ἡ τῶν Προτενθῶν δορπία καλουμένη.
Vultis sanè vt eloquar quis sim ego?
Protentharum Dorpia vocata.

Secundus dies est Ἀνάῤῥυσις, quo sacrificabant Tribules Ioui Sodali, & Palladi. Nam vt Scholiastes Aristophanis exponit, & ex eo Suidas, ἀναρύειν est ἐπιθύειν, & θυσίαν ἐπιτελεῖν. *sacrificare, & sacrificium peragere.* Atque hoc est quod Homerus dicit, αὐερύειν, id est ἀνατρέπειν, *resupinare.* Nam si quando Diis superis sacrificabant, hostiam resupinabant, vt cælum intueretur. Eustathius ad Iliad. α. Ἔθος ἑλληνικὸν, εἰ μὲν τοῖς ἄνω θεοῖς ἔθυον, ἀνακλᾶν τὸν τοῦ ἱερείου τράχηλον, ὥστε ἐφορᾶν ὡς οὐρανόν. *Mos fuit Græcus, si diis superis sacrificabant, inuertere victimæ ceruicem, ita vt cælum perspiceret.* Ἐὰν μέντοι Ἥρωσιν, ἢ ὅλως τοῖς κα-

τοιχο-

τριχομένοις ἔθυον, κάτω τὸ ἱερεῖον ἀποβλέπον ἔσφαζεν. *Vt contra si Heroibus, aut mortuis sacrificabant, pronas victimas mactabant. Ritum optimè declarat Sophocles in Aiace flagellifero, quem furore correptum in pecudes sæuientem inducit.*

Καὶ τοὺς μὲν ηὐχένιζε, τοὺς δ' ἄνω τρέπων
Ἔσφαζε, κἀῤῥάχιζε.

Hinc capite truncat, inde resupinat, necat,
Iugulatq́; quasdam.

Igitur ἀναρύειν, est hostiam ἀνατρέπειν, καὶ ἀναφέρειν, id est, *ad sacrificandum resupinare*; quod fiebat in sacris Deorum superûm, quales sunt Iupiter, & Pallas, quibus hac Ἀναῤῥύσι⊙ die sacrificabatur.

Tertius Κουρεῶτις, sic dictus παρὰ τῆς κουρᾶς, ἢ τῶν κούρων, *à tonsura, aut à pueris*. Nam à Parentibus Pueri ad Tribules adducebantur, ibique tondebantur, & Sodalitatibus, siue Tribubus adscribebantur. Quod respondet, opinor, Romanorum mori, quo virilem togam Adolescentes sumebant, & primam barbã ponebant, de quo Suetonius in Caligula cap. 10. & Nerone, cap. 12. Igitur & apud Græcos, Adolescentes ad annos pubertatis, in honorem alicuius Dei, capillum alebant, quem propterea θρεπτήριον vocabant. Eum deinde, vbi tondebantur, in eius Dei templo consecrabant, in cuius honorem se gestasse professi fuerant. Quod quia

Apollini

Apollini frequenter accidebat, illum ideo Κȣροτρόφον appellarunt. Demosthenes in prouocat. contra Eubuliden, Παιδίον ὄντα μὲ εὐθέως ἦγον εἰς τȣ̀ς φράτορας, εἰς Ἀπόλλωνος πατρώȣ ἦγον, εἰς τ' ἄλλα ἱερά. *Cum puerulus etiamnum fui, me statim ad Curiales duxerunt, in ædem Apollinis Patrij duxerunt, in reliqua item templa.* Nulla tamen Religio certo Numini eos adstringebat: nam Puellæ Atticæ, vt author est Pausanias, primitias comarum ad sepulchrum Iphinoæ deponebant. Elææ Virgines Opi, & Hecaergæ dicabant. Atheniensium vulgus Herculi consecrare soliti. Hesychius; Ἀθήνησιν οἱ μέλλοντες ἐφηβεύειν, πρὶν ἀποκείρεσθαι τὸν μαλλὸν, εἰσέφερον Ἡρακλεῖ μέτρον οἴνȣ, καὶ σπείσαντες τοῖς συνελθȣ̃σιν ἐπεδίδȣν πίνειν· ἡ δὲ σπονδὴ ἐκαλεῖτο οἰνιστήρια. *Athenis futuri puberes, antequam deponerent comam, offerebant Herculi mensuram vini, & cum libassent, iis qui conuenerant, bibendum porrigebant. Ipsa vero libatio vocabatur Oenisteria.* Nobiliores autem, & qui supra vulgus existimari volebant, antiquo instituto, cuius meminit Plutarchus in Theseo, comam suam Apollini Pythio vouebant, & Delphos proficiscebantur, cùm deponendi tempus aduenisset. At Κȣρεώτιδος die consecrasse Dianæ comam expressè docet Hesychius. Κȣρεῶτις, μὴν ὸς Πυανεψιῶνος ἡμέρα, ἐν ᾗ τὰς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῶν παίδων ἀποκείροντες

τρί-

τρίχας Ἀρτέμιδι θύουσι. *Cureotis mensis Pyanepsionis dies, quo capillos capitis puerorum detondentes, Dianæ sacrificant.* Sacrificium fiebat κορίῳ, id est Coriandro: author est Pollux libro 8. multa namque in rem diuinam veniunt, διὰ τὴν τῆς ὀνομασίας κοινότητα, *ob nominis communionem*, vt inquit Athenæus lib. 6. Atque isthæc in tribus adscriptio præcipuus fuit actus totius solennitatis, atque inde nomen Ἀπατουρίων fluxisse nonnulli existimarunt. Enarrator Aristophanis: Οἱ δέ φασιν, ὅτι τῶν πατέρων ὁμοῦ συνερχομένων, διὰ τὰς τῶν παίδων ἐγγραφὰς, οἷον ὁμοπατόρια λέγεσθαι τὴν ἑορτὴν, ὁποίῳ τρόπῳ λέγομεν, ἄλοχον τὴν ὁμόλεκτρον· καὶ ἄκοιτιν, τὴν ὁμόκοιτιν· οὕτω καὶ ὁμοπατόρια, ἀπατόρια. *Aiunt alij conuenientibus Patribus ad inscriptionem liberorum, quasi* ὁμοπατόρια, *à conuentu Patrum appellari festum; quâ formâ dicimus,* ἄλοχον, *vxorem, quasi eiusdem lecti participem, &* ἄκοιτιν *tanquam* ὁμόκοιτιν, *id est cubilis sociam. sic ab* ὁμοπατόρια, *fieri* ἀπατόρια. Idem præterea colligere licet ex Xenophonte lib. 1. Ἑλληνικῶν, vbi factâ Apaturiorum mentione hunc Patrum congressum solummodo memorat: Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγίνετο Ἀπατούρια, ἐν οἷς οἵτε πατέρες, καὶ οἱ ξυγγενεῖς ξυνεισι σφίσιν αὐτοῖς. *Secuta sunt Apaturia, in quibus Patres & Propinqui inter se conuenire solent.* Etymolog. nominis rationem adfert, quod ante eam inscriptionem Pueri viderentur ἀπάτορες.

ρες, id est, *Sine Patre:* Ἐν ταύτῃ τῇ ἑορτῇ τοὺς γεννωμένους ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ παῖδας τότε ἐνέγραφον ὀμνύντες οἱ πατέρες, ἦ μὴν Ἀθηναίους ἐξ αὐτῶν Ἀθηναίων ἐδόκουν τε οἱ παῖδες πρὸ τούτου ἀπάτορες ὄντες, τότε πατέρας ἔχειν. In eo conuentu Patres certaminis loco, & explorandi ingenij causâ filiis suis Poëtarum carmina recitanda proponebant. Plato in Timæo: Ἡ δὲ κουρεῶτις ἡμῖν οὖσα ἐτύγχανεν Ἀπατουρίων. τὸ δὲ τῆς ἑορτῆς σύνηθες ἑκάστοτε, καὶ τότε συνέβη τοῖς παισίν. Ἆθλα γὰρ ἡμῖν, οἱ Πατέρες ἔθεσαν ῥαψῳδίας· πολλῶν μὲν οὖν δὴ καὶ ἐλέχθη Ποιητῶν ποιήματα· ἅτε δὲ νέα κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὄντα τὰ Σόλωνος πολλοὶ τῶν παίδων ᾔσαμεν. *Erat Apaturiorum solennis dies* Κουρεῶτις: *quod vero illis festis fieri semper solet, tunc etiam contigit. Parentes enim certaminis loco rapsodias nobis proponebant: multorum ergo multa Poëtarũ carmina recitata sunt; & Solonis quidem, quod tunc noua essent, plerique nostrum decantauimus.* Hactenus authores, & qui festos dies Apaturiorum quatuor, & qui solum tres statuunt, eodem ordine recensent, quem secuti sumus. Sed Proclus libro 1. in Timæum Platonis, cùm tres tantum dies agnoscat, etiam alio ordine enumerat: Τὰ Ἀπατούρια, ἑορτὴ ἦν εἰς Διόνυσον ἐπὶ τῇ Μελάνθου, καὶ Ξάνθου τοῦ Βοιωτοῦ μονομαχίᾳ, καὶ νίκῃ τοῦ Μελάνθου δι᾽ ἀπάτης, Βοιωτῶν, καὶ Ἀθηναίων ὑπὲρ Οἰνόης πολεμούντων ἀλλήλοις. ἐπιτελεῖτο δὲ, ἐν ἡμέραις τρισὶν, ὧν πρώτη μὲν

ἑκα-

ἐκαλεῖτο Ἀνάῤῥυσις, διότι πολλαὶ θυσίαι ἐν αὐτῇ ἐδρῶντο· τὰ δὲ θύματα, ἐκάλουν ἀναῤῥύματα· ἐπειδὴ ἀνελκόμενα, καὶ ἐρυόμενα ἄνω ἐθύετο. ἡ δὲ δευτέρα, δορπία· εὐωχίαι γὰρ ἐν ταύτῃ, καὶ δεῖπνα πολλά· ἡ δὲ τρίτη, Κουρεῶτις· ἐν ταύτῃ γὰρ τοὺς κούρους ἐνέγραφον εἰς τοὺς φράτορας, τριετεῖς, καὶ τετραετεῖς ὄντας. *Apaturia, festum in honorem Bacchi, ex Melanthi, & Xanthi duello, & victoriâ per dolum partâ. Agebatur per tres dies; quarum prima vocabatur Anarrhysis; quod multa tum sacrificia fierent, quæ vocabantur Anarrhymata, quoniam resupinata, & sursum retracta immolarentur. Secunda Dorpia; epulæ enim in eâ, & conuiuia multa. Tertia Cureotis, quod κούρους, id est pueros, in tribus referrent trimos, & quadrimos.* Quarta dies Ἐπίβδα: sed quid in eâ fieri solitum, Authores non expediunt. Hesychius: Ἐπίβδαι, αἱ μεθέορτοι ἡμέραι, ἀπὸ τοῦ ἐπιβαίνεσθαι τῆς ἑορτῆς, οὐκ οὔσας ἐξ αὐτῶν· ἢ ἐπίβδα, κατὰ πρόσθεσιν β, διὰ τὸ ἐπὶ δαιτὶ, καὶ ἑορτῇ ἄγεσθαι αὐτάς. *Dies feriarum postridianæ, quod licet in festorum numero non sint, festis tamen accedant: ab* ἐπὶ & δαιτὶ, *post conuiuium siue festum ita dictæ per adiectionem litteræ B.* Suidas: Ἐπίβδαι, αἱ μεθέορτοι ἡμέραι, διὰ τὸ πρὸς ἐπίδειξιν τῆς προτέραις ἡμέραις γίνεσθαι, ἄλλης ἐπιβαινούσης. *Epibdæ, post feriales dies, quod prioribus diebus in specimen fiant, aliâ superueniente.* Ergo non peculiaris dies, sed festorum accessio est, vt cum peractâ solenni-

tate repotia celebrantur. Atque hanc forsan ob causam, Scholiastes Aristophanis, & Proclus ipsis Apaturiorum diebus non adnumerarunt.

ἈΡΡΗΦΟΡΊΑ.

IN cuius Dei honorem Athenienses celebrarint Arrhephoriam, incertum fecit ipsa vocis scriptura. Alij enim Ἀῤῥηφορίαν expresserunt, alij Ἑῤῥηφορίαν, vel Ἑρσηφορίαν. Hinc Authores alij Mineruæ, alij Hersæ, Cecropis filiæ tribuerunt. Vetus Etymologicum: Ἀῤῥηφορία, ἑορτὴ ἐπιτελουμένη τῇ Ἀθηνᾷ ἐν τῷ Σκιροφοριῶνι μηνί. *Arrhephoria, festũ, quod Mineruæ celebratur, mense Scirophorione.* Deinde nominis rationem addens, Ἀῤῥηφορίαν dici ait, tanquam ἀῤῥητοφορίαν, διὰ τὸ ἄῤῥητα, καὶ μυστήρια φέρειν. *à gestatione secretorum.* Notat etiam dici Ἑρσηφορίαν, παρὰ τὴν Ἕρσην, τὴν Κέκροπος θυγατέρα, ὅτι ταύτῃ ἦγον τὴν ἑορτὴν, *Ab Herse filia Cecropis, quod ipsi agerent festum.* Hesychius. Ἀῤῥηφορία· ἑκατέρως λέγουσιν οἱ συγγραφεῖς· κ᾽ ἂν διὰ τὸ Ε, Ἑρσηφορία, διὰ τὸ τῆς Ἕρσης ἐγκατειλῆφθαι τὴν πομπήν. ἐὰν δὲ διὰ τὸ Α, ἐπὶ ἀῤῥήτοις συνέστη. Hic non capio quid sibi velit, διὰ τὸ τῆς Ἕρσης ἐγκατειλῆφθαι τὴν πομπήν. Fortè scribendum διὰ τὸ τῇ Ἕρσῃ ἐπιτελεῖσθαι τὴν πομπὴν, vt sit sensus. *Bifariam scribunt authores: &, si per* Ἑ; *Her-*

E; *Herſephoria, quod Herſæ pompa celebretur: ſi per* A; *ab ἀῤῥήτοις, id eſt arcanis, nomen eſt compoſitum.* Atque ita eſſe reſtituendum ipſemet Heſychius ſuo loco manifeſtè demonſtrat; Ἑῤῥηφόροι, οἱ τῇ Ἕρσῃ ἐπιτελοῦντες τὰ νομιζόμενα, *Qui Herſæ legitimos ritus peragunt.* Suidas: Ἀῤῥηφορία, θυσία· εἰ μὲν διὰ τὸ α, Ἀῤῥηφορία, ἐπειδὴ τὰ ἄῤῥητα ἐν κίσταις ἔφερον τῇ θεῷ αἱ Παρθένοι. Εἰ διὰ τὸ ε, Ἑρσηφορία· τῇ γὰρ Ἕρσῃ ἐπόμπευον τῇ Κέκροπος θυγατρί. *Arrephoria, ſacrificiū: ſi quidem per α ſcribatur, Ἀῤῥηφορία, quia Deæ ſecreta ferebāt in ciſtis virgines. Si per ε, Herſephoria. Nā Herſæ Cecropis filiæ pompā ducebant.* Omnes igitur in eo conueniunt, aut Palladi, aut Herſæ fuiſſe dicatam ſolennitatem Ἀῤῥηφορίας: & forſitan vtrique: nam origo vtramq; ſpectat. Pallas Herſæ, Aglauro, Pandroſo ſeruandum dedit Erichthonium ciſtulâ incluſum, & inſpicere prohibuit: Herſen, & Pandroſon reuerentia mandati continuit; Aglauron verò curioſitas vetito accenſa perculit. Ouidius libro 2. Transformationum.

Pallas Erichthoniū prolem ſine matre creatam
Clauſerat Actæo textâ de vimine ciſtâ:
Virginibuſq; tribus, gemino de Cecrope natis
Seruandum dederat; ſed enim inconfeſſa quid eſſet,
Et legem dederat, ſua ne ſecreta viderent.
Abdita fronde leui, denſâ ſpeculabar ab vlmo,

Quid facerent; cõmissa duæ sine fraude tuētur,
Pandrosos, atque Herse. Timidas vocat vna sorores
Aglauros, nodosq; manu deducit, & intus
Infantemq; vident, exporrectumq; Draconem.

Vt hæc fabula, siue Historia festiuâ pompâ repræsentaretur, Virgines arcana in cistis orgia gestabant, in memoriam secreti, quod Pallas natis Cecrope commisit. Sed Pausanias longè discrepat ab Ouidio: narrat enim Athenis esse lucum Aglauri; eique & Hersæ, & Pandroso sororibus à Mineruâ datum Erichthonium cistæ inclusum, vetitumque ne depositum viderent. Pandroson verò solam mandata seruasse, atque ideo contiguam Mineruæ templo domum obtinuisse. Hersen autem, & Aglauron, quod cistam resignassent in furorem actas, è prærupto arcis loco in præceps se dedisse. Quamcumque verò fabulæ partem admittamus nihil interest: nam Pandroson & Aglauron, quamuis violati commissi reas fuisse, diuinis honoribus affectas memoriæ prodidit Athenagoras. *Quin etiam Aglauro Athenienses, & Pandroso ludos faciunt, ac sacrificia, tametsi & piaculum in hoc fecisse indicatæ fuerint ipsæ, quod arcam reserarint*. Cæterum Virgines sacrorum administræ vocantur Ἀῤῥηφόροι. Hæ numero quatuor ex nobilitate designabantur: quarum duæ

duæ ad ordiendam Palladij Pepli texturam electę, candidâ, vel etiam aureâ veste ornabantur. Harpocration: Τέσσαρες μὲν ἐχειροτονοῦντο δι' εὐγένειαν Ἀῤῥηφόροι· δύο δὲ ἐκρίνοντο, αἳ τῆς ὑφῆς τοῦ πέπλου ἦρχον καὶ τῶν ἄλλων τῶν περὶ αὐτόν. λευκὴν δὲ ἐσθῆτα ἐφόρουν· καὶ εἰ χρυσία περιέθεντο, ἱερὰ ταῦτα ἐγίνοντο. *Quatuor quidem designabantur ex nobilitate* Ἀῤῥηφόροι. *Duæ vero seligebantur, quæ texturam Pepli ordiebantur, & alia ad illum pertinentia. Albam vestem ferebant; & si aurea ponebantur, sacra illa fiebant.* Eadem ipsa totidem propè verbis apud Hesychium, & Suidam reperiuntur. In Etymologico nonnulla particulatim afferũtur, quorum illi non meminerunt: Ἀῤῥηφορεῖν τὸ χρυσῆν ἐσθῆτα φορεῖν καὶ χρυσία· τέσσαρες δὲ παῖδες ἐχειροτονοῦντο κατ' εὐγένειαν Ἀῤῥηφόροι, ἀπὸ ἐτῶν ἑπτὰ, μέχρις ἕνδεκα· τούτων δὲ δύο διεκρίνοντο, οἳ διὰ τῆς τοῦ ἱεροῦ πέπλου ἤρχοντο, καὶ τῶν ἄλλων τῶν περὶ αὐτόν· λευκὴν δὲ ἐσθῆτα ἐφόρουν, καὶ χρυσία. Eadem omnino traduntur in veteri Lexico; quæ differunt ab aliis, quod hîc non Virgines, sed Pueros, & quidem ab anno septimo ætatis ad vndecimum eligi prodatur; quorum duo sacri Pepli texturam ordiantur.

ἈΡΚΑΔΙΚῊ ἙΟΡΤΉ.

ARcadicum festum memorat Scholiastes Theocriti ad Idyllium 7. in quo Pueri

Pana squillis soliti sint verberare. Ἑορτή, φασὶν, ἐτελεῖτο ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ ἐν ᾗ οἱ Παῖδες τὸν Πᾶνα σκίλλαις ἔτυπτον, ὅτε οἱ Χορηγοὶ λεπτὸν ἱερεῖον ἔθυον, καὶ μὴ ἱκανὸν τοῖς ἐσθίουσι. *Festum vt aiunt, celebrabatur in Arcadiâ, in quo Pueri Pana squillis verberabant, quando choragus tenuem victimam immolabat, nec edentibus sufficientem.* Et paulò post aliud ex Munato adfert: Μούνατος δέ φησιν ἑορτὴν Ἀρκαδικὴν εἶναι· ἐν ᾗ οἱ Παίονες τὸν Πᾶνα σκίλλαις βάλλουσι· Χῖοι δὲ, ὅταν οἱ Χορηγοὶ λεπτὸν ἱερεῖον θύσωσι, καὶ μὴ ἱκανὸν τοῖς ἐσθίουσι. *Munatus verò ait festum Arcadicum esse, in quo Pæones Pana squillis impetunt: Chij autem hoc faciunt, quando Choragi tenuem hostiam sacrificassent, & epulantibus non sufficientem.* Atque huc respexit Theocritus:

Κἢν μὲν ταῦτ᾽ ἔρδοις, ὦ Πᾶν φίλε, μή τί τυ παῖδες
Ἀρκαδικοὶ σκίλλαισιν ὑπὸ πλευράς τε, καὶ ὤμως,
Τανίκα μαστίσδοιεν ὅτε κρέα τυτθὰ παρείη.

Hæc mihi si præstes, Pan optime, ne tibi rursus
Arcadici scillis pueri tergumq; latusq;
Sollicitent, prædæ si spes frustrarit opimæ.

Quamuis hæc aliter explicari possint. Panem venationis præsidem Arcades obseruarunt; eumque singulari cultu prosequebantur, si ex animi sententiâ venatus euenisset; si contra accidisset, squillis excipiebant: οἱ Ἄρκαδες ἐπὶ θήραν ἐξιόντες, εἰ μὲν εὐθηρίας ἔτυχον, ἐτίμων τὸν Πᾶνα. εἰ δὲ τοὐναντίον, σκίλλαις εἰς αὐτὸν παρῴνουν, παρόσον

ὡρίων

ϑηρίων τῆς ϑήρας ἐπισατεῖ. *Arcades ad venationem prodeuntes, siquidem felicem capturam nacti erãt, Pana honorabant; sin minus, scillis in eum sæuiebant, quatenus tempestati venationis præest.* En ludum superstitionis: hîc Deus vapulat. In Deliis ara pulsatur. Benigniores tamen hi erga seipsos, quam qui in suum ipsorum tergum sæuiebant; vt Aleæ mulieres cum Sciereum Bacchi festum celebrarent: & apud Spartanos Ephœbi cùm Orthiæ Dianę facerent. Author est Pausanias in Arcadicis.

ἈΡΤΕΜΊΣΙΑ.

Ἀρτεμίσια Dianæ, (quam Græci Ἄρτεμιν vocant) festum esse memorię prodidit Pollux lib. 1. cap. 1. Præcipuè celebrarunt Cyrenæi. Athenæus libro 12. Ἀρτεμίσια, μεγίστη ἐν Κυρήνῃ ἑορτή. *Artemisia maximum Cyrenæ festum.* Eadem apud Delphos solennitas, in quâ Deæ Venatrici mullum sacrificabant, Athenæus libro 7. Ἡγήσανδρος ὁ Δελφὸς τρίγλην παραφέρεσθαι ἐν τοῖς Ἀρτεμισίοις, διὰ τὸ δοκεῖν τοὺς θαλαττίους λαγὼς θανασίμους ὄντας θηρεύειν ἐπιμελῶς, καὶ καταναλίσκειν. διόπερ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀνθρώπων τοῦτο ποιοῦσα τῇ κυνηγετικῇ θεῷ ἡ κυνήγετις ἀνακεῖται. *Hegesander Delphus in Dianæ festis mullum offerri ideo scribit, quia illum existiment venenatum, & mortiferum le-*

porem marinum venari, ac conficere. Quare cùm ſalutis hominum cauſâ id faciat, Venatrici Deæ venator mullus dicatur.

ʼΑ Σ Κ Λ Η΄ Π Ι Α.

SIc vocant Æſculapij feſtum. Pollux libro 1. cap. 1. Ipſi etiam Agones ʼΑσκλήπια dicuntur in antiquis inſcriptionibus Smetij paginâ 314. Et paginâ 415. fit mentio, ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΣΚΛΗΠΙΩΝ. *Sacrorum certaminum magnorum Aſclepiorum.*

ʼΑ Σ Κ Ω΄ Λ Ι Α.

AScolia Ruſtici Athenienſes in honorem Bacchi celebrarunt, ſic ʼΑπὸ τοῦ ἀσκοῦ, id eſt, *ab vtre* nuncupata. Nam cum, *victimæ numinibus aut per ſimilitudinem, vt inquit Seruius in 2. Georgicorum, aut per contrarietatem immolētur,* Caper qui obeſt vitibus, ceu grata hoſtia, Libero ſacrificatur. Phornutus: Τὸν δὲ τράγον αὐτῷ θύουσι διὰ τὸ λυμαντικὸν δοκεῖν τῶν ἀμπέλων. *Hircum ipſi immolant, quia noxium vitibus animal eſt.* Hinc verſus Eueni:

Κἤν με φάγῃς ἐπὶ ῥίζαν, ὅμως ἔτι καρποφορήσω,
Ὅσσον ἐπισπεῖσαι σοι, τράγε, θυομένῳ.

Etſi me roſeris ad radicem, tamen adhuc feram
Quantū libari in te, Hirce, poßit, ſacrificatū.

Quos

Quos in Domitianum fuiſſe detortos author eſt Suetonius cap. 14. Et quo inuiſum Baccho animal peius tractarent, *& vt Seruius ait, ne quid ex eo eſſet, quod non ſentiret iniuriam*, pellem detrahebant, atque inflabant, in quam ſublimi ſaltu iuuenes ſe librabant: ac ne ſpectaculū riſu careret, vnguine lubricabant, vt præcipiti magis lapſu in terram gliſcerent. Suidas: Ἑορτὴν οἱ Ἀθηναῖοι ἦγον τὰ Ἀσκώλια, ἐν ᾗ ἥλλοντο τοῖς ἄσκοις αἰγείοις, ἐς τιμὴν τοῦ Διονύσου. *Feſtum Athenienſes agebant Aſcolia, in quo vtribus caprinis inſiliebant in honorem Bacchi.* Scholiaſtes Ariſtophanis in Pluto: Κυρίως δὲ ἀσκωλιάζειν ἔλεγον τὸ ἐπὶ τῶν ἄσκων ἄλλεσθαι, ἕνεκα τοῦ γέλωτα ποιεῖν· ἐν μέσῳ δὲ τοῦ θεάτρου ἐτίθεντο ἀσκοὺς πεφυσημένους, καὶ ἀληλιμμένους, εἰς οὓς ἀναλλόμενοι ἐνωλίσθαινον, καθάπερ Εὔβουλός φησι. *Propriè* ἀσκωλιάζειν *dicebant in vtres inſilire ad mouendū riſum. In medio autem Theatri ponebant vtres inflatos, & inunctos, in quos inſilientes labebantur, quemadmodum Eubulus ait.* Verba Eubuli ſunt: Καὶ πρόσγε τοῦτο ἀσκὸν εἰς μέσον καταθέντες εἰσάλλεσθε, καὶ καγχάζετε ἐπὶ τοῖς καταῤῥέουσι. *Ad hæc, vtrem in medio ſtatuentes inſultate, & ridete labentes.* Vno tantum pede in vtrem ſaltabant. Pollux libro 2. Ἀσκωλιάζειν ἔλεγον τὸ τῷ ἑτέρῳ ποδὶ ἄλλεσθαι. Heſychius: Ἀσκωλίζοντες ἐφ' ἑνὸς ποδὸς ἀλλόμενοι. *vno pede ſaltantes.* Euſtathius ad Odyſſ. κ. Ἀσκωλιάζειν ὅπερ ἐστὶ κατὰ κυρο-

ριολεξίαν μὲν ἐν ἀσκῷ λιάζειν, ᾧ πεφοσημένῳ ἐμπηδῶντες οἱ βουλόμενοι ἔν τινι ἑορτῇ, οὐκ ἀμφοῖν ποδοῖν ἀλλὰ ἑνὶ, καὶ ὡς εἰκὸς, οὐκ εὐςοχοῦντες, ἀλλά πως καὶ καταπίπτοντες ὑπεκίνουν γέλωτα τοῖς θεωμένοις. Ἀσκωλιάζειν *est secundum dictionis proprietatem in vtre labi, cui inflato insilientes, qui volebant in festo aliquo, non ambobus pedibus, sed vno, &, vt verosimile est, non rectè consistentes, sed interdum cadentes, spectantibus risum mouebant.* Tzetzes ad Hesiodi ἔργα: ἐγίνετο δὲ τὰ Ἀσκώλια οὕτως· Ἀσκοὺς πεφυσημένους τιθέντες παρὰ γῆς, ἑνὶ ποδὶ ἐφαλλόμενοι ἄνωθεν τούτων ἐφέροντο, καὶ πολλάκις κατολισθαίνοντες εἰς γῆν ἔπιπτον· τοῦτο δὲ ἐποίουν, τιμῶντες τὸν Διόνυσον· ὁ δὲ ἀσκὸς δέρμα τράγου ἐστίν· ὁ δὲ τράγος τοὺς θαλλοὺς τῆς ἀμπέλου τρώγων λυμαίνεται. *Fiebant Ascolia in hunc modum; inflatos vtres in terrâ statuentes, vno pede saltantes in illos ex superiore loco ferebantur, & sæpe labentes in terram cadebant. Hoc verò faciebant in honorem Bacchi. Vter enim hirci pellis est. Hircus germina vitis rodens lædit.* Virgilius elegantissime sacrificij causam, & Festi ritum describit 2. Georg.

Quantum illi nocuere greges, duriq; venenum
Dentis, & admorso signata in stirpe cicatrix.
Non aliam ob culpā Baccho Caper omnibus aris
Cæditur; & veteres ineunt proscenia ludi;
Præmiaq; ingentes pagos, & compita circum
Thesidæ posuere: atque inter pocula læti

Molli-

Mollibus in pratis vnctos saluere per vtres.
Quod per compita, & pagos Virgilius, hoc per κωμὰς, id est, vicos fieri Phornutus scribit: Εἰς τὸν ἀσκὸν ἐκβάλλονται, κατὰ τὰς Ἀττικὰς κωμὰς οἱ Γεοργῶν νεάνισκοι. *In vtres librantur per Atticos vicos Agricolarum iuuenes.*

ΒΕΝΔΙ´ΔΕΙΑ.

Dianam Thraces Βένδιν appellarunt, eique festum Βενδιδείων instituerunt affine Bacchanalibus. Strabo *libro 9.* Τοῖς Διονυσίοις ἔοικε καὶ τὰ παρὰ τοῖς Θραξὶ τά τε Κοτύττια, καὶ τὰ Βενδίδεια, παρ᾽ οἷς καὶ τὰ Ὀρφικὰ τὴν καταρχὴν ἔσχεν. *Bacchanalibus affinia sunt apud Thraces Cotyttia, & Bendideia, à quibus & Orphica originem sumpserunt.* Athenienses, gens superstitioni maximè obnoxia, veriti ne quis Deorum se negligi quereretur, etiam Barbarorum ritus accersiuerunt, vt in hoc festo Proclus ostendit libro 1. in Timæum Platonis. Et Atheniensibus obseruatam fuisse solẽnitatem Hesychius docet: Βένδις (Palephotus Βενδέιαν appellat) ἡ Ἄρτεμις Θρακισὶ· παρὰ δὲ Ἀθηναίοις ἑορτὴ Βενδίδεια. *Bendis Thracum linguâ, est Diana: apud Athenienses festum Bendideia.* Celebrabantur autẽ Bendidcia in Pyræo vigesimâ

ſimâ menſis Thargelionis, idque ante Panathenæa. Proclus loco iam citato: ὅτι γε μὴν τὰ Παναθήναια τοῖς Βενδιδείοις ἕπετο, λέγουσιν οἱ ὑπομνηματισταί· καὶ Ἀριστοτέλης ὁ Ῥόδιος ἱστορεῖ· Τὰ μὲν ἐν Πειραιεῖ Βενδίδεια τῇ εἰκάδι τοῦ Θαργηλιῶνος ἐπιτελεῖσθαι, ἕπεσθαι δὲ τὰς περὶ Ἀθηνᾶν ἑορτάς. *Panathenæis Bendideia præmitti aiunt commentatores. & refert Ariſtoteles Rhodius: Bendideia quidem in Pyræo vigeſimâ Thargelionis peragi, ſubſequi verò Mineruæ ſolennitates.*

ΒΟΗΔΡΟΜΙΑ.

Βοηδρόμια, nomen habent ἀπὸ τοῦ βοηδρομεῖν, quod teſte Heſychio, & Suida eſt μετὰ σπουδῆς παραγίνεσθαι, *cum diligentiâ adeſſe*, aut potius ſublato clamore, vt in pugnâ fieri ſolet, ſuccurrere. Feſti cauſam Athenienſibus dedit Ion, qui illis auxilio venit, cum ab Eumolpo inuaderentur. Harpocration: Βοηδρόμια, Ἑορτή τις Ἀθήνησι οὕτω καλουμένη, ἥν φησι Φιλόχορος ἐν δευτέρᾳ νενομίσθαι, ἐπειδὴ Ἴων ὁ Ξούθου ἐβοήθησε σπουδῇ πολεμουμένοις Ἀθηναίοις ὑπὸ Εὐμόλπου τοῦ Ποσειδῶνος, Ἐρεχθέως βασιλεύοντος· Βοηδρομεῖν γὰρ, τὸ βοηθεῖν ὀνομάζετο, τουτέστιν ἐπὶ μάχην δραμεῖν. *Boedromia, feſtum Athenis ita vocatum: quod Philochorus ait inſtitutum fuiſſe, poſtquam Ion Xuthi filius cum feſtinatione Athenienſibus auxilium tulit, quando*

do Eumolpus Neptuni filius, regnante Erechtheo illis bellum inferebat. Nam βοηδρομεῖν *dicebāt auxiliari, hoc est ad pugnam currere.* Suidas dum iſta exſcriberet, ſe indiligenter habuit, quod Xuthum Athenienſibus auxilio veniſſe narrat. Ἐςὶ δὲ Βοηδρόμια ἑορτή τις Ἀθήνησι καλουμένη, καθ' ἣν ἡμέραν ἐβοήθησεν ὁ Ξοῦθος πολλῇ σπουδῇ πολεμουμένοις Ἀθηναίοις ὑπ' Εὐμόλπου τοῦ Ποσειδῶνος Ἐρεχθέως τότε τῶν Ἀθηνῶν ἐβασίλευσεν. Fortè legendum, Ἴων ὁ Ξούθου. Neque enim Xuthum, ſed Ionem Athenienſibus ſuppetias tuliſſe ſcribit quoque Pauſanias in Atticis: Et Ariſtides in Eleuſinâ, Ἴων Ἀθήναζε ἐβοήθησεν. *Ion Athenas auxilio venit.* At Plutarchus *in Theſeo,* feſti cauſam à bello contra Amazonas geſto deducit, quod eas Theſeus menſe Βοηδρομιῶνος, facta Apollini re diuinâ, profligaſſet, vnde & Βοηδρόμιον Ἀπόλλωνα coluerunt. Verba Plutarchi ſunt: Ἡ μὲν οὖν μάχη Βοηδρομιῶνος ἐγένετο μηνὸς, ἐφ' ᾗ τὰ Βοηδρόμια μέχρι νῦν Ἀθηναῖοι θύουσιν. *Commiſſa menſe Boedromione pugna eſt; cuius causâ in hunc vſq; diem Athenienſes* Βοηδρόμια *peragunt.* Callimachus in Hymno Apollinis:

Ὦ 'πόλλων, πολλοί σε Βοηδρόμιον καλέουσι.

Phœbe Boedromium quidam te nomine dicunt.

ΒΟΥΦΟ'ΝΙΑ.

Βουφόνια à cæde Bouis dicta, inter antiquissima Athieniensium festa recenset Aristophanes in nebulis: quo loco Scholiastes & tẽpus, & originem exponit: Βουφόνια παλαιὰ ἑορτή· ἥν φασιν ἀγεσθαι μετὰ τὰ μυστήρια, ὅτε καὶ βοῦν θύουσιν εἰς ὑπόμνησιν τοῦ πρῶτον φονευθέντος βοὸς, ἐν Ἀκροπόλει, ἀψαμένου τοῦ πελάνου ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν Διονυσίων. *Buphonia antiquum festum, quod agi dicunt post mysteria, quando & Bouẽ immolant in memoriam Bouis primùm occisi in arce, qui molam attigerat in festo Bacchanalium.* Verùm apud eundem Authorem Androtion, in Diipoliis, non in Bacchanalibus voratam à Boue molam tradit. Ἑορτὴ, inquit, πάνυ ἀρχαία· ἐν γὰρ τοῖς Διϊπολίοις φασὶ βοῦν τὸ πόπανον καταφαγεῖν τὸ παρεσκευασμένον πρὸς τὴν θυσίαν· Βαύλωνα δέ τινα, ὡς εἶχε, τῷ πελέκει ἀποκτεῖναι τὸν βοῦν. *Festum Atheniensium omnino vetustum. nam in Diipoliis aiunt Bouẽ placentam, siue libum deuorasse sacrificio præparatum: Baulonem verò quendam securi bouem occidisse.* Hesychius: Βουφόνια ἑορτὴ Ἀθήνησιν· ἐν γὰρ τοῖς Διιπολείοις φασιν βοῦν καταφαγεῖν τὸ παρεσκευασμένον πόπανον τῇ θυσίᾳ, οἷον πλακούντιον ἐξ ἄρτου. *Buphonia festum Athenis: nam in Diipoliis aiunt Bouem deuorasse libum sacrificio paratum, id est,*

pla-

placentam ex pane. Androtionis verba sublegit Suidas; nisi quod corruptè Θαύλωνα, pro Βαύλωνα, vulgati codices habeant. Pausanias in Atticis addit interfectorem bouis aufugisse confestim, & reliquisse bipennem, quę in iudicium vocata fuerit, & absolutam; idque in ritum abiisse cæremoniarum. Ἀθηναίων βασιλεύοντος Ἐρεχθέως τότε πρῶτον βοῦν ἔκτεινεν ὁ Βούφονος ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Πολιέως Διός· καὶ ὁ μὲν ἀπολιπὼν ταύτῃ τὸν πέλεκυν ἀπῆλθεν ἐκ τῆς χώρας φεύγων· ὁ δὲ πέλεκυς ἀφείθη κριθείς· καὶ ἐς τόδε ἀνὰ πᾶν ἔτος κρίνεται. *Erechtheo Atheniensibus imperante, bouem sacerdos, qui Buphonus dicitur, ad Poliei Iouis arã occidit, statimq; relictâ bipenni è finibus excessit. Bipennis iudicio absoluta est. & in hunc vsq; diem quotannis iudicatur.* At Ælianus libro 8. variarum, capite 3. singulis ordine iudicatis, ensem, siue bipennem condemnari tradit. Ex his præstãda lux est Plutarchi loco è libro de Solertiâ animalium; vbi ait, Bouem interitus ipsum sibi causam extitisse. Quamuis in re tam clarâ, nescio, cur velut anceps, Bouem aut Suem nominet. Καὶ βοῦς τις, ἢ σῦς αἰτίαν ἔσχε προκειμένων ἱερῶν γευσάμενος, ἐπιτήδειος ἀποθανεῖν. *Et bos, aut sus, quod proposita sibi sacra gustasset, causam suæ necis præbuit.* Igitur Buphonia huius facti imitationem continebant: quocirca molam inobseruatam relinquebant; quæ ex hordeo, aliisq;

se-

ſeminibus confecta,gulam animalis naturâ ſuâ auidi prouocare poterant. Pauſanias: Τοῦ Διὸς τοῦ Πολιέως κριθὰς καταθέντες ἐπὶ τὸν βωμὸν μεμιγμένας πυροῖς οὐδεμίαν ἔχουσι φυλακήν· ὁ βοῦς δὲ, ὃν εἰς τὴν θυσίαν ἑτοιμάσαντες φυλάσσουσι, ἅπτεται τῶν σπερμάτων φοιτῶν ἐπὶ τὸν βωμόν. καλοῦσι δέ τινα τῶν ἱερέων Βουφόνον· καὶ ταύτῃ τὸν πέλεκυν ῥίψας (οὕτω γάρ ἐστιν οἱ νόμος) οἴχεται φεύγων. *Poſitum in Iouis Poliæi arâ hordeum frumento permixtum nullâ cuſtodiâ ſeruatur. Bos autē, quem ſacrificio deſtinatū habent, ſemina contingit ad aram accedens. Inter ſacerdotes quendam vocant* Βουφόνον, *& is proiectâ ſecuri (hæc enim illi data lex) fugâ ſe proripit.* At cur is qui Bouem licet ſacra violantem occiderat, ſolum vertere debuerit: ratio fortaſſis eſt, quod antiquiſſimo Athenienſium inſtituto Bouem quemcumque mactari nefas eſſet; quod ſubſecutæ leges ad aratorios reſtrinxerunt. Ælianus *libro 5. variarum, cap. 14.* Βοῦν ἀροτῆρα, καὶ ὑπὸ ζυγὸν πονήσαντα σὺν ἀρότρῳ, ἢ καὶ σὺν τῇ ἁμάξῃ, μηδὲ τοῦτον θύειν, ὅτι καὶ οὗτος εἴη ἂν γεωργὸς, καὶ τῶν ἐν ἀνθρώποις καμάτων κοινωνός. Hoc eſt, *Bouem aratorem, qui iugum trahit, vel cum aratro, vel cum plauſtro ne mactes, quoniam ille etiam agricola eſt, & humano generi laborum ſocius.* Plinius libro 8. capite 45. non abſimili obſeruantiâ ſcribit habitos à Romanis Boues: *Socium enim laboris, agriq́ culturæ habemus hoc animal, tantæ apud priores*
curæ,

curæ, vt sit inter exempla damnatus à Populo Romano, die dictâ, qui concubino procaci, rure omasum edisse se negante occiderit Bouē, actusq́; in exilium, tanquam colono suo interempto. Igitur percussor Bouis in exiliū abiit, relictâ securi; quam in ius vocatam Prytaneis absoluerunt, quod iure cæsus videretur, qui sacras Deo fruges absumpsisset. Atque hinc mos inualuit, vt contra res inanimatas in Prytanæo iudicia exercerentur. Pausanias *in Atticis:* Τὸ δὲ ἐν Πρυτανείῳ καλούμενον, ἔνθα τῷ σιδήρῳ, καὶ πᾶσιν ὁμοίως τοῖς ἀψύχοις δικάζουσιν· ἐπὶ τῷδε ἄρξασθαι νομίζω. &c. *In Prytanæo de ferro, aliisq́; inanimis iudicium fit: cuius rei hoc initium fuisse arbitror.* Deinde pergit narrare ea, quę superiùs à me posita sunt. Illud ipsum in Βουφονίοις solenni ritu exhibebant, quod clarè indicat Pausanias, cùm ait, Καὶ ἐς τόδε ἀνὰ πᾶν ἔτος κρίνεται, *& in hunc vsque diem quotannis iudicatur.*

ΒΡΑΥΡΩ΄ΝΙΑ.

BRauron Atticæ vicus est: Sic Aristophanis interpres, Hesychius, Suidas; à quibus dicitur πόλις τῆς Ἀττικῆς, τόπος τῆς Ἀττικῆς. Hunc Diana fertur terris magis omnibus vnum coluisse. Vnde apud Athenæum libro 6. Diphilus in Ἐλενοφοροῦσι:

Ω

Ω̃ γνδ' ἐπεπλδύϰσα, ϰαὶ ϰεϰτημϑύη
Βραυρῶνος ἱερϑ̃ ϑεοφιλέςατον τόπον
Λητϑ̃ς Διός τε τοξόδαμνε πάρϑενε.

O Diua tutelaris, quæ tenes
Brauronis sacri Deo gratissimum locum,
Latonæ, Iouisq; potens arcu Virgo.

Auxit venerationem loco simulachrum Dianę vetustissimum; quod ab Iphigeniâ redeunte è Tauris ibi relictum ad Xerxis vsque tempora seruarunt. Pausanias in Atticis: Ἔνϑα Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος ἐκ Ταύρων φεύγουσαν, τὸ ἄγαλμα ἀγομένην τῆς Ἀρτέμιδος, ἀποβῆναι λέγουσιν· καταλιποῦσαν δὲ τὸ ἄγαλμα ταύτῃ, καὶ εἰς Ἀϑήνας, ϰ ὕστερον ἐς Ἄργος ἀφίκεσϑαι· ξόανον μὲν δὲ αὐτόϑι ἐστὶν Ἀρτέμιδος ἀρχαῖον. *Illuc (Brauronem) Iphigeniam Agamemnonis filiam è Tauris fugientem cum simulachro Dianæ appulisse dicunt: eamq; relicto ibi simulachro, Athenas, & postremo Argos deuenisse. Statua verò ibidem est antiqua.* Xerxem abstulisse idem refert in Arcadicis: Βασιλέα τε τῶν Περσῶν Ξέρξην τοῦ Δαρείου, χωρὶς ὅσα ἐξεκόμισε τοῦ Ἀϑηναίων ἄστεως, τοῦτο μὲν ἐκ Βραύρωνος ἄγαλμα ἴσμεν τῆς Βραυρωνίας λαβόντα Ἀρτέμιδος. *Regem Persarũ Xerxem, Darij filium, præter ea, quæ ex Atheniensium vrbe abstulit, illud quidem ex Braurone simulachrum scimus Brauroniæ accepisse Dianæ.* Igitur ab eodem loco Dianam Brauroniam cognominarunt. Stephanus: Βραύρων Δῆμος

τῆς Ἀττικῆς, ἀπὸ Βραύρωνος Ἥρωος, ἀφ' οὗ καὶ Βραυρωνία ἡ Ἄρτεμις. *Brauron Populus Atticæ, à Braurone Heroe, vnde & Brauronia Diana.* Cui etiam festum dicarunt Βραυρωνίων; in quibus Ilias à Poëtis decantabatur, & Dianæ capra immolabatur. Hesychius: Βραυρωνίοις τὴν Ἰλιάδα ᾖδον οἱ ῥαψῳδοὶ ἐν Βραύρωνι τῆς Ἀττικῆς· καὶ Βραυρώνια, ἑορτὴ Ἀρτέμιδι Βραυρωνίᾳ ἄγεται, καὶ θύεται αἴξ. *Brauroniis Iliada Rhapsodi cantabant in Braurone Atticæ pago. Et Brauronia, festum Dianæ Brauroniæ, aguntur; & sacrificatur capra.* Virgines Athenienses ante nuptiarum tempus his sacris initiari necessum erat. Quippe decreto cautum erat, ne qua viro puella traderetur, nisi Dianę prius consecrata fuisset. Cuius rei causã prolixè narrat Suidas: Ἐν Βραυρωνίοις ἀρκτευόμεναι γυναῖκες τῇ Ἀρτέμιδι ἑορτὴν ἐτέλουν, κροκωτὸν ἠμφιεσμέναι, οὔτε πρεσβύτιδες Ι' ἐτῶν, οὔτε ἐλάττους ε' ἀπομειλισσόμεναι τὴν θεόν· ἐπειδὴ Ἄρκτος ἀγρία ἐπιφοιτῶσα διέτριβεν ἐν τῷ δήμῳ Φλαυίδων· καὶ ἡμερωθεῖσαν αὐτὴν τοῖς ἀνθρώποις σύντροφον γενέσθαι· παρθένον δέ τινα προσπαίζειν αὐτῇ· καὶ ἀσελγαινούσης τῆς παιδίσκης, παροξυνθῆναι τὴν Ἄρκτον, καὶ καταξέσαι τῆς παρθένου· ἐφ' ᾧ ὀργισθέντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς κατακοντίσαι τὴν Ἄρκτον· καὶ διὰ τοῦτο λοιμώδη νόσον τοῖς Ἀθηναίοις ἐμπεσεῖν· χρηστηριαζομένοις δὲ τοῖς Ἀθηναίοις, εἶπε λύσιν τῶν κακῶν ἔσεσθαι, εἰ τῆς τελευτησάσης Ἄρκτου τινὰς ἀρκτεύειν τὰς ἑαυτῶν παρθένους ἀναγκάσουσι· καὶ ἐψη-

φίσαντο οἱ Ἀθηναῖοι μὴ πρότερον συνοικίζεσθαι ἀνδρὶ παρθένον, εἰ μὴ ἀρκτεύσειε τῇ θεῷ. *In Brauroniis sacratæ fœminæ Dianæ festum peragunt, Crocotam indutæ, neque decimo ætatis anno grandiores neq; quinto minores. Quippe vrsam aiunt ita mansuefactam, vt in populo Phlauidarum versaretur familiariter, & hominibus compasceretur. Virginem vero quandam cum illa lasciuiusculè lusisse: quæ irritata puellam discerpsit. quo facto fratres eius exacerbatos, vrsam iaculis confecisse. ex qua causa pestilentem morbum Atheniensibus incubuisse. Quibus oraculum consulentibus, respondit Deus finem mali futurum, si virginum nonnullas compellerent, in vrsæ peremptæ honorem, Dianæ consecrari. & decreto sanxerunt Athenienses, ne qua viro puella cohabitaret, nisi quæ prius Deæ consecrata fuisset.* Atque hunc in morem Dianæ consecrari, ab Ἄρκτῳ, id est, vrsâ, vocant Ἀρκτεύειν. Pollux libro 5. cap. 12. Ἀρκτεύεσθαι δὲ τὰς παρθένους ἔλεγον ὁ Δῆμος Ἀττικός. Hesychius: Ἀρκτεῦσαι, τὸ καθιερωθῆναι τὰς παρθένους τῇ Ἀρτέμιδι τῇ μουνυχίᾳ, ἢ τῇ Βραυρωνίᾳ. Quæ totidem verbis extant apud Harpocrationem, & Suidam; qui in testimonium adducunt Euripidis Hypsiphilen, & Aristophanis Lemnias, atque Lysistratam. Euripidis Hypsiphilen, & Aristophanis Lemnias æui longinqua vetustas nobis inuidit. Locus ex Lysistratâ, ni fallor, est iste. Quem eo libentiùs

tius in medium profero, quod vsum Crocotæ ostendat; cuius mentionem Suidas facit.

Εἶτ' ἀλητρὶς ἦ δεκέτις
Οὖσα τ' Ἀρχηγέτις
Καταχέουσα κροκωτὸν Ἄρκτος ἐν Βραυρωνίοις.

Deinde molitrix decennis
Existens dux,
Induta Crocotulam vrsa eram in Brauroniis.

Hinc discimus ipsas etiam Virgines Dianæ sacras Ἄρκτους vocari. Harpocration: Αἱ ἀρκτευόμεναι παρθένοι, Ἄρκτοι καλοῦνται. Suidas: Καὶ γὰρ αἱ Ἀρκτευόμεναι, παρθένοι καλοῦνται: ex Hesychio restituendus; Καὶ γὰρ αἱ ἀρκτευόμεναι παρθένοι, Ἄρκτοι καλοῦνται. Ipsa initiatio dicitur Ἀρκτεία. Hesych. Ἀρκτεία, ἡ τῶν ἀρκτευομένων παρθένων τελετή. Præterea dixit Aristophanes Δεκέτις. nam maiores decennio à sacris arcebantur: vnde δεκατεύειν idem est, quod ἀρκτεύειν. Harpocration: Τὸ ἀρκτεῦσαι, δεκατεῦσαι εἴρηκεν ὁ Ῥήτωρ, ἐπειδὴ αἱ δεκέτιδες ἤρκτευον. Hesychius: Ἔλεγον δὲ καὶ τὸ ἀρκτεύειν, δεκατεύειν, ἐπεὶ ἐπράσσοντο αὐτὸ αἱ παρθένοι περὶ τὸν δεκαετῆ χρόνον οὖσαι. *Ἀρκτεύειν dicebant etiam Δεκατεύειν, quoniam hoc Virgines faciebant quæ ætatem decem annorum attigerant.* Atque ex his constat falsum fuisse interpretem Herodoti lib. 7. vbi refert Atheniensium puellas à Pelasgis raptas cum Brauronia celebrarent: Ἐλόχησαν, Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγούσας ἑορτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖ-

κας· ἐνῆεῦθεν ᾗ ἁρπάσαντες τούτων πολλὰς, οἴχοντο ἀποπλέοντες. *Insidias collocarunt Atheniensium vxoribus diem festum Dianæ ad Brauronem agitantibus, permultisq; earum raptis abierunt.* Siquidem ibi de Brauroniis agitur, non possunt per τὸ γυναῖκας Ἀθηναίων, intelligi, *vxores Atheniensium*, cùm ab illis arceantur, & Virgines, eæque decennibus haud maiores tantùm admittantur. Quæ cùm virginitatis pertæsæ nubere vellent, ad auertendam Dianæ iram, κανηφόρια celebrare solebant: de quibus ordine suo agemus.

ΓΑΜΗΛΙΑ.

PRimus apud Athenienses Cecrops matrimonij coniunctionem instituit; vnde eum διφυῆ nominare cœperunt, vt apud Eustathium ad Odyss. Σ. docet Charax. Et mẽsem quo nuptias celebrarunt, Γαμηλιῶνα nũcuparunt, cui Iunonem Γαμηλίαν præesse crediderunt. Huic etiam ante nuptias sacra faciebant nupturæ, quæ προτέλεια, καὶ προγάμεια, καὶ Ἡρατέλεια dicebantur; eò quod Heram, id est Iunonem, sibi in primis placatam reddere studerẽt. In Etymologico, non tantùm Iunoni, sed Veneri quoq;, & Gratiis litasse nupturas animaduersum

uersum est: οἱ δὲ φασιν γαμηλίαν θυσίαν, ἣν ἔθυον τοῖς δημόταις οἱ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐγγραφόμενοι, καὶ μέλλοντες γαμεῖν· ἐγίνετο δὲ ἡ θυσία Ἥρα, καὶ Ἀφροδίτῃ, καὶ χάρισι. *Quidam aiunt Gameliam esse sacrificium, quod inter Populares faciebant, qui Ephæbis adscriberentur, aut nuptias celebraturi essent. Fiebat autem sacrificium, Iunoni, & Veneri, & Gratiis.* Apud alios tamen hāc inuenio distinctionem; sacrificium dici Γαμήλια; Donum verò quod in causam epularum Tribulibus pendebatur, Γαμηλίαν appellari. vnde sæpius apud Demosthenem, Γαμηλίαν εἰσενεγκεῖν, id est, *nuptiale munus inferre;* quod annotauit etiam Pollux lib. 3. & libro 8. Didymus apud Harpocrationem, Ἐν μὲν τοῖς Ἰσαίου ὑπομνήμασί φησιν εἶναι τὴν γαμηλίαν τοῖς φράτερσιν ἐπὶ γάμοις διδομένην. Nuptiale donum inferebatur, cùm ipsa mulier ad tribules inscribendi causa duceretur. hinc ipsam inductionem, inscriptionemque Γαμηλίαν quoq; dici, ex commentario Didymi in Demosthenem refert Harpocration, & ex eo Suidas: Γαμηλίαν φησὶν εἶναι τὴν εἰς τοὺς φράτερας εἰσαγωγὴν τῶν γυναικῶν. Vlpianus ad eiusdem Oratoris prouocationem contra Eubuliden, ait nuptiale donum vocari γαμηλίαν; inductionem verò ad Tribules γαμηγίαν. Γαμηλία, ἡ διδομένη τοῖς φράτερσιν ἐπὶ γάμοις δωρεά· Γαμηγία ἡ τῶν γυναικῶν εἰς τοὺς φράτερας εἰσαγωγή. Quamuis sit verosimilius

ſcripturam litterulæ inuerſione vitiatam eſſe. Elegans eſt in Etymologico veteris Grammatici fragmentum, ex quo nullam γαμηλίας, aut γαμηλίων patet fuiſſe diſtinctionem : ſed ipſam in tribus relationem peculiari voce γαμήλιον dici. Sed mirum non eſt in eiuſmodi ſcriptis has rerum inueniri aliquando repugnantias. Eorũ enim authores quæ paſſim apud Grammaticos notatu digna iudicabant, alienis etiam verbis, in promptam veluti penum, ſine delectu retulerunt. Porrò γαμηλίας donum in epulas tribulium præſtari author eſt Suidas : Καὶ παροιμία γαμηλίαν εἰσενεγκεῖν, ὅταν τις ἠγάγετο γυναῖκα πρὶν γενέσθαι παῖδα· οὗτος μαρτυράμενος περὶ τοῦ γάμου, κατὰ τοὺς γάμους ἀπεδίδου τι τοῖς φράτερσιν εἰς λόγον εὐωχίας καὶ τοῦτό ἐστιν γαμηλίαν εἰσενεγκεῖν. *Et prouerbium, nuptiale munus inferre: quando quis adducebat mulierem antequam genitus eſſet puer. Ille teſtatus de matrimonio, ſecundum nuptias præſtabat aliquid Tribulibus in rationem epularum, & illud eſt* γαμηλίαν *inferre.* Atque omnium intererat, diligenter id obſeruari. Nam cum lege Athenienſium ciuis non haberetur, niſi qui vtriſque parentibus ciuibus eſſet procreatus ; & ſeuerè iudicium Peregrinitatis exerceretur, optimam probandi iuris rationem prçſtabat hæc nominis apud Tribules profeſſio. Sic Demoſthenes defendit Euxitheum

theum aduersus Eubuliden, testes aduocans, Τοὺς ἐγγυωμένῳ παρόντας τῷ πατρὶ, καὶ τ Φρατόρων τοὺς οἰκείους, οἷς τὴν γαμηλίαν εἰσήνεγκεν ὑπὲρ τῆς μητρὸς ὁ πατήρ. *Eos qui sponsalibus patris interfuerũt, & Tribulium familiares, quibus nuptiale munus pro matre contulit pater.* Et rursus in fine: Καὶ γὰρ ὅτι κτ τοὺς νόμους ὁ πατὴρ ἔγημε, καὶ γαμηλίαν τοῖς Φράτορσι εἰσήνεγκε μεμαρτύρηται. *Nam & ex præscripto legum, matrimonium contraxisse Patrem, & nuptiale munus obtulisse Curialibus, testes confirmarunt.*

ΔΑΙΔΑ'ΛΕΙΑ.

DÆdalum Platæenses coluerunt, eiusque festum Δαιδάλεια nuncupatum obseruarũt. Menander Rhetor, Cap. Πῶς δεῖ ἀπὸ ἐπιτηδεύσεων τὰς πόλεις ἐγκωμιάζειν. Verba illius sunt: Ἐν δὲ πενταετηρικῇ, ἢ τετραετηρικῇ, ἢ πλειόνων, ὡς τὰ Πύθια, καὶ Ὀλύμπια, καὶ Δαιδάλεια ἐν Πλαταιαῖς. Festi pompa circa lignum versabatur affabrè factum, atque exornatum, ad testandam ædificandi peritiam, quâ Dædalus inter homines eminuisset. Idq; ab eius nomine Dædalon appellabant. Hesychius: Δαίδαλον ποίημα, καὶ τὸ κοσμούμενον ὑπὸ Πλαταιῶν ξύλον. *Dædalon Poëma, & or-*

& ornatum à Plataensibus lignum. Atque hunc locum ita restituit Meursius, eruditissimus antiquitatum Græcanicarum illustrator: Cui etiam ista libentes accepta referimus.

ΔΑΦΝΗΦΟΡΙΑ.

DAphnephoria, ἀπὸ τῆς δάφνης φορᾶς, *à gestatione lauri* dicta: quorum solennitas adeò particulatim à Proclo in Chrestomathiâ describitur, vt prӕterea nihil ad eius illustrationem desiderari possit. Et meretur, vt illam pluribus locis exhibitam antiquitatis Græcæ studiosi conspiciant. Τὰ δὲ λεγόμενα παρθένια, χοροῖς παρθένων ἐνεγράφετο· οἷς καὶ τὰ Δαφνηφορικά, ὡς εἰς γένος, πίπτει. Δάφνας γὰρ ἐν Βοιωτίᾳ δι' ἐννεατηρίδος εἰς τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος κομίζοντες οἱ ἱερεῖς ἐξύμνουν αὐτὸν διὰ χοροῦ παρθένων· καὶ ἡ αἰτία· τῶν Αἰολίων ὅσοι κατῴκουν Ἄρνην, καὶ τὰ ταύτης χωρία, κατὰ χρησμὸν ἀναστάντες ἐκεῖθεν, καὶ προσκαθεζόμενοι Θήβας ἐπόρθουν, προκατεχομένας ὑπὸ Πελασγῶν· κοινῶς ἀμφοῖν ἑορτῆς Ἀπόλλωνος ἐνστάσης, ἀνοχὰς ἔθεντο, καὶ δάφνας τέμνοντες οἱ μὲν ἐξ Ἑλικῶνος, οἱ δὲ ἐγγὺς τοῦ Μέλανος ποταμοῦ ἐκόμιζον τῷ Ἀπόλλωνι. Πολεμάτας δὲ ὁ τῶν Βοιωτῶν ἀφηγούμενος, ἔδοξεν ὄναρ νεανίαν τινὰ πανοπλίαν αὐτῷ διδόναι· καὶ εὐχὰς ποιεῖσθαι προστάττειν τῷ Ἀπόλλωνι, δαφνηφοροῦντας διὰ ἐννεατηρίδος· μετὰ δὲ τρίτην ἡμέραν ἐπιθέμενος κρατεῖ τῶν πολεμίων· καὶ αὐτός τε

τὴν

τὴν δαφνηφορίαν ἐτέλει· καὶ τὸ ἔθος ἐκεῖθεν διατηρεῖται· ἡ δὲ δαφνηφορία, ξύλον ἐλαίας κατεστέφουσι δάφναις, ποικίλοις ἄνθεσι· καὶ ἐπ' ἄκρου μὲν χαλκῆ ἐφαρμόζεται σφαῖρα· ἐκ δὲ ταύτης, μικροτέρας ἐξαρτῶσι· κατὰ δὲ τὸ μέσον τοῦ ξύλου περιθέντες ἐλάσσονα ἐπ' ἄκρῳ σφαίρας καθάπτουσι πορφυρᾶ στέμματα· τὰ δὲ τελευταῖα τοῦ ξύλου περιστέλλουσι κροκωτῷ. βούλεται δ' αὐτοῖς ἡ μὲν ἀνωτάτω σφαῖρα τὸν ἥλιον, ᾧ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα ἀναφέρουσιν· ἡ δ' ὑποκειμένη, τὴν σελήνην· τὰ δὲ προσηρτημένα τῶν σφαιρίων, ἄστρα τε, καὶ ἀστέρας· τὰ δέ γε στέμματα τὸν ἐνιαύσιον δρόμον· καὶ γὰρ τξε ποιοῦσιν αὐτά. Ἄρχει δὲ τῆς δαφνηφορίας παῖς ἀμφιθαλής· καὶ ὁ μάλιστα αὐτῷ οἰκεῖος βαστάζει τὸ κατεστεμμένον ξύλον ὃ κωπὼ καλοῦσι· αὐτὸς δὲ ὁ δαφνηφόρος ἑπόμενος, τῆς δάφνης ἐφάπτεται· τὰς μὲν κόμας καθειμένας, χρυσοῦν δὲ στέφανον φέρων, καὶ λαμπρὰν ἐσθῆτα, ποδήρη ἐστολισμένος. Ἰφικρατίδας τε ὑποδεδεμένος, ᾧ χορὸς παρθένων ἐπακολουθεῖ προτείνων κλῶνας πρὸς ἱκετηρίαν τῶν ὕμνων· παρέπεμπον δὲ τὴν δαφνηφορίαν εἰς Ἀπόλλωνος Ἰσμηνίου, καὶ Γαλαξίου. Adiungam verſionem Andreæ Schotti; viri, cuius & eruditionem & candorem, diuerſarum quoq; partium ſectatores admirari debent. *Parthenia quæ dicũtur, Virginum choris adaptantur, ſub quibus etiam Daphnephorica, quaſi ſub genus cadunt. Lauros etenim nono quoque anno, ad Apollinis ſacra inferentes ſacerdotes, hymnis eum per virgineos choros celebrabant. Cuius hæc cauſa redditur: Aeoles quot-*

quotquot Arnen, eaq́; circùm loca habitabant, ex oraculo inde egreßi, obsidione cingentes Thebas vastabant, quas & Pelasgi obsidebant. Cum simul vtrisque Apollini status dies festus esset, inducias pacti sunt, & lauris amputatis, ab his quidem in Helicone, ab illis vero iuxta Melanem fluuium, Apollini intulerunt. Polematas verò Bœotorum Dux, iuuenem quendam secundùm quietem vidit, solidam armaturam ipsi offerentem, votaq́; fieri præcipientem in Apollinis honorem nono quoque anno à laureatis. Tertio pòst die consertâ manu hostem vicit, ipseq́; lauri gestatione votum soluit. Hinc mos ille religiosè obseruatus. Hæc Daphnephoria oleagineum lignum lauris coronant, variisq́; floribus exornant: cuius in apice ænea sphæra imposita: ex hac minores dependent. Medio verò ligno purpureæ coronæ adaptantur, minores quam quæ summo fastigio impositæ. Imam verò ligni partem circumuestiunt crocotula. Significat autē ipsis suprema quidem sphæra solem, quo Apollinem designant. Huic verò subiecta Lunam significat. Globuli verò appensi stellæ, & astra sunt. Coronæ annuum cursum significant: trecentas enim, & sexaginta quinque conficiunt. Præest autem Daphnephoriis puer Patrimus, & Matrimus, cui maximè coniunctus gestat coronatum lignum, quod κωπὼ ipsi vocant. Daphnephorus verò sequitur gestans laurum: comis quidem demißis, & fluxis, aureaq́;

coro-

corona redimitus, splendidaq; veste, & talari indutus, calceisq; quos ab Iphicrate, Ἰφικρατίδας Græci vocant. Hunc Virginum chorus comitatur, ramos ad supplicationem, quæ hymnis celebrabatur, prætendens. Mittebant autem lauri gestationem ad Apollinis Ismenij, & Galaxij fanum. His quod addam non habeo; nisi vt Schotti verbis illustrem nonnulla quæ lectorem remorari possent. *Iphicratidas*, vocat genus calceamenti Atticum, ab Iphicrate, sutore patre nato. (nam Harmodius illi generis ignobilitatem obiecit in Rhetoricis Aristotelis) meminit pręter Pollucem, & Suidam, ex Damascij historiâ, Diodorus Siculus libro 15. Biblioth. Ἰφικράτης τὰς ὑποδέσεις τοῖς στρατιώταις εὐλύτους, καὶ κούφας ἐποίησε, τὰς μέχρι τοῦ νῦν Ἰφικρατίδας ἀπ᾽ ἐκείνου καλουμένας. *Iphicrates calceos militibus solutu faciles, & leues fecit, in hunc vsq; diem Iphicratidas ab ipso vocatos. Ismenij Apollinis.* Huius Dei sacerdos propriè, Δαφνηφόρος, hoc est *Laurifer* cognominabatur: quem formâ, & genere insignem quotannis sacrabãt; qui à colle Ismeno, ad dextram Thebarum portam sic dictus. Pausanias in Bæoticis. Stephanus verò, & Hesychius ab Ismenio flumine appellatum tradunt; cuius meminit Seneca in Thebaide:

Vbi torta rapidus ducat Ismenos vada.

Galaxios Apollo: sic appellatur à Galaxo Bœo-

tiæ

tiæ loco: de quo Plutarchus libello, Cur Pythia oracula reddere desierit.

Δ Η' Λ Ι Α.

IVlius Pollux libro I. capite I. de præcipuis Græcorum festis verba faciẽs inquit; Ἀπόλλωνος τὰ Δήλια. Quæ freque͂tissimo hominum conuentu solita celebrari testatur Thucydides libro 3. Originem dedit Theseus: nam rebus ex animi sententiâ gestis, è Cretâ repetens Athenas cum pueris, qui minotauro tributi nomine quotannis pendebantur, Delum appulit; ibique imaginem Veneris, quam Oraculi Delphici monitu fecerat ducem itineris, consecrauit, & sacra, Choreasque instituit, quas omni post tempore Delij obseruarunt. Callimachus hymno in Delum:

Δὴ τότε καὶ στεφάνοισι βαρύνεται ἱρὸν ἄγαλμα
Κύπριδος ἀρχαίης ἐριήκοον· ἣν ποτε Θησεὺς
Εἵσατο σὺν παίδεσσιν, ὅτε Κρήτηθεν ἀνέπλει·
Οἳ χαλεπὸν μύκημα, καὶ ἄγριον υἷα φυγόντες
Πασιφάης, καὶ γναμπτὸν ἕδος σκολιοῦ λαβυρίνθου
Πότνια σὸν περὶ βωμὸν ἐγειρομένου κιθαρισμοῦ
Κύκλιον ὠρχήσαντο· χοροῦ δ᾽ ἡγήσατο Θησεύς.

Tunc etiam antiquæ simulachrũ Cypridos ingens
Innumeris onerant sertis: quod Theseus olim
Cum pueris statuit, rediens Curetide terrâ.

Qui

Quicum mugitum fugerent, taurumq́ ferocem
Pasiphaæ, & tortas curui ambages Labyrinthi,
Ad citharæ pulsum tua circum Altaria Diua,
Theseo præeunte sacras duxere Choræas.

Plutarchus in Theseo: Ἐκ δὲ τῆς Κρήτης ἀποπλέων εἰς Δῆλον κατέσχε, καὶ τῷ θεῷ θύσας, καὶ ἀναθεὶς τὸ Ἀφροδίσιον, ὃ παρὰ τῆς Ἀριάδνης ἔλαβεν, ἐχόρευσε μετὰ τῶν ἠιθέων χορείαν, ἣν ἔτι νῦν ἐπιτελεῖν Δηλίους λέγουσι. *Soluens ex Creta Delum appulit, vbi rem diuinam fecit Apollini, dedicatoq́ Veneris signo, quod ab Ariadnâ acceperat, tripudium saltauit cum impuberibus: quod hac etiam memoriâ ferunt Delios seruare.* Huius facti anniuersarium diem Athenienses coluerunt; quod ex voto Thesei, & eorum qui simul nauigarũt institutum refert Plato in Phædone. Τῷ οὖν Ἀπόλλωνι (ὡς λέγεται) τότε, εἰ ἐσώθεῖεν, ἑκάστου ἔτους θεωρίαν ἀπάξειν εἰς Δῆλον· ἣν δὲ καὶ ἀεὶ, καὶ νῦν ἔτι ἐξ ἐκείνου κατ᾽ ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ πέμπουσιν. *Votum autem (vt dicitur) nuncuparant, vti si incolumes redirent, sacrum Apollini quotannis in Delo celebrarent: quod ex eo tempore etiamnum mittunt.* Mittebant autem per legatos, quos Θεωροὺς vocabant. Quippe Legatos ad Principes, aut quoscumq; mortales, appellant Græci Πρέσβεις, aut Πρεσβευτάς. At qui procurandæ religionis causâ mittebantur, Θεωροὶ nuncupabantur. Sic refert Plutarchus solitos mitti Athenis Θεωροὺς in Delũ, ad Ludos Olympicos,

picos, Pythicos & alios, qui more maiorum, pro suâ Repub. sacra facerent, & dona diis offerrent: de qua re consulat Lector insignem locum Philochori apud Scholiastẽ Sophoclis *in Oedipo Colon.* pag. 305. Propriè, qui in Delum mittebantur, Δηλιαστὰς appellabant. Harpocration: Δηλιασταὶ, οἱ ἐς Δῆλον ἐξελθόντες θεωροί. *Deliastæ, in Delum profecti legati.* Qui his præerat, Ἀρχιθέωρος dicebatur: qua se functum dignitate gloriatur Andocides *oratione* περὶ μυστηρίων. Huius erat τὰ πομπεῖα curare, hoc est τὰ εἰς θυσίας πεμπόμενα, *quæ ad sacrificia mittebantur.* Nauis autem qua vehebãtur Δηλιὰς vocabatur. Quippe naues sacræ numero erant quinque: Paralos, Antigonis, Ptolemais, Ammonis, & harum omnium antiquissima Delias, quæ etiam Salamina nuncupabatur. Meminere Thucydides *libro 5.* Plutarchus *in Alcibiade, Pericle, & Lysandro,* Diodorus Siculus *libro 13.* Aristophanis interpres *in ranis,* Hesychius, Suidas. Herodotus libro 6. commune omnibus nomen Θεωρίδος statuisse videtur. Callimachus huic ceu proprium assignat:

Ἔνθεν ἀειζώοντα Θεωρίδος ἱερὰ Φοίβῳ
Κεκροπίδαι πέμπουσι τοπήϊα νηὸς ἐκείνης.
Hinc Phœbo æternum mansura Theoridis huius,
Cecropidæ mittunt Thesææ carbasa nauis.

Vbi tamen Scholiastes: Θεωρίδος νηός, νῦν τὰ ἱερὰ Φε-

ἱερὰ φερούσης. *Theoris, nunc sacra ferens nauis*. Omnium dixi antiquissimã fuisse Δηλιάδα: nam illam Athenienses ad Demetrij Phalerei tempora seruarunt, verum tot locis refectam, tot asserum insititiâ compagine reparatam, vt notissimum Philosophorum Scholis exemplum euaserit in declaranda naturâ eorum quæ augentur. Plutarchus: Τὸ δὲ πλοῖον ἐν ᾧ μετὰ τῶν ἠιθέων ἔπλευσε, καὶ πάλιν ἐσώθη, τὴν τριακόντορον, ἄχρι τῶν Δημητρίου τοῦ Φαληρέως χρόνων διεφύλαττον οἱ Ἀθηναῖοι, τὰ μὲν παλαιὰ τῶν ξύλων ὑφαιροῦντες, ἄλλα δὲ ἐμβάλλοντες ἰσχυρὰ, καὶ συμπηγνύοντες, οὕτως ὥστε καὶ τοῖς φιλοσόφοις εἰς τὸν αὐξομένων λόγον ἀμφιδοξούμενον παράδειγμα τὸ πλοῖον εἶναι, τῶν μὲν ὡς τὸ αὐτὸ, τῶν δὲ ὡς οὐ τὸ αὐτὸ διαμένει λεγόντων. *Ipsum verò nauigium, ad Demetrij Phalerei ætatem Athenienses conseruauerunt, veteri materiæ integram aliam sufficientes, itaque coagmentantes, vt Philosophis in disputatione de iis quæ augentur, ambiguitatis exemplum hæc nauis præbuerit, quod alij eandem manere, alij non eandem contenderint.* Eandem vero fuisse nauem Δηλιάδα, & quâ vectus fuit in Cretam Theseus manifestè docet Plato. Τοῦτ' ἔστι τὸ πλοῖον (ὥς φασιν Ἀθηναῖοι) ἐν ᾧ Θησεύς ποτε εἰς Κρήτην τοὺς δὶς ἑπτὰ ἐκείνους ᾤχετο ἄγων, καὶ ἔσωσέ τε, καὶ ἐσώθη. *Illud est nauigium (vt aiunt Athenienses) quo olim Theseus quatuordecim illos iuuenes in Cretam deduxit, & illos & seipsum seruauit.* Antequam

tequam mitteretur, coronis ornabatur. Idem Plato: Ἔτυχε γὰρ τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης ἡ πρύμνα ἐστεμμένη τοῦ πλοίου, ὃ εἰς Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσι κατ' ἔτος. *Euenit vt postridie iudicij habiti coronaretur puppis sacri nauigij, quod Athenienses quotannis Delũ mittunt.* Hoc autem non est temerè dictum. nam à puppis coronatione festi principium sumebatur. Idem: Ἀρχὴ δ' ἐστὶ τῆς θεωρίας ἐπειδὰν ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος στέψῃ τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου. *Initium sacri illius est, cùm Sacerdos Apollinis puppim nauigij coronauit.* Inter πομπεῖα recenseri debent primitiæ Hyperboreorum, quæ per multas ambages in Græciam aduectæ, tandem ab Atheniensibus in Delum deferebãtur. Pausanias in Atticis: Ἐν δὲ Πρασιεῦσιν Ἀπόλλωνός ἐστι ναός· ἐνταῦθα τὰς Ὑπερβορέων ἀπαρχὰς ἰέναι λέγεται· παραδιδόναι δὲ αὐτὰς Ὑπερβορέους μὲν Ἀριμασποῖς· Ἀριμασποὺς δὲ Ἰσσηδόσι· παρὰ δὲ τούτων Σκύθας ἐς Σινώπην κομίζειν· ἐντεῦθεν δὲ φέρεσθαι διὰ Ἑλλήνων ἐς Πρασιάς· Ἀθηναίους δὲ εἶναι τοὺς ἐς Δῆλον ἄγοντας, τὰς δὲ ἀπαρχὰς κεκρύφθαι μὲν ἐν καλάμῃ πυρῶν, γινώσκεσθαι δὲ ὑπ' οὐδένων. *In Prasiensibus (populus est Atticæ) Apollinis est templum, quo Hyperboreorum primitias mitti aiunt. Eas enim Hyperborei Arimaspis committunt: Arimaspi Issedonibus; ab iis acceptas Scythæ Sinopen; inde ad Prasienses Græci deportant. Eas deinde Delum Athenienses mittunt. Abscondita quidem illæ in triticea stipulâ sunt, neque*

eas cuiquam fas est intueri. Plura si quis requirat, Herodotum consulat libro 4. pagina 266. Ara Delij Apollinis inter septem orbis spectacula celebrata, quæ sine vllo glutino, & vinculo, tantum ex dextris cornibus coagmentata, compactaque fuit, indeque nomen Κερατίνȣ βωμοῦ obtinuit. Plutarchus *libro de Solertiá animalium*:

Δήλῳ δήποτε τοῖον Ἀπόλλων@ παρὰ ναῷ τ κεράτινον βωμὸν εἶδον, ἐν τοῖς ἑπτὰ καλουμένοις θεάμασιν ὑμνούμενον, ὅτι μήτε κόλλης δεόμενος, μήτε τινὸς ἄλλȣ δεσμοῦ, διὰ μόνων τ δεξίων συμπέπηγε, καὶ συνήρμοσαι κεράτων.

Tale quid in Delo, & Phœbi me cernere templo memini: nempe aram cornutam, quæ inter septem mundi miracula celebratur; quod neque glutine vllo, neque alijs vinculis cohærens, è solis dextris cornibus compacta est. Idem tamen in Theseo, non ex dextris, sed sinistris tantùm cornibus compactam fuisse proditum reliquit. *Ἐχόρευσε δὲ περὶ τ Κερατῶνα βωμὸν, ἐκ κεράτων συνηρμοσμένον εὐωνύμων ἁπάντων. Saltauit circum aram Ceratonem, quæ ex cornibus erat omnibus sinistris compacta.* Callimachus *in Apollinis hymno* quadrimum adhuc Apollinem scribit ex cornibus Cynthiadum caprearum, quas soror Diana in venatu occiderat, aram compegisse; fundamentaque item & parietem è solis struxisse

cornibus. Ipsius autem hæc sunt verba:

Τετραέτης τὰ πρῶτα θεμείλια Φοῖβος ἔπηξε
Καλῇ ἐν Ὀρτυγίῃ, περιηγέος ἐγγύθι λίμνης·
Ἄρτεμις ἀγρώσσουσα καρήατα συνεχὲς αἰγῶν
Κυνθιάδων φορέεσκεν, ὁ δ' ἔπλεκε βωμὸν Ἀπόλλων.
Δείματο μὲν κεράεσσιν ἐδέθλια, πῆξε δὲ βωμὸν
Ἐκ κεράων, κεραοὺς δὲ πέριξ ὑπεβάλλετο τοίχους.

Quartum vix Phœbus agebat
Annum, cùm Ortygiâ in pulchrâ fundamina prima
Iecit, firmauitq́, lacus circumflui ad oram.
Vt capita aßiduè caprearum multa ferebat
Cynthia venatrix, aram his texebat Apollo.
Cornea sternebat fundamina, cornibus ara
Surgebat, cornu murum quoq́, duxit in orbem.

Ouidius in epistola Cydippes ad Acontium de eadem arâ est intelligendus:

Miror & innumeris structã de cornibus aram.

Item Martialis hoc versiculo:

Dißimuletq́, Deum cornibus ara frequens.

Circum aram hãc, exemplo Thesei (quod iam antea exposuimus) choros ductabant; atque inter saltandum, aram verberibus, & oleam morsibus impetebant. Callimachus hymno in Delum:

Ἀστερίη πολύβωμε, πολύλλιτε, τίς δέ σε ναύτης
Ἔμπορος Αἰγαίοιο παρήλυθε νηῒ θεούσῃ;
Οὐχ οὕτω μεγάλοι μιν ἐπιπνείουσιν ἀῆται,

Χρειὼ

Χρειὼ δ᾽ ὅτι τάχιστον ἄγει πλόον ἀλλὰ τὰ λαίφη
Ὠκέες ἐστείλαντο, καὶ οὐ πάλιν αὖθις ἔβησαν
Πρὶν μέγαν ἢ σεο βωμὸν ὑπὸ πληγῇσιν ἑλίξαι
Ρησσόμενον, καὶ πρέμνον ὀδακτάσαι ἁγνὸν ἐλαίης
Χεῖρας ἀποστρέψαντες.

Asterie felix aris, quis nauita puppe
Institor Aegæo te præteruectus in alto est?
Non adeo violenti adspirant Carbasa venti,
Accelerare licet res postulet: Omnia sed mox
Vela legunt portu: sed nec prius inde recedunt
Quam tua raptentur percussa altaria circum,
Atque oleæ ramum mordaci dente lacessant
In tergum manibus iactis.

Ad quem locum Scholiastes: Ἐν Δήλῳ περὶ τὸν βωμὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἔθος ἦν τρέχειν, καὶ τύπτειν τὸν βωμὸν τοῦ Ἀπόλλωνος μάστιγι, καὶ ἀποδάκνειν ἐξηγκωνισμένους ἐκ τῆς ἐλαίας. Choream Gruis nomine indigetarunt, in quâ flexus, atque anfractus Labyrinthi à saltantibus exprimebantur. Plutarchus: Μίμημα τῶν ἐν τῷ Λαβυρίνθῳ περιόδων, καὶ διεξόδων, ἔν τινι ῥυθμῷ παραλλάξεις, καὶ ἀνελίξεις ἔχοντι γιγνομένην χορείαν· καλεῖται δὲ τὸ γένος τοῦτο τῆς χορείας ὑπὸ Δηλίων γέρανος, ὡς ἱστορεῖ Δικαίαρχος. *Simulachrum hoc anfractuum Labyrinthi, & egressuum ad certos modos alternis peragitur gyris. Hoc genus saltationis dicitur à Deliis Grus, vt memoriæ prodidit Dicæarchus.* Triplex autem videtur fuisse chorus; è viris, mulieribus, & pueris. Hinc

apud Plutarchum & Demosthenem sæpius occurrit χορὸς παίδων, χορὸς ἀνδρῶν. Thucydides autem vocat Δηλιακὸν χορὸν τῶν γυναικῶν. Et Homerus *in Hymno Apollinis* puellas Deliacam choream saltantes alloquitur:

Ὦ κοῦραι τίς δ' ὔμμιν ἀνὴρ ἥδιστος ἀοιδῶν
Ἐνθάδε πωλεῖται, καὶ τέῳ τέρπεσθε μάλιστα.
O puellæ, quis vobis vir suauißimus Poëtarum,
Hic versatur, & causâ cuius maximam capitis voluptatem.

Strabo libro 10. χορὰς παρθένων, à vicinis missos tradit. Præter choros, etiam agones musici agebantur, quibus Athenienses equorum cursus adiecerunt, vt author est Thucydides lib. 3. Verum intermissa sacra, quamdiu insula illatis cadaueribus profanata censebatur. Pisistratus expiare cœpit, sed non totam. Herodotus lib. 1. Πρός γε ἔτι τούτοισι τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων· καθήρας δὲ ὧδε· ἐφ' ὅσον ἔποψις τοῦ ἱεροῦ εἶχεν, ἐκ τούτου τοῦ χώρου πάντα ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς μετεφόρεεν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου *Etiam Delum insulam expurgauit ex oraculo. Expiauit autem, quatenus prospectus è templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaueribus effoßis, & in alium eiusdem insulæ locum translatis.* Athenienses autem expiarunt vniuersam; & legem tulerunt, ne quis in eâ nasceretur, moreretur, aut sepeliretur, adsignatâ Deliis Rhenia vicinâ insula, in quâ defunctis

iusta

iusta persoluere liceret. Thucydides *libro 3.* Τοῦ δ᾽ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Δῆλον ἐκάθηραν Ἀθηναῖοι κατὰ χρησμὸν δή τινα. ἐκάθηρε μὲν γὰρ καὶ Πισίστρατος ὁ τύραννος πρότερον αὐτὴν, οὐχ ἅπασαν· ἀλλ᾽ ὅσον ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐφεωρᾶτο τῆς νήσου· τότε δὲ πᾶσα ἐκαθάρθη τῷδε τρόπῳ· θῆκαι ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεώτων ἐν Δήλῳ πάσας ἀνεῖλον· καὶ τὸ λοιπὸν προεῖπον μήτε ἐναποθνήσκειν ἐν τῇ νήσῳ, μήτε ἐντίκτειν, ἀλλὰ ἐς τὴν Ῥήνειαν διακομίζεσθαι· ἀπέχει δὲ Ῥήνεια τῆς Δήλου οὕτως ὀλίγον, ὥστε Πολυκράτης ὁ Σαμίων τύραννος ἰσχύσας τινὰ χρόνον ναυτικῷ, καὶ τῶν τε ἄλλων νήσων ἄρξας, καὶ τὴν Ῥήνειαν ἑλὼν, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Δηλίῳ, ἁλύσει δήσας πρὸς τὴν Δῆλον. *Eadem quoque hyeme Delum expiauerunt Athenienses, ex oraculo quodam: nam & Pisistratus Tyrannus eum prius expiauerat, sed non omnem; verum quatenus à templo prospectus patebat. Tūc autem omnis expiata est, idq; ad hunc modum. Quæcumq; in Delo extitere monumenta, omnia sustulerunt, & in posterum edixerunt, ne quis in insulâ moreretur, neque mulier in ea pareret, sed vt in Rheniam transportarentur insulam, ita parum à Delo distantem vt Polycrates Samiorum Tyrannus, cùm aliquando & classe polleret, & aliis insulis imperitaret, captam Rheniam catenâ annecteret Delo, Delioq; Apollini cōsecraret.* Hinc apud Plutarchum in Laconicis, acutè Pausanias Delios, cum Atheniensibus de iure insulæ disceptantes, & asserentes lege cautum

esse, vt neque parerent in eâ mulieres, neque mortui sepelirentur, hoc dicto repressit; Πῶς ἂν αὕτη πατρὶς ὑμῶν εἴη, ἐν ᾗ οὔτε γέγονέ τις ὑμῶν, οὔτ' ἔσται; *Quomodo Patria vestra sit, in quâ neque natus est quisquam vestrum, neq; erit post mortem?* Strabo lib. 10. spacium intercapedinis qua Delos à Rhenia dispescitur exprimit; & præterea addit non licuisse in illâ canem esse. Ῥήνεια δὲ ἔρημον νησίδιόν ἐστιν ἐν τέτρασι τῆς Δήλου σταδίοις· ὅπου τὰ μνήματα τοῖς Δηλίοις ἐστίν. οὐ γὰρ ἔξεστιν ἐν αὐτῇ τῇ Δήλῳ θάπτειν, οὐδὲ καίειν νεκρόν· οὐκ ἔξεστιν οὐδὲ κύνα ἐν Δήλῳ τρέφειν. *Rhenia insula exigua est, & deserta, intra quartum à Delo stadium. vbi monumenta sunt Deliorum. nam mortuum in Delo sepelire non est fas, neque cremare; canem quoque in Delo esse non licet.* Porro per hos sacrorum dies neminē supplicio afficere licebat, donec peractâ solennitate nauis rediisset. hinc aliquando plurium dierum induciæ damnatis dabantur, quod Plato *in Phædone* Socrati euenisse tradit: Ἐπειδὰν ἄρξωνται τῆς θεωρίας, νόμος ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καθαρεύειν τὴν πόλιν, καὶ δημοσίᾳ μηδένα ἀποκτιννύναι πρὶν ἂν εἰς Δῆλον ἀφίκηται τὸ πλοῖον, καὶ πάλιν δεῦρο· τοῦτο δ' ἐνίοτε ἐν πολλῷ χρόνῳ γίνεται, ὅταν τύχωσιν οἱ ἄνεμοι ἀπολαβόντες αὐτούς. *Vbi primùm verò illius inspectionis sacrum inierunt, lege cautū est, vti interea vrbs expietur, nec quisquam publico decreto capite mulctetur, priusquam nauis, &*

nis, & Delum ierit, & huc redierit. Quibus rebus longum aliquando tempus occupatur, quum nimirum vento aduerso vtuntur. Xenophon *lib. 4.* Ἀπομνημονευμάτων. Ἀνάγκη μὲν γὰρ ἐγένετο αὐτῷ μετὰ τὴν κρίσιν τριάκοντα ἡμέρας βιῶναι, διὰ τὰ Δήλια μετ' ἐκείνου τοῦ μηνὸς εἶναι· τὸν δὲ νόμον, μηδένα ἐὰν δημοσίᾳ ἀποθνήσκειν, ἕως ἂν ἡ θεωρία ἐκ Δήλου ἐπανέλθῃ. *Post latam sententiam necessitas Socratem adegit, vt dies triginta esset in vitâ. nam eo mense erant Delia quibus, legibus erat vetitum, ne quem publicè supplicio afficerent, ni prius ex Delo nauis sacra rediisset.* Redeũtes autem Theoros populus lęto concursu, omnibus certatim ostia pandentibus, salutabat, atque excipiebat. Ad quem morem respexit Euripides *in Hippolyto:*

Οὐ γάρ τί μ' ὡς θεωρὸν ἀξιοῖ δόμος
Πύλας ἀνοίξας, εὐφρόνως προσεννέπειν.

Haud enim vllo modo, vt Theorum, dignatur familia
Portis apertis hilariter salutare.

Ad quem locum Scholiastes: Ἔθος γὰρ εἶχον οἱ ἀρχαῖοι τοῦτο, ὅτε ἤρχοντο ἀπὸ μαντείας ἐστεφανωμένοι ἤρχοντο, καὶ πάντες οἱ τοῦ οἴκου προσκυνοῦσιν αὐτούς. *Hunc enim morem habebant antiqui. ab oraculo coronati redibant, & tota familia adorabat illos.*

ΔΙΑ'ΣΙΑ.

Diasia, id est Iouialia. Aristophanis enarrator *in nebulis*, Τῶν ἀρχαιοτάτων ἑορτῶν, *ex antiquissimis festis*, atque eadem cum Diipoliis esse prodidit. an rectè, ex iis quæ dicentur, vnicuique iudicandum relinquo. Igitur Diasia festum est Iouis Meilichij: & ἀπὸ τῷ διὸς, καὶ τῆς ἄσης, id est, *à Ioue, & molestiâ, siue detrimento* nomen inditum. Aristophanis interpres: Διάσια, Ἀθήνησιν ἑορτὴ Μειλιχίου Διὸς, μηνὸς Ἀνθεστηριῶνος φθίνοντος, Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Ἀχαρνεὺς διακρίνει τὰ Διάσια ἀπὸ τῆς τοῦ Μειλιχίου Διὸς ἑορτῆς ὠνομάσθαι λέγων· ὡς δέ τινες ἀπὸ τοῦ φυγεῖν αὐτοὺς ταῖς εὐχαῖς τὰς ἄτας. *Diasia, Athenis festum Iouis Meilichij mense Anthesterionos vergente Apollonius autem Acharnanius discernit Diasia à Iouis Meilichij festo nominari inquiens. vt autem aliqui, quod precibus calamitates auerruncarint.* Quodque fortassis occasionem festo difficilia reipub. tempora dederint, illud vultu mærorem testante, &, vt Hesychius ait, μετά τινος στυγνότητος θύοντες, *cum tristitia quadam sacrificantes*, agebant. Suidas eandem nominis etymologiam secutus est: Διάσια, ἑορτὴ Ἀθήνησι Διὸς Μειλιχίου· προσαγορεύεται δὲ Διάσια ἀπὸ τοῦ διαφυγεῖν αὐτοὺς εὐχαῖς τὰς ἄσας. Iouem Meilichium obseruabant, quod eius nutu homi-

hominum cœpta versarêtur, & feliciter, aut secùs caderent. Hinc libro 7. ἀναβάσεως existimat omnia Xenophonti aduersa euenire, Ἐμποδὼν γάρ σοι Ζεὺς ὁ Μειλίχιός ἐστι. *Impedimento tibi est Iuppiter Meilichius*. Secundiora fore, si victimâ placetur. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Ξενοφῶν προσελθὼν εἰς Ὀφρύνιον ἐθύετο, καὶ ὡλοκαύτει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ, καὶ ἐκαλλιέρει· καὶ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίτων, καὶ ἅμα Εὐκλείδης χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι. *Postero die Xenophon progressus sub Ophryniј mœnibus sacrificabat, & porcos immolabat; & pulchrè litabat. Eodem ipso die venit Biton, & simul Euclides pecuniam exercitui daturi.* Porro Diasia extra vrbem agitabantur. Aristophanis interpres: Ἑορτὴ Διὸς τὰ Διάσια Ἀθήνησιν· ἐν ᾗ πανδημεὶ ἔξω τείχους συνιόντες ἑορτάζουσιν. *Festum Iouis Diasia Athenis; in quo extra muros congressi vulgò epulantur*. Maxima Atheniensium solennitas: nam cum Cyloni summa rerum oraculo deferretur, si in maximo Iouis festo Acropolin occupasset, id per Olympiorum dies adgressus, voto excidit, quod in Atticâ maximum Iouis festum Διάσια haberentur. Thucydides libro 1. Εἰ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἢ ἄλλοθί που ἡ μεγίστη ἑορτὴ εἴρητο, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι κατενόησε, τό τε μαντεῖον οὐκ ἐδήλου· ἔστι γὰρ καὶ Ἀθηναίοις Διάσια, ἃ καλεῖται Διὸς ἑορτὴ Μειλιχίου μεγίστη ἔξω τῆς πόλεως, ἐν ᾗ πανδημεὶ θύουσι πολλοί, οὐχ ἱερεῖα, ἀλλὰ θύματα ἐπιχώρια. *An*

vero in Atticâ, an vspiam alibi maximum illud festum esset, nec ille præterea animaduertit, nec oraculũ declararat. Siquidem sunt apud Athenienses quoque Diasia, maximus dies festus, quæ Iouis Mileichij vocãtur, extra vrbem, vbi totius populi cõuentu, pleriq; non victimis sed libamentis rem diuinam faciunt. ad vocem θύματα, addit Scholiastes; Τινὰ πέμματα εἰς ζώων μορφὰς τετυπωμένα ἔθυον. *Aliqua fercula in animalium figuras formata sacrificabant.* Sed paulo antè Xenophontem Ioui Meilichio rem diuinam porco fecisse ostendimus: & apud Aristophanem Strepsiades per Diasiorum festa, τὴν γαστέρα τοῖς συγγενέσι, *ventrem siue intestina consanguineis* se assasse refert; vt non tantùm libamentis fecisse, sed victimas quoque immolasse videantur.

ΔΙΙΠΟΛΕΙΑ.

FEstum adeo vetustum, vt ab Aristophane res obsoletæ, Διιπολιώδεις appellentur. Id Ioui Πολιεῖ, id est, *Vrbis custodi dicatum*; vnde & nomẽ obtinet. Suidas: Ἑορτὴ οὕτως ἐλέγετο, διότι τῷ Πολιεῖ Διῒ ἔθυετο. *Festum sic nominabatur, eo quod Ioui Polieio sacrificabatur.* Celebrabatur quartadecimâ mensis Scirrhophorionis. Ceremoniæ verò quædam imitamenta continebant eorũ, quæ acciderunt in Iouis sacro, cum placentam sacri-

ſacrificio deſtinatam Bos deuorauit. de qua re in Buphoniis egimus. Scholiaſtes Ariſtophanis *in pace*: Διιπόλεια, ἑορτὴ Ἀθήνησιν ἐν ᾗ πολιεῖ Διῒ θύουσι σκιῤῥοφοριῶνος τετάρτῃ ἐπὶ δέκα. ἔστι δὲ ἀπομίμημα τῶν πελανῶν, καὶ τῶν κατὰ τοὺς βοῦς συμβάντων. *Diipoleia, feſtum Athenis, in quo Ioui vrbis præſidi ſacrificant quartadecima Scirrhophorionis. Eſt autem imitamentum placentæ, & eorum, quæ circa Boues acciderunt.* Heſychius: Ἑορτὴ Ἀθήνησιν, ἀπὸ τοῦ Πολιεῖ Διῒ θύειν Ἀθηναίους εἰς μνήμην τοῦ πελανοῦ, καὶ τοῦ βοός. *Feſtum Athenis ab eo dictum, quod Ioui Polieio ſacrificarent Athenienſes, in memoriam Libi, & Bouis.* Atque ex his patet Diipoleia à Diaſiis eſſe deſtincta: nam hæc in honorem Iouis Meilichij ſub finem Antheſterionos; Illa in honorem Iouis Πολίεως, quartadecimâ Scirrhophorionos agitabantur.

ΔΙΟΝΥΣΙΑ.

Bacchanalia Græcos optimâ fide celebraſſe dubium non eſt, propagante numinis cultum licentiâ, quaſi per irritamenta laſciuiæ pietas augeretur. Itaque plures in eius honorem ferias habuerunt, quas altiùs mihi duxi repetendas, antequam ſolennes ritus ſacri exponam. Bacchanalia nominant authores, Antiquiſſima, Recentiora, Maiora, Minora, Aſtica, Ruralia, Lenæa, Verna, Autumnalia,

Omophagia, Nocturna, Brauronia, Theœnia.

Antiquissima die duodecimo mensis Anthesterionis acta, in Limnis, Atticæ loco, vbi templum Bacchi fuisse docet Aristophanis Scholiastes *in ranis*: Λίμναι, χωρίον τῆς Ἀττικῆς, ἐν ᾧ Διονύσου ἱερόν. *Limnæ, locus Atticæ, in quo Bacchi templum.* De hoc festo agit Thucydides libro 2. Τὰ γὰρ ἱερὰ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀκροπόλει καὶ ἄλλων θεῶν ἐστι, καὶ τὰ ἔξω πρὸς τοῦτο τὸ μέρος τῆς πόλεως μᾶλλον ἵδρυται, τό τε τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου, καὶ τὸ Πύθιον, καὶ τὸ τῆς γῆς, καὶ τὸ ἐν Λίμναις Διονύσου, ᾧ τὰ ἀρχαιότερα Διονύσια τῇ δωδεκάτῃ ποιεῖται ἐν μηνὶ Ἀνθεστηριῶνι. *Nam in ipsa Acropoli templa etiam aliorum Deorũ sunt, & quæ extra sunt, ad hanc præcipuè partem exstructa visuntur Iouis Olympij, Apollinis Pythij, Telluris, Bacchi in Limnis, cui vetustiora Bacchanalia fiũt duodecimo mensis Anthesterionis die.* Hæc autem in Limnis sacra peragebant mulieres, quæ Γεραιραὶ vocabantur. Harpocration: Γεραιραὶ αἱ τῷ Διονύσῳ ἱερώμεναι γυναῖκες. Hæ numero fuerunt quatuordecim. Hesychius: Γεραιραὶ, ἱέρειαι κοινῶς· ἰδίως δὲ αἱ τῷ Διονύσῳ τῷ ἐν Λίμναις τὰ ἱερὰ ἐπιτελοῦσαι, τῷ ἀριθμῷ δεκατέσσαρες. *Geræræ communiter Sacerdotes: Propriè quæ Baccho in Limnis sacra faciũt, numero quotuordecim.* Quas à Rege designari Pollux author est *libro 8.* Αὗται ἄρρητα ἱερὰ Διονύσῳ ἔθυον μετ' ἄλλης θεωρίας· καθίστη δὲ αὐτὰς ὁ βασιλεὺς οὔσας τεσσαρεσκαίδεκα. *Hæ arcana*

cana sacra immolabant, cum aliis quoque mysteriis. Has autem quatuordecim existentes Rex constituebat. Quippe Regi ceremoniarum cura, & sacrificiorum incumbebat; eiusque vxor, quæ Regina dicebatur, occulta, & maribus non inuisa solum, sed etiam inaudita procurabat. Demosthenes *oratione contra Neæram:* τὰς δὲ θυσίας ἁπάσας ὁ βασιλεὺς ἔθυε, καὶ τὰς σεμνοτάτας, καὶ ἀῤῥήτους ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐποίει· εἰκότως βασίλισσα οὖσα. *Sacra Rex obibat omnia: eorumque religiosissima, & arcana vxor eius curabat: meritò, cum Regina esset.* Hinc non nisi spectatæ probitatis virum sacræ dignitati præficiebant: vxoris etiam indubitata castitas requirebatur: nam quæ alterius viri thorum experta fuisset, à Regis connubio leges arcebant: Τὸν μὲν βασιλέα οὐδὲν ἧττον ὁ δῆμος ᾑρεῖτο ἐκ προκρίτων κατ' ἀνδραγαθίαν χειροτονῶν· τὴν δὲ γυναῖκα αὐτοῦ νόμον ἔθετο ἀστὴν εἶναι, καὶ μὴ ἐπιμεμιγμένην ἑτέρῳ ἀνδρὶ, ἀλλὰ παρθένον γαμεῖν, ἵνα κατὰ τὰ πάτρια θύηται, τὰ ἄῤῥητα ἱερὰ ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ τὰ νομιζόμενα γίγνηται τοῖς θεοῖς εὐσεβῶς, καὶ μηδὲν καταλύηται, μηδὲ καινοτομῆται. *Regem nihilominus populus creabat, delectu è viris præstantissimis habito Vxorem autem eius lege sanxit esse ciuem, & non alteri commixtam viro, sed virginem ducendam, vt patrio ritu arcana sacra pro Repub. immolarentur, & iusta diis piè soluerentur, & neque desereretur, neque innouaretur quidquam.*

Legem

Legem verò columnæ lapideæ inſcriptam in vetuſtiſſimo Bacchi templo ad Limnas collocarunt: Καὶ διὰ ταῦτα, inquit Demoſthenes, ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ ἱερῷ τοῦ Διονύσου ἐν Λίμναις ἔστησαν, ἵνα μὴ πολλοὶ εἰδῶσι τὰ γεγραμμένα· ἅπαξ γὰρ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ἀνοίγεται, τῇ δωδεκάτῃ τοῦ Ἀνθεστηριῶνος μηνός. *Propterea in antiquißimo Bacchi templo in Limnis collocarunt; ne multi quæ inſcripta ſunt cognoſcerent. Quotannis enim ſemel aperitur, duodecimo die menſis Antheſterionis.* Ipſi etiã Regis vxori, ante aram, & caniſtra, Γεραιραὶ iureiurando ſuam fidem adſtringere debebant, antequam ſacra attrectare poſſent. Cuius ritus adminiſter erat, quem Ἱεροκήρυκα nuncupabant. Sacramenti verò formula eſt hæc, apud Demoſthenem: Ἁγιστεύω, καὶ εἰμὶ καθαρὰ, καὶ ἁγνὴ ἀπὸ τῶν ἄλλων οὐ καθαρευόντων, καὶ ἀπ' ἀνδρὸς συνουσίας· καὶ τὰ Θεοίνια, καὶ Ἰοβακχεῖα γεραίρω τῷ Διονύσῳ κατὰ τὰ πάτρια, καὶ ἐν τοῖς καθήκουσι χρόνοις. *Pura & munda ſum à cæteris immundis, & à viri congreſſu, & Bacchanalia, & Iobacchia patrio more celebro, & legitimis temporibus.*

Bacchanalia recentiora nobis indicãt Scholia Thucydidis ad locum antea laudatum; ἀρχαιότερα εἶπε, διότι ἐστὶ καὶ νεώτερα ἄλλα. *Antiquiora dixit, eò quod & recentiora ſint alia.* Sed an ab aliis, de quibus mox dicturi ſumus, hæc diſtinguantur, aſſerere nolim, niſi quando cele-

britatis

britatis variare tempora deprehenduntur.

Maiora sunt eadem cum antiquissimis: nam Vlpianus *in orationem Demosthenis contra Leptinem* eodem tempore celebrari notat: Τοῖς μεγάλοις Διονυσίοις Ἀνθεστηριῶνος μηνὸς, πλείονος γινομένης δαπάνης, εἷς Χόρηγος ἑκάστης φύλης καθίστατο. *Magnis Liberalibus Anthesterionis mensis, cùm plurimi fiunt sumptus, vnus Choragus vniuscuiusque tribus constituebatur.* Veris initio celebrabātur. Interpres Aristophanis *in aues:* Λήγοντος τοῦ χειμῶνος ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος γίνεται τὰ Διονύσια. *Desinente Hyeme & incipiente vere Bacchanalia celebrantur.* Nam quoties Attici scriptores Dionysia solùm dicunt, sine alterius particulæ adiectione, de maioribus & antiquioribus accipiendi sunt. Per hæc festa socij tributum Atheniensibus ferebant. Scholiastes Aristoph. *in Acharnan.* Διονυσίων ἑορτὴ ἐν τῷ ἔαρι ἐπιτελεῖται, ἐν ᾧ ἔφερον τοὺς φόρους οἱ σύμμαχοι. *Bacchanaliorum festum vere peragitur, quo tempore tributa ferunt socij.*

Minora sunt, tanquam præparatio ad altera Liberalia maiora; nec differunt à Ruralibus, & in mensem Poseideona incidunt. Theophrastus *in descriptione hominis garruli:* Ποσιδεῶνος τὰ κατ' ἀγροὺς Διονύσια. *Posideone, quæ ruri agūtur Dionysia, solita celebrari.* Hesychius: Τὰ μὲν κατ' ἀγροὺς μηνὸς ποσειδεῶνος. Eadem quoque Λήναια sunt.

sunt. Aristophanes *in Acharnan.*

Ἄξω τὰ κατ' ἀγροὺς εἰσιὼν Διονύσια.

Agam ruralia ingressus Dionysia.

Vbi Scholiastes Διονύσια, τὰ Λήναια λεγόμενα· ἔνθεν τὰ Λήναια, καὶ ὁ ἐπιλήναιος ἀγὼν τελεῖται τῷ Διονύσῳ. Λήναιον γάρ ἐστιν ἐν ἀγροῖς ἱερὸν τοῦ Διονύσου, διὰ τὸ πλείστους ἐνταῦθα γεγονέναι· ἢ διὰ τὸ πρῶτον ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ ληνὸν τεθῆναι. *Dionysia Lenæa dicta: Inde Lenæa, & Agon Epilenæus Baccho celebratur. Lenæum enim in agro templum Bacchi sic dictum, quod textus ibi primum facti, aut posita torcularia, quæ Græcis ληνοὶ dicuntur.* Stephanus: Λήναιος ἀγὼν Διονύσου ἐν ἀγροῖς ἀπὸ τῆς ληνοῦ. Sed alij mense Gamelione celebrari solita tradunt. Hesychius autem cùm dixisset ruralia Liberalia mense Posideone agi, deinceps addidit: Τὰ δὲ Λήναια μηνὸς Ληναιῶνος. *Lenæa mense Lenæone.* At Proclus ad Hesiodum, à Bœotiis ait Lenæona vocari, quãdo Sol Capricornum ingreditur, incipiente iam post vindemiam hyeme. Cæterum Lenæa in autumno curabantur; atq; ab iis peregrini arcebantur. Scholia *in Acharn.* Τὰ δὲ Λήναια ἐν τῷ μετοπώρῳ ἤγετο, ἐν οἷς οὐ παρῆσαν οἱ ξένοι *Lenæa in autumno agebantur, in quibus non aderant hospites.* Demosthenes in oratione cõtra Neæram grauiter exaggerat, quod Peregrina Regi nupta sacrorũ arcana lustrasset & obiuisset. Καὶ αὕτη ἡ γυνὴ ὑμῖν ἔθυε τὰ ἄρρητα

ἱερὰ

ἱερὰ ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ εἶδεν ἃ οὐ προσῆκεν αὐτὴν ὁρᾶν ξένην οὖσαν· καὶ τοιαύτη οὖσα εἰσῆλθεν ἃ οὐδεὶς ἄλλος Ἀθηναίων τοσούτων ὄντων εἰσέρχεται, ἀλλ' ἡ τοῦ βασιλέως γυνή. *Et illa mulier vobis arcana illa sacra pro Repub immolauit, & vidit quæ eam, vt peregrinam, videre nefas: & cum talis esset, eò ingressa est, quo nemo alius Atheniensium, in tantâ ciuium multitudine, ingredi audet, præter Regis vxorem.*

Verum ab his diuersa fuere Liberalia Ἀστικά, siue Vrbana; quæ vere quidem acta. Aristophanis interpres *in auibus*; Τῷ ἔαρι ἐν ἄστει πλοῦσι τὰ Διονύσια. Sed mense Elaphebolione. Hesychius: Τὰ δὲ ἐν ἄστει Ἐλαφηβολιῶνος. Erantque non annua, sed trieterica. Virgilius 4. Æneidos:

Qualis commotis excita sacris
Thyas, vbi audito stimulant trieterica Baccho
Orgia.

Seruius: *Liberi sacra tertio quoque anno innouabantur.*

Lucanus:

Referunt trieterica Bacchæ.

Atque hęc Bacchus instituisse traditur ad Callirhoen, vt essent monumentum expeditionis Indicæ, in quâ triennij spacium absumpsit. Cicero *lib. 3. de naturâ Deorum*, quinque Dionysios enumerat, quintumque Nyso natum, & Thyone, *à quo Trieterides constitutæ putantur.*

tur. Alia etiam fuerunt quinquennalia, de quibus Scholiastes Aristophanis *in pacē*: Διὰ πενταετηρὺς χρόνε ἤγοντο αἱ θεωρίαι τῶ Διονυσίων. Brauronia à Braurone, oppido Atticæ, in quo Liberalia libidinis scenam exhibebant. Scholiastes Aristophanis *in pacē*: Βραυρὼν πόλις τῆς Ἀττικῆς, ἐν ᾗ τὰ Διονύσια ἤγοντο, καὶ μεθύοντες πολλὰς πόρνας ἥρπαζον. Suidas: Βραυρὼν, τόπος τῆς Ἀττικῆς, ἐν ᾧ τὰ Διονύσια ἤγοντο, καὶ μεθύοντες πολλὰς πόρνας ἥρπαζον. *Brauron ciuitas, siue locus Atticæ, in quo Bacchanalia agebantur, & ebrij multas meretrices rapiebant.*

Liberalium arcana noctu peragebantur. Euripides in Bacchis:

Πενθ. Τὰ δ' ἱερὰ νύκτωρ, ἢ μεθ' ἡμέραν τελεῖς;
Διο. Νύκτωρ τὰ πολλά· σεμνότητ' ἔχει σκότος.
Sacra noctu, an per diem agis?
Noctu multa: venerationē habēt tenebræ.

Vnde, vt notat Seruius ad 4. Æeneid. *ipsa sacra Nyctelia dicebantur*. Ipsaque adeo maximâ silentij religione continebantur. Pausanias in Atticis, sacra Bacchi ad Alcyoniam paludem commemorans: Τὰ δὲ ἐς αὐτὴν Διονύσῳ δρώμενα ἐν νυκτὶ κατὰ ἔτος ἕκαστον οὐχ ὅσιον ἐς ἅπαντας ἦν μοι γράψαι. *Quæ verò circa illam noctu sacra Baccho fiunt, ea mihi nefas scribendo in vulgus efferre.* Θεοίνια dicebantur, à Bacchi nomine Θεοίνε. Hesychius: Θεοίνια, θυσία Διονύσῳ Ἀθήνησι, καὶ Θεὸς Θεοίνος, Διόνυσος. Ea per vicos siue populos

actitabantur, & tum Γεννῆται sacrificabant. Τὰ κατὰ δήμους Διονύσια, Θεοίνια ἐλέγετο· ἐν οἷς οἱ Γεννῆται ἐπέθυον· τὸν γὰρ Διονύσου Θέοινον ἔλεγον. *Per populos Dionysia, Theœnia dicebantur, in quibus Gennetæ sacrificabant. nam Bacchũ Theœnum appellabant.* Γεννῆται verò apud Athenienses vocabantur, οἱ τοῦ αὐτοῦ γένους κοινωνοῦντες, *eiusdem generis participes.* Nam vniuersa ciuium multitudo primùm destinguebatur in φυλὰς· Rursus φυλαὶ trifariam diuidebantur, & vnaquæque pars, τριττὺς, siue Φρατρία nuncupabatur. Iam φρατριῶν singulæ in genera triginta distribuebantur. Igitur qui eiusdem generis erant, Γεννῆται nominabantur; ex quorum numero, vnicuique sacro apti sacerdotes, sorte creabantur.

Ὠμοφάγια, Latinè crudiuora, sic appellata, quod Mystæ furentes, & pleni Deo; quoque præsentius numen ostentarent, anguibus redimiti, crudas carnes ore dilaniarent. Catullus *in nuptiis Pelij & Thetidos:*

Pars è diuulso iactabant membra iuuenco:
Pars sese tortis serpentibus incingebant.

Euripides *in Bacchis:* Στεφανῶσαί τε δρακόντων στεφάνοις. & paulo post addit: Ὠμοφάγων χάριν. Clemens Alexandrinus in Προτρεπτ. Διόνυσον μαινόλην ὀργιάζουσι Βάκχαι, ὠμοφαγίᾳ τὴν ἱερομανίαν ἄγοντες, καὶ τελίσκουσι τὰς κρεωνομίας τῶν φόνων, ἀνεστεμμέναι τοῖς ὄφεσιν. &c. *Bacchum celebrant Bac-*

chæ, crudarum carnium esu sacram agentes insaniam, & cæsarum carnium peragunt diuisionem, coronatæ serpentibus. Arnobius *libro 5. Bacchanalia etiam prætermittimus immania, quibus nomen Omophagiis Græcum est. In quibus furore mentito, & sequestratâ pectoris sanitate, circumplicatis uos anguibus, atque vt vos plenos Dei numine, ac maiestate doceatis, caprorum reclamantium viscera cruentatis oribus dißipatis.* Hunc verò Bacchum, quem Μαινόλην Clemẽs vocat, eũdem arbitror esse cum eo, quem Plutarchus Ὠμηστὴν appellat: cuius meminit *in Themistocle, Aristide, & Pelopide,* cuique humanâ victimâ litatum scribit.

Bacchi sacra propriè Orgia dicuntur, ἀπὸ τῆς ὀργῆς, quod in furorem Bacchantes agãtur. Seruius *ad 6. Aeneid. Orgia propriè Liberi, abusiuè omnium Deorum sacra.* Contrarium omnino docet *ad librũ 4. Aeneidos: Sanè sciendum,* inquit, *Orgia apud Græcos dici sacra omnia, sicut apud Latinos Ceremoniæ dicuntur. Sed iam abusiuè sacra Liberi, Orgia vocantur: vel ἀπὸ τῆς ὀργῆς, id est, à furore, vel ἀπὸ τῶν ὀρῶν, ex syluis.* Postrema verba non carere mendo videntur: forsitan, *ex montibus*, legendum. nam Bacchantes per montium ardua cursitabant.

Bacchanalia in Ægypto nata Melampus in Græciam transtulit. Herodotus *lib. 2.* Siculus etiam

etiam Diodorus *libro 1. Antiq. cap. 2.* Plutarchus *libro de Iside, & Osiride*, eorum originem Ægypto imputat, & Isidem esse Græcorum Cererem, Osiridem verò Bacchum, Ægyptiorumq́; Παμύλια cum Græcorum Dionysiis conuenire multis argumentis euincit.

Dionysia apud Athenienses in primis celebria fuerunt, sic vt eorum interuallis tempora distinguerent, quę postea per Olympiadas numerare cœperunt. Suidas: Ἔθος ἦν Ἀττικοῖς λέγειν τὰ ἔτη, καὶ τὸν ἀπεπίπλοντα ἀριθμὸν ἀπὸ τῶν Διονυσίων. Præterea Bacchi sacerdos in spectaculis principem locum obtinebat. Commentator Aristophanis *in Ranas*: Παρὰ τοῖς θεαῖς προεδρίας ἐτετίμητο ὁ ἱερεὺς τοῦ Διονύσου. *In spectaculis primo consessu honorabatur sacerdos Bacchi.* His adde quod summus in repub. magistratus illorum curator esset. Pollux *libro 8.* Ὁ Ἄρχων διατίθησι Διονύσια. *Archon disponit Bacchanalia.* Hactenus genera Liberalium, originem, atque dignitatem exposuimus; nunc ad pompæ spectaculum ordo nos deduxit.

Pompa Dionysiorum antiquitus simplex, & sumptuum expers erat, donec opum affluentia sacris etiam, mores suos, luxumq́ue immisit. Plutarchus lib. Περὶ φιλοπλουτίας· Ἡ πάτριος τῶν Διονυσίων ἑορτὴ, τὸ παλαιὸν ἐπέμπετο δημοτικῶς, καὶ ἱλαρῶς, ἀμφορεὺς οἴνου, καὶ κληματὶς, εἶτα τράγον τις εἷλκεν,

ἄλλος ἰσχάδων ἄρριχον ἠκολούθει κομίζων, ἐπὶ πᾶσι δὲ ὁ φαλλός· ἀλλὰ νῦν ταῦτα παρορᾶται, καὶ ἠφάνισται χρυσωμάτων περιφερομένων, καὶ ἱματίων πολυτελῶν, καὶ ζευγῶν ἐλαυνομένων, καὶ προσωπείων. *Accepta à maioribus Bacchanalium festiuitas antiquitus plebeio more, & hilari agebatur, amphora vini, & palmitis sarmentum, tum aliquis caprum trahebat, sequebatur calathum ficubus plenum gestans, vltimo loco Phallus. Nunc ea negliguntur, & obsoleta sunt, dum interim gestantur aurea pocula, vestes pretiosæ, bigæ agitantur, personatiq́; incedunt.* Et quantum prima rudis æui simplicitas mutarit ex Athenæi *libro 5.* manifestum est, vbi Choragium Bacchi describit, quod magnifico prorsus apparatu Antiochus instruxit. Apparatus pompæ constabat Mystis, & ferculis: Mystas voco Bacchantes, & sacris initiatos. Eorũ ornatus, Nebrides, Sindones, Mitræ, Thyrsi, Ferulæ, Pampini, Hedera, Tympana, Tibiæ, Fistulæ, Tintinnabula; de quibus passim Poëtæ, vt Euripides *in Bacchis*; Catullus *in nuptiis Pelei, & Thetidos*; Virgilius *libro 7. Aeneid.* Valer. Flaccus *lib. 2. Argonaut.* Seneca *in Oedipo*; Strabo *lib. 14.* Athenæus *libro 5.* Pausanias *in Corinthiacis*; Phornutus *in Bacchi descriptione.* Sed ea diligentissimè tractarunt Lilius Gyraldus, Natalis Comes; & nouissimè in vnum non pauca congessit Dempsterus *ad Rosinum libro*

2. cap.

2. *cap.11.* Quos hac in parte curiositati legentis satisfacturos, neque mihi nunc exſcribendos putaui. Vnum modo notandum fuit, ab Aristophane *in Ranis*, Bacchi Myſtas coronâ myrteâ redimitos induci:

Πολύκαρπον μὲν τινάσσων
Ἀμφὶ κρατὶ σῷ βρύοντα
Στέφανον μύρτων.
Bacciferam quidem tendens
Circa caput tuum ſcatentem
Coronam myrtorum.

Quo loco Scholiaſtes: Μυρσίνης στεφάνῳ ἐστεφάνουντο οἱ μεμυημένοι οὐχ᾽ ὥς τινες νομίζονται κισσίνῳ. *Myrteo ſerto coronabantur initiati, non vt aliqui exiſtimant Hederaceo.* Quod tamen omnium authorum conſenſus rejicit. Atque adeo Lucianus vno hederæ ſigno Bacchi ſacerdotes à reliquorum Deorum Myſtis differre non obſcurè ſignificat *in Tragopodagiâ.*

Ἦ μή τις ὕμνος Βακχείων κωμάζεται;
Ἀλλ᾽ οὐκ ἔπεστι κισσίνη σφραγὶς, κόμαις.
Annę hymnus Bacchantium canitur?
Sed non ſubeſt hederaceum ſigillum comis.

Et Plutarchus alibi rationem reddit. Porro Bacchantum alij Silenorum, alij Satyrorum, atque Panum habitu procedebant. Sic Plutarchus Antonium Liberi Patris æmulum nonnullas ciuitates obiuiſſe prodidit, atque Ephe-

ſum acceſſiſſe Bacchicâ pompâ: Εἰς γοῦν Ἔφεσον εἰσιόντος αὐτοῦ γυναῖκες μὲν εἰς Βάκχας, Ἄνδρες δὲ καὶ παῖδες εἰς Σατύρους καὶ Πᾶνας ἡγοντο διεσκευασμένοι· κιττοῦ δὲ καὶ θύρσων, καὶ ψαλτηρίων, καὶ συρίγγων, καὶ αὐλῶν ἡ πόλις πλέα. *Igitur cum Epheſum ingrederetur, mulieres quidem Baccharum habitu, viri autem, & pueri Satyrorum, atque Panum cultu ornati præibant: Hederâ, Thyrſis, Pſalteriis, Fiſtulis, Tibiis ciuitas plena.* Rurſus alij aſinis inſidebant, alij hircos ducebant, quos immolarẽt, quorumq; pellibus ad Aſcolia vterentur. Hoc ornatu inſtructi vtriuſque ſexus homines, lymphato curſu ferri, vario motu (vt videre eſt in Theſmophoriazuſis Ariſtophanis) Choreas, ſiue Thiaſos ductare, tremulis vlulatibus æthera complere, caput iactare; quod huic ſacro fuiſſe velut proprium animaduertas. Euripides Bacchantis geſtum ait,

Κρᾶτα σεῖσαι,

Quò præſens ſuis pectoribus inſidere numen teſtaretur.

Καὶ γὰρ Βακχεύσιμον.
Καὶ τὸ μανιῶδες μαντικὴν πολλὴν ἔχει
Ὅταν γὰρ ὁ θεὸς εἰς τὸ σῶμ' ἔλθῃ πολὺς
Λέγειν τὸ μέλλον τοὺς μεμηνότας ποιεῖ.

Nam Bacchatio
Et furor vaticinandi vim habet,
Quando Deus in corpus venit multus

Dicere

Dicere futura insanos facit.

Vnde Pindarus Ῥιψαυχένας appellat: & Iurisconsultus l. 1. π. *de ædilitio edicto* quęsitum fuisse ait, *Si seruus inter fanaticos non semper caput iactaret, & aliqua profatus esset, nihilominus sanus videretur.* In istâ capitis iactatione crines effundebantur, quos Baccho alere solebant. Euripides:

Ἱερὸς ὁ πλόκαμος, τῷ θεῷ δ' αὐτὸν τρέφω.

Sacer capillus, Deo ipsum nutrio.

Virgilius 7. *Aeneid.*

Te lustrare choros, sacrum tibi pascere crinem.

Et apud Valerium Flaccum *Argonaut. 2.* Hypsiphile Patrem suum Bacchi cultu adornat, vt Lemniadum furori eripiat:

Serta Patri, Iuuenisq; comam, vestesq; Lyæi
Induit.

Porrò conciti furore, Deoque pleni acclamabant, Εὐοῖ σαβοῖ, Εὐοῖ Βάκχε, vt ex Demosthene, Plutarcho & Poëtis eruditi possunt obseruare. Dionysius Alexandrinus:

Καὶ μετὰ Ληναίων ἱερὸν χορὸν ἐστήσαντο
Σώματα καὶ Νεβρίδας ἐπὶ στήθεσι λαβόντες
Εὐοῖ Βάκχε λέγοντες.

Atque in Lenæis sacras duxere choreas,
Pellibus incincti simul euohe, Bacche, frementes.

Et apud Latinos Poëta:

Euohe Bacche fremens.

Atque

Atque hinc εὐάζειν, & *Euare*. Fuit & illa acclamandi formula, ὦ ἴακχε. Aristophanes *in ranis:*

ἴακχ' ὦ ἴακχε,
ἴακχ' ὦ ἴακχε.

Et Athenæus libro 5. ἱερὰν τοῦ Βάκχου φωνὴν appellat. Proclus in Chrestomathiâ. Ἰόβακχος ἐν ἑορταῖς, καὶ θυσίαις Διονύσου βεβαπτισμένος πολλῷ φρυάγματι. *Iobacchus canebatur in festis, & sacrificiis Bacchi, tinctus multo, & insolenti fremitu.*

Agmen Bacchantium fercula sequuntur; inter quæ, siquidem ab Osiridis sacro, Liberalia non differũt. vas aquarum primo loco portabatur. Plutarchus *libro de Iside & Osiride:* Καὶ τῶν ἱερῶν αἰεὶ προπομπεύει τὸ ὑδρεῖον ἐπὶ τιμῇ τοῦ θεοῦ. *Ante sacra, in pompâ semper præcedit vas aquarum in honorem Dei.* Deinde Virgines procedebant Κανηφόροι, id est gestatrices cistarum, in quibus omnium fructuum primitiæ, Deo sacratæ, claudebantur. Aristophanes *in Acharn.*

Εὐφημεῖτ', εὐφημεῖτε
Προΐθ' ὡς τὸ πρόσθεν ὀλίγον ἡ κανηφόρος.
Ore fauete, ore fauete,
Procede anterius paulo quæ cistam habes.

Et paulò post:

Κατάθου τὸ κανοῦν ὦ θύγατερ ἵν' ἀπαρξώμεθα.
Depone cistam filia, vt primitias persoluamus.

Scholiastes: Κατὰ τὴν Διονύσου ἑορτὴν παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις αἱ εὐγενεῖς παρθένοι ἐκανηφόρουν, ἦν δὲ ἐκ

χρυσοῦ

χρυσοῦ πεποιημένα τὰ κανὰ, ἐφ' ὧν τὰς ἀπαρχὰς ἁπάντων ἐπίθεσαν. Eadem, quibuſdam additis ex Demarato, citat Natalis Comes: Κατὰ τὴν τῶν Διονυσίων ἑορτὴν, παρὰ τοῖς παλαιοῖς Ἀθηναίοις αἱ εὐγενεῖς (lege, εὐηλικεῖς) παρθένοι, τότε πρῶτον ἡβῶσαι ἐκανηφόρουν· ἦν δὲ ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα τὰ κανὰ, ἐφ' ὧν τὰς ἀπαρχὰς ἁπάντων τῶν καρπῶν ἐπίθεσαν. *Per feſtum Dionyſij diem apud priſcos Athenienſes, Virgines nobiles, quæ ad pubertatem acceſſerunt, tum primùm caniſtros ferebant; qui caniſtri erant ex auro confecti, in quibus omnium fructuum impoſitæ erant primitiæ.* Sed non ſolis fructuum primitiis ciſtas refertas fuiſſe putandum eſt, quas tanto horrore venerati ſunt, vt his omnes Ceremoniæ contineri videantur. Catullus:

Pars obſcura cauis celebrabant orgia ciſtis;
Orgia quæ fruſtra cupiunt audire profani.

Valerius Flaccus:

Tacitâ plenas formidine ciſtas.

Verſus orgiorum ſymbolici erant: Ἐκ τυμπάνου βέβρωκα, ἐκ κυμβάλου πέπωκα, γέγονα μυστικός. *Ex tympano edi, ex cymbalo bibi, myſteria Religionis perdidici.* Item: Χαῖρε νύμφιε, χαῖρε νέον φῶς: *Salue ſponſe, ſalue nouum lumen.* Firmicus cap. 19. & 20. Non potuere tamen orgiorum arcana latere SS. Patres, qui ſuperſtitionem tenebratum fide ac ſilentij ſe defendentem protulerunt in lucem, vt eius partim vanitas; partim fæ-

fæditas à pertinaciâ ſtolidi erroris animos hominum auerteret. Igitur Clemens Alexandrinus ciſtas illas, à quibus profani arcebantur, aperire non veritus, effecit, vt meritò tritum sermone prouerbium objiciamus, οὐδὲν ἱερὸν· Verba illius ex Προτρεπτικῷ ſunt hæc: Οἷαι δὲ καὶ αἱ κίσται αἱ μυστικαί; δεῖ γὰρ ἀπογυμνῶσαι τὰ ἅγια αὐτῶν, καὶ τὰ ἄρρητα ἐξειπεῖν· οὐ σησαμαῖ ταῦτα καὶ πυραμίδες, καὶ τολύπαι, καὶ πόπανα πολυόμφαλα; χόνδροι τε ἁλῶν, καὶ δράκων, ὄργιον Διονύσου Βασσάρου; οὐχὶ δὲ ῥοιαί; πρὸς τοῖς δὲ, καὶ καρδίαι, νάρθηκές τε, καὶ κιττοί; πρὸς δὲ καὶ φθοῖς, καὶ μήκωνες· ταῦτ᾽ ἐστὶν αὐτῶν τὰ ἅγια. *Quales autem ſunt ciſtæ eorum myſticæ? oportet enim ſancta illorum reuelare, & arcana enunciare. Nonne ea ſunt Seſama, Pyramides, & lana bene elaborata, Libaq; multis diſtincta vmbilicis, ſalisq; micæ, & Draco, orgiũ Dionyſij Baſſari? an non mala punica, atque etiam corda, ferulæ, & hederæ? & præterea placentæ & papauera.* Apud Plutarchum, *in Alexandro*, Olympias, Bacchi ὀργιασμοὺς repræſentans, ὄφεις μεγάλους, ἐκ τοῦ κιττοῦ, καὶ τῶν μυστικῶν λίκνων παραναδυομένους. *Angues ingentes ex hederâ, & myſticis ciſtis proreptantes*, ad augendam venerationem oſtentabat.

Poſt Κανηφόρους nouâ ſpectaculi facie curioſos oculos detinebant Φαλλοφόροι. Ariſtophanes:

Ὦ Ξανθία σφῷν δ᾽ ἐστὶν ὀρθὸς ἐκτέος
ὁ φαλλὸς ἐξόπισθε τῆς κανηφόρου.

O Xan-

O Xanthia vobis rectus habendus est
Phallus, retro cistiferam.

φαλλὸς autem est, ξύλον ἐπιμήκες ἔχον ἐν τῷ ἄκρῳ σκύτινον αἰδοῖον ἐξηρτημένον. *Lignum oblongum, habens verendum ex summitate suspensum.* Vnde ipsam solennitatem Theodoretus libro 3. *Græc. affectionum* φαλλαγωγίαν appellat: καὶ τὸν τοῦ Διονύσου φαλλὸν ἐν τῇ φαλλαγωγίᾳ παρὰ τῶν ὀργιαζόντων προσκυνούμενον. vocarunt etiam Περιφαλλίαν. Hesychius: Περιφαλλία πομπὴ Διονύσῳ τελουμένη τῶν φαλλῶν. Sequebatur deinde chorus cantantium φάλλικα ἄσματα, id est, vt notat Aristophanis interpres: Τὰ ἐπὶ τῷ φαλλῷ ᾀδόμενα μέλη. Aristophanes *in Acharnan.*

Ἐγὼ δ' ἀκολουθῶν ἄσομαι τὸ φαλλικόν.

Ego vero sequens canam carmen Phallicum.

Phallophororum ornatum describit Atheneus libro 14. οἱ δὲ φαλλοφόροι προσωπεῖον μὲν οὐ λαμβάνουσι, προπόλιον δὲ ἐξ ἑρπύλλου περιτιθέμενοι, καὶ παιδέρωτας ἐπάνω τούτου ἐπιτίθενται, στέφανόν τε δασὺν ἴων, καὶ κιττοῦ, καυνάκας τε περιβεβλημένοι παρέρχονται. *Pollophori personam faciei non admouent, sed hederaceum integumentum circumponunt è serpyllo, achantho superiniecto, coronam densam ex violis & hedera gestant, amictiq; Læna procedunt.* Et paulò post: Ὁ δὲ φαλλοφόρος ἰθὺ βαδίζων, καταπλησθεὶς αἰθάλῳ. *Phallophorus incedit recta, oppletus fuligine.* Phalli pompa, vt & aliæ, Religionum,

num, doctrinarumq; peruersitates ab Ægyptiis fluxerunt. Qui tamen in eo differunt à Græcis, quod vice pudendorum ex ligno dependentium homunciones circumducerent eximiè peculiatos, quorum muto tantùm moueretur. Herodotus lib. 2. Ἀντὶ τῶν φαλλῶν, ἄλλα σφι ἐστὶν ἐξευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας αἱ γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσον ἐὸν τοῦ ἄλλου σώματος· προηγέεται δὲ αὐλός· αἱ δὲ ἕπονται ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον· διότι δὲ μεῖζόν τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινέει μόνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱερὸς λεγόμενος. *Loco Phallorum sunt ab iis excogitatæ statuæ cubitales, quæ fidiculis tractæ feruntur, quas fæminæ gestant circum pagos, mentulâ nutante, quæ propemodum est instar reliqui corporis. & Tibia præit, quam fæminæ Bacchum canentes sequuntur. Cur autem mentulam habeat iusto maiorem statua, & vnum corporis membrum agitet, redditur ab iis sacra ratio.* Eadem memorat Lucianus *lib. de deâ Syriâ.* Scholiastes Aristophanis *in nebulis.* Igitur Melampus, qui Græcos Liberalia docuit, statuas omisit, & Phallos retinuit. Herodotus: Ἕλλησι γὰρ δὲ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τ' οὔνομα, καὶ τὴν θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ. *Melampus enim est qui Græcis Dionysij nomen, & sacrificium & pompam Phalli monstrauit.* Et paulò post: Τὸν δὲ ὦν φαλλὸν, τὸν τῷ Διονύσῳ πεμπόμενον Μελάμπους

λάμπους ἐστὶ ὁ ἀπηγησάμενος καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι, τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες. Phallum, qui Baccho circumfertur, Melampus introduxit, & ab eo edocti Græci faciunt ea, quæ faciunt.

Cauſam φαλλοφορίας, vt oſtendit Herodotus, arcanam Myſtæ iactabant, cuius maieſtatem augere ſilentio volebant. Atque hinc plerumque authores, cum ritus ſacrorum enarrãt, ipſa myſteriorum penetralia non aperiunt, à quibus ſe religionis prohiberi metu profitentur. Diodorus Siculus Oſiridem eundem cum Baccho ſtatuens hanc refert originem. Oſiridem duce Typhone coniurati fratres dilacerarunt, membra partiti, quo fidem inter ſe firmarẽt, & mors occultior foret. Virile membrum omnes aſpernati, in Nilum abiecerunt. Poſtea Iſis mariti necẽ vlta, partes omnes recuperauit, excepto pudendo: quod vbi deeſſe vidit, imaginem eius formauit, & in ſolatium doloris, tanto honore proſecuta eſt, vt illi ſacra cęremoniaſque inſtituerit, in quibus Phallus appellaretur. Plutarchus huius fabulæ turpitudinem quodam interpretationis velo tegere conatur. Oſiridis aut Bacchi nomine rerũ intelligi principium, quod vi generandi multiplicat ea, quæ ex illo producuntur. Atque eam ob cauſam, non modo Phallos, ſed etiam Bacchi imaginem circumferri, cuius triplex eſt pudendum. Addit

præ-

præterea: Καὶ γὰρ ὁ προστιθέμενος τῷ μύθῳ λόγος, ὡς τὸ Ὀσίριδος ὁ Τυφῶν τὸ αἰδοῖον ἔρριψεν εἰς τὸν ποταμὸν, ἡ δ' Ἶσις οὐχ εὗρεν, ἀλλ' ἐμφερὲς ἄγαλμα θεμένη, καὶ κατασκευάσασα, τιμᾶν καὶ φαλλοφορεῖν ἔταξεν, ἐνταῦθα δὲ περιχωρεῖ, διδάσκων ὅτι τὸ γόνιμον, καὶ τὸ σπερματικὸν τοῦ θεοῦ πρῶτον ἔσχεν ὕλην τὴν ὑγρότητα, καὶ δι' ὑγρότητος ἐνεκράθη τοῖς πεφυκόσι μετέχειν γενέσεως. *Quæ enim fabulæ rei additur, membrum Osiridis in flumen fuisse à Typhone abiectum, & Isidem cum id non inueniret, simulachrum eius adornasse, idq; vt honoraretur, & Phallus gestaretur, instituisse: ea huc facit, docetq; genitalem vim, & semen Dei pro materiâ primâ habuisse humorem, & humoris interuentu coaluisse cum his quæ nascendi facultate erant prædita.* Par est ratio cur in pompâ præferretur aqua, & ficus folio Regem depingerent, quod illam videlicet omnium rerum materiam existimarent; huius autem forma partem generationi dicatam repræsentaret. Cæterum Diodori narrationem respexit Clemens Alexandrinus *in Protreptico*; & Arnobius *libro 5. Sed & illa desistimus Bacchanalia altera prædicare, in quibus arcana, & tacenda res proditur, insinuaturq; sacratis, vt occupatus puerilibus ludicris, distractus à Titanibus Liber sit, vt ab iisdem membratim sectus, atque in ollulas coniectus coqueretur; quemadmodum Iupiter suauitate odoris illectus, inuocatus aduolarit ad prandium,*

dium, compertaq; re graui, grassatores obruerit fulmine, atque in imas Tartari præcipitauerit sedes,&c. Vtriusque scriptoris locos conferant studiosi, & alterum alterius egisse interpretem agnoscet.

Verum Aristophanis Scholiastes aliam narrat φαλλοφορίας occasionem. Ἵστατο δὲ φαλλὸς τῷ Διονύσῳ κατά τι μυστήριον· περὶ δὲ αὐτοῦ τοῦ φαλλοῦ τοιαῦτα λέγεται· Πήγασος ἐκ τῶν Ἐλευθήρων (Ἐλευθῆραι δὲ πόλις εἰσὶ Βοιωτίας) λαβὼν τοῦ Διονύσου τὰ ἀγάλματα ἧκεν εἰς τὴν Ἀττικήν. Οἱ δὲ Ἀττικοὶ οὐκ ἐδέξαντο μετὰ τιμῆς τὸν θεόν· ἀλλ' οὐκ ἀμισθί γε αὐτοῖς ταῦτα βουλευσαμένοις ἀπέβη· μηνίσαντος γὰρ τοῦ θεοῦ νόσος κατέσκηψεν εἰς τὰ αἰδοῖα τῶν ἀνδρῶν· καὶ τὸ δεινὸν ἀνήκεστον ἦν· ὡς δὲ ἀπεῖπον πρὸς τὴν νόσον κρείττω γενομένην πάσης μαγγανείας, καὶ τέχνης, ἀπεστάλησαν Θεωροὶ μετὰ σπουδῆς. Οἱ δὲ ἐπανελθόντες, ἔφασαν ἴασιν εἶναι μόνην ταύτην, εἰ διὰ πάσης τιμῆς ἄγοιεν τὸν θεόν· πεισθέντες οὖν τοῖς ἠγγελμένοις οἱ Ἀθηναῖοι, φαλλοὺς ἰδίᾳ τε, καὶ δημοσίᾳ κατεσκεύασαν· καὶ τούτοις ἐγέραιρον τὸν θεόν: ὑπόμνημα ποιούμενοι τοῦ πάθους. *Institutus Baccho Phallus ob aliquod mysterium. De Phallo autem talia dicuntur. Pegasus ex Eleutheris (Eleuthera sunt Bœotiæ ciuitas) acceptis Bacchi signis in Atticam venit. Attici vero non cum honore Deum exceperũt: quod non impune talia molientibus abiit. Irato enim Deo morbus virorum pudenda inuasit. & iam insanabile malum euadebat. Superante*

G igitur

igitur remedia morbo, missi Theori: qui reuersi vnum remedium esse dixerunt, si omni honore Deus afficeretur. Athenienses nuncio persuasi, Phallos priuatim, & publicè pararũt, quibus Deum honorarunt, facientes monumentum affectionis. Sed Christianorum Doctores altiùs arcana rimati, propudiosam fœdissimi ritus originem inuenerunt, vtque detestandæ superstitionis fundamenta subruerent, ex occulto in aperta protulerunt. Theodoretus *libro 7. Græcanicarum affectionum*, siue, *sermone de Martyribus*: Ἀλλ' ὅμως καὶ οὗτος θείας ἠξιώθη τιμῆς, γύννις ὢν καὶ θηλυδρίας, καὶ Ἀνδρόγυνος· καὶ γὰρ τοῖς ἐπικουροῦσι μισθὸν ὑπέσχετο δώσειν, οὐ χρυσὸν, ἢ ἄργυρον· ἀλλὰ τὴν ὕβριν τοῦ σώματος· καὶ οὕτως περὶ τὴν βδελυρὰν ἐκείνην ὑπόσχεσιν ἐγένετο φιλαλήθης, ὡς τῶν βεβοηθηκότων τετελευτηκότων πρὶν ἢ δέξασθαι τὸν πολυθρύλλητον ἐκεῖνον μισθὸν, ἑτέρως ἐπινοῆσαι τὴν τῆς ἐπαγγελίας ἐκπλήρωσιν· σιωπῶ τὸ σύκινον πέος, καὶ τὰ ἐπὶ τούτῳ τελούμενα αἰσχύνομαι λέγειν, ἐφ' οἷς ἐπανηγύριζον Ἕλληνες. *Et tamen diuinis etiam honoribus affectus. Ad hæc mollis, effæminatus, semiuir. Cur enim talis non haberetur, qui suppetias sibi ferentibus mercedem se daturum pollicebatur, non aurum, non argentum, sed corporis sui stuprum. Cuius tam tetri, abominabilisq́ue polliciti, adeò certus executor fuit, vt auxiliaribus priùs vitâ functis, quam probrosam illam mercedem accepissent: ipse tamen aliam implendi pro-*

promißi rationem excogitarit. Taceo ficulneum veretrum, quæq; circa illud mysteria, ritusq; habentur. Pudet enim ea me referre, quibus olim Græci solennitates dicarunt. Arnobius *lib 5. Ithyphallorum illa, fascinorumq; subrectio, quos ritibus annuis adorat, & concelebrat Græcia, nonne illius facinoris similitudinem refert, quo se à debito Liber liberauit?* Ipsum autem facinus prolixâ narratione persequitur idem author libri iam laudati paginâ 167. Sed rei turpitudo tam felici stylo depingitur, vt pudoris intersit, ne legenda pluribus in locis exhibeatur.

Phallorum pompam excipiebant Ithyphalli muliebrem vestem induti. Hesychius: ἰθύφαλλοι οἱ ἐπίορκοι, καὶ ἀκολουθοῦντες τῷ φαλλῷ γυναικείαν ἔχοντες στολήν. *Ithyphalli periuri, & qui Phallum sequuntur, muliebrem habentes stolam.* Hos Athenæus describit libro 14. οἱ δὲ ἰθύφαλλοι καλούμενοι προσωπεῖον μεθυόντων ἔχουσι, καὶ ἐστεφάνωνται, χειρίδας ἀνθινὰς ἔχοντες· χιτῶσι δὲ χρῶνται μεσολεύκοις, καὶ περιέζωνται Ταραντῖνον καλύπτον αὐτοὺς μέχρι τῶν σφυρῶν. *Ityphalli, quos vocant, personas ebriorum induunt, coronas gestant; & manicis florido colore tinctis manus operiunt. Tunicis vestiuntur albo distinctis. Tarentino amictu præcinguntur ad malleolos vsque demisso.*

Quo ordine vannus gestaretur haud liquet: sed absque eâ Bacchi sacra non fuisse celebra-

ta, constat; vnde à Virgilio libro 1. Georgic. dicitur:

Mystica vannus Iacchi.

Seruius ad hunc locum: *Mystica Iacchi ideo ait, quod Liberi patris sacra ad purgationem animæ pertinebant; & sic homines eius mysteriis purgabantur, sicut vannis frumenta purgantur. Hinc est quod dicitur Osiridis membra à Typhone dilaniata Isis cribro superposuisse: nam idem est Liber pater in cuius mysteriis vannus est; quia vt diximus, animas purgat; vnde Liber, ab eo quod liberet, dictus: quem Orpheus à Gigantibus dicit esse discerptum. Nonnulli Liberum patrem* Λικνίτην *appellant. Vannus autem apud eos* λικνὸς *nuncupatur, vbi de more positus esse dicitur, postquam est vtero matris editus.* Hactenus Seruius. & certè Bacchus à Plutarcho Λικνίτης nominatur *in libello de Iside, & Osiride.* Athenæus libro 5. in pompâ Bacchi describendâ mentionem quoque facit τῶν λικνῶν. Hæc autem qui ferebant, λικνοφόροι dicebantur. Harpocration *ex Demosthenis Oratione contra Ctesiphontem*: Τὸ λικνὸν πρὸς πᾶσαν τελετὴν, καὶ θυσίαν ἐπιτήδειόν ἐστιν· ὁ τοῦτο οὖν φέρων λικνοφόρος λέγοιτ' ἄν. *Vannus ad omnia initia, & sacrificia, commoda est. Qui illam fert, Licnophorus dici potest.* Multa dictu visuque fœda, ad animos populi diffundendos, in pompâ Mystæ perpetrabant. Quos propterea D. Gregorius,

Ora-

Oratione εἰς τὰ ἅγια φῶτα, esse dicit αἰσχροὺς καὶ τοῖς σήμασι, καὶ τοῖς πράγμασιν. *Turpes & signis & factis.* D. Augustinus *lib. 6. de ciuitate Dei capite 21.* turpitudinis licentiam, & exultantem in propatulo nequitiam gentibus exprobrat, matronam facere in publico: quod nec meretrix, si matronæ spectarent, permitti debuit in theatro. Et grauissimè Theodoretus: Ἐν δὲ ταύταις τῆς ὁμηγύρεσι πᾶν εἶδος ἀκολασίας ἀδεῶς ἐτολμᾶτο· καὶ γὰρ αἱ τελεταὶ, καὶ τὰ ὄργια, τὰ τούτων εἶχεν αἰνίγματα, τὸ κτένα μὲν Ἐλευσὶς, ἡ φαλλαγωγία δὲ τὸν φαλλόν· ἀτὰρ δὲ καὶ δίχα τῶν αἰνιγμάτων, τὰ παρὰ τῶν ὀργιαστῶν δρώμενα, εἰς πᾶν εἶδος ἀσελγείας τοὺς ὁρῶντας ἠρέθιζε. Τίς γὰρ ἄγαν λαγνιστάτων, ἔνδον ἐν τῷ θαλάμῳ τετόλμηκε τοιαῦτα, ὁποῖα τῶν Σατύρων ὁ χορὸς ἠσέλγησε δημοσίᾳ πομπεύων. *In eiusmodi vero conuenticulis omne flagitiorum genus patrabatur. Initia enim Cereris, & Liberi Patris Orgia, eorum scelerum quædam inuolucra prætendebant. Eleusis namque pectinem ostentabat; Veretrum autem Phallagogia Baccho dedicata. Sed enim citra ænigmatum inuolucra, ipsa quoque Orgia, quæ à celebrantibus fieri cernebantur, ad omne flagitiorum genus facile spectantes incitabant. Quis enim vel salacißimæ libidinis homo, intra cubiculi penetralia, ea patrare vnquam est ausus, quæ Satyrorum Chorus publicâ in pompâ flagitiosè exhibuit?* Nam & Satyri in hanc pompam producebantur arre-

ĉto pene; quod tamen ipſi rei diuinæ ſignum autumabant, vt author eſt Aretęus lib. 2. Acutorum cap. 12.

Quam fæda porrò ciuitatis facies, vbi tanta laſciuiæ irritamenta, quæ prauis religionibus captas hominum mentes, velut furialibus ſtimulis ad omne ſcelus, & ad omnem libidinem agerent. His adde ludos voluptatum illices, & noua comœdiarum ſpectacula, in quibus etiam flagitioſa iocorum libertas, plauſum merebatur. Iam commeſſationes adeo inſanæ, vt ſobrius pro tetrico nimiumque ſeuero haberetur. Certè Plato *libro 1. de Legibus* dicere non erubeſcit, Πᾶσαν ἐθεασάμην τὴν πόλιν περὶ τὰ Διονύσια μεθύουσαν. *Totam vidi ciuitatem in Bacchanalibus temulentam.* Hic in publico furor: quid igitur corruptelæ defuiſſe putemus, vbi licentia tenebrarũ acceſſerat. Facundiſſimè Liuius *lib 9. Decadis 4. Ex quo in promiſcuo ſacra ſint, & permiſti viri fæminis & noctis licentia acceſſerit; nihil ibi facinoris, nihil flagitij prætermiſſum, plura virorum inter ſeſe, quam fæminarum eſſe ſtupra. Si qui minus patientes dedecoris ſint, & pigriores ad facinus, pro victimis immolari nihil nefas ducere: hanc ſummam inter eos religionem eſſe. Viros velut mente captos cum iactatione fanaticâ corporis vaticinari. Matronas Baccharum habitu, crinibus paſſis, cum ardentibus facibus decurrere*

currere ad Tyberim, &c. Quamobrem iure merito Romana grauitas illam ſcelerum officinam S.C. ſuſtulit, & curauit, vt omnia Bacchanalia Romæ primùm, deinde per totam Italiam diruerentur.

ΔΙΟ'Σ ΒΟΥ͂Σ.

IOuis bos. Inuenio apud Heſychium eſſe feſtum Mileſiorum: Διὸς βοῦς, ὁ τῷ Διῒ ἀνετὸς βοῦς· ἐστὶ δὲ ἑορτὴ Μιλησίων. *Iouis bos, Ioui dicatus bos: eſt autem feſtum Mileſiorum.*

Ε'ΙΡΕΣΙ'ΩΝΗ.

RAmus oleæ, quem ſupplices olim tendere ſolebant, vulgato Ἱκετηρίας nomine ſignificatur. Eodem quoque ſenſu Εἰρεσιώνην authores vſurparũt. Plutarchus in Theſeo deſcribit, κλάδον ἐλαίας ἐρίῳ μὲν ἐστεμμένον, παντοδαπῶν δὲ ἀνάπλεων καταργμάτων. *Oleæ ramum lanâ obuolutum, variis fructuum primitiis oneratum*: & addit, ὥσπερ τότε τὴν ἱκετηρίαν, *qualia tunc ſupplicia*. Heſychius: Εἰρεσιώνη, κλάδος ἐλαίας. Scholiaſtes Ariſtophanis *ad equites*: Κλάδος ἐλαίας ἐρίοις περιπεπλεγμένοις ἀναδεδεμένος· ἐξήρτηντο δὲ αὐτοῦ ὡραῖα πάντα ἀκρόδρυα.

δρυα. Ramus Oleæ circumuolutis lanis innexus, ex quo dependebant omne genus fructuum. Sic Eustathius ad Odyss. χχ. Sic Suidas. Sophocles autem fructus, & alia appensa ramo commemorat:

Ἦν μὲν γὰρ οἰὸς μαλλὸς, ἦν δέ κ' ἀμπέλων
Σπονδή τε, καὶ ῥὰξ ἐντεθησαυρισμένη·
Ἐνῆν δὲ συμμιγὴς ὄλαις παγκαρπία,
Λίπος τ' ἐλαίου, καὶ τὸ ποικιλώτατον
Ξανθῆς μελίσσης κηρόπλαστον ὄργανον.

Erat enim vellus, & erat vitium
Libamen, vuaq́; probè recondita:
Eratq́; fructus mistus omnis generis,
Pingueq́; oliuum, variumq́; maximè
Flauæ quod apis munere fit Cereum.

Εἰρεσιώνης ergo, non secus, atque ἱκετηρίας acceptio communis est; atque adeo non repugnat illam in Oschophoriis, & Pyanepsiis locum habuisse. Quamuis eorum veluti partem fuisse, nec peculiare festum constituisse quispiam non iniuriâ contendat. Tamen ego destinguam, & quæ ad singula pertinebunt ordine suo digeram; Lectori faciens libertatem referendi quò libuerit. Igitur Εἰρεσιώνη speciatim ramus est oleæ omni fructuum genere oppletus, quem stato tempore quotannis sacrabant, & postibus ædium affigebant, ad auerruncanda mala sterilitatis, quæ ipsarum quoque Ceremonia-

moniarum causam præbuisse fertur Scholiastes Aristophanis *ad Equites*. Ἱστοῦσι τὴν Εἰρεσιώνην ἔστι καὶ νῦν· ποιοῦσι δὲ τοῦτο, κατὰ παλαιόν τι χρηστήριον. Οἱ μὲν γάρ φασιν ὅτι λιμοῦ, οἱ δὲ ὅτι καὶ λοιμοῦ τὴν πᾶσαν κατέχοντος οἰκουμένην, χρωμένων τινα αὖ τρόπον παύσαιτο τὸ δεινὸν τὴν λύσιν ταύτην ὁ Πύθιος ἐμαντεύσατο· εἰ προηροσίαν (lego προηρόσια) ὑπὲρ ἁπάντων Ἀθηναῖοι θύσειαν· θυσάντων οὖν Ἀθηναίων, τὸ δεινὸν ἐπαύσατο. *In hoc vsque tempus Eiresionem constituunt. Illud verò faciunt ex quodam oraculo. Nam fame, vt quidam aiunt, aut peste, vt alij volunt, vniuersam terram occupante, & sciscitantibus quomodo malum sedaretur; Respondit Pythius, remedio futurum, si Proerosia pro omnibus Athenienses facerent. Postquam igitur Athenienses sacrificassent, malum cessauit.* Proerosia, sacrificium est ad felicitanda aratri opera institutum, quod etiam vocabant Proacturia. Hesychius: Προηρόσια, τὰ πρὸ τοῦ ἀρότρου θύματα, καὶ ὁ Δῆμος δὲ αὐτὰ Προακτήρια καλεῖ. *Proerosia sunt ante arationem sacrificia. & Demus ea Proacturia vocat.* Corrigendus igitur in Aristophanis Scholiaste locus: Οἱ μὲν γάρ φασιν ὡς λιμοῦ πᾶσαν τὴν γῆν κατέχοντος, ὁ θεὸς εἶπε, πρὸς εἰρεσίαν ὑπὲρ ἁπάντων θῦσαι θυσίαν τοὺς Ἀθηναίους. Lege: προηρόσια ὑπὲρ ἁπάντων θῦσαι Ἀθηναίους. Nam quod additur θυσίαν, glossema est explicantis προηρόσια; quod ex margine in contextum irrepsit.

Id verò sacrificium Cereri fiebat. Suidas: ὁ θεὸς εἶπε, προκρόσια (lege προηρόσια) τῇ Δηοῖ. Tamen ante dixerat Apollini factum: Ἀπορίας (malè, vt etiam apud Eustathium, ἀφορίας) κατεχούσης τὴν πόλιν καταστέψαντας ἐρίοις ἱκετηρίαν ἀναθεῖναι τῷ Ἀπόλλωνι. Cæterum ad gratam rei memoriam, & in perpetuum accepti beneficij monumentum; ex omnibus locis, Athenas fructuum primitiæ mittebantur. Comici Schol. Καὶ οὕτως ὥσπερ χαριστήριον, οἱ πανταχόθεν τοῖς Ἀθηναίοις ἐξέπεμπον τῶν καρπῶν ἁπάντων τὰς ἀπαρχάς. *Itaque velut in gratiarum donum vndique Atheniensibus mittebant fructuum omnium primitias.* Idem author ad Plutum Aristophanis hæc ipsa repetit: sed ibidem latiùs exponit ea quæ ramo oleæ appendebantur. Εἰρεσιώνη, inquit, θαλλὸς ἐλαίας, ἢ δάφνης, ἐξ ἐρίων, καὶ θαλλοῦ συμπεπλεγμένος, ἔχων ἄρτον ἐξηρτημένον, καὶ κοτύλην, καὶ σῦκα, καὶ πάντα τὰ ἀγαθά. *Eiresione ramus oleæ, vel lauri, ex lana, & oleæ ramo connexus, habens panem dependentem, & cotylam, & ficus, & omnia bona.* Ianuis affigi solitam dixi, quod cùm fieret puer ἀμφιθαλὴς, id est, Patrimus, & Matrimus hos versus accinebat:

Εἰρεσιώνη σῦκα φέρει, καὶ πίονας ἄρτους,
Καὶ μέλι, καὶ κοτύλην, καὶ ἔλαιον ἀναψήσασθαι.
Καὶ κύλικ' εὔζωρον ὡς ἂν μεθύουσα καθεύδῃ.
Fert ficus, pingues & panes Eiresione,

Et

Et mel in cotylâ, atq; oleũ quo te vngere possis:
Fæcundum & Calicem, sopiaris vt ebria somno.

Extant apud Plutarchum in Theseo, Clementem Alexandrinum in principio 4. Stromat. Scholiasten Aristophanis ad Plutum, & ad Equites, Eustathium ad librum 10. Iliados, & apud Suidam. Verùm elapsâ demum solennitate ostio appendebatur. Μετὰ δὲ τὴν ἑορτὴν, inquit Eustathius, ἔξω ἀγρῶν τιθέασι πρὸς ταῖς θύραις. *Post festum, extra agros ponunt ante fores.* Seruabaturque integra, donec anno reuoluto noua reponeretur. Hinc Aristóphanes in Pluto, præcedentis anni eiresionem subito flammas concipere prouerbij formâ dixisse videtur;

Ἐὰν γὰρ αὐτὴν εἷς μόνος σπινθὴρ λάβῃ
Ὥσπερ παλαιὰν εἰρεσιώνην, καύσεται.

Si ipsam vna scintilla apprehenderit,
Velut antiquam eiresionem comburet.

Hinc etiam apud eundem Aristophanem in equitibus, Demosthenes inclamat:

Τίνες οἱ βοῶντες; οὐκ ἄπιτ' ἀπὸ τῆς θύρας;
Τὴν Εἰρεσιώνην μου κατεσπαράξατε.

Qui clamant? non abitis ab ostio?
Eiresionem meam discerpsistis.

ἙΚΑ-

ἙΚΑΛΗ΄ΣΙΑ.

HEcale Theſeum hoſpitio excepit; cumq; aduerſus Taurum Marathonium iret, pro ipſius incolumitate vota nuncupauit. Sed reducem, & victorem intueri morte præuenta non potuit quo reſpexit Poëta:

Aequalis tibi, quam domum reuertens,
Theſeus repperit in rogo iacentem.

Sed eius pietati feſtum deuota Theſeo poſteritas conſecrauit. Plutarchus: Ἡ δὲ Ἑκάλη, καὶ τὸ περὶ αὐτὴν μυθολόγημα τοῦ ξενισμοῦ, καὶ τῆς ὑποδοχῆς ἔοικε μὴ πάσης ἀμοιρεῖν ἀληθείας· ἔθυον γὰρ Ἑκαλήσιον, οἱ πέριξ δῆμοι συνιόντες Ἑκάλῳ Διΐ, καὶ τὴν Ἑκάλλην ἐτίμων, Ἑκαλλίνην ὑποκοριζόμενοι, διὰ τὸ κἀκείνην νέον ὄντα κομιδῇ τὸν Θησέα ξενίζουσαν, ἀσπάζεσθαι πρεσβυτικῶς καὶ φιλοφρονεῖσθαι τοιούτοις ὑποκορισμοῖς· ἐπεὶ δὲ ηὔξατο μὲν ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ Διῒ βαδίζοντος ἐπὶ τὴν μάχην, εἰ σῶς παραγένοιτο, θύσειν, ἀπέθανε δὲ πρὶν ἐκεῖνον ἐπανελθεῖν, ἔσχε τὰς εἰρημένας ἀμοιβὰς τῆς φιλοξενίας, τοῦ Θησέως κελεύσαντος, ὡς Φιλόχορος ἱστόρηκεν. *Hecale, & quæ de illâ fabula hoſpitij, & conuiuij memoratur, non omnino apparet ex vano eſſe. Sacrum Hecaleſium circumiecti populi, concilio indicto, Ioui Hecalo faciebant, & Hecalen colebant, diminutiuo nomine Hecalenen appellantes: quod illa quoque iuuenem admodum hoſpitio*

ſpitio excipiens Theſea, ſenum more ſalutaſſet, & blandita fuiſſet ei diminutis nominibus. Quæ quia pro eo ad pugnam progrediente, ſi ſoſpes reuertiſſet, Ioui vouerat hoſtias, diem autem ſuum ante illius reditum obierat, hæc retulit hoſpitalitatis iuſſu Theſei præmia, vt Philochorus tradidit. Atque hoc eſt, quod Petronius ſacris dignam Hecalen ait:

Qualis in Actæâ quondam fuit hoſpita terrâ
Digna ſacris Hecale; quam muſa loquentibus annis
Battiadæ veteris viuendo tradidit æuo.

ἙΚΑΤΉΣΙΑ.

Ἑκατήσια apud Pollucem lib. 1. cap. 1. Ἑκάτης ἑορτή *Hecatæ feſtum:* Quod maximâ celebritate Stratonicenſes agere quotannis ſolebant. Strabo lib. 14. Ἔστι δ' ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Στρατονικέων ἐν μὲν Λαγίνοις τὸ τῆς Ἑκάτης ἐπιφανέστατον ἱερὸν, πανηγύρεις μεγάλας συνάγον κατ' ἐνιαυτόν. *In agro Stratonicenſium Laginis, Hecatæ ſacrum eſt illuſtriſsimum, vbi quotannis magni agitantur cõuentus.* Apud Tacitum *lib. 3. annalium*, cum Senatus numinum cultus introſpiceret, Stratonicenſis Iouis, & Triuiæ religionem tuebatur. Nec minori veneratione Deam proſecuti ſunt Athenienſes, qui eam, velut πάντων ἔφορον, καὶ κουροτρό-

ϱοτϱόφον, omnium præsidem, & puerorum nutriculam obseruarunt. Quocirca statuas illi prę foribus erigere solebant, quæ Ἑκάταια dicebantur. Hesychius: Ἑκάταια, τὰ πρὸ τῶν θυρῶν Ἑκάτης ἀγάλματα. *Hecatæa, ante fores, Hecatæ simulachra.* Vnde Æschylus: Δέσποιν' Ἑκάτη τῶν βασιλείων πρόδρομος μελάθρων. *Domina Hecate, regiarum custos ædium.* Aristophanes *in vespis:*

Κ' αὖ τοῖς προθύροις ἀνοικοδομήσει πᾶς ἀνὴρ
Αὑτῷ δικαστηρίδιον μικρὸν πάνυ,
Ὥσπερ Ἑκάταιον πανταχοῦ πρὸ τῶν θυρῶν.
Et in vestibulis exædificabit quisque vir
Sibi tribunal paruum omnino,
Velut Hecatæum vbique ante ianuas.

Scholiastes: Ἑκάταιον ἱερὸν Ἑκάτης· ὡς τῶν Ἀθηναίων πανταχοῦ ἱδρυμένων αὐτὴν, ὡς ἔφορον πάντων, καὶ κουροτρόφον. *Hecatæũ, statua Hecates; sic vt eam vbiq; Athenienses, velut omnium præsidem & puerorum altricem collocarent.* Præterea in cuiusque nouilunij die, quam Plutarchus ἱερωτάτην ἡμερῶν appellat, tanquam Deæ auertenti cœnam in Triuio diuites exhibebant, quam pauperes ilicò vorabant. Aristophanes *in Pluto:*

Παρὰ τῆς Ἑκάτης ἔξεστιν τοῦτο πυθέσθαι
Εἴτε τὸ πλουτεῖν, εἴτε τὸ πεινῆν βέλτιον· φησὶ γὰρ αὕτη
Τοὺς μὲν ἔχοντας, καὶ πλουτοῦντας δεῖπνον κατὰ μῆνα προθύειν·

τοὺς δὲ πένητας τῶν ἀνθρώπων ἁρπάζειν πρὶν καταθεῖναι.

Ex Hecate hoc scire licebit,
Vtrum satius sit diuitem quam inopem viuere: nam ipsamet inquit,
Opulentos & diuites quouis mense sibi apponere cœnam,
Inopes verò, & egenos prius auferre hanc quam pæne feratur.

Atque ibi Scholiastes: Κατὰ δὲ νουμηνίαν οἱ πλούσιοι δεῖπνον ἑσπέρας, ὡς θυσίαν τῇ Ἑκάτῃ προσάγοντες ἐπὶ τῶν τριόδοις ἐτίθουν· οἱ δὲ πένητες ἤρχοντο πεινῶντες, καὶ ἤσθιον αὐτὰ, καὶ ἔλεγον ὅτι Ἑκάτη ἔφαγε αὐτά. *In nouilunio diuites cœnam vespere, velut sacrificium Hecatæ offerentes, in triuiis ponebant. Pauperes autem veniebant, & comedebant, dicebantq; ipsam Hecatem comedisse.* Idem aliter: Ἔθος ἦν ἄρτους καὶ ἄλλα τινὰ κατὰ μῆνα τιθέναι τῇ Ἑκάτῃ τοὺς πλουσίους· λαμβάνειν δ᾽ ἐξ αὐτῶν τοὺς πένητας· ἀπὸ τῶν ἱερῶν γὰρ οἱ πτωχοὶ ζῶσιν. *Mos erat, vt diuites Hecatæ panes & alia apponerent: Pauperes verò ea caperent. nam ex sacris mendici viuunt.* Plutarchus: Χθονία δὲ δεῖπνον Ἑκάτῃ πεμπόμενος εἰς τριόδους, ἀποτροπαίων, καὶ καθαρσίων ἐπέχει μοῖραν. *Terrestri verò Hecatæ cœnam mittens, auerruncationis, & expiationis obtinet partem.* In triuiis autem id fiebat, quod in eâ triplex numen adorarent, Lunam, Dianam, Hecaten. Virgilius:

Tergeminamq́; Hecaten, tria virginis ora Dianæ.

Prudentius:

Deniq; cum Luna est, sublustri splendet amictu:
Cùm succincta iacit calamos, Latonia virgo est:
Cùm subnixa sedet solio, Plutonia coniux.

Atque hinc Scholiastes Aristophanis: Τὴν ἐν τριόδοις ἐτίμων τὸ παλαιὸν διὰ τὸ τὴν αὐτὴν Σελήνην, καὶ Ἄρτεμιδα, καὶ Ἑκάτην καλεῖσθαι. *Eam in triuiis colebant antiquitus, quod eadem Luna, Diana, & Hecate vocaretur.* Hinc etiam Τριοδῖτις, Τρίγληνος, Τριγλανθίνη dicebatur. Eandemque ob causam, id est, διὰ τὴν τῆς ὀνομασίας κοινότητα, *propter nominis communionem*, vt notat Athenæus libro 7. ei Τρίγλη, id est *Mullus* sacrificabatur, vt etiam Μαινίς, siue *Halec*, propter affinitatem, quam habet cum verbo μαίνομαι, *insanio*: quippe μανίαν, id est *furorem* hominibus ab eâ immitti existimabant. Eustathius ad Iliad. Α, & Υ: Ἑκάτῃ καὶ Μαινίδα θύεσθαί φασι διὰ τὸ δοκεῖν μανιῶν αἰτίαν εἶναί τισι. *Hecatæ Halecem sacrificari aiunt, quod furoris causa quibusdā esse videatur.* Quare apud Athenæum Antiphanes, τὰς μαινίδας Ἑκάτης βρώματα nuncupat. Et quemadmodum Romani manæ Genitæ, sic huic quoque Deæ Græci canes immolarunt. Author est Plutarchus *in quæstionibus Romanis*. Vnde Theocritus Idyll. 2.

Τᾷ χθονίᾳ Ἑκάτᾳ, τὰν καὶ σκύλακες τρομέοντι.
Infernæ Hecatæ, quam & catuli horrent.

Et

Et paulo post, aduentantem Deam ex latratu canis agnoscit:

Θέστυλι ταὶ κύνες ἄμμι ἀνὰ πτόλιν ὠρύονται·
Ἁ θεὸς ἐν τριόδοισι.
Thestyli canes nobis per vrbem latrant:
Dea adest in triuiis.

Quamobrem & à Lycophrone, κυνοσφαγὴς θεά, *canum mactatrix* Dea nuncupatur. Ratio est, quod eam, vt inquit Eustathius, Τῶν νυκτερινῶν φόβων αἰτίαν εἶναι, *nocturnorum terrorum causam* putarent, & spectrorum, quæ per canis latratum euanescere credebantur. Ita Tzetzes *ad Lycophronem* ex mimis Sophronis: Θύουσι δὲ αὐτῇ κύνας, ὥς φησι Σώφρων ἐν μίμοις· ὁ γὰρ κύων βαΰξας λύει τὰ φάσματα. *Immolant illi canes, vt inquit Sophron in mimis: nam canis baubans soluit spectra.* His Hecatæ sacris celebertimum Zerynthi antrum, de quo Lycophron:

Ζήρυνθον ἄντρον κυνοσφαγοῦς θεᾶς
Λιπὼν ἐρυμνὸν κτίσμα Κυρβάντων σάον.
Zerynthi hiatum virginis Canariæ
Linquens, deûmq́; tecta Lucumonum Sauum.

Stephanus: Ζήρυνθος πόλις, καὶ ἄντρον Ἑκάτης ἐν Θρᾴκῃ. *Zerynthus ciuitas, & antrum Hecatæ in Thraciâ.* Suidas: Ζηρύνθιον, καὶ Ζήρυνθον ἄντρον, ἐν ᾧ τὰς κύνας ἔθυον· ἔνθα ἦν τὰ τῶν Κορυβάντων, καὶ τῆς Ἑκάτης μυστήρια. *Zerynthium, aut Zerynthum antrum, in quo canes immolabant. Ibi erant Corybantum, & He-*

& Hecatæ mysteria. Ex quibus apparet, coniuncta fuisse Hecates, & Samothracum, siue magnorum Deorum, aut Cabeirorum sacra. Certè pariter cum illis Hecaten inuocabant, qui in summo discrimine constituti, nullum exitum nisi à numinis auxilio sperabant. Scholiastes Aristophanis ad hos versus *in pacem:*

Ὦνδρες τι πεισόμεσθα· νῦν ἀγὼν μέγας:
Ἀλλ' εἴ τις ἡμῶν ἐν Σαμοθρᾴκῃ τυγχάνει
Μεμυημένος, νῦν ἐστὶν εὔξασθαι καλόν.

Nunc viri aliquid patiemur; nunc magnum certamen:
Sed si quis nostrum in Samothraciâ est
Initiatus, nunc orare tempestiuum est.

Οἱ inquit, ἐν κινδύνοις γινόμενοι ἐπεκαλοῦντο τούτους τοὺς Δαίμονας, τοὺς ἐν Σαμοθρᾴκῃ, τούς τε Κορύβαντας, καὶ τὴν Ἑκάτην· ἐξ ἧς καὶ διαβόητον ἦν τὸ Ζήρυνθον ἄντρον, ἔνθα ταύτῃ ὠργίαζον, καὶ ἐλευθεροῦντο. *In periculo constituti inuocabant Samothracum Deos, & Corybantas, & Hecaten; à qua celebre antrum Zerynthum. Ibi etiam illi Orgia celebrabant, & liberabantur.* Enarrator Apollonij ad librum 1. Cabeiros recensens, Hecatæ quidem non meminit expresse, sed procul dubio Proserpinæ nomine debet intelligi. Μυοῦνται, inquit, ἐν τῇ Σαμοθρᾴκῃ τοῖς Καβείροις, ὧν Μνασέας φησὶ τὰ ὀνόματα· τέσσαρες δ' εἰσὶν τὸν ἀριθμόν. Ἀξίερος, Ἀξιόκερσα, Ἀξιόκερσος. Ἀξίερος μὲν οὖν ἐστιν ἡ Δημήτηρ. Ἀξιόκερσα

κέρσα δὲ ἡ Περσεφόνη, Ἀξιόκερσος ἢ ὁ Ἅδης· ὁ δὲ προστιθέμενος τέταρτος Κάσμιλος. ὁ Ἑρμῆς ἐστιν, ὡς ἱστορεῖ Διονυσιόδωρος. *Initiantur in Samothracia Cabeiris, quorum nomina dicit Mnaseas. sunt autem numero quatuor: Axieros, Axiocersa, Axiocersos. Axieros quidem est Ceres: Axiocersa, Proserpina: Axiocersos Pluto. Quartus additur Casmilus; qui est Mercurius, vt narrat Dionysiodorus.* Cæterum de Cabeirorum mysteriis videndus est Herodotus *lib.2.* Strabo *libro 10.* Scaliger *in collectaneis ad Varronē.* Clemens Alexandrinus *in protreptico.* Festus. Seruius *ad 11. Aeneidos.* Macrobius *lib.3.cap.4.& 8.* Eustathius, *ad Dionysij* Περιήγησιν.

ἘΛΑΦΟΒΌΛΙΑ.

EVstathius *ad Odyss.κ.* Ἑορτῆς ὄνομα τὰ Ἐλαφοβόλια. Vox à ferendis Ceruis ducta est. Plutarchus *lib. de Virtutibus mulierum.* Dianæ festum fuisse scribit, quod Phocenses maximâ solennitate celebrabant, in memoriā victoriæ de Thessalis reportatæ ad Hyampolim, Phocidos ciuitatem, vbi fæminæ memorabilis constantiæ specimen præbuerunt: Ἑορτὴν δ' ἐκ πασῶν μεγίστην τὰ Ἐλαφοβόλια μέχρι νῦν τῇ Ἀρτέμιδι τῆς νίκης ἐκείνης ἐν Ὑαμπόλιδι τελοῦσιν. *Omnium autem festiuitatum suarum maximam Elaphobolia Mi-*

neruæ Phocenses in hunc vsque diem peragunt Hyampoli. Res diuina fiebat Libo, cui nomen erat Ἔλαφος, *Cerua.* Atheneus libro 14. Ἔλαφος, πλακοῦς ὁ τοῖς Ἐλαφοβολίοις ἀναπλασσόμενος διὰ στέατος, καὶ μέλιτος, καὶ σησάμου. *Elaphus placenta, quæ in Elaphoboliis, ex adipe, melle & sesamo pinsebatur.*

ἘΛΕΥΣΙ'ΝΙΑ.

INter omnia Græcorum sacra, tanta semper fuit Eleusiniorum Religio, vt commune mysteriorum nomen illis veluti proprium ab Authoribus tribuatur. Eleusinia verò nuncupata sunt ab Eleusi Atticę oppido; cuius appellationem ab Eleusinio Mercurij filio deducũt. Harpocration: Ὠνομάσθη δὲ ἡ πόλις Ἐλευσὶς ἀπὸ Ἐλευσινίου τοῦ Ἑρμοῦ. *Vocata verò fuit Eleusis ab Eleusinio Mercurij filio.* Eadem sunt totidem verbis apud Suidam. Pausanias *in Atticis* memorat: Ἐλευσῖνα ἥρωα ἀφ᾽ οὗ τὴν πόλιν ὀνομάζουσιν· οἱ μὲν Ἑρμοῦ παῖδα εἶναι, καὶ Δαείρας Ὠκεανοῦ θυγατρὸς λέγουσι. *Eleusinem Heroa, à quo ciuitatẽ nominãt, quem Mercurij filium esse, & Dairæ Oceani filiæ dicunt.* Alij ἀπὸ τῆς ἐλεύσεως, id est, *ab aduentu*, dici voluerunt; quod Ceres post longos errores eò tandem allapsa, filiam inuenerit. Etymologicum: Ἐλευσὶν δῆμος ἀττικὸς, διὰ τὴν τῆς Δημήτρος

περ⊙ ἔλδυσιν, ὅτι ἐκεῖ ἐλθοῦσα, εὗρε τὴν κόρην. *Eleusis Atticæ populus, à Cereris aduentu dictus, quod cùm eò venisset, Proserpinam inuenit.* Copiosiùs hæc apud Aristidem in Eleusiniâ: Ἃ δ' εἰς τὸ μέσον ποιηταὶ, καὶ λογοποιοὶ, καὶ συγγραφεῖς πάντες ὑμνοῦσι, κόρην τὴν Δήμητρ⊙ ἀφανῆ γένεσθαι χρόνον ἔστιν ὅν. Δήμητραν δὲ ἐπέρχεσθαι γῆν πᾶσαν, καὶ θάλατταν, ζητοῦσαν τὴν θυγατέρα. Τέως μὲν οὐχ οἷόν τε εἶναι εὑρεῖν· ἐλθοῦσαν δὲ εἰς Ἐλευσῖνα, τήν τε ἐπωνυμίαν ποιῆσαι τῷ τόπῳ, καὶ τὴν κόρην εὑροῦσαν ποιῆσαι τὰ μυστήρια. *Quæ verò publicè Poëtæ, Oratores, & Historici omnes celebrant, hæc ferè sunt. Cereris filiam per tempus aliquod non apparuisse. Cererem terrâ, mariq; peragratis eam quæsiuisse, nec tamen prius inuenisse, quam in Eleusinem veniens, & nomen loco daret, & initia constitueret.* Diodorus Siculus *libro 5.* nomen loco positum ait, vt esset monumẽtum aduecti aliunde frumenti. Τὸν γὰρ τόπον, τὸν ἐξ ἀρχῆς δεξάμενον τὴν δωρεὰν ταύτην Ἐλευσῖνα προσαγορεύειν ἀπὸ τοῦ παρ' ἑτέρων τοῦ σίτου κομισθέντος. *Locum enim, qui ab initio recepit munus ab aduentu Eleusinem appellare, eo quod ab aliis victus aduenisset.*

Primum instituta volunt à Cerere; quæ vt benignitatem hospitij, qua fuerat ab Atheniensibus excepta, pariaret, vsum frumẽti, & tacenda sacra demonstrauit. Isocrates in Panegyrico: Δημήτερ⊙ ἀφικνουμένης, εἰς τὴν χώραν ἡμῶν, ὅτε ἐπλανήθη, τῆς κόρης ἁρπασθείσης, καὶ πρὸς τοὺς προ-

γόνους τοὺς ἡμετέρους εὐμενῶς διατεθείσης, ἐκ τῶν εὐεργεσιῶν, ἃς οὐχ οἷόν τε ἄλλοις, ἢ τοῖς μεμυημένοις ἀκούειν, καὶ δούσης δωρεὰς διττὰς, αἵπερ μέγισται τυγχάνουσιν οὖσαι, τούς τε καρπούς, οἳ τοῦ μὴ θηριωδῶς ζῆν ἡμᾶς αἴτιοι γεγόνασι, καὶ τὴν τελετήν. &c. *Nam cum Ceres post raptã Proserpinam erroribus acta, in regionem nostrã peruenisset, nostrisq; maioribus ob accepta beneficia, quæ non nisi initiatis audire fas est, bene cupiens, amplißima duo munera largita est: fruges, quæ in causa fuerunt, ne more belluarum viueremus, & arcana illa sacra.* At contra Diodorus Siculus lib. 6. cap. 2. Cererem hoc sacrorum honore ab Atheniensibus affectã fuisse tradit, vt acceptam ab ea cultioris vitæ rationem gratâ recordatione testarentur. Idem tamen *lib. 1. cap. 2.* narrat inopinâ siccitate ad iniuriã sterilitatis sola terrarum exaruisse; Ægyptum autem proprio semper amne perfusam, nec alio genere aquarum solitam pinguescere, squallentis cæli non sensisse damna: sed tantis segitibus indutam stetisse, vt Atheniensibus ob cognationem, messes suas vltrò communicaret. Subleuatam duce Erechtheo annonæ penuriam. Hũc verò tanti beneficij causâ Regem creatum, cæremonias docuisse, & mysteria Cereris ritu quo apud Ægyptios agebantur. Idque non videtur alienum ab eo quod Herodotus libro 2. & ex eo Pausanias asserit, Græcos ab Ægyptiis, & Deos,

& Deos, & Deorum nomina ſumpſiſſe: Græcorumque Apollinem, eſſe Ægyptiis Horum, Dianam, Bubaſtin, Iſida, Cererem; quod etiam à Plutarcho demonſtratur. Quocirca Lactantius *libro 1. de falſa religione, cap. 21.* & Phornutus, ſacra Cereris Eleuſinæ, non eſſe diſſimilia ſacris Iſidos oſtendunt. At Theodoretus *libro 1. Græcanicarum affectionũ*, ex Plutarcho, & Diodoro Siculo, non ab Erechtheo, ſed ab Orpheo Cæremonias Iſidos in Cereris ſacra commutatas refert: Ὀρφεὺς εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενος τὰ τῆς Ἴσιδος, καὶ τοῦ Ὀσίριδος εἰς τὰ τῆς Δηοῦς, καὶ Διονύσου μετατέθηκεν ὄργια. *Orpheus in Aegyptum profectus, Iſidis, & Oſiridis ſacra, in Cereris, & Liberi patris Orgia conuertit.* Huc quoq; facit Euripidis Scholiaſtes in Alceſtide: Πρῶτος Ὀρφεὺς μυστήρια θεῶν παραδέδωκεν, ὅθεν καὶ Θρησκείας τὸ μυστήριον καλεῖται, ἀπὸ τοῦ Θρᾳκὸς Ὀρφέως. Aliter etiam Seruius *ad librum 1. Georgicorum*; quem falli puto, dum Eleuſinia cum Theſmophoriis confundit. Apud Clementem Alexandrinum *in protreptico*, & Arnobium *libro 5.* horum ſacrorum inueniuntur Authores, obſcœna Baubo, Triptolemus Bubulcus, *Capellarum Dyſantes cuſtos, Eubuleus porcorum, Gregis Lanitij Eumolpus.* Primùm celebrari cœpta ad puteum Callichorum. Pauſanias: Φρέαρ καλούμενον Καλλίχορον, ἔνθα πρῶτον Ἐλευσινίων αἱ γυναῖκες χόρον ἔστησαν, καὶ ᾖσαν

εἰς τὴν θεόν. *Puteus, quem Callichorum appellant; vbi primum Eleusiniorum fœminæ chorum instituerunt, & Deam cantu veneratæ sunt.* Eundem Puteum mox Ἄνθινον vocauit. Quod ideo factum, quia ibidem quieuisse Cererem quærendo fatigatam existimarent. Callimachus in hymno Cereris:

Τρὶς δ' ἐπὶ Καλλιχόρῳ χαμάδις ἐκαθίσσαο φρητί.

Ter puteum propè Callichorum Dea consedisti.

Clemens Alexandrinus: Καὶ φρέατι ἐπικαθίζει λυπουμένη, *Puteo insidet mœrore affecta.* Eodemq; in loco Deam excepit Metaneira, vt author est Nicander *in Theriacis*:

Καλλίχορον περὶ φρεῖαρ, ὅτ' ἐν Κελεοῖο θεράπναις
Ἀρχαίη Μετάνειρα θεὴν δέδεικτο περίφρων.

Callichorum ad puteum, quando in Celei stabulis
Anus Metaneira Deam excepit prudens.

Ipsum verò saxum, cui insidens quieuit, ἀγέλαστον appellarunt. Scholiastes Aristophanis *ad Equites*: Ἀγέλαστος πέτρα, ὅτι ἐκεῖ ἐκάθισεν ἡ Δημήτηρ κλαίουσα, ὅτε ἐζήτει τὴν κόρην. Ἐρασθεὶς γὰρ Περσεφόνης ὁ Πλούτων, ἥρπασεν αὐτὴν κρύφα. Δημήτηρ δὲ μετὰ λαμπάδων, νυκτός τε καὶ ἡμέρας, κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν ζητοῦσα περιήρχετο· μαθοῦσα δὲ παρὰ Ἑρμιονέων, ὅτι Πλούτων αὐτὴν ἥρπασεν, ὀργιζομένη θεοῖς κατέλιπεν οὐρανον, καὶ εἰκασθεῖσα γυναικὶ ἧκεν εἰς Ἐλευσῖνα· ἔνθα ἐπὶ πέτραν ἐκάθισεν τὴν ἀπ' ἐκείνης κληθεῖσαν ἀγέλαστον. *Risus expers lapis, quod ei insedisset Ceres flens,*

ſum filiam Proſerpinam inueſtigaret. quam amore captus Pluto clàm rapuit. Ceres itaque cum facibus diu noctuq́ orbem terrarum quærendo luſtrauit. Cognito vero ab Hermionenſibus raptam à Plutone filiam, Diis indignata cælum reliquit, ac fæmineo habitu Eleuſinem peruenit; vnde lapidi cui inſedit nomẽ ex ea ἀγελάςου datum. Hinc, vt author eſt Zenobius, adagium vſurpatur de rebus, quę dolorem conciliant.

Hinc igitur ſedes myſteriorum Eleuſis; quæ tantâ fide coluit, vt ab Athenienſibus in ſummas anguſtias redacta, hoſtium arbitratu deditionem fecerit, niſi quod ſacra ſibi retinuerit. Pauſanias: Γενομένης δὲ Ἐλευσινίοις μάχης πρὸς Ἀθηναίους, ἀπέθανε μὲν Ἐρεχθεὺς, ἀπέθανε δὲ Ἰμμάραδος ὁ Εὐμόλπου. καταλύονται δὲ ἐπὶ τοῖς δε τὸν πόλεμον, ὡς Ἐλευσινίους ἐς τὰ ἄλλα Ἀθηναίων κατηκόους ὄντας, ἰδίᾳ τελεῖν τὴν τελετήν. *Commiſſa inter Eleuſinios & Athenienſes pugnâ, hinc Erechtheus Rex, inde Immaradus Eumolpi filius occubuerunt. Arma deinde his conditionibus poſita, vt Eleuſinij ſe ſuaq́ in Athenienſium poteſtatem traderent; initia verò ipſi tanquam propria retinerent.* Quãobrem meritò eam Ariſtophanes in nebulis Μυστοδόκον δόμον appellat. Et tanta Eleuſiniorum dignitas, vt iis alia omnia poſthabuerint. Idem Pauſanias *in Phocicis:* Οἱ γὰρ ἀρχαιότεροι τῶν Ἑλλήνων τελετὴν τὴν Ἐλευσινίαν πάντων ὁπόσα ἐς εὐσε-

βείαν

θείαν ἥκει, τοσούτῳ ἦγον ἐντιμοτέραν, ὅσῳ καὶ θεοὺς ἐπίπροσθεν Ἡρώων. *Veteres Græci initia Eleusinia, religione quantâ non alia quæuis sacra sanxerunt, tantoq́; cæteris initiis augustiora duxerunt, quanto Dî Heroibus præstent.* Quippe non ceu priuata illius ciuitatis, sed quasi communia omnium gentium sacra obseruarunt. Aristides: Κοινὸν δὲ τῆς γῆς τέμενος, καὶ πάντων ὅσα θεῖα ἀνθρώπων, τοῦτον φρικωδέστατον, καὶ φαιδρότατον. *Delubrum commune terræ, quod omnia quæcumque sunt inter homines diuina horrore simul, & splendore præcellit.* Et hanc ob causam ea templi magnitudo, vt ingentis turbæ capax esset. Strabo lib. 9. Εἶτα Ἐλευσὶν πόλις, ἐν ᾗ τὸ τῆς Δήμητρος ἱερὸν τῆς Ἐλευσινίας· καὶ ὁ μυστικὸς σηκὸς, ὃν κατεσκεύασεν Ἴκτινος, ὄχλον θεάτρου δέξασθαι δυνάμενον. *Deinde vrbs Eleusin, in quâ templum est Eleusinæ Cereris, & mysticum delubrum, turbæ, quanta in Theatro potest esse capax, opus Ictini.* Ex quo templi vastitatem colligere licet, siquidem ipsorum penetralium, siue adytorum capacitas tanta fuerit: nam σηκὸς est ἐνδότερος τόπος τοῦ ναοῦ, *interior locus templi.* Itaque cum alia sacra, vt idem refert Aristides, sæpius adflictis rebus intermissa fuerint; Hæc etiam difficillimis reipub. temporibus instaurabãtur. Et quamuis adeò, quod sacrorum caput est, tutò peragere possent, tamen iniquo animo ferebant vel solennis pompæ splendorem imminui;

nui;

nui; in tantum, vt Alcibiades, authore Plutarcho fauorem populi recuperarit, & ignominiam obliterarit, restitutâ pompâ, quæ propter viæ pericula non plenè poterat exhiberi. Quin vtcunque, aut intestinis dissidiis, aut Barbarorum incursu turbatâ Græciâ, & ciues, & hostes Eleusinio templo pepercerunt. Verùm & in aliis ciuitatibus institutas Cereris Eleusinæ solennitates legimus, quæ præcipuorum sacrorum essent imitamenta. Sic Athenæus libro 13. ex Niciæ Arcadicis refert, propè Alpheum, à Cepsylo cōditam vrbem, in qua lucum & aram consecrarit Eleusinæ Cereri, in cuius festo, mulieres inter se de pulchritudine certabant: Ἧς, inquit, ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ τὸν τοῦ κάλλους ἀγῶνα ἐπιτελέσαι, καὶ νικῆσαι πρῶτον αὐτοῦ τὴν γυναῖκα Ἡροδίκην· ἐπιτελεῖται καὶ μέχρι νῦν ὁ ἀγὼν οὗτος, καὶ ἀγωνιζόμεναι γυναῖκες χρυσοφόροι ὀνομάζονται. *Eius in festo pulchritudinis certamen fieri, & vicisse primùm eius vxorem Herodicen. Celebratur in hunc vsque diem certamen istud; & certantes mulieres auriferæ vocantur.*

Ritus sacri consistebant in imitatione eorum quæ de Cereris erroribus fabulæ vulgarunt. Nam, vt inquit Lactantius, *refertur in sacris imago rei quæ verè gesta est.* Quod antea Præceptor eius Arnobius speciatim de Eleusiniis dixerat: *Eleusinia,* inquit, *illa mysteria, & sacrorum*

crorum reconditi ritus cuius memoriam cõtinent? nonne illius erroris, quo in filiæ conquiſitione Ceres feſſa, oras vt venit in Atticas, triticeas attulit fruges? Ac Cæremonias potiſſimùm ad inuentionem frugum fuiſſe relatas, author eſt etiam D. Auguſtinus *lib. 7. de Ciuitate Dei, capite 20. In Cereris autem ſacris prædicãtur illa Eleuſinia, quæ apud Athenienſes nobiliſſima fuerunt; de quibus nihil iſte interpretatur, niſi quod attinet ad frumentum, quod Ceres inuenit, & ad Proſerpinam, quam rapiente Orco perdidit.* Et in fine capitis: *Dicit deinde multa in myſteriis eius tradi, quæ niſi ad frugum inuentionem non pertineant.*

Eleuſinia vero duplicia fuerunt; Magna, ac Parua. Magnorum origo eſt ea quam modo expoſui. Parua hanc ob cauſam inſtituta. Cùm Hercules initiari cuperet, ac lex obſtaret, quæ peregrinis id concedi vetaret; nec tamen integrum Athenienſibus videretur, eiuſmodi Heroem voto ſuo fruſtrare, Parua Eleuſinia inſtituerunt, vt & Herculi ſatisfacerent, & authoritatem tamen ſacrificij, & legis vigorem conſeruarent. Ariſtophanis enarrator *ad Plutum:* Μεγάλα, καὶ μικρὰ μυστήρια ἐτελοῦντο ἐν Ἐλευσῖνι τῆς Ἀττικῆς· μὴ ὄντων δὲ πρότερον μικρῶν, ἐλθόντος Ἡρακλέος, καὶ θέλοντος μυηθῆναι, ἐπειδὴ νόμος ἦν Ἀθηναίοις, μηδένα ξένον μυεῖν, αἰδεσθέντες τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν, καὶ ὅτι φίλος τε ἦν τῆς πόλεως, καὶ υἱὸς τοῦ Διὸς, ἐποίη-

τῶν μικρὰ μυστήρια, ἐν οἷς αὐτὸν ἐμύησαν· ἦσαν δὲ τὰ μὲν μεγάλα τῆς Δήμητρος· τὰ δὲ μικρὰ Περσεφόνης τῆς αὐτῆς θυγατρός. *Magna & parua mysteria agebantur in Eleusine Atticæ. Cùm antea non essent parua, veniente Hercule, & volente initiari, quod lex esset Atheniensibus quæ vetaret quenquam peregrinum initiari: reueriti ipsius virtutem, & quia amicus erat ciuitatis, & filius Iouis, erexerunt parua mysteria, quibus ipsum initiarunt. Erant autem magna Cereris; parua Proserpinæ eius filiæ.* Idē habet *ad nebulas*, & Tzetzes ad Lycophronem pag. 195. Igitur à magnis initiis parua differebant, quod hæc essent εὐμετάδοτα; illa tantùm indigenis communicarentur. Aliâs ijdem ritus eædemque Cæremoniæ. Sed neque eodem vtraque loco celebrabantur. Nam maiora Eleusi, vt supra demonstratum est: minora verò in Ἄγραις agebantur. Stephanus: Ἄγρα, καὶ Ἄγραι χωρίον, ἑνικῶς, καὶ πληθυντικῶς. ἔστι καὶ τῆς Ἀττικῆς πρὸ τῆς πόλεως ἐν ᾧ τὰ μικρὰ μυστήρια ἐπιτελεῖται, μίμημα τῶν περὶ τὸν Διόνυσον, ἐν ᾧ λέγουσι καὶ τὸν Ἡρακλέα μεμυῆσθαι. *Agra, & Agræ locus, numero singulari, aut plurali. Est & Atticæ locus ante ciuitatem, in quo parua initia celebrantur, imitamenta eorum quæ Baccho fiunt; vbi & Herculem aiunt initiatum.* Eustathius *ad Iliad. β.* Ἔτι καὶ Ἀγροτέρα Ἄρτεμις, ὡς καὶ κωμικὸς δηλοῖ, ἡ καὶ Ἀγραία παρὰ Πλάτωνι, κατὰ Pαυσανίαν, ἀπὸ χώρας περὶ τῷ Ἰλισσῷ, ᾧ κλῆσις

οις Ἄγραι, καὶ Ἄγρα, οὗ τὰ μικρὰ τῆς Δήμητρος ἦγε-το, φησι, μυστήρια ἃ ἐλέγετο τὰ ἐν Ἄγραις. *Praeterea Agrotera Diana, vt & Comicus ostēdit, quae etiam Agraea est apud Platonem, vt author est Pausanias, à loco ad Ilissum amnem, cui nomen Agrae, & Agra; vbi parua Cereris, vt aiunt, mysteria agebantur, quae in Agris appellabantur.*

Diuersum quoque celebrandi tempus: nam maiora Boedromione celebrabantur. Plutarchus in Demetrio: Ἐπελοῦντο τὰ μεγάλα μυστήρια Βοηδρομιῶνος. *Peragebantur magna mysteria Boedromione.* Idem in Alexandro scribit nobilem ad Arbela, siue ad Gaugamela pugnam fuisse commissam; Βοηδρομιῶνος περὶ τὴν τῶν μυστηρίων τῶν Ἀθήνησιν ἀρχήν. *Boedromione circa principium mysteriorum.* Et Aristides incendium templi deplorans: Καὶ δὴ πρόσεισι μὲν (ὦ γῆ, καὶ θεοί) τὰ μυστήρια. Βοηδρομιὼν δὲ οὗτος ἑτέρας τὰ νῦν δεῖται βοῆς. *Atque in propinquo quidem sunt (ô terra, ô Dij) mysteria: Boedromion autem hic aliâ nunc voce indiget.* Theophrastus igitur in descriptione hominis garruli cum ait, Βοηδρομιῶνος μὲν τὰ μυστήρια; intelligendus est de maioribus. Minora verò Anthesterione celebrabantur. Plutarchus in Demetrio: Τὰ μικρὰ μυστήρια τοῦ Ἀνθεστηριῶνος ἐπελοῦντο. *Parua mysteria Anthesterione agebantur.* Magni praemij loco tributum, & quidem oppidò paucis, vt initiorum fierent participes. Primus

inus omnium id consecutus est Hercules, vt iam ostendimus; & post hunc, vt author est Plutarchus, *in Theseo*, Dioscuri; qui debellatos armis Athenienses in gratiam receperunt, hac conditione tantùm, vt mysteriis initiarentur: & in eum finem, vt olim Pylius Herculem, ita illos tum Aphidnus adoptauit. Falsus igitur Soranus, qui id honoris Hippocrati, ab Hercule alteri tributum scribit. Ἱπποκράτης λαμπρῶν ἔτυχε τιμῶν παρ' Ἀθηναίοις, οἵτινες καὶ δεύτερον αὐτὸν ἀφ' Ἡρακλέους δημοσίᾳ τοῖς Ἐλευσινίοις ἐμύησαν. *Hippocrates splendidos honores nactus ab Atheniensibus, qui ipsum ab Hercule secundum Eleusiniis initiarunt.*

Erant autem quasi quidam gradus in participatione mysteriorum obseruandi. Primùm erat Purificatio: deinde sequebantur mysteria parua, quibus instituebantur, & ad maiora præparabantur. Vltimæ maiorum Cæremoniæ erant Ἐποπτικὰ, ad quæ tandem per tot ambages admittebantur. Clemens Alexandrinus 5. *Stromat.* οὐκ ἀπεικότως ἄρα, καὶ τῶν μυστηρίων τῶν παρ' Ἕλλησιν, ἄρχει μὲν τὰ καθάρσια, καθάπερ καὶ τοῖς βαρβάροις τὸ λουτρόν. Μετὰ ταῦτα δέ ἐστι τὰ μικρὰ μυστήρια, διδασκαλίας τινὰ ὑπόθεσιν ἔχοντα, καὶ προπαρασκευῆς τῶν μελλόντων· τὰ δὲ μεγάλα περὶ τῶν συμπάντων. οὐ μανθάνειν ἔτι ὑπολείπεται, ἐποπτεύειν δὲ, καὶ περινοεῖν τὴν φύσιν, καὶ τὰ πράγματα. *Non abs re ergo in mysteriis*

riis quoque, quæ fiunt apud Græcos, primum locum tenent expiationes & lustrationes, sicut etiã apud Barbaros lauacrum. Post hæc autem sunt parua mysteria, quæ habent aliquod fundamentum doctrinæ, & præparationis futurorum. In magnis autem de vniuersis non restat amplius discere: sed contemplari, & mente comprehendere naturam, & res ipsas. Tria quidem à Clemente velut diuersa ponuntur. Non tamen erant tres initiationes: nam parua initia vice purgationis accipiebantur. Commentator Aristophanis *ad Plutum*: Καὶ ἐστὶ τὰ μικρὰ ὥσπερ προκάθαρσις, καὶ προάγνευσις τῶν μεγάλων. *Et sunt parua mysteria veluti præuia magnorum purgatio, & lustratio.* Et qui paruis initiati erant, Mystæ; ad magna recepti, Epoptæ nominabantur. Harpocration: οἱ μυηθέντες ἐν Ἐλευσῖνι ἐν τῇ δευτέρᾳ μυήσει, ἐποπτεύειν λέγονται. Et apud eundem authorem Philochorus separat τὰ ἱερὰ, τάτε μυστικὰ, καὶ τὰ ἐποπτικά. Suidas: Διαφέρει μύστης, καὶ ἐπόπτης. Ac differentiam ex Symmacho, vetusto admodùm grammatico, adsignat Scholiastes Aristophanis *ad Ranas*: οἱ τὰ μυστήρια παραλαμβάνοντες μύσται καλοῦνται· οἱ δὲ παραλαμβάνοντες αὐτὰ τῷ αὖθις ἐνιαυτῷ ἐφορῶσι τὰ μυστήρια, καὶ ἐποπτεύουσιν. Breuiùs ex eo Suidas: οἱ τὰ μυστήρια παραλαμβάνοντες λέγονται ἐν ἀρχῇ μὲν μύσται· μετὰ ἐνιαυτὸν δὲ ἐπόπται καὶ ἔφοροι. *Mysteria accipientes vocantur in principio Mystæ; post an-*

nium Epoptæ, & Ephori. Igitur Epoptæ, aut Ephori erant inſpectores; hoc eſt, quibus anno poſtquam initiati primùm fuerant, inſpicere occultiores ſacrorum ritus, & cæremonias concedebatur. Neque enim à paruis initiis ilicò patebat aditus ad maiora; ſed annus experimenti causâ interponendus erat. Quamobrem in Demetrio notata exempli raritas, qui ſine vlla temporis intercapedine minora maioraq́; myſteria percipere voluit. Philochorus: Δημητρίῳ ἴδιόν τι ἐγένετο παρὰ τοὺς ἄλλους τὸ μόνον ἅμα μυηθῆναι, καὶ ἐποπτεῦσαι, καὶ τοὺς χρόνους τῆς τελετῆς τοὺς πατρίους μετακινηθῆναι. *Demetrio ſingulare quid contigit præter alios, vt ſimul Myſta fieret, & Epoptes; & tempora initiorum ordinaria moueret.* Plutarchus de eodem: Τότε δ' οὖν ἀναζευγνύων εἰς τὰς Ἀθήνας, ἔγραψεν ὅτι βούλεται παραγενόμενος εὐθὺς μυηθῆναι, καὶ τὴν τελετὴν ἅπασαν, ἀπὸ τῶν μικρῶν ἄχρι τῶν ἐποπτικῶν παραλαβεῖν. Τοῦτο δὲ οὐ θεμιτὸν ἦν, οὐδὲ γεγονὸς πρότερον· ἀλλὰ τὰ μικρὰ τοῦ Ἀνθεστηριῶνος ἐτελοῦντο, τὰ δὲ μεγάλα Βοηδρομιῶνος· ἐπόπτευον δὲ τ' οὐλάχιστον ἀπὸ τῶν μεγάλων ἐνιαυτὸν διαλιπόντες. *Repetens verò tunc Athenas, velle ſcripſit ſe, vbi eò veniſſet, ilicò initiari, myſteriaq́; à paruis vſque ad vltima, & recondita ſacra, quæ Epoptica appellant, cuncta percipere. Id nefas erat, neque viſum antea vnquam. verùm peragebantur parua menſe Antheſterione, magna Boedromione.*

reconditainspiciebant interiecto à magnis vt minimum anno. Præter hunc Demetrium, & Herculem, & Hippocratem nullus vnquam Epópta factus fuit, quin prius Mysta esset. Sed non temerè positum à Plutarcho τ' ἐλάχιστον, *ad minimum*. nam reuera minimum spacium quod interponi solebat, annus erat: nam quinto anno post parua, vt plurimùm illa maiora suscipiebantur. Tertullianus *initio lib. aduersus Valentinianos: Nam & illa Eleusina Hæresis, & ipsa Atticæ superstitionis, quod tacent, pudor est. Idcirco aditum priùs cruciant; diutiùs initiant, quàm consignant. Cùm Epoptas ante quinquennium non instituunt, vt opinionem suspendio cognitionis ædificent; atque ita tantam maiestatem exhibere videantur, quantam præstruxerunt cupiditatem.*

Initiati myrto coronabantur. Isac. Tzetzes: οἱ μυούμενοι μυρσίνῃ ἐστέφοντο. Cumque initiarentur, vestem nouam ac puram induebant, quam deinde nunquam exuebant, quoad tandem lacera, gestari non amplius posset. Aristophanis enarrator *ad Plutum*: ὁ δὲ μυούμενος τὸ ἱμάτιον ὃ ἐφόρει ἐν τῇ μυήσει, οὐδέ ποτε ἀπεδύετο μέχρις ἂν τελέως ἀφανισθῇ διαῤῥυέν. *Initiatus vestem, quam in initiatione gestabat, nunquam exuebat, donec omnino dissipata euanesceret*. Sed & à quibusdam ad fascias infantum fuisse reseruatas ait: Ἔνιοι δὲ τὰς τοιαύτας στολὰς εἰς τέκνων σπάργανα φυλάττουσι. *Quidam*

dam eiusmodi stolas ad natorũ fascias custodiunt. At Melanthius libro, quem *de mysteriis* conscripsit, memoriæ prodidit, in more positum fuisse, vt vestem, in qua fuerant initiati, Cereri & Proserpinæ consecrarent. Πάτριόν ἐστι τῶν Θεαῖς ἀνιερῶν καὶ τὰς στόλας τοῖς μύσταις, ἐν αἷς τύχοιεν μυηθέντες. *Mystis patrium est, Deabus consecrare vestes in quibus fuerint initiati.* Quòd verò tanti esset, participem fieri mysteriorum, persuasio faciebat, quâ existimabant initiatos, non tantùm in summa tranquillitate vitam ducere, sed & eam optato exitu esse terminaturos, ac post obitum quoque spem restare melioris. Isocrates in Panegyrico: Τελετῆς οἱ μετέχοντες, περί τε τῆς τοῦ βίου τελευτῆς, καὶ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος, ἡδίους τὰς ἐλπίδας ἔχουσι. *Initiorum participes, & de vitæ exitu, & de vniuerso æuo spem habent iucundiorem.* Aristides *in Panathenaicâ:* Ἀλλὰ μὴν τό γε κέρδος τῆς πανηγύρεως, οὐχ ὅσον ἡ παροῦσα εὐθυμία, οὐδ᾽ αἱ τῶν προτέρων χρόνων δυσκολιῶν λύσεις, καὶ ἀπαλλαγαί· ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς τελευτῆς. ἡδίους ἔχειν τὰς ἐλπίδας, ὡς ἄμεινον διατάξοντας, καὶ οὐκ ἐν σκότῳ τε, καὶ βορβόρῳ κεισομένους, ἃ δὲ τοὺς ἀμυήτους ἀναμένει. *Veruntamen huius conuentus fructus, non in præsenti tantùm animi tranquillitate, & priorum molestiarum liberatione positus erat; sed & quod post mortem se meliùs habituros sperabant, nec in tenebris, ac luto cum profanis commoraturos esse.*

Procurabat mysteria Rex. author est Pollux; & Harpocration : Ἐπιμελητὴς τῶν μυστηρίων παρ' Ἀθηναίοις ὁ λεγόμενος βασιλεύς. *Curator mysteriorum apud Athenienses Rex dictus*. Regi adiungebantur quatuor alij; quorum duo ex vniuerso populo Atheniensium, ex Eumolpidarum gente vnus, & ex Cerycibus alter eligebatur. Aristoteles *de Repub. Atheniensium*: Ὁ δὲ βασιλεὺς πρῶτον μὲν τῶν μυστηρίων ἐπιμελεῖται, μετὰ τῶν ἄλλων ἐπιμελητῶν. οὓς ὁ Δῆμος ἐχειροτόνει, τέσσαρες ἦσαν· δύο μὲν ἐξ Ἀθηναίων ἁπάντων· εἷς δὲ ἐξ Εὐμολπιδῶν, καὶ εἷς ἐκ Κηρύκων. *Rex primum mysteria procurabat, cum aliis curatoribus: quos populus designabat, quatuor erant. Duo quidem ex vniuersis Atheniensibus, vnus ex Eumolpidis, & vnus ex Cerycibus*. In his erant Hierophãta, Daduchus, Præco: quorum præcipuas in hoc sacro fuisse partes ex Plutarcho manifestum est. Nam refert Alcibiadem impietatis accersitum, & seruos ab Androcle productos, qui eum in temulentâ compotationis lasciuiâ, per ludibrium, cæremonias mysteriorum exhibuisse testarentur. Ἔλεγον δὲ Θεόδωρον μέν τινα δρᾶν τὰ τοῦ Κήρυκος, Πολυτίωνα δὲ τὰ τοῦ Δᾳδούχου, τὰ δὲ τοῦ Ἱεροφάντου τὸν Ἀλκιβιάδην· τοὺς δὲ ἄλλους ἑταίρους παρεῖναι, καὶ μυεῖσθαι, μύστας προσαγορευομένους. *Dicebant Theodorum quendam Præconis partes egisse, Polytionem Daduchi, id est faciferi, Antistitis Alcibiadē: reliquos*

quos socios adfuisse, sacrisq; initiatos, & Mystas inde vocatos. Hierophanta, & Daduchus ex Eumolpidarum & Cerycum gente capiebatur. Aristides: Εὐμολπίδαι δὲ καὶ Κήρυκες, εἰς Ποσειδῶνα, καὶ Ἑρμῆν ἀναφέροντες ἱεροφάντας, οἱ δὲ Δαδούχους παρέχονται *Iam Eumolpidæ, & Ceryces Neptuno, & Mercurio oriundi, sacrorum Antistites, & facciferos præbent.* Clemens Alexandrinus: Τὸ Εὐμολπιδῶν, καὶ Κηρύκων τὸ ἱεροφαντικὸν τοῦτο γένος ἐνῴκησεν. Clementem interpretatur Arnobius *lib 5. Ex quibus & gens fluit Eumolpidarum, & ducitur clarum illud apud Cecropios nomen, & qui postea floruerunt Caduceatores, Hierophantæ, atque Præcones.* Vna enim eademq; gens erat Cerycum, & Eumolpidarum, vt ex Androtione Scholiastes Sophoclis ostendit ad Oedipum Colon. Ἀνδροτίων μὲν οὖν γράφει, οὐ τὸν Εὔμολπον εὑρεῖν τὴν μύησιν, ἀλλὰ ἀπὸ τούτου, Εὔμολπον πέμπτον γεγονότα. Εὐμόλπου γὰρ γενέσθαι Κήρυκα. τοῦ δὲ Εὔμολπον. τοῦ δὲ Ἀντίφημον. τοῦ δὲ Μουσαῖον, τὸν Ποιητήν. τοῦ δὲ Εὔμολπον, τὸν καταδείξαντα τὴν μύησιν, καὶ ἱεροφάντην γεγονότα. Et Æschines *in oratione contra Ctesiphontem*, Eumolpidas, & Cerycas vbique coniungit. Atque hinc obtinuit, vt mysteria penes Eumolpidas esse dicerentur, licet præter hos ipsamet Dea alios etiam sua initia docuisse crederetur; de quibus Homerus:

Δεῖξεν Τριπτολέμῳ τε Διοκλεῖ τε πληξίππῳ

Εὐμόλπε τε βίῃ, Κελεῷ θ᾽ ἡγήτορι λαῶν
Δρησμοσύνην ἱερῶν, καὶ ἐπέφραδεν ὄργια πᾶσι.
Ostendit Triptolemo, Diocliq; equorũ agitatori,
Eumolpo, Celeoq; duci populorum
Ritus sacrorum, & docuit Orgia omnes.

Nec sanè Eleusinij se Atheniensibus dediderunt aliâ conditione, quam vt Eumolpus, & filiæ Celei, quæ primæ Cererem mæstam, & anui similem deprehenderunt, & mulierem Argiuam ratæ ad matrem deduxerunt, vt author est Pausanias, mysteria procurarent. Cæterùm Hierophanta, ab ostendendis sacris dictus, & ipse sacrorum Antistes, atque vt ait Hesychius, Μυσταγωγός, ἱερεὺς, τὰ μυστήρια δεικνύων. Cuius erat munus initiare, & mysteria, quantùm fas etiam profanis enunciare. Hinc inter captiosas Chrysippi argutias exemplum ponitur: ὁ λέγων τοῖς ἀμυήτοις τὰ μυστήρια ἀσεβεῖ· ὁ ἱεροφάντης τοῖς ἀμυήτοις λέγει· ἀσεβεῖ ἄρ᾽ ὁ ἱεροφάντης. *Qui mysteria profanis dicit, impius est. Dicit autem mysteria profanis Hierophanta: est ergo impius Hierophanta.* Daduchus facem ferebat: nam vt Lactantius ait *libro 1. capite 21.* quia Proserpinam, *facibus in Aetnæ vertice accensis, quæsisse in Siciliâ Ceres dicitur; idcirco sacra eius ardentium tædarum iactatione celebrantur.* Atque in huius rei memoriam non solùm Daduchus, sed reliqui etiam Mystæ faces inter currẽdum agitabant.

Sta-

Statius *Syluarum 4.*

Tuq; Actæa Ceres, curſu cui ſemper anhelo
Votiuam taciti quaſſamus lampada Myſtæ.

Seneca *in Hippolyto:*

Iactare tacitis conſcias ſacris faces.

Claudianus:

Sanctaſq; faces attollit Eleuſis.

Daduchus vtebatur pellibus hoſtiarum quæ Ioui fuerant immolatæ, vocabanturque Διὸς κώδια. Suidas: Διὸς κώδιον, οὗ τὸ ἱερεῖον Διῒ τέθυται· θύουσί τε τῷ Μειλιχίῳ, καὶ τῷ Κτησίῳ Διῒ. Τὰ δὲ κώδια τούτων φυλάσσουσι Διὸς προσαγορεύοντες· χρῶνται δ᾽ αὐτοῖς, οἵ τε Σκιῤῥοφορίων τὴν πομπὴν στέλλοντες, καὶ ὁ Δᾳδοῦχος ἐν Ἐλευσῖνι· καὶ ἄλλοι τινὲς πρὸς τοὺς καθαρμοὺς, ὑποστρωννύοντες αὐτὰ τοῖς ποσὶ τῶν ἐναγῶν. *Iouis vellus; cuius ſacrum Ioui fuit immolatum. Sacrificant enim Ioui Meilichio, & Cteſio. Hoſtiarum vellera cuſtodiunt, Iouis appellantes: vtuntur autem iis, qui Scirrhophoriorum pompā adornant, & Daducus in Eleuſine: & alij ad expiationes, ſubſternentes ea pedibus pollutorum.* Ex quibus intelligimus profanos, & aliquo ſcelere contaminatos, non potuiſſe loca ſacra calcare. & cùm nihilominus in ſacro peragenda eſſet expiatio; ne profanorum veſtigiis Religio templi violaretur, ſubſtratæ pelles, quibus inſiſtebant ſiniſtro pede, quoad purgati, luſtratique piaculari nexu exſoluerentur. Heſychius: Διὸς κώ-

διον· οὕτως ἔλεγον, ὃ τὸ ἱερεῖον ἐτίθετο· ἐφ' οὗ οἱ καθαιρόμενοι ἐστήκεσαν ἀριστερῷ ποδί. An autem locus aliter, quàm Schottus censuit, ex Suidâ sit restituendus, in medio relinquo: mihi sane non displicet, vt loco τοῦ ἐπίθετο, ponatur τὸ, Διὶ τέθυται. Suidas iterum: Διὸς κώδιον· οὕτως ἐκάλουν τὰ τῷ Διὶ τεθυμένα· καὶ αὐτοῖς κέχρηνται, πρὸς τοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐναγῶν καθαρμοὺς, τὰ αὐτὰ τοῖς ποσὶν ἐκείνων ὑποστρωννύοντες. *Sic appellabant ea quæ Ioui erant immolata; iisq; vtebantur in lustratione hominum pollutorum; eorumq; pedibus illa substernebant.* Præco iubebat profanos absistere, proclamans; Ἕκας, ἕκας ὅστις ἀλιτρός: aut, Ἕκας, ἕκας ἐστὲ βέβηλοι. *Procul, procul quisquis profanus: Procul, procul estę profani.* Quod causæ fuit, cur ab iis sibi abstinendum Nero putarit. Suetonius cap. 4. *Peregrinationi quidem Græciæ, quorum initiatione impij & scelerati, voce præconis submouerentur, interesse non ausus.* Fertur in primis, dictum Lysidis Pythagoræi: Βεβάλοις τὰ τῶν Ἐλευσινίων Θεαῖν μυστήρια οὐ διηγητέα. *Profanis non sunt enarranda Eleusiniarum Dearum mysteria.* & ad hunc morem respexit Orpheus:

Φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστὶ, θύρας δ' ἐπίθεσθε βεβήλοις
Πᾶσιν ὁμῶς.

Loquar quibus fas, ianuas adducite profanis
Omnibus simul.

Cæteros, id est initiatos, iubebat εὐφημεῖν, id est,

lin-

linguis fauere. Hæc breuiter indicasse mihi sufficiat; si quis plura desideret, ex Brissonij *libro 1. de Formulis* petat.

Cæterum Hierophanta in speciem Creatoris; facifer, Solis; minister ad aram, Lunę; Præco sacrorum, Mercurij adornabatur. Eusebius præparat. Euangelicæ 3. Ἐν δὲ τοῖς κατ' Ἐλευσῖνα μυστηρίοις, ὁ μὲν Ἱεροφάντης εἰς εἰκόνα τοῦ Δημιουργοῦ ἐνσκευάζεται, Δᾳδοῦχος ἐς τὴν Ἡλίου, καὶ ὁ μὲν ἐπὶ βωμῷ εἰς τὴν Σελήνην· ὁ δὲ Ἱεροκήρυξ Ἑρμοῦ.

Festi solennitatem ad dies plures durasse certum est. Numerum tamen definire nondum queo. Duos hactenus inueni suis nominibus insignitos, quorum prior Ἴακχος appellabatur. Hesychius: Ἴακχον, τὸν Διόνυσον, ἢ μίαν ἡμέραν τῶν μυστηρίων, ἐν ᾗ τὸν Ἴακχον ἐξάγουσι. Nam initia fuere communia Cereri & Baccho; quod ex Orphei versibus animaduertere licet apud Clementem Alexandrinum, quò referendum est illud Lucretij lib. 4.

At gemina & mammosa, Ceres est ipsa ab Iaccho.

Arnobius libro 3. *O pura, ô sancta, atque ab omni turpitudinis labe disparata, atque abiuncta diuinitas: auet animus, atque ardet in Chalcidicis illis magnis, atque in palatiis cœli, deos, deasq; conspicere; intectis corporibus, atque nudis, ab Iaccho Cererem (musa vt prædicat Lucretij) mammosam, &c.*

Atque

Atque ideirco solenni pompâ Bacchum vigesimâ Boedromionis Eleusinem ex vrbe deducebant. In Scholiis Comici: Μιᾶ τῶν μυστηρίων εἰκάς ἐστι, ἐν ᾗ τὸν Ἴακχον ἐξάγουσι. *Vna mysteriorum dies est vigesima, in qua Iacchum educunt*. Plutarchus in Phocione: Εἰκάδι ἡ φρουρὰ Βοηδρομιῶνος εἰσήχθη, μυστηρίων ὄντων, ἐν ᾗ τὸν Ἴακχον ἐξ ἄστεος Ἐλευσῖνα δὲ πέμπουσι. *Vigesimâ Boedromionis inductum præsidium, cum mysteriorum dies esset, in qua ex vrbe Iacchum mittunt Eleusinem.* Qui verò pompam hanc comitabantur, Ἴακχον, Ἴακχον ingenti clamore personabant. Meminit Herodotus lib. 8. & ex eo verbum ἰακχάζειν formauit Plutarchus *in Themistocle:* Ἦχον δὲ καὶ φωνὴν τὸ Θριάσιον κατέχειν πεδίον, ἄχρι τῆς θαλάττης, ὡς ἀνθρώπων ὁμοῦ πολλῶν τὸν μυστικὸν ἐξαγόντων Ἴακχον. *Sonitum verò ac vocem occupare campum Thriasium à mari, velut hominum simul multorum, mysticum Iacchum educentium.* Via autem, quâ deducebatur, sacra vocabatur. Pausanias: Ἰοῦσι δὲ ἐπ' Ἐλευσῖνα ἐξ Ἀθηνῶν, ἣν Ἀθηναῖοι καλοῦσιν ὁδὸν ἱεράν. *Euntibus Eleusinem Athenis, quam Athenienses sacram viam appellant.* Harpocration ex Isæi apologiâ: Ἱερὰ ὁδός ἐστιν, ἣν οἱ μύσται πορεύονται ἀπὸ τοῦ ἄστεος ἐπ' Ἐλευσῖνα. *Sacra via est, quam Mystæ conficiunt ex vrbe Eleusinem* De quâ librum integrum conscripsit Polæmon. Πλημοχόαι mysteriorum dies vltimus à quodam vasis genere vo-

vocabatur. Duas enim Plemochoas vino repletas eo situ collocabant, vt ortum altera spectaret, altera occasum; quas deinde recitato carmine precationum euertebant. Athenæus libro 11. Πλημοχόη σκεῦος κεραμοῦν, βεμβικῶδες ἑδραῖον ἡσυχῆ· ὃ κοτυλίσκον ἔνιοι προσαγορεύουσιν, ὥς φησι Πάμφιλος. Χρῶνται δ' αὐτῷ ἐν Ἐλευσῖνι τῇ τελευταίᾳ τῶν μυστηρίων ἡμέρᾳ, ἣν καὶ ἀπ' αὐτοῦ προσαγορεύουσιν, ὥς φησι Πάμφιλος Πλημοχόας· ἐν ᾗ δύο πλημοχόας πληρώσαντες, τὴν μὲν πρὸς ἀνατολὰς τὴν δὲ πρὸς δύσιν ἀνιστάμενοι, ἀνατρέπουσί τε ἐπιλέγοντες ῥῆσιν μυστικήν. *Plemochoe, vas fictile, lusorio puerorum turbini simile, ima sede leniter, modiceq; stabili fundatum: quod appellant quidam Cotyliscum, vt ait Pamphilus. In Eleusine vtuntur vltimo die mysteriorum, quem Plemochoas nominant ab hoc calice, quoniam impletas vino Plemochoas duas statuentes, ad orientem vnam, alteram ad occasum, illas mysticis precibus recitatis euertunt.*

In pompâ sacrorum imagines hæ circumferebantur; Creatoris, quam Hierophanta, vel Antistes; Solis, quam Daduchus siue facifer; Lunæ, quam minister ad aram; Mercurij, quam Præco gestabat. Ipsa verò Pompa non vno tractu Eleusinem ducebatur: nam aliquoties in itinere subsistebat. In quibus pausis, & hymnos cantasse, & sacrificasse, cognoscimus ex Plutarcho in Alcibiade: nam cum impeditâ viâ per

mare

mare pompa deferretur, aliquas cæremonias in viâ curari non potuisse refert: Ἀλλὰ καὶ θυσίαι, καὶ πολλὰ τῶν δρωμένων καθ' ὁδὸν ἱερῶν, ὅταν ἐξελαύνωσι τὸν Ἴακχον ὑπ' ἀνάγκης ἐξελείπετο. *Sed & sacrificia, & alia quæ in itinere fieri solent, quando Iacchum educunt, necessariò omittebãtur.* Et quidem in ponte, qui Cephisso insternitur subsistere solebant. In quâ morâ, quoscunque passim contumeliis incessebant. Hinc à γεφύρα, id est, *ponte*, γεφυρίζειν, *subsannare*, & quasi de ponte illudere, conuitiaq; facere, & γεφυριστὴς, *conuitiator, cauillator.* Hesychius: Γεφυρισταὶ, οἱ σκῶπται· ἐπεὶ ἐν Ἐλευσῖνι ἐπὶ τῆς γεφύρας τοῖς μυστηρίοις καθεζόμενοι ἔσκωπτον τοὺς παριόντας. *Gephyristæ, Cauillatores, quoniam per mysteria in ponte sedentes irridebant transeuntes.* Meminit etiam Strabo lib. 9. Ἐπὶ Κηφισσοῦ γέφυρα, καὶ γεφυρισμός. Vtuntur ea voce multis locis Plutarchus, Appianus, Polybius. Ritus ab Iambe manauit, teste Apollodoro, & Proclo in Chrestomathiâ. Hesychius: Ἰάμβη γυνὴ, ἧς ἐφ' ᾗ ἡ Δημήτηρ· ἐγελοίασε πενθοῦσα, ἀφ' ἧς ἰαμβίζειν. Hanc igitur Iamben aiunt fuisse ancillam natione Thressam, quæ Cerere ob raptam filiam afflictâ, Eleusinem venit, & lapidi ἀγελάστῳ insidens, dicteriorum libertate risum Deæ concitauit. Paria sunt apud Hephæstionem; & tangit Nicander *in Alexipharmacis*, περὶ κυκεῶνος, id est, *de cinno*, verba faciens:

ὤ ποτε

ὧ ποτὲ Δηῶ
Ἀθηναίην ἔβρεξεν ἀν' ἄστυρον Ἱπποθόωντος,
Θρηΐσσης ἀθύροισιν ὑπαὶ ῥήθρησιν Ἰάμβης.

Aliter paulò Ouidius, quem vide 5. Metam. Atque hinc forsitan est, quod eum ritum mulieres potissimum exercuerint; quæ non in ponte solùm, sed etiam ex curru, quo vehebantur, inter se contumeliis certabant. Scholiasta Comici: Αἱ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐπὶ ἁμαξῶν ὀχούμεναι εἰς τὰ μεγάλα Ἐλευσίνια ἀπήρχοντο· ὡς ἐπὶ ἁμαξῶν οὖν ὀχουμένων αὐτῶν, ὅταν εἰς Ἐλευσῖνα βαδίζωσι εἰς τὰ μεγάλα μυστήρια, καὶ λοιδορουσῶν ἀλλήλοις ἐν τῇ ὁδῷ, τοῦτο εἶπεν· ἔθος γὰρ ἦν αὐταῖς τοῦτο. *Atheniensium mulieres curribus vectæ ad magna Eleusinia proficiscebantur. Igitur quasi curribus veherentur, quando Eleusinem contendunt ad magna mysteria, & sibi inuicem conuitientur, hoc ait: Illud enim moris erat.* Sed & cùm sacra reducerentur Athenas, pari modo pausæ interponebantur. Ita subsistebant in suburbij loco, cui nomen, ἱερὰ συκῆ, *sacra ficus*. Philostratus in vita Apollonij Atheniensis: Ἐτάφη ἐν τῷ προαστείῳ τῷ ἐν Ἐλευσῖνι λεωφόρῳ· ὄνομα τῷ προαστείῳ ἱερὰ συκῆ· τὰ δὲ Ἐλευσινόθεν ἱερὰ, ἐπειδὰν, ἐς ἄστυ ἄγωσι, ἐκεῖ ἀναπαύουσιν. *Sepultus est in suburbio viâ publicâ: loco nomen sacra ficus. Eleusine redeuntia sacra, quando in vrbem agunt, illic quiescunt.* Hesych. Ἱερὰ συκῆ, ἐν τῇ εἰς Ἐλευσῖν' ἀγούσῃ ὁδῷ. *Sacra*

ficus

ficus in viâ quæ Eleusinem ducit.

In his sacris mira silentij fides: nam in eum qui arcana diuulgasset, pœnâ capitis animaduertebatur; vt liquet *ex oratione Andocydis* περὶ μυστηρίων. Et inde natum prouerbium; Ἀττικοὶ τὰ Ἐλευσίνια. Quod apud Zenobium Duris vsurpatum fuisse testatur, si quando conuenissent inter se, qui de re quapiam arcanâ tractarent. Pausanias non vno in loco de mysteriis agens, somnio se monitum ait, ne secreta proderet. Verba eius sunt *in Atticis*: Τὰ δὲ ἐντὸς τοῦ τείχους τοῦ ἱεροῦ τότε ὄνειρον ἀπεῖπε γράφειν· καὶ τοῖς οὐ τελεσθεῖσιν, ὅπως ἂν θέας εἴργονται, δῆλα δή που μηδὲ πύθεσθαι μετεῖναί σφισιν. *At quæ intra sacrum parietem seruantur, scribere somnio prohibemur: eorum enim adspectu non tantùm iis qui initiati non sunt interdictum est, verùm etiam ne percontari, aut audire fas quidquã est.* Pausanię somnio respondet somnium Numenij Philosophi, qui Pyrrhonis Heliensis discipulus fuit, de quo Macrobius *libro I. in Somnium Scipionis cap. 2. Numenio denique inter Philosophos occultiorum curiosiori, offensam numinum, quod Eleusinia sacra interpretando vulgauerit, somnia prodiderunt. Viso sibi ipsas Eleusinias Deas habitu meretricio ante apertum lupanar videre prostãtes: admirantiq́; & causas non conuenientis numinibus turpitudinis consulenti, respondisse iratas; ab ipso se adyto pudicitiæ*

tiæ suæ vi abstractas, & passim adeuntibus prostitutas. Et proscriptus ab Atheniensibus Diagoras, quod hac in parte religionem violasset. Hinc etiam Horatius *lib. 3. Oda 2.*

Est & fideli tuta silentio
Merces; vetabo qui Cereris sacrum
Vulgarit arcanæ, sub iisdem
Sit trabibus, fragilemq; mecum
Soluat Phaselum.

Et Augustus, vt author est Suetonius *capite 93.* *Athenis initiatus, cùm postea Romæ pro tribunali de priuilegio Sacerdotum Atticæ Cereris cognosceret, & quædam secretiora proponerentur, demisso concilio, & coronâ circumstantium, solus audiit disceptantes*, ne scilicet ad profanos quidquam emanaret. Excussit tamen adyta superstitionis sagacitas Christianorum, qui qualia hæc secreta fuerint verbis minimè ambiguis exposuerunt. Tertullianus *libro aduersus Valentinianos*, nihil aliud, præter membrum virile fuisse tradit, quod tam anxiè tegeretur, & ad quod videndum, nemo nisi interpositis tot Cæremoniarum obseruationibus admitteretur. *Sequitur iam*, inquit, *silentij officium; attentè custoditur, quod tardè inuenitur. Cæterum tota in adytis diuinitas, tot suspiria Epoptarum, totum signaculum linguæ, simulachrum membri virilis reuelatur.* At Theodoretus naturæ muliebris ima-

imaginem arcanis Orgiis celari prodidit. Idq; magis conuenit fabulæ, quam Clemens refert, & ex eo Arnobius. Baubo fatigatę Cereri, quam hoſpitio exceperat, potionem offert: illa primùm aſpernatur, & ſe oppidò difficilem præbet. Cùm ergo nullis officiis pertinaciam mæroris expugnare poſſet; vertit artes Baubo, triſtitiamque Deæ turpitudinis inſolentis ſpectaculo delenire ſtatuit. *Redit ad Deam triſtem,* inquit, *& inter illa communia, quibus moris eſt frangere ac temperare mærores, retegit ſe ipſam, atque omnia illa pudoris loca reuelatis monſtrat inguinibus. Atque pubi affigit oculos Diua, & inauditi ſpecie ſolaminis paſcitur. Tum diffuſior facta per riſum, aſpernatam ſumit, atque ebibit potionem. Et quod diu nequiuit verecundia Baubonis exprimere, propudioſi facinoris extorſit obſcœnitas.* Quod ne per calumniam fictum putetur, Orphei verſus in teſtimonium afferuntur à Clemente:

Ὡ εἰποῦσα πέπλους ἀνεσύρετο· δεῖξε δὲ πάντα
Σώματος, οὐδὲ πρέποντα τύπον παῖς δ' ἦεν Ἴακχος
Χειρί τε μιν ῥίπτασκε γελῶν Βαυβοῦς ὑπὸ κόλποις.
Ἡ δ' ἐπεὶ οὖν μείδησε, θεὰ μείδησ' ἐπὶ θυμῷ.
Δέξατο δ' αἰόλον ἄγχος ἐν ᾧ κυκεὼν ἐνέκειτο.

Arnobius Latinos fecit:

Sic effata ſimul veſtem contraxit ab imo,
Obiecitq; oculis formatas inguinibus res;

Suc-

Saccutiens quas Baubo cauâ manu; nam puerilis
Ollis cultus erat, plaudit, contrectat amicè,
Tum Dea defigens angusti luminis orbes,
Tristitias animi paulùm mollita reponit.
Inde manu poclum sumit, risuq; sequente
Perducit totum Cyceonis læta liquorem.

D. Gregorius Nazianzenus obiter præcipua mysteriorum capita perstringens oratione περὶ ἁγίων φώτων, nefarias libidinum turpitudines licentia nocturnæ superstitionis occultari non obscurè declarat: Οὐδὲ Κόρη τις ἡμῶν ἁρπάζεται, ἢ Δημήτηρ πλανᾶται, καὶ Κελεοὺς τινας εἰσάγει, ἢ Τριπτολέμους, καὶ Δράκοντας, καὶ τὰ μὲν ποιεῖ τὰ δὲ πάσχει· αἰσχύνομαι γὰρ ἡμέρα δοῦναι τὴν νυκτὸς τελετὴν, καὶ ποιεῖν τὴν ἀσχημοσύνην τῶν μυστηρίων. Οἶδεν Ἐλευσὶν ταῦτα, καὶ οἱ τῶν σιωπωμένων, καὶ σιωπῆς ὄντων ἀξίων ἐπόπται. *Neque nobis Proserpina rapitur, nec Ceres errat, nec Celeos adducit, nec Triptolemos, & Dracones, partimq; agit, & partim patitur; nam pudet me diem afferre sacris nocturnis, & ex mysterio turpitudinem efficere: scit Eleusis hoc, & spectatores rerum, quæ tacentur, & certè silentio dignæ sunt.* Et profectò, quæ corruptelæ venerint in mores obtentu pietatis, vnicum Paulinę exemplum satis superque demonstrat, quod à Iosepho refertur *lib.18. antiquit. Iudaicarum.* Nec Cicero dissimulat in Legibus: Quid autem mihi displiceat in nocturnis, Poëtæ indicant Co-

mici: *Qua licentiâ Romæ datâ, quidnam egisset ille, qui in sacrificium cogitatam libidinem intulit; quo neque impudentiam quidem oculorum adiici fas fuit.* Vt autē per omnia Cereris exemplum repræsentaretur, in acceptione mysteriorum, primùm ieiunare cogebantur, deinde potio exhibebatur, vt constat ex tessara quam reddebant qui initiabantur: Ἐνήστευσα, ἔπιον τὸν κυκεῶνα, ἔλαβον ἐκ κίστης· ἐργασάμενος ἀπεθέμην εἰς κάλαθον, καὶ ἐκ καλάθου εἰς κίστην. Vertit Arnobius: *Ipsa denique symbola, quæ rogati sacrorum in acceptionibus respondetis; Ieiunaui, atque ebibi Cyceonem, ex cistâ sumpsi, & in calathum misi, accepi rursus, in cistulam transtuli.*

Litabant fœta sue. Rationem Phurnutus reddit: Θύουσι δὲ ὗς ἐγκύμονας Δημήτρι· πάνυ οἰκείως, τὸ πολύγονον, καὶ εὐσύλληπτον, καὶ τελέσφορον καθιστάντες. *Sues grauidas immolant Cereri: planè conuenienter, animal multiparum, facilè concipiens, & fetum maturè proferens constituentes.* Eorum autem quæ Cereri erant immolata, nefas erat quidquam efferri. Scholiastes Comici *ad Equites*: Οὐκ ἐξῆν τὰ θύματα Δημήτρι, καὶ Περσεφόνῃ ἔξω ἀφεῖναι. *Non licebat sacrificata Cereri & Proserpinæ extra demittere.*

Postera mysteriorum die, Senatus ex lege Solonis Eleusinem conueniebat. Andocydes: Ἡ γὰρ βουλὴ ἐκεῖ καθεδεῖσθαι ἔμελλε κατὰ τὸν Σόλωνος νό-

νόμον, ὃς κελεύει τῇ ὑστεραίᾳ τῶν μυστηρίων ἕδραν ποιεῖν ἐν τῷ Ἐλευσινίῳ. *Senatus illic consessurus erat secundum legem Solonis, quæ iubet posterâ mysteriorum die consessum facere in templo Eleusinio.* Forsitan vt cognosceret, an sacra ritè peracta, num in ea commissum foret. nam quædam capitali supplicio sancita legimus. Sic qui ἱκετηρίαν templo intulisset, morte plectebatur; & quidem non auditâ causâ. Andocydes: Νόμος πάτριος εἴ τις ἱκετηρίαν θείη ἐν Ἐλευσινίῳ ἄκριτον ἀποθανεῖν. *Lex patria, vt si quis* ἱκετηρίαν *in templo Eleusinio posuisset indictâ causâ moreretur.* Idq; in eadem oratione περὶ μυστηρίων sæpius repetit; eò quod eius culpæ velut affinis apud Senatum accusaretur.

ἙΛΕΝΟΦΟΡΙΑ.

HElenophoria, dies Athenis festus, quo arcana quædam sacra in Helenis ferebantur. Helena verò, vel Helenius, vt vult Hesychius, vas est è vimine contextum, quod oras salignas habet. Pollux libro 10. capite 53. Ἑλένη πλεκτὸν ἀγγεῖον σπάρτινον, τὰ χείλη οἰσύϊνον, ἐν ᾧ φέρουσιν ἱερὰ ἄρρητα τοῖς Ἑλενοφορίοις. *Helena vas contextum, vimineum; labra saligna habens: in quo Helenophoriorũ festo sacra inenarrabilia gestant.* Cui verò illud egerint, affirmare nequeo. An ad

Helenam referri posset? Comperior equidem à Spartanis eam solennitate feriarum obseruatam. Hesychius: Ἑλένια, ἑορτὴ ἀγομένη ὑπὸ Λακώνων. *Helenia festum, quod à Lacedæmoniis agitur.* Et Helenam in numerum Deorum fuisse relatam discimus ex Theodoreti *libro 3. Græcanicarum affectionum*. Cuius hæc sunt verba: Καὶ τὴν Ἑλένην δὲ τοῦ Μενέλεω χωρίσαντες, μετὰ τὴν πολυθρύλλητον, καὶ παμπόλλην μοιχείαν, εἰς τὸν οὐρανὸν, ἥ φησιν Εὐριπίδης, ἀνήγαγον. *Et Helenam post quamplurima, & vulgatissima adulteria, seiungentes à latere Menelai, in cælum, sicut inquit Euripides, sustulerunt.* Locus Euripidis est *in Helena extremâ*, vbi fratres Dioscuri sic eam alloquuntur:

Ὅταν δὲ κάμψῃς, καὶ τελευτήσῃς βίον,
Θεὸς κεκλήσῃ, καὶ Διοσκόρων μέτα
Σπονδῶν μεθέξεις.
Cùm verò flexeris, & finiueris vitam,
Vocaberis Dea, & cum Dioscuris
Particeps eris mysteriorum.

Atque, vt author est Athenagoras, Ilienses Helenam Nemesis nomine coluerunt.

ἙΛΛΩΤΙΑ.

HEllotiorum originem & causam fusè Pindari Scholiastes exponit; cuius verba licet compluria Lectori exhibebo: nec enim habeo

habeo quod illis addam; & ad rei præsentis illustrationem vel sola mihi sufficere videntur. Sic igitur ille *ad Olympionic. 13.* ad verba, Ἑλλώτια δ' ἑπτάκις, *Hellotia septies vicit.* Τὴν προσηγορίαν ταύτην ἐσχηκέναι φασὶ τὴν Ἀθηνᾶν, ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἕλους, ἔνθα ἵδρυται· γίνεται οὖν ἑορτὴ τῆς Ἀθηνᾶς ἐν Κορίνθῳ· ἐν ᾗ καὶ ὁ ἀγὼν τελεῖται ὁ καλούμενος λαμπαδοδρομικός· ἐν ᾧ ἔτρεχον νεανίαι λαμπάδας κρατοῦντες. αὕτη δὲ ἡ πανήγυρις εὑρέθη, κατὰ μέν τινας, ἐπειδὴ τὸν ἵππον τοῦ Βελλεροφόντου ὑπέταξεν ἡ θεὸς τὸν Πήγασον, καὶ περιέθηκεν αὐτῷ τὰ χαλινὰ, καὶ οὕτως εἷλεν αὐτόν· ἢ διὰ τοῦτο· ἐπειδὴ Δοριεῖς σὺν τοῖς Ἡρακλείδαις ἐπιθέμενοι Πελοποννησίοις Κόρινθον χειρωσάμενοι, ταύτην τῇ φλογὶ συνέφλεγον· τῶν τοίνυν γυναικῶν ἐν τῇ περθήσει φευγουσῶν, τινὲς ἐξ αὐτῶν ἅμα Εὐρυτιώνῃ, καὶ Ἑλλωτίδι, εἰς τὸν τῆς Ἀθηνᾶς εἰσελθοῦσαι νεὼν, οὕτω διαφεύξασθαι τὸν κίνδυνον προσεδόκησαν· ὡς δὲ ᾔσθοντο Δωριεῖς, κατὰ τούτων πῦρ ἔπεμψαν· αἱ μὲν οὖν ἄλλαι ἔφυγον· ἡ δὲ Εὐρυτιώνη, καὶ Ἑλλωτὶς, ἀδελφαὶ τυγχάνουσαι, μετὰ πεδίου συγκατεφλέχθησαν· λοιμοῦ δὲ συμπεσόντος, οὐ πρότερον τὸ νόσημα παύσεσθαι, ἔφη ἡ θεὸς, πρὶν ἐξιλεώσασθαι τῶν παρθένων τὰς ψυχὰς καὶ Ἑλλωτίδος Ἀθηνᾶς ἱερὸν ἱδρύσασθαι, καὶ πανήγυριν Ἑλλώτια καλουμένην. *Cognomẽ hoc aiunt habuisse Mineruam à Palude circa Marathonem, vbi statua illi erecta fuit. Est igitur Mineruæ festum apud Corinthios: in quo certamen cursus cum lampadibus celebratur. Currebant iuuenes lampadas tenentes.*

Hæc autem celebritas fuit inuenta secundum quosdam, cùm Bellerophontis equum Pegasum subiugauit Dea, frænosq́; imposuit, & sic eum apprehendit. Aut ob hanc causam Dores, & Heraclidæ, Peloponesiis insidiati, Corinthum quam ceperant, incenderunt. E mulieribus excidium fugientibus, quædam cum Eurytione & Hellotide Mineruæ templum intrarunt, atque ita se periculum euasuras putarunt. Id vbi senserunt Dores, iis ignem iniecerunt. Et aliæ quidem effugerunt; Eurytione autem & Hellotis in loco conflagrarunt. Hinc ortâ pestilentiâ morbum non ante cessurum Dea respondit quam virginum animas placassent, & Hellotidis Mineruæ templum ædificassent, festumq́; Hellotiorum instituissent. Eadem pæne ad verbum in Scholiis, quæ Demetrio Triclinio adscribũtur. Sed parùm conueniunt cum Hesychio, qui scripsit; Ἑλλώτια, ἑορτὴ Εὐρώπης ἐν Κρήτῃ. *Hellotia, festum Europæ in Cretâ.*

ἙΡΜΑΙΑ.

Ἕρμαια, siue vt alij volunt Ἑρμαῖα, festum Mercurij, quem Græci vocant Ἑρμῆν. Hunc Athenienses præcipuo cultu obseruarunt, & primi Græcorum, à Pelasgis edocti, vt author est Herodotus *libro 2.* in compitis, triuiis, & quadriuiis, tanquam Deo Viali statuas erexe-

erexerũt; quibus veretra longa, & immania essent, & Hermas appellarũt. Meminerunt Thucydides *lib. 6.* Andocydes *oratione* περὶ μυστηρίων, Plutarchus *in Alcibiade, & Niciâ.* Erant sine lacertis eiusmodi simulachra. vnde Strabo *lib. 15.* hominem brachiis truncatum Hermam vocat; & Dio *lib. 54.* Μειράκιον αὐτῶν ὤμων, οἵους τοὺς Ἑρμᾶς ὁρῶμεν. *Adolescens sine humeris, quales Hermas videmus.* Iuuenalis Satyrâ 8.

Truncoq; simillimus Hermæ.

Forma verò quadrata. Cujus rationem affert Scholiastes Aristophanis: Ἐπεί φασιν τὸν Ἑρμῆν λόγου, καὶ ἀληθείας ἔφορον εἶναι, διὰ τοῦτο, καὶ τὰς εἰκόνας αὐτοῦ τετραγώνας, καὶ κυβοειδεῖς κατεσκεύαζον· αἰνιττόμενοι, ὅτι τὸ τοιοῦτον σχῆμα, ἐφ᾽ ἃ μέρη πέσῃ πανταχόσε βάσιμον, καὶ ὀρθόν ἐστι· οὕτω καὶ ὁ λόγος, καὶ ἡ ἀλήθεια ὁμοία ἐστὶ πανταχόθεν αὐτῇ· τὸ δὲ ψεῦδος πολύχουν, καὶ πολυειδές. *Quoniam aiunt Mercurium sermonis, & veritatis esse præsidem. ob id effigiem eius quadratam, & formâ cubi faciebant. Indicantes eiusmodi figuram, in quamcunque partem ceciderit, perpetuo rectam manere. Sic oratio, & veritas vbicumque sibi similis & vniformis est; mendacium multiplex, & varium.* Nec in viis tantùm, sed etiam ante fores ædium priuatarum imagines Mercurij collocare moris erat; quibus exeuntes Conuiuæ gestatas à se in mẽsâ coronas imponebant. Ælianus *libro 2 capite 41.*

Καὶ τὸν στέφανον λαβὼν ὅτε ἐπανήει μετὰ τὸ δεῖπνον τῷ Ἑρμῇ, τῷ πρὸ θυρῶν ἑστῶτι ἐπέθηκεν αὐτὸν, κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἔμπροσθεν ἡμερῶν. *Sumptâ corona cùm à cæna reuerteretur, Mercurio qui stabat ante fores eam imposuit iuxta pristinam consuetudinem.* Porrò Hermis ad monstrandum iter passim fixis, fructuum primitias in vsum peregrinantium imponere solebant. Suidas: Ἑρμαῖον, τὸ ἀπροσδόκητον κέρδος· ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς τιθεμένων ἀπαρχῶν, ἃς οἱ Ὁδοιπόροι κατεσθίουσι. *Hermæum, inopinatum lucrum; à primitiis in itinere depositis, quas viatores edunt.* Festum Hermæorum apud Athenienses fuisse videtur puerorum oblectationi datum. Plato *in Lyside:* Καὶ ἅμα ὡς Ἑρμαῖα ἄγουσιν ἀναμεμιγμένοι ἐν ταυτῷ εἰσιν οἵ τε νεανίσκοι, καὶ οἱ παῖδες. *Et simul vt Hermæa celebrent, permisti sunt eodem Adolescentes, & pueri.* Et insistens proposito mox addit: Εἰσελθόντες δὲ κατελάβομεν αὐτόθι τεθυκότας τε τοὺς παῖδας, καὶ τὰ περὶ ἱερεῖα σχεδόν τι ἤδη πεποιημένα, ἀστραγαλίζοντάς τε δὴ, καὶ κεκοσμημένους ἅπαντας. *Ingressi palæstram comperimus ibi pueros, qui sacrificarunt; sacrisq́; peractis, ornati omnes lusu astragalorum animum oblectabant.* Cretensibus autem festum fuit, non absimile Saturnalibus Romanorum, Athenæus *libro 14.* ex Carystio. Ἐν ταῖς τῶν Κρονίων ἡμέραις, Ῥωμαίων παισὶν ἔθος ἐστὶν ἑστιᾶν τοὺς οἰκέτας, αὐτοὺς τὰς τῶν οἰκετῶν ἀναδεχομένους λειτουργείας. Ἑλληνικὸν δὲ τοῦτο τὸ ἔθος.

ἐν Κρήτῃ γοῦν τῇ τῶν Ἑρμαίων ἑορτῇ τὸ ὅμοιον γίνεται, ὥς φησι Καρύστιος ἐν ἱστορικοῖς ὑπομνήμασι· εὐωχουμένων γὰρ τῶν οἰκετῶν οἱ δεσπόται ὑπηρετοῦσι πρὸς τὰς διακονίας. *In Saturnaliorum diebus Romani seruos suos excipere conuiuio solebant, ipsi seruilia ministeria obeuntes. Græcorum verò mos iste: nam in Cretâ Hermæorum festo simile fit, vt scribit Carystius in Historicis commentariis. Epulantibus enim seruis domini famulantur.*

ἘΡΩΤΙΔΙΑ.

FEstum apud Thespienses Amori dedicatum. Athenæus libro 13. Θεσπιεῖς τὰ Ἐρωτίδια τιμῶσι, καθὰ Παναθήναια Ἀθηναῖοι, καὶ Ὀλύμπια, Ἠλεῖοι, Ῥόδιοί τε τὰ Ἅλια. *Thespienses Erotidia, id est Amoris sacra celebrant, vt Athenienses Panathenæa, Elei Olympia, Rhodij Halia.* Quinquennalem & præterea Musis, atque Amori communem fuisse solennitatem, author est nobis Plutarchus in ἐρωτικῷ. Ἐν Ἑλικῶνι παρὰ ταῖς Μούσαις, ὦ Φλαυϊανὲ, τὰ Ἐρωτικὰ Θεσπιέων ἀγόντων, (ἄγουσι γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν, ὥσπερ καὶ ταῖς Μούσαις, καὶ τῷ Ἔρωτι, φιλοτίμως πάνυ, καὶ λαμπρῶς.) *In Helicone apud Musas, Flauiane, Amatoria celebrantibus Thespiensibus; nam certamen quinquennale celebrant, vt Musis, ita etiam Amori, magnificè admodum & splendidè.* Hinc in eo certamine,

non

non tantùm Athletis, sed etiam Musicis præmia proponebantur. Pausanias: Ἄγουσι δὲ καὶ τῷ Ἔρωτι ἆθλα οὐ μουσικῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἀθληταῖς τιθέντες. *Agunt autem amori festum, præmia non Musicæ tantùm, sed etiam Athletis statuentes.*

ἙΤΑΙΡΙΔΙΑ.

HEteridia Magnesij celebrant in honorem Iouis Ἑταιρείου, id est, *Sodalis*. Athenæus *libro 13.* ex Hegesandri commentariis: Οἶδα δὲ καὶ ἑορτὴν Ἑταιρίδεια ἀγομένην ἐν Μαγνησίᾳ, οὐ διὰ τὰς ἑταίρας, ἀλλὰ διὰ ἑτέραν αἰτίαν, ἧς μνημονεύει Ἡγήσανδρος ἐν ὑπομνήμασι γράφων ὧδε· τὴν δὲ Ἑταιριδίων ἑορτὴν συντελοῦσι Μάγνητες. Ἱστοροῦσι δὲ πρῶτον Ἰάσονα τὸν Αἴσονος συναγαγόντα τοὺς Ἀργοναύτας Ἑταιρείῳ Διῒ θῦσαι, καὶ τὴν ἑορτὴν Ἑταιρίδεια προσαγορεῦσαι. θύουσι δὲ οἱ Μακεδόνων Βασιλεῖς τὰ Ἑταιρίδεια. *Memoriâ quoque teneo in Magnesiâ festum celebrari, quod Hetæridia vocant, non quidem à meretricibus, quas* ἑταίρας *Græci vocãt, sed ob aliam causam, quam Hegesander in commentariis sic explicat; Hetæridia festa celebria sunt Magnetibus. Narrant enim Iasonem Aesonis filium collectis Argonautis primum Hetæridia Ioui Sodali sacrificasse; festumq́ nominasse Hetæridia. Hetæridia Macedonum quoque Reges sacrificant.*

ἘΦΕ-

ἘΦΈΣΙΑ.

EPhesia Dianæ festum apud Ephesios. Ita Scholiastes Thucydidis exponit: Ἑορτὴν τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος, *Festum Ephesiæ Dianæ*. Hesychius: Ἐφέσια, ἀγὼν ἐν Ἐφέσῳ ἐπιφανής, *Ephesia, certamen Ephesi clarum*. Certaminis mentio fit in antiquis inscriptionibus paginâ 314. vbi Aurelius Asclepiades tertium se ἀγῶνα Ἐφέσιον vicisse gloriatur. Claritudinem festi, & celebritatē Thucydides innuit *lib. 3.* & indicat manifestè Strabo *lib. 14.* Πανήγυρις δ' ἐνταῦθα συντελεῖται κατ' ἔθος· ἔθει δέ τινι οἱ νέοι φιλοκαλοῦσι, μάλιστα δὲ περὶ τὰς ἐνταῦθα εὐωχίας λαμπρυνόμενοι. *Conuentus ille fit quotannis: & consuetudine quadam, adolescentes in splendidè adornandis conuiuiis operam collocant*. Et mox addit: Τότε καὶ τῶν Κουρήτων ἀρχεῖον συνάγει συμπόσια καί τινας μυστικὰς θυσίας ἐπιτελεῖ. *Sed & Curetum collegium tunc conuiuia agitat, & mystica quædam sacrificia peragit*. Tacitus etiam *lib. 3. annalium* primos omniū Ephesios ait cæremonias sui templi memorasse, cum pro tribunali numinum religiones introspicerentur. Totius autem solennitatis ordinem, & ritus ex Xenophonte Ephesio descriptam nobis exhibet Politianus *Miscellaneorum cap. 51.* in hunc modum: *Agebatur solenne iis locis Dianæ*

næ festum ab vrbe ad templum, quæ sunt stadia omnino septem. Celebrare pompam Virgines omnes indigenas oportebat, splendidè in primis ornatas. Prætereaq; Ephæbos, Abrocomi æquales, qui tũ annum decimumseptimum agebat, & cum Ephæbis aderat, vel vtique primas in eâ pompâ ferebat. Magna autem vis hominũ spectaculo intererat, vel populorum, vel hospitum; siquidem mos habebat, vt in ea celebritate, & sponsi Virginibus, & Ephæbis vxores inuenirentur. Procedebat ergo ordinatim pompa; primò scilicet sacra, faces, canistra, & suffimenta: tum autem equi, canesq; & venatoria arma, nonnullorum quoque bellica. Sed pleraque tamen pacalia. Fœminarum se quæque veluti ad amatoris oculos cõposuerat; Virginumq; ordinem ducebat Antia. Ipsius Dianæ simulachrum copiâ mammarũ spectabile. Minutius Felix: *Diana interim est altè succincta Venatrix, & Ephesia mammis multis, & vberibus exstructa.* Vnde & Multimammiam appellarunt. D. Hieronymus *in Epistolam Pauli ad Ephesios: Erat Ephesi templum Dianæ, & eiusdem in ipso Multimammia, id est, multarum mammarum effigies, qua cultores eius decepti, putabant eam omnium viuentium nutricem.* Deæ tamen omnium nutrici sacerdotes steriles tribuebant. Expostulat Heraclitus *in Epistola ad Hermodorũ: Quanto Ephesiis meliores Lupi atque Leones! Non se in-*

uicem mancipant, nec aquila aquilam emptitat; nec Leoni Leo ministrat pocula. Sed neque canis canem exsecat; vt vos Deæ Sacerdotem exsecuistis Megabysum; metu, ne Virgini vir consecretur. Et quo pacto impij aduersus naturam, pij sitis aduersus simulachrum? Principio enim id agitis, vt Diis primus imprecetur Sacerdos amissâ virilitate. Sacerdotum ordo triplex. Nam vt apud Romanos, primo anno Vestales discebant, secundo res sacras obibant, tertio docebant: ita apud Ephesios erat Dianæ Sacerdos futurus, Sacerdos, & emeritus Sacerdos. Plutarchus *lib. An seni sit gerenda respubl.* Καὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ περὶ τὴν Ἄρτεμιν, ὁμοίως ἑκάστου Μελλιέρην τὸ πρῶτον, εἶθ' Ἱέρην, τὸ δὲ τρίτον παριέρην καλοῦσι. *Sacerdotes Dianæ apud Ephesum primùm Mellieren, futuram sacerdotem; deinde Hieren, vt iam sacerdotem; postremò Parieren vocant, quasi perfunctam sacerdotem.*

ἩΡΑΙΑ.

HEræa Iunonis festum. Pollux *libro 1. cap. 1.* nàm Ἥρα, *Iuno*. Illud Samij ritu nuptiali peragebant; quia nuptias Iouis & Iunonis apud se fuisse celebratas existimarent. Lactantius *lib. 1. cap. 17. Insulam Samum scribit Varro priùs Parthenium no-*

nominatam; quod ibi Iuno adoleuerit, ibiq; etiam Ioui nupserit. Itaque nobilißimum & antiquißimum templum eius est Sami, & simulachrum in habitum nubentis figuratum: & sacra eius anniuersaria nuptiarum ritu celebrantur. D. Augustinus *libro 6. de ciuitate Dei, cap. 7. Sacra sunt Iunonis, & hæc in eius dilecta insula Samo celebrantur, vbi nuptui data est Ioui.* Nam Iunonem in Samo clàm fuisse deuirginatam aiunt; moremque inde mansisse apud Samios, vt clàm Virgines abducerentur, ac mox in propatulo nuptialia sacra peragerentur. Eustathius *ad Iliad.* Ξ. Ἕτεροι δὲ ἐν Σάμῳ λάθρα διαπαρθενευθῆναι αὐτὴν φασιν, ὅθεν Σάμιοι κατὰ ζῆλον Ἥρας λάθρα τὰς παρθένους συγκομίζουσιν, εἶτα φανερῶς τοὺς γάμους θύουσι. *Alij verò in Samo clam deuirginatam fuisse Iunonem aiunt: vnde Samij, ad imitationem Iunonis clanculum virgines abducunt; deinde nuptialia publicè sacrificant.* Athenienses quoque earundem nuptiarum memoriam festo coluerũt; & ἱερὸν γάμον, id est, *sacras nuptias* appellarunt. Hesychius: Ἱερὸς γάμος, ἑορτὴ Διὸς καὶ Ἥρας. Meminit eius apud Athenæum *lib. 6.* Menander. Ipsa tamen nuptiarum celebritas adeo non vulgata fuisse videtur; vt ne quidem in tantâ fabularum licentiâ iactationem obtinuerit. Nam Theocritus in exemplũ summæ curiositatis, quâ plerumq; laborant mulieres, adducit;

Πάντα

Πάντα γυναῖκες ἴσασι, καὶ ὡς Ζεὺς ἠγάγεθ' Ἥρην.
Omnia mulieres sciunt, & vt Iuppiter duxit Iunonem.

Nihilominus inualuit, vt esse Iunoni *vincla Iugalia curæ* putarentur. Quocirca nupturæ Virgines eam in primis sibi placatam reddere studebant; in tantùm, vt ipsa συζυγία, id est *coniunctio*, teste Polluce *lib. 3 cap 3.* Ἡρατέλεια vocaretur. At Corinthij Iunonia per luctum egerunt. Euripidis Scholiastes *in Medæam*: Ἡραῖα πένθιμος ἑορτὴ παρὰ Κορινθίοις. *Heræa, lugubre festum apud Corinthios*. Pellenæ Argiuorum eadem certamine clara fuerunt; cuius Victores chlænâ donabantur. Pindarus Odâ 9. Olymp.

Καὶ ψυχρᾶν ὁπότ' εὐδία-
νον φάρμακον αὐρᾶν
Πελλάνα φέρε.
Frigidorum quando propulsatorium
remedium ventorum
Pellenâ tulit.

Scholiastes Aristophanis *ad nebulas*: Ἐν Πελλήνῃ, ἐν τοῖς Ἡραίοις ἆθλον ἐτίθετο χλαῖνα. *Pellenæ in Iunoniis præmium statuebatur chlæna.* Deinde addit: οἱ δὲ ἐστὶ Ἑρμαῖα ἄγεται ἐν Πελλήνῃ τῆς Ἀχαΐας, καὶ τοῦτο ἔπαθλον τίθεται. *Alij verò aiunt Mercurij festum agi in Pellena Achaiæ, & hoc præmium statui.* Quam opinionem secutus est Pindari commentator. Hinc Pellenicæ chlænæ apud

anti-

antiquos nomen obtinuerunt. Hesychius: Πελλήνη πόλις ἐν Ἄργει· Πελληνικαὶ χλαῖναι. ἐπεὶ διαφέρειν ἐδόκουν, αἱ ἐν Πελλήνῃ γινόμεναι χλαῖναι, ὡς καὶ ἆθλα τοῖς νικῶσι δίδοσθαι. *Pellene ciuitas in Argo: Pellenicæ chlænæ: quoniam excellere videbantur factæ in Pellena chlænæ; adeo vt loco præmij victoribus darentur.* Strabo libro 8. Ἔστι δὲ κώμη Πελλήνη, ὅθεν καὶ αἱ Πελληνικαὶ χλαῖναι, ἃς καὶ ἆθλα ἐτίθεσαν ἐν τοῖς ἀγῶσι. *Est & pagus Pellene; vnde nomen Pellenicis chlænis, quas in certaminibus præmij loco proponebant.*

ἩΡΟΣΑΝΘΕΙΑ.

HEsychius: Ἡροσάνθεια, Ἀνθολογία· ἑορτὴ γυναικεῖα, λαμπρὰ, ἀγομένη ἐν Πελοποννήσῳ κατὰ τὸ ἔαρ. *Herosanthia, florilegium: festum muliebre, splendidum; in Peloponneso circa ver agi solitum.*

ἩΡΟΧΙΑ.

HEsychius: Ἡρόχια, τὰ Θεοδαίσια. οἱ δὲ ἑορτὴν, οἱ δὲ ἔρια. *Erochia, Deorum edulia. Alij festum, alij lanam putant.*

ἩΡΩΙΣ.

FEstum quod Delphis nono quoque anno celebrabatur. De quo Plutarchus *in Quæstio-*

stionibus Græcis. Τῆς δὲ Ἡρωΐδος τὰ πλεῖστα μυθικὸν ἔχει λόγον, ὃν ἴσασιν αἱ Θυιάδες· ἐκ δὲ τῶν δρωμένων φανερῶς Σεμέλης ἄν τις ἀναγωγὴν εἰκάσειε. *Heroidis pleraque fabulosam habent rationem Thyadibus notam: ex iis quæ aguntur, liquidò quis excitationem Semeles conjiciat repræsentari.*

ΘΑΛΥΣΙΑ.

Festum est Cereris. Theocritus Idyllio sexto:

> Τᾷ Δηοῖ γὰρ ἔτευχε θαλύσια ὁ Φρασίδαμος
> Κ' Ἀντιγένης δύο τέκνα Λυκώπεος.

Nā Cereri sua sacra simul Phasidemus agebat,
Antigenesq; meus duo pignora Cara Lycopei.

Scholiastes: Θαλύσια, ἑορτὴ ἣν ἐτέλουν τῇ Δήμητρι μετὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν. *Thalysia, festum, quod agebant post fructuum comportationem.* Atque hinc, ἀπὸ τοῦ συγκομίζειν, *à comportando,* etiam Συγκομιστήρια vocabant. Eustathius ad Iliad. ι. Θαλύσια δὲ αἱ ἀπαρχαὶ, ἤγουν αἱ μετὰ συλλογὴν τῶν καρπῶν διδόμεναι θεῷ· ὑπὲρ τοῦ καὶ εἰς ἔπειτα θάλλειν τὰς ἀρούρας· τινὲς δὲ τῶν Ῥητόρων καὶ συγκομιστήρια ταῦτα καλοῦσι. *Thalysia verò Primitiæ: quæ post collectionem frugum Deæ penduntur, vt in posterum quoq; arua florescant. Quidam Rhetores à verbo com-*

portandi, Syncomisteria vocant. Hac se ratione fertilitatem procurare & dignas Cereri grates persoluere putabant. Theocritus:

Ἁ δ' ὁδὸς ἅδε Θαλύσιος· ἦ γὰρ ἑταῖροι
Ἀνέρες εὐπέπλῳ Δαμάτερι δαῖτα πλεῦντι,
Ὄλβω ἀπαρχόμενοι· μάλα γάρ σφισι πίονι μέτρῳ
Ἁ Δαίμων εὔκριθον ἀνεπλήρωσεν ἀλωάν.

En sacrum properamus iter: nam cætera turba
Debita frugiferæ peragunt solennia Diuæ,
Primitias dulces: namq́; illis diuite cornu
Ardua fæcundæ distendunt hordea messes.

Suidas: Θαλύσιον τὸ ὑπὲρ εὐθαλίας διδόμενον. Vnde etiam notat Eustathius: ὅτι γίνεται, ἀπὸ τοῦ θάλλω, θαλλύω, θαλύσω, & hinc Θαλύσια.

Θ Α Ρ Γ Η' Λ Ι Α.

THargelia festum Apollinis & Dianæ. Suidas· Θαργήλια, ἑορτὴ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀρτέμιδος. Agebatur sextâ mensis Thargelionis, qui Apollini sacer erat. Harpocration: Ἄγεται ἐν Θαργηλιῶνι μηνί· ὅς ἐστιν ἱερὸς Ἀπόλλωνι. Hesychius: Καὶ ὅλος ὁ μὴν ἱερὸς τῷ θεῷ. *Celebratur mense Thargelione: qui sacer est Apollini Et totus mensis Deo sacer est.* Ratio est, quod eo natus fuisse crederetur. Apuleius de Platone verba faciens: *Mense etiam, qui apud Atticos Thargelion dicitur, natus est; die quâ apud Delum Latona fertur Apollinem,*

nem, Dianamq́ peperisse pridie Socratem genitum accepimus. Duo igitur fuerunt Thargeliorum dies; sextus & septimus Thargelionis. Priore ciuitatem lustrabant. Laërtius de Natali Socratis: Ἐγεννήθη δὲ (καθά φησιν Ἀπολλόδωρος ἐν τοῖς χρονικοῖς) ἐπὶ Ἀψεφίωνος ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει τῆς ἑβδομηκοστῆς ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος Θαργηλιῶνος ἕκτῃ, ὅτε καθαίρουσι τὴν πόλιν Ἀθηναῖοι, καὶ τὴν Ἄρτεμιν γενέσθαι Δήλιοί φασιν. *Nascitur (vt ait Apollodorus in Chronicis) sub Apsephione, septuagesimæ & septimæ Olympiadis anno quarto, Thargelionis die sextâ, quâ lustrant Athenienses ciuitatem, Dianamq́ natam Delij prædicant.* Posteriore sacrificium fiebat. Plutarchus *Sympos. 8. quæstione 1.* Ἀπόλλωνος γὰρ ἀμφοτέρους ἑορτῇ γενέσθαι· τὸν μὲν γὰρ Θαργηλίοις Ἀθήνησι, τὸν δὲ Κάρνεια Κυρηναίων ἀγόντων· ἑβδόμῃ δὲ ἀμφοτέρας ἑορτάζουσι, καὶ τὸν θεὸν, ὡς ταύτῃ γενόμενον ὑμεῖς (εἶπεν) οἱ Προφῆται, καὶ οἱ Ἱερεῖς Ἑβδομαγενῆ καλεῖτε. *Ambos enim natos festo Apollinis die: Platonem Athenis, cùm Thargelia agerentur: Carneadem Cyrenæ, cùm ibi Carnia celebrarentur. Vtrumque sacrificium in septimum diem incidit. Et vos Vates, atque Sacerdotes, Apollinem, vt eâ die natum, Hebdomagenam, quasi septimanatum appellatis.* Ex his etiam licet colligere diem sextum, vt Dianæ; septimum, vt Apollinis natalem fuisse obseruatũ. Hinc Laërtius, qui, vt ostendimus, natales Dianæ & So-

cratis in eundem incidisse diem refert; Platonem quoque natum ait eo ipso die, quo editus fuit in lucem Apollo: Καὶ γίνεται Πλάτων (ὥς φησιν Ἀπολλόδωρος ἐν χρονικοῖς) ὀγδόῃ, καὶ ὀγδοηκοστῇ Ὀλυμπιάδι, Θαργηλιῶνος ἑβδόμῃ· καθ' ἣν Δήλιοι τὸν Ἀπόλλωνα γενέσθαι φασί. *Nascitur autem Plato (vt Apollodorus testatur in Chronicis) 88. Olympiade, Thargelionis die septimo; quo natum Apollinem Delij putant.* Festi Cæremonia consistebat in circumferendis fructuum, seminumque primitiis, quæ in ollis cocta Diis offerebantur. Hesychius: Ἐν δὲ τοῖς Θαργηλίοις τὰς ἀπαρχὰς τῶν φαινομένων ποιοῦνται, καὶ περικομίζουσι. *In Thargeliis primitias apparentium faciunt, & circumferunt.* Hinc etiam est quod Θάργηλον exponāt ἱκετηρίαν. Ipsam verò ollam sacro decocto plenam, Θάργηλον appellabant. Hesychius: Θάργηλος χύτρα ἱεροῦ ἑψήματος. *Thargelus olla sacri decocti.* Suidas: Καὶ ὁ τῶν σπερμάτων μεστὸς χύτρος, ἱεροῦ ἑψήματος· ἥψουν δ' ἐν αὐτῇ ἀπαρχὰς τῷ θεῷ, τῶν πεφηνότων κάρπων. *Et seminibus plena olla, sacróve decocto. Coquebāt enim in eâ Deo primitias fructuum, qui tum è terrâ prodiissent.* Solennitatis procuratio spectabat ad Archontem. Pollux *lib. 8.* Ὁ δὲ Ἄρχων διατίθησι μὲν Διονύσια, καὶ Θαργήλια μετὰ τῶν ἐπιμελητῶν. *Archon disponit Bacchanalia, & Thargelia, cum curatoribus.*

ΘΕΟΓΑ΄ΜΙΑ.

SAcra Proſerpinę ſolennitas; quam eandem fuiſſe putant, cum Ἀνθεσφορίοις, ſiue Περιφαττίοις. de quibus ante diximus. Feſtum ritu nuptiarum agebant. Atque ex eo, vt opinor, in mores Græcorum, & Romanorum iuit, vt à puero caniſtrum pane refertum Nuptæ præferretur; atque identidem inclamaretur: Ἔφυγον κακὸν, εὗρον ἄμεινον. *Fugi malum, inueni melius*; ad recolendam beneficij memoriam, quo

Ceſſerit inuentis Dodonia quercus ariſtis.

Cuius moris aliqua veſtigia Gerardimontenſes mei etiamnum reſeruant. Nec malè quiſpiam, ex eodem fonte confarreationis ritum fluxiſſe contendat.

ΘΕΟΞΕ΄ΝΙΑ.

IN multis Græciæ ciuitatibus celebrabantur ſacra nulli priuatim Deo dicata, ſed in vniuerſum omnibus. Eum diem vocabant Θεοξένια. Heſychius: Θεοξένια, κοινὴ ἑορτὴ πᾶσι τοῖς θεοῖς. *Theoxenia, commune feſtum omnibus Diis.* Athenienſes autem ea potiſſimum celebrarũt. Nam inter propria illius Reipub. inſtituta hoc fuit, quod Θεοὺς ξένους colerent. Heſychius: Θεοὶ ξε-

ξενικοὶ παρὰ Ἀθηναίοις τιμῶνται, οὓς καταλέγει Ἀπολλοφάνης ἐν Κρησίν. *Dij Hospites apud Athenienses honorantur, quos enumerat Apollophanes in Cretensibus.* Inde illa ara Θεοῦ ἀγνώστου, de quâ D. Paulus. Fuere tamen Θεοξένια Apollinis honori peculiariter consecrata apud Pellenenses. Pausanias in Achaicis: Ἔστι καὶ Ἀπόλλωνος Θεοξενίου Πελληνεῦσιν ἱερόν· τὸ δὲ ἄγαλμα χαλκοῦ πεποίηται· καὶ ἀγῶνα ἐπιτελοῦσι Θεοξένια τῷ Ἀπόλλωνι. *Est & Apollinis Theoxenij templum apud Pellenenses: simulachrũ ex ære factum: & certamen Apollini Theoxenia celebrant.* Scholiastes Pindari *ad Odam Olymp. 19.* Hæc Pellenensium sacra Apollini, & Mercurio communia fuisse tradit. Ad Oden verò 13. ait in hunc modum: Πελλήνη τῆς Ἀχαΐας πόλις, ὅπου τὰ Φιλοξένια (lego Θεοξένια) καὶ αἱ χλαῖναι δίδονται. *Pellene ciuitas Achaïæ, vbi Theoxenia, & Chlænæ dantur.* Idem ad Oden 3. Theoxeniorum originem ad Dioscuros refert; quibus Hercules cælum petiturus certaminum curam mandauit: Καὶ οὗτοι, inquit, ἀφ' ἑαυτῶν μετενόησαν πανήγυριν, Θεοξένια: παρὰ τὸ δοκεῖν τότε ξενίζειν τοὺς θεούς. *Et illi excogitarunt celebritatem Theoxeniorum, sic dictam, quod tum Dij hospitium fecisse viderentur.* Hinc etiam fortè contigit, vt Dioscurorum sacrificium Ξενισμὸς appellaretur.

ΘΕΟ-

ΘΕΟΦΑ΄ΝΕΙΑ.

ΘΕοφάνεια, vel vnitatis numero, θεοφανία, eſt, vt inquit Suidas, ἡ τοῦ Θεοῦ φανέρωσις, *Dei apparitio.* Feſtum eo die celebrari ſolitum, quo Deos hominibus apparuiſſe credebant. Fuit in primis memorabile Delphis; ſi credimus Herodoto *libro 1.* vbi refert Crœſum oracula ſciſcitantem, duas ingentis magnitudinis pateras miſiſſe Delphos, alteram argenteam, auream alteram; opus Theodori Samij. Sed cum templum conflagraſſet, ambæ fuerunt amotæ; & quidem aurea in Clazomeniorum theſauro repoſita, pondo talentorum octo & dimidij, præterea minarum duodecim: Argentea verò ad ſuggrūdam anguli in templo locata ſexcentarum amphorarum capax; ex qua vinum in Theophaniis libari affirmat: Ἐπικίρναται ὑπὸ Δελφῶν θεοφανίοισι. *In eâ miſcetur vinum à Delphis Theophaniorum feſto.*

ΘΕΣΜΟΦΟ΄ΡΙΑ.

MVlti falsò, vt mea quidem eſt ſententia, cum Eleuſiniis Theſmophoria confuderunt. At vnicuique promptum erit amborum collatione percipere diuerſitatem. Vt igi-

tur in Eleuſiniis multa fiebant, quæ niſi ad frugum inuentionem non pertinebant: ſic in Theſmophoriis pleraque ad legum; vt ipſum quoque nomen indicat. Θεσμὸς enim authore Heſychio, νόμος θεῖος *Theſmus diuina lex.* Et Ceres non tantũ fruges hominibus; ſed etiam, vt canit Poëta,

Prima dedit leges.

Callimachus *in hymno Cereris:*

Κάλλιον ὡς πολίεσσιν ἑαδότα τεθμία δῶκε.

Pulchrius vt leges præſcripſerit vrbibus æquas.

Hinc eam Græci, vt patet *in antiquis inſcriptionibus paginâ 309.* Θεσμοφόρον, Latini Legiferam appellarunt. Virgilius libro 4. Æneid.

mactant lectas de more bidentes
Legiferæ Cereri.

Ad quem locum Seruius: *Leges Ceres dicitur inueniſſe; nam & ſacra ipſius Theſmophoria, id eſt, legum latio vocantur. Sed hoc ideo fingitur, quia ante frumentum inuentum à Cerere, paſſim homines ſine lege vagabantur; quia feritas interrupta eſt, poſtquam ex agrorum diſcretione nata ſunt iura.* Atque in huius rei memoriam fæminæ libros legales capite geſtabant, & orantes Eleuſinem pompâ ſolenni proficiſcebantur. Theocriti Scholiaſtes ad Idyllium 4. Νόμος γὰρ ἦν Ἀθηναίοις κατ' ἔτος τελεῖν τὰ Θεσμοφόρια ταῦτα. Παρθένοι γυναῖκες, καὶ τὸν βίον σεμναὶ, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ

τελε-

λεστὰς, τὰς νομίμους βίβλους, καὶ ἱερὰς ὑπὲρ τῶν κορυφῶν αὐτῶν ἀνετίθεσαν, καὶ ὡσανεὶ λιτανεύουσαι ἐπήρχοντο εἰς Ἐλευσῖνα. *Lex enim fuit Athenienſibus, vt Theſmophoria illa quotannis celebrarent Virgines mulieres, vitaq́ honeſtæ; quæ per ſolennitatis diem legales libros, & ſacros vertice geſtantes, tanquam ſupplicantes Eleuſinem contenderent.* Theſmophoria ſolę mulieres obibant; viri prorſus arcebantur. Cui rei atteſtatur abundè Ariſtophanes in Θεσμοφοριαζούσαις. vbi Mneſilochus, quod habitum mentitus in arcana ſacrorum irrepſiſſet, ad ſupplicium à mulieribus depoſcitur : & ibidem canunt :

Ἥκετ' εὔφρονες, ἵλαοι,
Πότνιαι ἄλσος ἐς ὑμέτερον
Οὗ δὴ ἀνδράσιν οὐ
Θεμιτὸν εἰσορᾶν
Ὄργια σεμνὰ θεαῖν.
Venite lætæ, propitiæ,
Venerandæ lucum in veſtrum,
Cuius quidem viris non
Fas eſt intueri
Sacra veneranda dearum.

Et alio loco :

οὐ δ' ἀπόστηθί μοι
Ἵνα μὴ 'πακούσῃς ὢν ἀνήρ.
Tu verò diſcede mihi,
Vt non audias exiſtens vir.

In

In Græciam ea ſacra filiæ Danai ex Ægypto detulerunt. Herodotus *libro 2.* Αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν, αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. *Danai filiæ initia iſta ex Aegypto detulerunt, & Pelaſgas mulieres docuerunt.* Ieiunio ſe præparabant ad ſacra. Ariſtophanes *in Auibus:*

Ἀλλ' ὥσπερεὶ Θεσμοφορίοις νηστεύομεν.

Sed velut in Theſmophoriis ieiunamus.

Moris huius etiam meminit Athenæus libro 7. Quamuis eo loco medium Theſmophoriorum ieiunio ſeruatum fuiſſe dicat. Deinde à potu auſpicabantur. Apud Ariſtophanem mulier examinat Mneſilochum :

Γυ. Ὅ τι πρῶτον ἡμῖν τῶν ἱερῶν ἐδείκνυτο;
Φέρ' ἴδω τί πρῶτον ἦν; Μν. Ἐπίνομεν.
Γυ. Τί δὲ μετὰ τοῦτο δεύτερον; Μν. Προὐπίνομεν.

Mul. *Quid primum nobis ſacrorum oſtenditur?*
Age videam, quid primum? Mn. *Bibimus.*
Mul. *Quid poſt hoc ſecundũ?* Mn. *Propinauimus.*

Quamuis aliàs peracta re diuinâ tantùm ſe liberalius inuitare poculis ſolerent : vnde & μεθύειν inflexum putat Ariſtoteles, quod ebrij fierent μετὰ τὸ θύειν, *poſt ſacrificium.* Abſtinendum etiam iis erat à Venere. Ouidius *lib. 10. Metam.*

Feſta piæ Cereri celebrabant annua matres,
Illa quibus niueâ velatæ corpora veſte,
Primitias frugum dant ſpicea ſerta ſuarum,

Perq;

Perq; nouem noctes Venerem, tactusq; viriles
In vetitis numerant.

Apud Theodoretum *lib.12. Græcanicarum affectionum*, Pythagorica Theano, rogata quoto demum die mulieri liceret à complexu viri Thesmophoriis interesse; ἀπὸ μὲν τοῦ ἰδίου παραχρῆμα, ἔφη· ἀπὸ δὲ ἀλλοτρίου οὐδέποτε. *Et quæ à proprio viro surrexerit, statim licere respondit; quæ ab alieno nunquam.* Sed vt continentiam sibi faciliorem redderent, salicis, aut viticis folio lectos insternebant. Plinius *libro 23 cap. 9. Matronæ in Thesmophoriis Atheniensium castitatem custodientes iis foliis cubitus sibi sternunt.* Nam salicem habere vim perimendi seminis, & libidinis exstinguendæ, author est Theophrastus. Ælianus Ἀφροδισίου κώλυμα nuncupat. Alij ἄγνον castam appellant. Homerus Odyss. κ. ὠλεσίκαρπον, id est, vt exponit Plinius *libro 16. cap. 26. frugiperda.* Ad quem locum Eustathius: Διότι οἱ πίνοντες τοῦ κατ' αὐτὰς ἄνθους ὀλλύουσι τὸν καρπὸν, ἤτοι ἄγονοι γίνονται. Vtebantur ad idem quoque Cunilagine. Theocriti Scholiastes ad hunc versum Idyllij 7.

Χ' ἁ στιβὰς ἐστορεσεῖται πεπυκασμένα ἐς' ἐπὶ πᾶχυν
Κνύζᾳ τ', ἀσφοδέλῳ τε.

Et thorus densè stratus erit ad cubitum vsq;
Conyzâ & Asphodelo.

Τὴν κονύζαν, κνύζαν εἶπεν· ἐστι φυτὸν ψυκτικώτατον· ἐν-

ἔνθεν καὶ ἐν τοῖς θεσμοφορίοις ὑποστρωννύουσι τὸ φυτὸν, τὴν θερμότητα τὴν κατὰ τὰ Ἀφροδίσια ἐκκόπτοντες. *Canyzam dixit Cnyzam. Planta refrigerandi summa vi pollens, quam propterea in Thesmophoriis lecto substernunt, calorem ad res venereas exstirpantes.* Idem *ad Idyll. 4.* Κνύζα φυτὸν χορτῶδες, ᾧ αἱ Θεσμοφοριάζουσαι διὰ τὴν ἁγνείαν στιβαδοποιοῦνται. *Cnyza, planta graminis forma, qua Cereris sacra celebrantes fœminæ lectos ad seruandā castitatem insternunt.* Religio etiam erat Θεσμοφοριαζούσαις gustare grana mali Punici. Clemens Alexandrinus *in Protrept.* Καὶ αἱ Θεσμοφοριάζουσαι τῆς ῥοιᾶς τοὺς κόκκους παραφυλάττουσιν ἐσθίειν, τοὺς ἀποπεπτωκότας χαμαὶ ἐκ τῶν τοῦ Διονύσου αἵματος σταγόνων βεβλαστηκέναι νομίζουσι τὰς ῥοιάς. *Mulieres quæ Thesmophoria celebrāt, ab esu granorum mali Punici abstinent, existimantes ex guttis sanguinis Dionysij pullulasse mala Punica.* Quę libera non esset arcebatur, apud Aristophanem Domina ancillam submouet:

σὺ δὲ ἄπιθ' ὦ Θρᾶττα ἐκποδών·
Δούλοις γὰρ οὐκ ἔξεστ' ἀκούειν τῶν λόγων.
Tu verò abi Thressa confestim:
Seruis enim non licet audire sermones.

Noctu arcana peragebantur. Arnobius: *Illa diuina, quæ Thesmophoria nominantur à Græcis, quibus gente ab Atticâ, sancta illa peruigilia consecrata sunt, & Pannychismi graues.* Atque hinc magna ardentium tædarum multitudo, quam

ex Ariſtophanis Θεσμοφοριαζούσαις animaduertas. Nec minus quam Eleuſinia, hæc etiam ſacra ſilentio velabantur. Hinc Herodotus *lib. 2.* de iis ſe loqui poſſe negat, niſi quatenus Religio patitur. & ab Ariſtophane Θεσμοφορίων ἱερὰ ἀπόρρητα dicuntur. Res autem tanto ſilentio culta, muliebre pudendum. Theodoretus *lib. 3. Græcanicarum affectionum*: Καὶ τὸν κτένα τὸν γυναικεῖον (οὕτω δὲ τὸ γυναικεῖον ὀνομάζουσι μόριον) ἐν τοῖς Θεσμοφορίοις, παρὰ τῶν τετελεσμένων γυναικῶν θείας τιμῆς ἀξιούμενον. *Nec minus muliebrem pectinem (ſic enim pudenda mulieris vocant) in Cereris feſto, mulieres initiatæ diuino honore dignum habent.* Numerum verò dierum, quibus Theſmophoria celebrabantur, diuerſum authores ponunt. Ouidius nouem, Heſychius quatuor, Laërtius in vitâ Democriti, tres. Ariſtophanes tertium ait eſſe medium; quod verum eſſe nequit, niſi quinque ſtatuantur:

Ἐπεὶ τρίτη 'στι Θεσμοφορίων ἡ μέση.

Quoniam dies eſt tertia Theſmophoriorum media.

Quo reſpexit Heſychius, cùm inquit: Ζητεῖται πῶς ἅμα μὲν λέγει τρίτην Θεσμοφορίων εἶναι, ἅμα δὲ μέσην, τεττάρων οὐσῶν ἡμερῶν. *Quæritur quomodo ſimul dicat tertiam Theſmophoriorum eſſe, ſimul & mediam, cum tantùm ſint quatuor.* Erytræenſes peculiarem in Theſmophoriis ritum ſeruarunt,

runt, vt carnes non ad ignem, sed ad solem assarent; de quo Plutarchus *in Quæstionib. Græcis*.

ΘΗΣΕΙΑ.

THesei ossa è Scyro, vbi fuerat à Lycomede interfectus, Cimon Athenas reuexit. Athenienses in media vrbis regione condiderũt, eique templum exstruxerunt, quod Θεσεῖον appellarunt. Harpocration ex Demosthenis oratione contra Ctesiphontem: Θησεῖον τέμενός ἐστιν ἀνειμένον τῷ Θησεῖ. *Theseium templum est Theseo dedicatum.* Huic autem templo inuiolabile ius Asyli contra potentiorum iniurias concesserunt; & sacra eidem instituerunt, quæ octauâ Pyanepsionis die celebrabantur. Plutarchus *in Theseo:* Ἔστι δὲ φύξιον οἰκέταις, καὶ πᾶσι τοῖς ταπεινοτέροις, καὶ δεδιόσι κρείττονας, ὡς καὶ τοῦ Θησέως προστατικοῦ τινος, καὶ βοηθητικοῦ γενομένου, καὶ προσδεχομένου φιλανθρώπως τὰς τῶν ταπεινοτέρων δεήσεις· θυσίαν δὲ ποιοῦσιν αὐτῷ τὴν μεγίστην, ὀγδόῃ Πυανεψιῶνος, ἐν ᾗ μετὰ τῶν ἠϊθέων ἐκ Κρήτης ἐπανῆλθεν. *Est id perfugiũ seruis, & omnibus demißioribus, timentibusq́; potentiores. Quod tutelaris Theseus, atque auxiliaris fuisset, & benignè abiectorum accepisset preces. Sacrum maximum ei exhibent octauo die mensis Pyanepsionis, quo ex Cretâ rediit cum impuberibus.* Verum Aristophanis enarrator *ad Plu-*

tum,

tum, & ex eo Suidas, instituta putant esse Theseia in memoriam facti, quo dispersa per agros Atticos multitudo in vnam ciuitatem coacta perhibetur. Ἑορτὴ δὲ αὐτῷ ἐπετελεῖτο, ἐπειδὴ αὐτὸς συνήγαγε τὴν Ἀττικὴν πρότερον σποράδην, καὶ κατὰ κώμας οἰκουμένην. *Festum ei celebrabatur; quoniam ipse congregauit Atticam prius dispersam, & per vicos habitatam.* Præterea octauum cuiusque mensis diem Theseo consecrarũt. Plutarchus: οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ταῖς ἄλλαις ὀγδόαις τιμῶσιν αὐτὸν, ἢ διὰ τὸ πρῶτον ἐκ Τροιζῆνος ἀφικέσθαι τῇ ὀγδόῃ τοῦ Ἑκατομβαιῶνος, ὡς ἱστόρηκε Διόδωρος ὁ περιηγητής. ἢ νομίζοντες ἑτέρου μᾶλλον ἐκείνῳ προσήκειν τὸν ἀριθμὸν τοῦτον, ἐκ Ποσειδῶνος γεγονέναι λεγομένῳ. *Attamen & aliorum mensium octauo quoque die colunt eum: vel quod primũ ex Trœzene octauo Hecatombæonis appulisset, vt memoriæ prodidit Diodorus Periegetes; vel quod illi præcipuè hic numerus, qui diceretur ex Neptuno attribuendus esset, &c.* Cæterum Theseia festiuis epulis egerunt, in memoriam inediẹ, qua pressi oracula consuluerũt, & responsum acceperunt, ne Thesei manes sinerent inultos. Scholiastes Aristophanis *ad Plutum*: Ἀθηναῖοι δὲ λιμώξαντες, καὶ κελευσθέντες ἐκδικῆσαι τῷ Θησεῖ, τὸν μὲν Λυκομήδη ἀνεῖλον. τὰ δὲ ὀστᾶ μεταστειλάμενοι, καὶ Θησεῖον οἰκοδομήσαντες ἰσοθέους αὐτῷ τιμὰς νέμουσι· διανομαὶ δὲ, καὶ εὐωχίαι τοῖς Θησείοις γίγνονται· ταῖς δὲ ὀγδόαις τὰ Θησεῖα ἤγετο. *Athenienses*

nienses fame laborantes, & iussi Theseum vlcisci, ipsum quidem Lycomeden interfecerunt; translatis autem oßibus, & ædificato templo diuinos illi honores tribuerunt. Distributiones, & epulæ in Theseis fiunt. Octauis autem Theseia agebantur.

ἸΛΙΈΙΑ.

HEsychius: Ἰλίεια· ἑορτὴ ἐν Ἀθήναις ἐν Ἰλίῳ Ἀθηνᾶς. *Festum Athenis Mineruæ Iliensis.* Nam Suidas: Ἰλίεια, Ἀθηνᾶ ἡ παρ' Ἰλιεῦσι τιμωμένη. *Ilieia, Minerua ab Iliensibus culta.*

ἸΝΆΧΙΑ.

FEstum Leucotheæ apud Cretenses. Hesychius: Ἰνάχια, ἑορτὴ Λευκοθέας ἐν Κρήτῃ ἀπὸ Ἰνάχου. *Festum Leucotheæ in Cretâ ab Inacho.*

ἸΝΎΝΙΑ.

CVius Dei festum fuerit, nondum inueni. Hesychius in Lemno celebratum ait: Ἰνύνια, ἑορτὴ ἐν Λήμνῳ. *Inynia festum in Lemno.* An forte ea sunt, de quibus Cicero *in fine libri 2. de naturâ Deorum. Prætereo Samothraciam, eaq; quæ Lemni*

Lemni nocturno aditu occulta coluntur, sylvestribus sepibus densa.

ἸΣΣΏΡΙΑ.

ISsoriam vocarunt Dianam, eiusque festum Issoria. Ἰσσώρια, ἡ Ἄρτεμις, καὶ ἑορτὴ, καὶ τόπος ἐν Σπάρτῃ, *Issoria, Diana, & festum, & locus in Spartâ*, inquit Hesychius Stephanus: Ἰσσώριον (lego Ἰσσώριον) ὄρος τῆς Λακωνικῆς, ἀφ᾽ οὗ καὶ ἡ Ἄρτεμις Ἰσσώρια. *Issorium, mons Laconiæ, à quo & Diana Issoria.*

ἸΣΕΊΑ.

A Variis populis celebrata in honorem Isidis. Meminit Diodorus Siculus *lib. 1. Bibliothecæ:* Παρ᾽ ἐνίαις δὲ τῶν πόλεων, καὶ τοῖς ἸΣΕΊΟΙΣ ἐν τῇ πομπῇ μετὰ τῶν ἄλλων φέρεσθαι πυθμένας πυρῶν καὶ κριθῶν, ἀπομνημονεύματα τῶν ἐξ ἀρχῆς τῇ θεῷ φιλοτέχνως εὑρεθέντων. *Apud nonnullas quoque urbes, cùm Isia celebrantur, in pompâ, tritici, & hordei vascula circumferri ad primitùs Deæ industriâ repertorum memoriam.*

ΚΆΒΒΗΡΑ.

HOc modo possum dicere festum fuisse: sed cuius, aut quale non possum. Et in eius expositione mutilus est Hesychius.

κάββηρα, inquit, ἑορτὴ ἀγομένη. Nam pari compendio tacuisset.

ΚΑΛΛΟΙΔΙΑ.

HEsychius: Καλλοίδια, ἀγὼν ἐπιτελούμενος παρὰ Λάκωσι. *Calaædia, certamen agi solitum apud Lacedæmonios.*

ΚΑΝΗΦΟΡΙΑ.

IN honorem Dianæ fuerunt instituta. nam virgines nubiles per ea sacra canistros earum rerum, quas pulchriores acu laborassent, plenos Dianæ consecrabant. Atque ita significabant se prioris vitæ, virginitatisque pertæsas exauthorari velle. Igitur virginitatem deposituræ, illius custodem hac ratione deprecari se putabant. Sic apud Theocritum Idyllio 27. Virgo iam mulier facta, erat;

Ἄρτεμι μὴ νεμέσα.
Parce precor Diana.

Idem Poëta Idyllio 2.

Ἦλθ' ἁ τῶ 'ὐβούλοιο Κανηφόρος ἄμμιν Ἀναξὼ
Ἄλσος ἐπ' Ἀρτέμιδος.
Venit Eubuli filia cistifera nobis Anaxo
Ad lucum Dianæ.

Ad quem locum Scholiastes: Εἰώθασι γὰρ τῇ Ἀρτέμιδι κανηφορεῖν αἱ μέλλουσαι γαμεῖσθαι ἐπὶ ἀφοσιώσει

σιῶσι τῆς παρθενίας, ἵνα μὴ νεμεσηθῶσιν ὑπ' αὐτῆς· τὰ δὲ μυστήρια ταῦτα Ἀθήνησι πολιτεύονται· κανηφορεῖν δὲ Ἀρτέμιδι, αἱ ὥραν ἔχουσαι γάμου, ὥσπερ ἀπολογούμεναι περὶ τῆς παρθενίας τῇ θεῷ, ἵνα μὴ ὀργίσθῃ αὐταῖς μελλούσαις τὸ λοιπὸν φθείρεσθαι. *Nupturæ solent Dianæ canistra ferre ad expiationem virginitatis, vt illius indignationem euitent. Cæremoniæ illæ Athenis obseruantur. Dianæ canistros gestabant nubiles, quasi Deæ pro virginitate respondentes, ne irasceretur ipsis in posterum corrumpendis.* Nec tãtùm; quia virginitatis custos erat, eam placabant; sed etiam quia parturientibus opem ferre putabatur. Ipsi etiam repentinæ mortes mulierum attribuebantur. Eustathius ad Iliad. z. οἱ ἀφνίδιοι θάνατοι τῶν γυναικῶν Ἀρτέμιδι ἐδόκουν ἀνακεῖσθαι, ὡς οἱ τῶν ἀνδρῶν τῷ Ἀπόλλωνι. *Repentinæ mortes mulierum Dianæ imputabantur, vt virorum Apollini.* Porrò cistiferas sequebantur Διφροφόροι, id est, *Selliferæ.* Etymologicum magnum: Διφροφόροι, αἱ ταῖς Κανηφόροις εἵποντο δίφρους ἐπιφερόμεναι. Moris etiam fuit Athenis stato tempore Cereri κανηφορεῖν. Callimachus:

Τῶ καλάθω κατιόντος ἐπιφθέγξασθε γυναῖκες,
Δάματηρ μέγα χαῖρε, πολύτροφε, πουλυμέδιμνε.
Τὸν κάλαθον κατιόντα χαμαὶ θασεῖσθε βέβαλοι,
Μηδ' ἀπὸ τῶ τέγεος, μηδ' ὑψόθεν αὐγάσησθε.
Fæmineæ, calatho iam descendente, cateruæ
Acclamẽt; Salue alma Ceres, Dea farris abundãs.

Dum calathus descendit, humi spectate profani:
Desuper hinc nemo, aut tecti de culmine cernat.
Scholiastes: Ἔθος ἦν ἐν Ἀθήναις ἐν ὡρισμένῃ ἡμέρᾳ ἐπὶ ὀχήματος φέρεσθαι καλάθιον εἰς τιμὴν τῆς Δήμητρος. *Mos erat Athenis stato die, in curru ferre calathum, in honorem Cereris.*

ΚΑΡΝΕΙΑ.

APollo cognomentum Καρνεῖος, à Carnio, siue Carno accepit. Praxilas apud Theocriti Scholiasten ad Idyllium 5. versu 83. ἀπὸ Καρνείου φησὶν ὠνομάσθαι τοῦ Διὸς, καὶ Εὐρώπης υἱοῦ, ὃς ἦν ἐρώμενος τῷ Ἀπόλλωνι. *A Carnio inquit appellari, Iouis, & Europæ filio, quem Apollo amauit.* Hesychius: Κάρνειος ἐπίθετον Ἀπόλλωνος ἴσως ἀπὸ Κάρνου, τοῦ Διὸς, καὶ Εὐρώπης. *Carnius appositum Apollinis, fortè à Carno Iouis, & Europæ filio.* Alcman à Carneo quodam Troiano deduxit. Demetrius, à κραίναι, id est perficere: ὅτι Μενέλαος, inquit, στατεύσας εἰς Ἴλιον, ηὔξατο τιμῆσαι αὐτὸν ἐν κραίνῃ. *Quod Menelaus ducto ad Ilium exercitu, cum se honoraturum vouit, si perficeret.* Cæterum Apollini dies Carneiorum consecrati, quos Lacedæmonij, Therenses, Cyrenæi, & Dorienses obseruarunt. De Lacedæmoniis Thucydides libro 5. οἱ Λακεδαιμόνιοι Κάρνεια ἦγον. *Lacedæmonij Carnia agebant.* Suidas: Κάρνεια, Ἀπόλλωνος ἑορτὴ

παρὰ Λακεδαιμονίοις, *Carnia Apollinis festum apud Lacedæmonios.* Qui ipsum quoque Carneum Iouis & Europæ filium diuinis honoribus affecerunt; &, vt author est Pausanias in Laconicis, Οἰκέτην, id est Domesticum, cognominarunt. Hinc Callimachus in hymno Apollinis:

Σπάρτη τοι Καρνεῖε τόδε πρώτιστον ἔδεθλον.

Sparta tibi Carnææ est antiquissima sedes.

Iisdem mensis, quem Plutarchus in Niciâ, dicit respondere Metageitneoni Atheniensium, Carnius appellabatur: eiusque meminit Euripides in Alcestide. Erant autem in eo plurimi dies sacri. Scholiastes Thucydidis: Τοῦ γὰρ Καρνείου πολλὰς ἔχοντος ἱερὰς ἡμέρας, ἢ καὶ πάσας ἱερὰς μᾶλλον, οὐκ ἐστρατεύοντο. *Mense Carnio, qui multas, vel potius omnes dies habet sacras, non militabāt.* Et hunc expeditioni nonnunquam impedimento fuisse testatur Herodotus libro 7. Sic Thucydides libro 5. peractis demum Carniis Lacedæmonios exercitum duxisse tradit: Εὐθὺς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπειδὰν τὰ Κάρνεια ἤγαγον, ἐστράτευσαν, *Confestim peractis Carniis Lacedæmonij exercitum duxerunt.* Quod verò Thucydidis Scholiastes omnes mensis Carnij dies sacros fuisse dicat, ὑπερβολικῶς accipiendum. Nam ex Athenæo libro 4. discimus nouem tantùm festa religione cultos. Καὶ γίνεται ἡ τῶν Καρνείων ἑορτὴ ἐπὶ ἡμέρας ἐννέα. *Agitur festum Carniorum ad dies nouem.*

nouem. Festi Cæremoniæ consistebant in imitatione disciplinæ militaris. Demetrius Scepsius apud Athenæum, inquit, τὴν τῶν Καρνείων ἑορτὴν παρὰ Λακεδαιμονίοις, μίμημα εἶναι στρατιωτικῆς ἀγωγῆς, *Carniorũ festum apud Lacedæmonios imitamentum esse militaris disciplinæ, ac vitæ.* Sacra administrabant Cælibes; & ex singulis tribubus quini sorte ducebantur, qui eo munere ad quadriennium fungebantur, & Καρνεᾶται vocabantur. Hesychius: Καρνεᾶται, οἱ ἄγαμοι, κεκληρωμένοι δὲ ἐπὶ τὴν τοῦ Καρνείου λειτουργίαν· πέντε δὲ ἀφ᾽ ἑκάστης (addenda vox, φρατρείας, aut φυλῆς) ἐπὶ τετραετίαν ἐλειτούργουν. *Carneatæ, Cælibes, sorte ducti ad Carnei Apollinis administrationem, quinque ex vnaquaque tribu ad quadriennium ministrabant.* Ex Lacedæmone Theras à Posteris Oedipi traducta solennitas. Callimachus:

Ἐκ μέν σε Σπάρτης ἕκτον γένος Οἰδιπόδαο
Ἤγαγε Θηραίην ἐς ἀπόκτισιν.

Oedipodæ sextum genus è Lacedæmone Theras
Te duxit.

Oedipi quippe filius fuit Polenices; huius Thersander; Thersandri Autesion; Autesionis Tisamenus; quo procreatus est Theras; qui Coloniam duxit, & insulæ nomen suum imposuit. Cyrenæis autem Battus ostendit. Idem Poëta:

Δεῖμε δέ τοι μάλα καλὸν ἀνάκτορον· ἐν δὲ πόλῃι

Θῆκε

Θῆκε πλεισφόριλω ἐπετήσιον, ᾗ ἔνι πολλοὶ
Υ᾽ςάλιον πίπ|ϊουσιν ἀπ᾽ ἰσχίον, ὦ Ἄνα, ταῦροι.

Augustum hinc templum tibi condidit; annua in
vrbe
Sacra dicans, vbi multi inflexo poplite sacri
Ad tua procumbunt extremùm altaria Tauri.

Plutarchus etiam sympos. 8. quæst. 1, memoriæ prodidit, à Cyrenensibus eodem agi tempore Carnia, quo ab Atheniensibus Thargelia celebrabantur. Dorienses quoq; Carnia seruarunt, sed aliam ob causam instituta. Neque enim à Carneo Iouis, & Europæ filio duxerunt originem; sed à Carno, qui natione fuit Acarnan, & ab Apolline diuinandi artem edoctus. Hunc castra ingressum, vnus Heracleidarum, Hippotes nomine, vt scribit Pausanias *in Laconicis*, vel Aletes, vt vult Scholiastes Callimachi *ad hymnum Apollinis versu 71.* interemit, speculatorem ratus. Theopompus cædis authorẽ subticuit: Ἡρακλεῖδαι ἀπέκτειναν, inquit, ἀπερχόμενον εἰς Πελοπόννησον ὑπολαβόντες κατάσκοπον εἶναι τοῦ στρατεύματος. *Heraclidæ occiderunt venientem in Peloponnesum, suspicantes speculatorem esse exercitus.* Sed facinoris indignitatem Apollo pestilentiâ vindicauit. Dorienses igitur pœnâ moniti, percussorem capite mulctarunt; & Carni manes sacris, ac Cæremoniis in Apollinis honorẽ institutis placarũt. Fuere tamen qui Car-

nia Iouis eſſe feſtum dicerent. Author neſcio quis in Commentario Theocriti: Ἑορτή ἐστι Διὸς Καρνεῖα ὀνομαζομένη· παρ' Ἕλλησι δὲ τελεῖται διὰ τὸ τὸν Δούρειον ἵππον ἐκ Κρανείας εἶναι ξύλου. Perperam legitur Καρνείας; vti manifeſtum eſt ex Pauſania, qui nominis originem deducit ἀπὸ τῆς κρανείας, à *corno arbore*, tranſpoſitâ literâ R. non tamen ad Iouem, ſed Apollinem refert ex hac causâ: Cornos à Græcis in Idâ Troiæ monte ex Apollinis Luco, ad durateum equum fabricandum exciſas; cumque Dei numen læſum ſcirent, ad eius iram leniendam ſacra inſtituiſſe, & ab corni nomine, quam Græci vocant κράνειαν, tranſpoſitâ literâ, priſcâ quadam cõſuetudine Carneum Apollinem nuncupaſſe.

ΚΑΡΥΑ͂ΤΙΣ.

HEſychius: Καρυᾶτις, ἑορτὴ Ἀρτέμιδος, καὶ ἱερόν. *Caryatis feſtum Dianæ, & templum.* In Laconiâ ſeruatum; nam Stephanus ait, Κάρυα, χωρίον τῆς Λακωνικῆς εἶναι, *Locum Laconiæ eſſe.*

ΚΟΤΥ΄ΤΤΙΑ.

COtys numen turpium præſes. Suidas: Κότυς δαίμων παρὰ Κορινθίοις τιμώμενος, ἔφορος τῶν αἰσχρῶν· ὅθεν οἱ Κλεισθένεις, καὶ Τίμαρχοι, καὶ πάντες

οἱ

οἱ πρὸς ἀργύριον τὴν ὥραν διατιθέμενοι, καὶ οἱ μὴ πρὸς ἀργύριον δὲ, ἀλλὰ πρὸς ἄλλο τι, καὶ εἰ μὴ πρὸς μηδὲν ὅλως, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐξάγιστον ἡδονὴν· καθάπαξ οἱ θηλυδρίαι τριχῶν πλάσται πάντες εἰσί. *Cotys numen apud Corinthios cultum, præses turpium. vnde Clisthenæ, & Timarchi, & quicumque lucri causâ formam prostituunt, & qui sine spe lucri, sed gratis ob nefariam voluptatem, effæminati, & capillum fingentes vniuersi.* Ab aliis Cotytto vocatur. Coluerunt eam Thraces; ab his, vt author est Strabo *lib.10.* Athenienses acceperunt, gens peregrinarum religionum, nouorumque Deorum auidissima. Eandem & Chij & Corinthij obseruarunt. Huius præsidio facinorosa detestãdi amoris mancipia se tutabantur. Sacra Deæ, Cotyttia dicebant. Horatius Epod.17.

Inultus vt tu riseris Cotyttia.

Quorum peruigilationes nefariâ libidinum infamiâ laborarunt. Quare Iuuenalis Satyrâ 2. fœda virorum conuenticula, quæ tum Romæ gliscebant, nocturnæ Cotyttiorum licentiæ confert:

Talia secretâ coluerunt orgia tædâ,
Cecropiam soliti Baptæ lassare Cotytto.

Vnde prouerbio Κότυος θιασώτης, *Cotyos sodalis* dicitur, homo effæminatus, & infami mollitie scelerosus. Synesius in Caluitij encomio: Οὐδὲν ἄλλο παρέχεται γνώρισμα τοῦ θιασώτης εἶναι τῆς

Κό-

κότυος, ἀλλ᾽ εἰ μόνον ἐν τούτῳ φανείη, περὶ πλείστου τὰς τρίχας ποιούμενος, ὡς ἐναλείφειν τε αὐτὰς, καὶ διατιθέναι κατὰ βοστρύχους, εὐθὺς ἅπασι πρόχειρον λέγειν, ὅτι ἄνθρωπος οὗτος τῇ Χίων θεῷ, καὶ τοῖς Ἰθυφάλλοις ὠργίασεν. *Nullo opus est alio documento, vt quis Cotyos collega habeatur, quam si maximo studio comam excolat, adhibendo vnguenta, & in cincinnos eam frangendo: confestim enim cuiuis in promptu est dicere, eiusmodi hominem operatum esse, & initiatum sacris Deæ Chiorum, & Priapi.* Idem in epist. ad hunc modum ait: Ἑρμῇ μὲν καὶ Ἡρακλεῖ, τοῖς παλαίστρας ἐφόροις οὐδὲ κατὰ μικρὸν πρέπει· Κοτυττοῖ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀττικοῖς Κονισάλοις νεωκορεῖ. Quibus verbis significatur eum de quo agit non Mercurio congruere, nõ Herculi Palæstrę pręsidibus; sed esse Cotyttus æditimum, Conisalorumque apud Athenienses despicatissimorum. Nam Conisalus, sicut etiam Ὀρθάννης, & Τύχων, vt author est Strabo lib. 13. numina sunt apud Atticos Priapo similia; quibus alij Δόρδωνα adjiciunt. Ex his manifesta est turpitudo sacrorum; in quibus tam impura numina colebantur.

ΚΡΟ´ΝΙΑ.

FEstum Saturni, qui Κρόνος à Græcis appellatur. Suidas: Κρόνια, ἑορτὴ ἀγομένη Κρόνῳ, καὶ τῇ μητρὶ τῶν θεῶν. *Festum quod Saturno agitur,*

&

& matri Deûm. Celebrabatur mēſe Hecatom-
beone. Heſychius: Κρόνια ἑορτὴ ἑκατομβεῶνος μη-
νὸς Κρόνῳ. *Feſtum menſis Hecatombeonis* Saturno
agi ſolitum. Et menſis iſte Κρόνιος ante vocaba-
tur, vt author eſt Plutarchus in Theſeo: poſteà
dictus à maioribus ſacrificiis Hecatombeon.
Cronia verò non ſunt diſſimilia Saturnalibus
Romanorum. Apud Macrobium libro 1. Sa-
turn. capite 4. Verrius Flaccus: *Saturnaliorum,*
inquit, *dies apud Græcos quoque feſti habentur.*
Scholiaſtes Ariſtophanis *in nebulis:* Ἔστι δὲ κρό-
νια, παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἑορτή, τὰ παρὰ Ῥωμαίοις καλού-
μενα Σατουρνάλια. *Cronia apud Græcos feſtum, quod
apud Romanos vocatur Saturnalia.* Rhodij etiam
Saturnalia coluerunt, ſed prorſus inhumana,
nec ex more gentium aliarum. nam homo vi-
ctimę deſtinabatur. Porphyrius apud Theodo-
retum *libro 7 Græcanicarum affectionum:* Ἔθυετο
γὰρ ἐν Ῥόδῳ μηνὶ Μεταγειτνιῶνος ἕκτῃ ἱσταμένου, ἄν-
θρωπος τῷ Κρόνῳ· ὃ δὴ ἐπιπολὺ κρατῆσαν, εἰς ἔθος με-
τεβλήθη· ἕνα γὰρ τῶν ἐπὶ θανάτῳ δημοσίᾳ κατακριθέν-
των μέχρι τῶν Κρονίων συνεῖχον. *Mactabatur enim 16.
Calend. Nouemb. homo apud Rhodios in honorem
Saturni. Quod cum perdiu ſeruatum fuiſſet, in cō-
ſuetudinem abijt. Quendam enim ex his qui publi-
cà ſentētià damnati eſſent ad capitale ſupplicium,
ad vſque Saturnalia viuum aſſeruabant.*

KY-

ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΑ.

DE nauigatione Thesei in Cretam variæ fuerunt authorum sententiæ, quas refert Plutarchus. Et Philochorum ait memoriæ prodidisse, Nausitheum à Theseo fuisse nauis gubernaculo præfectum, commissam verò prorã Phæaci; & hac de causâ festum iis consecratum, quod à gubernando Κυβερνήσια nuncupantur. ἐ τὴν ἑορτὴν, τὰ Κυβερνήσια φησὶν ἐκείνοις πλεῖσθαι. Et in eorum honorem festum Gubernatoriorum tradit agi.

ΛΑΜΠΑΔΟΦΟΡΊΑΙ.

TRia fuerũt genera certaminum, in quibus erat moris λαμπαδοφορεῖν, id est *lampadas siue faces gestare*; videlicet Prometheia, Volcanalia, Panathenæa. Scholiastes Aristophanis ad hos versus *in Ranis*:

Λαμπάδα δ' οὐδεὶς οἷός τε φέρειν
Υπ' ἀγυμνασίας ἔτι νυνί.
Lampadem nemo potis ferre
Nunc defectu exercitij.

Ο' τῆς λαμπάδος δὲ ἀγὼν τρίτος Α'θήνησιν ἤγετο, κατὰ

τὰ Προμήθεια, Ἡφαίστεια, Παναθήναια. *Lampadis certamen Athenis triplex agebatur, per Prometheia, Volcanalia, Panathenæa.* Harpocration: Τρεῖς ἄγουσιν Ἀθηναῖοι ἑορτὰς λαμπάδος, Παναθηναίοις, καὶ Ἡφαιστείοις, καὶ Προμηθείοις. *Tria agunt Athenienses festa, Lampadis, Panathenæis, Volcanalibus, Prometheiis.* Et quidem ab Atheniensibus, in honorem Promethei Λαμπαδηδρομίαι primùm institutæ fuerunt. Ister apud Suidam: Ἴστρος δέ φησι λαμπάδα νομίσαι ποιεῖν πρῶτον Ἀθηναίους Ἡφαίστῳ θύοντας, ὑπόμνημα κατανοήσαντος τὴν χρείαν τοῦ πυρὸς διδάξαι τοὺς ἄλλους. *Ister autem ait, Lampada instituisse primùm Athenienses Volcano sacrificantes, in memoriam, quod vsum ignis alios docere excogitarit.* Hinc Æschylus:

Τὸ σὸν γὰρ ἄνθος, παντέχνου πυρὸς σέλας,
Θνητοῖσι κλέψας ὤπασεν.
Tuum enim florem, artificis ignis splendorem,
Mortalibus furatus tribuit.

Committebantur certamina in Ceramico extra vrbem (erat enim alter eius nominis in vrbe locus) quem eundem esse, cum Academiâ, primus obseruauit Meursius, cui etiam ista lubens imputo; quamuis haud pauca me sciam annotasse priusquam eius liber *de Populis Atticæ* in lucem prodiisset. Itaque in Ceramico, siue Academiâ, omnes Lampadarij certaminis præsides Dij colebantur. Apollodorus apud Scholiasten

liaſten Sophoclis *in Oedipo Colon.* Σιωπιμᾶται δὲ (ὁ Προμηθεὺς) καὶ ἐν Ἀκαδημίᾳ τῇ Ἀθηνᾷ, καθάπερ ὁ Ἥφαιστος· καί ἐστιν αὐτῷ παλαιὸν ἵδρυμα, καὶ ναὸς ἐν τῷ τεμένει τῆς θεοῦ· δείκνυται δὲ καὶ βάσις ἀρχαία κατὰ τὴν εἴσοδον, ἐν ᾗ τοῦ τε Προμηθέως ἐστὶ τύπος, καὶ τοῦ Ἡφαίστου. πεποίηται δὲ, ὡς καὶ Λυσιμαχίδης φησὶν, ὁ μὲν Προμηθεὺς πρῶτος, καὶ πρεσβύτερος, ἐν δεξιᾷ σκῆπτρον ἔχων· ὁ δὲ Ἥφαιστος νέος, καὶ δεύτερος· καὶ βωμὸς ἀμφοῖν κοινός ἐστιν ἐν τῇ βάσει ἀποτετυπωμένος. *Colitur cum Mineruâ Prometheus in Academiâ; quemadmodum Volcanus: & est illi delubrum & templum in loco Deæ ſacro. Oſtẽditur etiam baſis ad introitum, in quâ figura eſt Promethei, & Volcani: & Prometheus quidem factus eſt primùm, & ſenior, dextrâ ſceptrum geſtans; Volcanus autem poſt, & iunior; & ara ambobus communis in baſi effecta.* Igitur eodem in loco tribus numinibus λαμπαδηφορίαι peragebantur. Ariſtophanis Scholiaſtes *ad Ranas*: Λαμπαδηδρομίαι γίνονται τρεῖς ἐν τῷ Κεραμεικῷ, Ἀθηνᾶς, Ἡφαίστου, Προμηθέως *Lampadum certamina tria fiunt in Ceramico, Mineruæ, Volcani, Promethei.* Ibidem turris erat, ex quâ certaturis accenſæ faces dato ſigno demittebantur. Ariſtophanes:

Ἀφιεμένην τὴν λαμπάδ' ἐντεῦθεν θεῶ·
Κἄπειτ' ἐπειδὰν φῶσιν οἱ θεώμενοι
Εἶναι, πεσεῖν καὶ σὺ σαυτόν.
Demiſſam lampada illic Deæ.

Deinde

Deinde vbi iusserint spectatores
Mittere, tunc dimitte & tu teipsum.

Vbi notat Scholiastes: Πρὸς δὲ τῷ τόπῳ τούτῳ πύργον τινὰ ἀπ' ἀρχῆς φασίν. *In loco illo turrim quandam esse aiunt.*

Certandi modus optimè cognoscitur ex Herodoti libro 8. vbi cursus, quem ἀγγαρήϊον vocant, ad deferenda nuncia, in regno Persarum institutus, λαμπαδηδρομίαις Græcorum æquiparatur. ὁ μὲν δὲ πρῶτος δραμὼν παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ· ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ. τὸ δὲ ἐντεῦθεν ἤδη κατ' ἄλλον διέρχεται παραδιδόμενα, καθάπερ Ἕλλησι ἡ λαμπαδηφορία, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ἐπιτελέουσι. *Quorum cursorum primus mandata tradit secundo; secundus item tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atque alium pertranseunt, quemadmodum apud Græcos fax, quam Volcano gestare consueuerũt.* Ab hoc ritu ducta metaphora prouerbio locum fecit; *cursu lampada tradere*, quod vsurpamus, quũ partes veluti successione quadam alteri traditas significamus. Lucretius:

Et quasi cursores vitai lampada tradunt.

Varro libro 3. de re rustica, cap. 15 *Sed, ô Merula, Axius noster, ne dum hoc audit, Physicam addiscat. de fructu nihil dixi: nunc cursu lampada tibi trado.* Persius:

Qui prior es, cur me in decursu lampada poscis?

Porrò victor erat, qui lampade non exstinctâ metam

metam attigisset. Pausanias in Atticis: Ἐν Ἀκαδημίᾳ δέ ἐστι Προμηθέως βωμὸς, καὶ θέουσιν ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τὴν πόλιν ἔχοντες καιομένας λαμπάδας· τὸ δὲ ἀγώνισμα, ὁμοῦ τῷ δρόμῳ φυλάξαι τὴν δᾶδα ἔτι καιομένην, ἐστιν· ἀποσβεσθείσης δὲ οὐδέν ἐστι τῆς νίκης τῷ πρώτῳ δευτέρῳ δ' ἀντ' αὐτοῦ μέτεστιν· εἰ δὲ μηδὲ τούτῳ καίοιτο, ὁ τρίτος ἐστὶν ὁ κρατῶν. εἰ δὲ καὶ πᾶσιν ἀποσβεσθείη, οὐδείς ἐστιν ὅτῳ καταλείπεται ἡ νίκη. *In Academiâ Promethei ara est; à qua homines in vrbem accensas lampadas ferentes decurrunt. In eo enim certamen est, vt in cursu accensa conseruentur. Cuius enim fax exstincta fuerit, is victoriam successori cedit; eademq́ ratione ille tertio. quod si nulli ardentem perferre contigerit, in medio palma relinquitur.* Quia verò ne facem exstinguerent nimiâ cursus agitatione, segniùs aliquando currebant; ea propter sese mutuò risus excitandi causâ planis manibus verberabant. Atque inde verbera, Κεραμεικαὶ πληγαί vocabantur. Hesychius: Κεραμεικαί, πλατεῖαι πληγαί· ἀγὼν γὰρ Ἀθήνησιν ἁπλῆς (fortè ἐπελεῖτο) ἐν τῷ Κεραμεικῷ, ἐν ᾧ τοὺς ὑστάτους πλατείαις χερσὶ τοὺς μὴ τρέχοντας, καὶ τοὺς ἄλλους ἀγωνιστὰς γέλωτος χάριν. *Ceramica, plana verbera: certamen enim simplex in Ceramico agitur, in quo verberant planis manibus non currentes, & alios certantes, risus gratiâ.* Aristophanes ritum tangit *in Ranis:*

Κ' ᾆθ' οἱ Κεραμῆς

Ἐν ταῖσι πύλαις παίουσ᾽ αὐτοῦ
γαστέρα, πλευράς, λαγόνας, πυγήν.
Ὁ δὲ τυπτόμενος ταῖσι πλατείαις,
ὑποπερδόμενος
φυσῶν τὴν λαμπάδ᾽ ἔφευγε.

Et deinde Ceramici
In portis verberant eius
Ventrem, latera, ilia, nates.
Ipse verò percußus latis manibus
Pedens
Sufflans lampada fugiebat.

Vbi Scholiastes ex Euphronio ait in hunc modum: ὅτι ἀπὸ τοῦ ἐν Κεραμεικῷ ἀγῶνος τῆς λαμπάδος, καὶ τοὺς ὑστάτους τρέχοντας ἀπὸ τῶν ἀγοραίων τύπτεσθαι πλατείαις ὑπὸ τῶν νεανίσκων χερσί· καὶ λέγονται αἱ τοιαῦται κεραμεικαὶ πληγαί. *In Certamine lampadis, quod in Ceramico agebatur, postremi inter cursores ab vrbanis iuuenibus depalmabantur. & eiusmodi verbera Ceramica dicuntur.*

Λ Υ Σ Α Ν Δ Ρ Ι Α.

HEſychius: Λυσάνδρια, πανήγυρις ἀπὸ Λυσάνδρου ὀνομασθεῖσα· ἤγοντο δὲ ἐν αὐτῇ ἀγῶνες καὶ θυσίαι. *Lyſandria, celebritas à Lyſandro vocata: agebantur autem in eâ certamina, & ſacrificia.* At Lyſander, vt tradit Harpocration, & Suidas, fuit ναύαρχος Λακεδαιμονίων.

ΜΕΓΑΛΑΡΤΙΑ.

Hesmophoriis panes inusitatæ magnitudinis parabantur, quos Ἀχαίνας dicebant; & ab iis festum, ἀπὸ τῶν μεγάλων ἄρτων, à magnis panibus, Μεγαλάρτια. Athenæus libro 3. Ἀχαίνας· τούτου τοῦ ἄρτου μνημονεύει Σῆμος ἐν ὀγδόῳ Δηλιάδος, λέγων θεσμοφόροις γίνεσθαι· εἰσὶ δὲ ἄρτοι μεγάλοι· καὶ ἑορτὴ καλεῖται Μεγαλάρτια, ἐπιλεγόντων τῶν φερόντων·

Ἀχαίνην στέατος ἔμπλεον ἄρτον.

Achainas. meminit istius panis Semus in octauo libro Deliados, inquiens Thesmophoris fieri. Sunt autem panes magni; & festum vocatur Megalartia, canentibus qui eos gestant:

Achainen adipe plenum panem.

ΜΩΛΕΙΑ.

MOlia nomen obtinuerunt ἀπὸ τοῦ μώλου, quæ vox *pugnam* significat. Ea celebrarunt Arcades in honorem Lycurgi, quod in pugnâ Ereuthalionem per insidias oppresserit. Scholiastes Apollonij 1. Argonaut. ad versum 164. Καὶ ἄγεται μωλεία ἑορτὴ παρ᾽ Ἀρκάσιν, ἐπειδὴ Λυκοῦργος λοχήσας κατὰ τὴν μάχην εἷλεν Ἐρευ-

θα-

θαλίωνα· μῶλος δὲ ἡ μάχη. *Agitur autem Molia festum apud Arcades; quoniam Lycurgus per insidias in pugnâ Ereuthalionem sustulit. μῶλος autem est pugna.*

ΝΕΜΕ'ΣΙΑ.

Emesis vnicuique suum tribuit, ἀπὸ τῆς διανεμήσεως, id est, *à distributione* dicta, secundum Aristotelem libro de mundo, capite 8. Quocirca Plato libro 4. de Repub. Δίκης ἄγγελον, *Iustitiæ nunciã* appellat. Ad huius honorem Νεμέσια, siue Νεμέσεια celebrarunt; in quibus iusta mortuis persoluere solebant. Harpocration: Νεμέσεια. Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Σπουδίου· ἑορτή τις ἦν Νεμέσεως, καθ' ἣν τοῖς κατοιχομένοις ἐπιτελοῦν τὰ νομιζόμενα. *Nemesia: Demosthenes in oratione contra Spodiam. Festum quoddam erat Nemesis, in quo defunctis iusta peragebant.* Eadem Suidas, sed hoc amplius: Νεμέσια ἦν, ἡ ἐπὶ τοῖς νεκροῖς γινομένη πανήγυρις· ἐπεὶ ἡ Νέμεσις ἐπὶ τῶν νεκρῶν τέτακται. *Nemesia igitur super mortuis acta solennitas: quoniam Nemesis mortuis est præposita.* Ac si demum vitâ functis æquâ meritis præmia rependi putarẽt. Porrò locus, quem Harpocration laudat ex Demosthene, extat in oratione κατὰ Σπουδίου, περὶ

πτερικός· Τὸ δὲ τελευταῖον, inquit, εἰσενεγκούσης τῆς ἐμῆς γυναικὸς εἰς τὰ Νεμέσια τῷ πατρὶ μνᾶν ἀργυρίου, καὶ προσαναλωσάσης, οὐδὲ ταύτης ἀξιοῖ συμβάλλεσθαι τὸ μέρος. *Postremo cùm vxor Patri minam argenti ad Nemesia contulerit, & plura etiam insumpserit, ne huius impensæ partem sustinere vult.*

NEKYΣIA.

NEKYΣIA; sic dicta à voce νέκυς, quæ *mortuum* significat. Athenienses, & alij Græcorum populi in honorem defunctorum obseruarunt. Suidas: Νεκύσια, ἡ τῶν νεκρῶν ἑορτή, *Necysia, mortuorum festum.* Eius præcipuæ cæremoniæ, quòd Telluri sacrificarent, Hesychius est author; qui tamen, nescio quam ob causam, cum Γενεσίοις, id est, *Natali die*, confundit. Γενέσια, inquit, ἑορτὴ πένθιμος Ἀθηναίοις· οἱ δὲ Νεκύσια. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ γῇ θύουσι, *Genesia, festum lugubre Atheniensibus: alij autem Necysia vocant. & eo die Telluri sacrificant.* Et hac ratione parentabant defunctorum manibus, quos tum ab inferis sursum remeare credebant. Huc enim referoilla Hesychij: Μιαραὶ ἡμέραι τοῦ Ἀνθεστηριῶνος μηνὸς, ἐν αἷς τὰς ψυχὰς τῶν κατοιχομένων ἀνιέναι ἐδόκουν. *Impuri dies Anthesterionis mensis, in quibus animas defunctorum adscendere putabant.* Ex quibus etiam discimus hoc festum in mensem

Anthe-

Anthesterionem incidisse. Sic Apolloniatas eodem mēse, iusta mortuis facere solitos, Athenæus libro 8. memoriæ prodidit. Hunc verò morem à Græcis Romani mutuati sunt, & similem omnino solennitatem mense Februario celebrarunt. Cicero 2. de Legibus: *Februario autem mense, qui tunc extremus anni mensis erat, mortuis parentari voluerunt*. Et ferias hasce *Feralia* vocarunt. Festus: *Feralia Diis Manibus sacrata festa, à ferendis epulis, vel à feriendis pecudibus.* Varro libro 5. de Linguâ Latinâ: *Feralia ab inferiis, & ferendo, quod ferunt tunc epulas ad sepulchrum, quibus ius ibi parentare.*

ΝΕΘΘΟΙΝΙΑ.

SIc enim lego apud Hesychium; cùm vulgata editio habeat Νεολώια. & est ἑορτὴ Διονύσου, *festum Bacchi.* conjicio simile fuisse Vinalibus Romanorum.

ΞΑΝΘΙΚΑ'.

FEstum est apud Macedonas, quod mense, quem Xāthicum vocant, agebatur. Hesychius: Ξανθικὰ, ἑορτὴ Μακεδόνων, Ξανθικοῦ μηνὸς, ἢ Ξανθικοῦ ἀγομένη. *Xanthica, festum Macedonū mensis Xanthici, aut Xanthico actum.* Quis autem mensis sit

Xanthicus exponit. Suidas: Ξανθικὸς, ὄνομα μηνὸς παρὰ Μακεδόσιν· ὁ Ἀπρίλλιος. *Xanthicus nomen mensis apud Macedonas: Aprilis.*

ΞΥΝΟΙ΄ΚΙΑ.

THeseus regno potitus Atticæ concilia sustulit, omnesque populos vnius ciuitatis iure continuit. Plutarchus: Καταλύσας οὖν τὰ παρ' ἑκάστοις Πρυτανεῖα, καὶ βουλευτήρια, καὶ ἀρχὰς, ἐν δὲ ποιήσας ἅπασι κοινὸν ἐνταῦθα Πρυτανεῖον, καὶ βουλευτήριον. ὅπου νῦν ἵδρυται, τὸ ἄστυ, τήν τε πόλιν Ἀθήνας προσηγόρευσε. *Igitur dissoluit vicatim Prytanæa, curias, & magistratus, vnoq; statuto omnibus communi Prytanæo, & curiâ, vbi hoc tẽpore conspiciuntur, Astu, & vrbem Athenas appellauit.* Consimilia Thucydides libro 2. Huius rei memoriam anniuersario festo coluerunt, in honorem Mineruæ, illudque Ξυνοίκια, id est, *Congregationis solennitatem* appellarunt. Thucydides: Καὶ Ξυνοίκια ἐξ ἐκείνου Ἀθηναῖοι ἔτι καὶ νῦν τῇ θεῷ ἑορτὴν δημοτελῆ ποιοῦσι. *Eius congregationis Athenienses etiam nunc diem solennem in Deæ honorem publicè agunt.* Per τὴν θεὸν dubium non est; quin Minerua intelligatur, prout intelligit Scholiastes. Plutarchus Μετοίκια nuncupat; quasi dicas, *Festum demigrationis*; aitque celebrari sextodecimo die mensis Hecatombæonis: Ἔθυσε δὲ καὶ Μετοίκια,

τρίκια, τῇ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ ἑκατομβαιῶνος, ἣν ἔτι καὶ νῦν θύουσι. *Celebrauit autem Metæcia, id est, Festum demigrationis, sextodecimo die mensis Hecatombæonis, quem etiam nunc festum agunt.*

Ὀ Σ Χ Ο Φ Ο Ρ Ι Α.

ATheniensès ob cædem Androgeo, Cretensibus ad nouem annos pœnæ causâ septem Adolescentes, totidemque puellas, oraculi iussu pendere cogebantur. Cumque tertia pensio iam exigeretur, Theseus cũ reliquis profectus, illa tributi vexatione patriam liberauit; & in rei memoriam ὀσχοφόρια cum suis redux instituit; χαριστήρια ἀποδιδοὺς, vt ait Proclus, Ἀθηνᾷ καὶ Διονύσῳ, οἱ αὐτῷ κατὰ τὴν νῆσον τὴν Δίαν ἐπιφάνησαν, *Beneficium gratitudinis ergo referens Mineruæ, & Baccho, qui ipsi in insulâ Diâ apparuerant.* Alij in honorem Liberi patris, & Ariadnæ instituta tradiderunt; vel quod reditus in id tempus incidisset, quo fructus Autumni colliguntur. Plutarchus vtrumque tangit: Φέρουσι δὲ Διονύσῳ, καὶ Ἀριάδνῃ χαριζόμενοι, διὰ τὸν μῦθον. ἢ μᾶλλον ὅτι συγκομιζομένης ὀπώρας ἐπανῆλθον. *Ferunt in Liberi Patris, & Ariadnæ honorem, propter fabulam; aut potiùs quod eâ tempestate redissent, quâ poma colliguntur.* Et postremum hoc mihi cum Plutar-

cho magis placet; cui & ipsa nominis ratio adstipulatur, ἀπὸ τῆς φορᾶς, id est *a gestatione* deductum, & Osche. At ὄσχη, apud Harpocrationem, est κλῆμα βότρυς ἐξηρτημένους ἔχον, *Palmes vuas appensas habens*. Hesychius: ὄσχαι, κλήματα βοτρύων γέμοντα. *Palmites racemis oppleti*. Porrò solennitatem auspicabantur Adolescẽtes duo, ex ordine nobilium, & diuitum electi. Harpocration ex Philochoro: Ἕνεκα τῆς κοινῆς σωτηρίας νομίσαι τοῦτο καλουμένους Ὀσχοφόρους καταλέγειν δύο τῶν γένει, καὶ πλούτῳ προὐχόντων, *Publicæ salutis ergo statutum fuisse, vt ex iis, qui genere vel diuitiis antecellerent, duo Oschophori deligerentur*. Suidas: Ὀσχοφόροι δύο ἦσαν τῷ γένει καὶ πλούτῳ προεχόντων. *Oschophori duo erant ex iis qui genere, vel diuitiis præstarent*. Atque hi adolescentes habitu muliebri ornabantur. Proclus in Chrestomathiâ: Τοῦ χοροῦ δὲ δύο Νεανίαι κατὰ γυναῖκας ἐστολισμένοι, κλῆμα τε ἀμπέλου κομίζοντες μεστὸν εὐθαλῶν βοτρύων (ἐκάλουν δὲ αὐτὸ ὄσχην, ἀφ᾽ οὗ καὶ τοῖς μέλεσιν ἡ ἐπωνυμία) τῆς ἑορτῆς καθηγοῦντο. *Chori autem Adolescentes duo muliebri veste induti, palmitem gestantes plenum maturis vuis (quem ipsi ὄσχην vocarunt, vnde & carminibus nomen inditum) festum auspicabantur*. Idque fuit ad imitationem Thesei obseruatum, qui non omnes sorte lectas virgines in Cretam abduxit: sed earum numero duos Adolescentes inseruit, moribus & gestu

ſtu totius corporis ita formatos, vt à reliquis nihil differre viderentur. Ἐπεὶ δὲ ἐπανῆλθεν, inquit Plutarchus, αὐτόν τε πομπεῦσαι, καὶ τοὺς νεανίσκους, οὕτως ἀμπεχομένους, ὡς νῦν ἀμπέχονται τοὺς ὄσχους φέροντες, *Poſtquam redux fuit; & illum & Adoleſcentes illos pompam duxiſſe eo quo nunc amiciuntur cultu, qui palmites cum racemis ferunt.* Hos Adoleſcentes inſequebatur chorus decantantiũ carmina, quæ, vt memoriæ proditũ reliquit Proclus, ex eo ὀσχοφορικὰ dicebantur. Præterea certamen curſus inter Adoleſcentes cõmittebatur; quos omnes & patrimos, & matrimos, & genere nobiles eſſe oportebat; curſu autem à Bacchi templo ad Mineruæ Scirados contendebant. Scholiaſtes Nicandri in Alexipharmacis: ὀσχοφόροι δὲ λέγονται Ἀθήνησιν παῖδες ἀμφιθαλεῖς ἁμιλλώμενοι κατὰ φυλάς, οἱ λαμβάνοντες κλήματα ἀμπέλου, ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διονύσου ἔτρεχον εἰς τὸ Σκιράδος Ἀθηνᾶς ἱερόν· εἰσὶ δὲ κλήματα ἔχοντα βότρυς. *Oſchophori dicuntur pueri matrimi, & patrimi certantes per tribus, qui palmites vitis geſtantes currebant à fano Liberi ad Mineruæ Scirados templum.* Heſychius: Ὠσχοφόρια, παῖδες εὐγενεῖς ἡβῶντες καταλέγονται, οἱ φέροντες τὰς ὤσχας εἰς τὸ τῆς Σκιράδος Ἀθηνᾶς ἱερόν· εἰσὶ δὲ κλήματα ἔχοντα βότρυς. *Oſchophoria, pueri nobiles leguntur, pubeſcentes; qui ferunt Oſchas in Scirados Mineruæ templum: ſunt autem palmites habentes racemos.*

Tem-

Templum Mineruæ Scirados intelligi debet, quod in Phalero, Atticæ portu nobili, vates nomine Sciros ædificauit: de quo Pausanias in Atticis agẽs de Phalero. Ἐνταῦθα δὲ Σκιράδος Ἀθηνᾶς ναός ἐστιν. Et iterum: Ἐλευσινίοις πολεμοῦσι πρὸς Ἐρεχθέα ἀνὴρ μάντις ἦλθεν ἐκ Δωδώνης, ὄνομα Σκίρος, ὃς καὶ τὸ Σκιράδος ἱδρύσατο Ἀθηνᾶς ἐπὶ Φαλήρῳ τὸ ἀρχαῖον ἱερόν. *Inde Scirados Mineruæ templum est. Eleusiniis cum Erechtheo bellum gerentibus, vates ex Dodona aduenit nomine Scirus; is Scirados Mineruæ templum in Phalero vetustum fundauit.* Vnde Ὠσχοφόριον, locus ibidem à palmitum illa gestatione dictus. Hesychius: Ὠσχοφόριον τόπος Ἀθήνησι Φαληροῖ, ἔνθα τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἱερόν. *Oschophorion, locus Athenis in Phalero, vbi Mineruæ templum.* Nam alterum erat Mineruæ templum in Sciro pago inter Athenas, & Eleusinem, de quo dicimus in Scirophoriis. Quod autem eò cursum instituunt, id etiam ad Thesei imitationem facit. Nam è Creta reueniens ad Phalerum appulit, &, priusquam vrbem ingrederetur, ibi rem diuinam peregit. Plutarchus: Καταπλεύσας δὲ ὁ Θησεὺς, ἔθυε μὲν αὐτὸς ἃς ἐκπλέων θυσίας ηὔξατο τοῖς θεοῖς Φαληροῖ· κήρυκα δ' ἀπέστειλε τῆς σωτηρίας ἄγγελον εἰς ἄστυ. *Inuectus portum Phalerum Theseus sacra fecit, quæ cum solueret diis vouerat, nunciumq; incolumitatis misit in vrbẽ caduceatorem.* Eadem viâ pom-

pa

pa quoque ducebatur. Proclus: Ἦν δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἡ παραπομπὴ ἐκ τοῦ Διονυσιακοῦ ἱεροῦ εἰς τὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Σκιράδος τέμενος. *Ducebatur autem ab Atheniensibus hæc pompa ex Liberi fano in Palladis Scirados templum.* Porrò certaturi Iuuenes ex singulis tribubus eligebantur; quique ex iis victor euasisset, è phialâ gustabat, quæ à quintuplici genere ciborum πενταπλόη, id est, *quintuplex* appellabatur. Proclus: Ἐξ ἑκάστης δὲ φυλῆς ἔφηβοι διημιλλῶντο πρὸς ἀλλήλους δρόμῳ, καὶ τούτων ὁ πρότερος ἐγεύετο ἐκ τῆς πενταπλῆς λεγομένης φιάλης· ἡ συνεκιρνᾶτο ἐλαίῳ, καὶ οἴνῳ, καὶ μέλιτι, καὶ τυρῷ, καὶ ἀλφίτοις. *Ex singulis verò tribubus puberes inter se cursu certabant; quique alios anteuertisset, ex quintuplici, quæ dicebatur phialâ, & cinno, qui ex oleo, vino, melle, caseo, & farinâ temperabatur, gustabat.* Athenæus libro 11. ex Aristodemo: Τρέχουσι δὲ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διονύσου, μέχρι τοῦ τῆς Σκιράδος Ἀθηνᾶς ἱεροῦ, καὶ ὁ νικήσας λαμβάνει κύλικα τὴν λεγομένην πενταπλόαν, καὶ κωμάζει μετὰ χοροῦ. Πενταπλόα δὲ ἡ κύλιξ καλεῖται, καθόσον οἶνον ἔχει, καὶ μέλι, καὶ τυρὸν, καὶ ἄλφιτον, καὶ ἐλαίου βραχύ. *Currunt autem à Bacchi templo ad Scirados Mineruæ delubrum. Qui vicerit, calicem quem Pẽtaploam vocant, præmium aufert, & cum iuuenum cætu comessatur. Pentaploam calicem eum dicunt, eò quod vinum capiat, & mel, & caseum, & farinã, & olei momentum.* Atque vt festi solennitas magis rei gestæ ima-

imaginem referret, ipſos iuuenes obibant fæminæ cibum geſtantes, & compoſitas ad animi recreationem fabellas narrabant; in quo matres imitabantur, quæ filios ad tributum ſorte deſtinatos, viatico blandiſque allocutionibus proſecutæ fuerunt. Plutarchus: Αἱ Δειπνοφόροι παραλαμβάνονται καὶ κοινωνοῦσι τῆς θυσίας, ἀπομιμούμεναι τὰς μητέρας ἐκείνων τῶν λαχόντων (ἐπεφοίτων γὰρ αὐτοῖς ὄψα καὶ σιτία κομίζουσαι) καὶ μῦθοι λέγονται, διὰ τὸ κἀκείνας, εὐθυμίας ἕνεκεν, καὶ παρηγορίας, μύθους διεξιέναι τοῖς παισίν. *Deipnophoræ, id eſt, cœnæ geſtatrices aſſumuntur, ſacrificioq́; adhibentur, matres ſorte ductorum imitantes (obibant enim ipſos opſonia, ciboſq́; portantes) & fabulæ recitantur, eò quod illæ leniendi liberos & erigendi cauſâ fabulas recenſuerint.* Itaque Δειπνοφόροι mulieres erant; & corrigendus in hunc modum Heſychius: Παρὰ Ἀθηναίοις καθίστανται ἐν τῇ τῶν Ὀσχοφορίων ἑορτῇ αἱ Δειπνοφόροι. *Ab Athenienſibus conſtituuntur in feſto Oſchophoriorum cœnæ geſtatrices.* Peculiaris fuit horum ſacrorum ritus, vt non Præco, ſed caduceus coronaretur, atque inter libandum acclamaretur, Ἐλελεῦ, ἰοὺ, ἰού. quorum ſolent illud feſtinantes, & ouantes exclamare, hoc conſternationis, & trepidationis eſt. Cæremoniæ ratio eſt, referẽte Plutarcho, quòd Theſeus re bene geſtá patriam repetẽs, velũ, quod, vti cõuenerat, indicio futurum erat omnes redire

dire ſaluos, oblitus oſtentare, cauſam mortis Ægeo Patri dederit: qui non conſpecto incolumitatis ſigno, ratus periiſſe cunctos, in mare ſe præcipitauit. Itaque miſſus à Theſeo Caduceator vt aduentum annunciaret, varios in vrbe motus animorum offendit; aliis Theſei reditum ſibi gratulantibus, aliis mortem Ægei deplorantibus. Quamobrem lætitiam mæroremque inter conſtitutus, coronas accepit, & caduceo impoſuit, ne aut mærore confectus, aut lætitiâ nimiùm elatus videretur. Nec Theſeo caſum parentis, niſi peracto ſacrificio, renũciauit. Hinc caduceus tantùm coronabatur, & gaudij luctuſque voces in feſti celebratione retinebantur. Cæterùm cura ſacrorum pænes Phytalidas erat. Plutarchus: Καὶ τῆς θυσίας ἐπεμελοῦντο Φυταλίδαι, Θησέως ἀποδόντος αὐτοῖς ἀμοιβὴν τῆς φιλοξενίας. *Sacrificio Phytalidæ præerãt, quod ipſis Theſeus conceßit in remuneratione hoſpitalitatis.*

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ.

ERichthonius Volcani filius Mineruæ feſtum inſtituit, & Ἀθηναία, quaſi dicas, *Minerualia*, vocauit. Harpocration: Ἤγαγε δὲ τὴν ἑορτὴν ὁ Ἐριχθόνιος ὁ Ἡφαίστου, καθά φησιν Ἑλλάνικος τε, καὶ Ἀνδροτιων, ἑκάτερος ἐν πρώτῃ Ἀτθίδος: πρὸ τούτου δὲ Ἀθήναια

Ἀθήναια ἐκαλεῖτο. *Egit autem festum Erichthonius Volcani filius, vt ait Hellanicus, & Androtion, vterque in primo Atthidis. Ante Theseum verò Athenæa vocabantur.* Nam Theseus omnibus Atticæ populis in vnam ciuitatem redactis instaurauit, & , vt inquit Plutarchus, Παναθήναια, θυσίαν ἐποίησε κοινήν. *Panathenæa, celebrauit commune sacrum.* Pausanias in Arcadicis; Τούτῳ γὰρ τῷ ἀγῶνι Ἀθήναια ὄνομα ἦν· Παναθήναια δὲ κληθῆναί φασιν ἀπὸ Θησέως, ὅτι ὑπὸ Ἀθηναίων ἐτέθη συνειλεγμένων εἰς μίαν ἁπάντων πόλιν. *Isti Agoni Athenæa nomen erat: Panathenæa verò dicta ferunt à Theseo, quoniam ab Atheniensibus instituta fuerant, postquam in vnam vniuersi vrbem essent collecti.* Suidas: Παναθήναια, Ἀθήνησιν ἑορτὴ ἐπὶ τῷ ὑπὸ Θησέως γινομένῳ συνοικισμῷ· πρῶτον ὑπὸ Ἐριχθονίου τοῦ Ἡφαίστου, καὶ Ἀθηνᾶς, ὕστερον δὲ ὑπὸ Θησέως συναγαγόντος τοὺς δήμους εἰς ἄστυ. *Panathenæa festum à Theseo institutum factâ populorũ in vnam ciuitatem conuentione. Primò quidem ab Erichthonio Volcani, & Mineruæ filio; post à Theseo, vbi populos in vrbem coëgisset.* Sed Theodoretus *lib. 1. Græcanicarum affectionum, siue sermone de Fide*, eorum authorem Orphea facit.

Cæterùm duplicia fuerunt Magna, & quinquennalia: Parua, & annua. Harpocration: Διττὰ Παναθήναια ἤγετο Ἀθήνησι. τὰ μὲν καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν, τὰ δὲ διὰ πενταετηρίδος, ἅπερ καὶ μεγάλα ἐκά-

ἐκάλουν. *Duplicia Panathenaa agebantur Athenis; alia quotannis: alia quoque quinquennio.* Eadem totidem verbis Suidas. Verùm author argumenti, quod orationi Demosthenis cōtra Meidiam præfigitur, Magna quinquennalia, sed parua triennalia fuisse tradit. Διάφοροι παρὰ Ἀθηναίοις ἤγοντο ἑορταί· ἐν αἷς ἦν τὰ Παναθήναια· ἅπερ ἦν διπλᾶ, μικρά τε, καὶ μεγάλα· καὶ τὰ μὲν μεγάλα, κατὰ πενταετηρίδα ἐτελεῖτο· τὰ δὲ μικρά, κατὰ τριετηρίδα. *Varia apud Athenienses festa agebantur, in quibus erant Panathenaa, tum parua, tum magna; quorum hac quinto, illa tertio quoque anno celebrabantur.* Falsus igitur Scholiastes Aristophanis in pace, ad hunc versum:

Καί σοι τὰ μεγάλ' ἡμεῖς Παναθήναι' ἄξομεν.

Et tibi magna nos Panathenaa agemus.

οὐχ; inquit, ὡς καὶ μικρῶν ὄντων τοῦτό φησιν ἀλλ' αὔξων τὴν χάριν. *Non quasi alia parua sint Panathenaa, hoc ait, sed ad augendum leporem.* Nam, vt jam demonstratum, alia parua fuerunt. Dixi festum communiter ab omnibus Atticæ populis actum: nam & singuli Bouem mittebant instaurandis sacrificiis; hinc ea carnium copia, quæ tantæ multitudini in epulas sufficeret. Scholiastes Aristophanis in nebulas: Ἐν τοῖς Παναθηναίοις αἱ Ἀθῆναι τοῖς Ἀθηναίοις πόλεις ἔπεμπον βοῦς· ὅθεν δαψίλεια τῶν κρεῶν. *In Panathenais Atheniensibus Attica ciuitates Boues mittunt: vnde*

car-

carnium affluentia. Et iterum: Παναθήναια ἑορτὴ παρ' Ἀθηναίοις εἶναι μεγίστην περὶ πάντων ᾄδεται· ἐπεὶ οὖν ἐν τοῖς Παναθηναίοις πᾶσαι αἱ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν ἀποικισθεῖσαι πόλεις βοῦν θυσόμενον ἔπεμπον, συνέβαινεν ἄδειαν εἶναι τῶν κρεῶν, ὥστε πληροῦσθαι πάντας, καὶ περὶ τὸ δέον ἐσθίοντας διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν κρεῶν. *Panathenæa, festum apud Athenienses esse maximum ab omnibus iactatur. Quoniam ergo in Panathenæis omnes ciuitates Athenas deductæ Bouem ad sacrificium mittebant, accidebat esse carnium abundantiam, vt omnes implerentur, & in eâ copiâ carnium præter decorum ederent.* Nec verò siccam fuisse visceratione argumento sint pocula maximę capacitatis; &, vt Athenæus ait libro 11. Δίχοα, καὶ μείζονα, *duorum congiorum, & maiora,* quæ ab eodem hoc festo Παναθηναϊκὰ vocabantur. In pompâ Senes olei ramum gestabant, quos ideo Θαλλοφόρους appellabãt. Aristophanes in vespis.

Οὐκέτι πρεσβυτῶν ὄχλος
Χρήσιμος ἐστ' οὐδ' ἀκαρῆ.
Σκωπτόμενοι γὰρ ἂν ἐν
Ταῖσιν ὁδοῖς ἁπάσαις
Θαλλοφόροι καλούμεθ'.

Senum turba
Vtilis ne hilum est.
Irrisi enim in
Viis omnibus
Ramiferi vocamur.

Scho-

Scholiastes: Θαλλοφόρους γὰρ ἔφη βουλόμενος τοὺς γέροντας δηλῶσαι· ἐπειδὴ ἐν τοῖς παναθηναίοις οἱ γέροντες θαλλοὺς ἔχοντες ἐπόμπευον. *Thallophoros enim ait, volens designare senes. quoniam in Panathenæis senes θαλλοὺς, id est oleæ ramos gestantes in pompâ ibant.* Cui muneri deligebantur senes, non illi quidem passi, & rugosi; sed formâ præstantes, & in ipso vergentis ætatis occasu vigorem aliquem ostentantes. Xenophon in Conuiuio: Ἀλλ' οὐδὲ μέν τοι ταύτηγε ἀτιμαστέον τὸ κάλλος, ὡς ταχὺ παρακμάζον. ἐπεὶ ὥσπερ γε παῖς γίγνεται καλὸς, οὕτω καὶ μειράκιον, καὶ ἀνὴρ, καὶ πρεσβύτης· τεκμήριον δὲ, Θαλλοφόρους δὲ τῇ Ἀθηνᾷ τοὺς καλοὺς γέροντας ἐκλέγονται, ὡς συμπαρομαρτοῦντος πάσῃ ἡλικίᾳ τοῦ κάλλους *Nec verò hac ratione vituperanda forma est, quod cito deflorescat. Nam vt puer est formosus, ita vir, ita senex; hoc declarant Mineruæ Thallophori, qui semper eliguntur formosi senes, tanquam quos per omnes ætatis gradus forma sit comitata.* Atque hisce Cæremoniis Mineruam oleæ inuentricem ostendebāt: quo etiam spectat, quod oleâ coronabātur Athlætæ, præmijque loco vas olei accipiebant. Suidas: Καὶ ὁ νικῶν στεφανοῦνται ἐλαίᾳ πλέκτῃ. *Victor nexâ oleâ coronatur.* Scholiastes Comici: Κέραμον ἐλαίου ἐλάμβανον οἱ νικῶντες. *Vas olei accipiebant victores.* In hunc vsum symbolam conferebant quicunque olīueta possidebant: vnde ἀπὸ τοῦ μείρεσθαι, id

est, *diuidere*, ipsas oleas μορίας appellari tradiderunt. Aristophanis Scholiastes in Nebulis: Μορίαι ἐλαῖαι ἐκλήθησαν, διὰ τὸ πάντα ἄνθρωπον κεκτημένον ἐλαίας ἀναγκάζεσθαι μέρος τι παρέχειν εἰς τὰ Παναθήναια: *Moriæ vocatæ fuerunt oleæ, quod omnes, qui oleas habebant*, μέρος, *id est partem aliquam præbere cogerentur ad Panathenæa.* In eadem pompâ circumferebatur peplum à virginibus contextum, in quo gesta Mineruæ depicta conspiciebantur. Meminit eius Euripides in Hecubâ. Ad quem locum Scholiastes: Ἔθος ἦν ἐν Ἀθήναις ὑφαίνειν τὰς παρθένους τῇ Ἀθηνᾷ πέπλον, ἔχοντα τὰς ἀριστείας τῆς Θεοῦ πολεμικῆς οὔσης, καὶ ἃ κατὰ Γιγάντων ἐπράξατο μετὰ τοῦ Διός. ὕφαινον δὲ ἐν τοῖς Παναθηναίοις· τὰ δὲ Παναθήναια, ἑορτὴ τῆς Ἀθηνᾶς, πάντων Ἀθηναίων συνιόντων ἐκεῖσε, καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, πολλὰς ἡμέρας πανηγυριζόντων. *Moris erat Athenis, vt virgines Mineruæ peplum texerent, quod Deæ bellicosæ fortia facta contineret, & ea quæ aduersus Gigantas cum Ioue geßit. Texebant autem in Panathenæis. Panathenæa festum Mineruæ confluentibus eò Atheniensibus, & cæteris Græcis illic ad plures dies conuentum agitantibus.* Comici enarrator Enceladum in peplo expressum ait, quem Minerua occidit. Τῷ πέπλῳ ἐνέγραπτο Ἐγκέλαδος, ὃν ἀνεῖλεν Ἀθηνᾶ. Generatim Proclus in Timæum Platonis: Ὁ τῶν Παναθηναίων πέπλος ἔχει τοὺς Γίγαντας νικωμένους ὑπὸ

τ̃ Ὀλυμπίων θεῶν. *Panathenæorum peplus continet Gigantas à Diis superis deuictos.* Sed obseruabatur hic mos in magnis Panathenæis tantùm, quæ singulo quinquennio celebrabatur. Plautus in Mercatore:

Neque nisi quinto quoque anno posse inuisere
Vrbem, atque extemplo inde vt spectauissem peplum,
Rus rursum confestim exigi solitum à Patre.

Harpocration etiam meminit πέπλυ τ̃ ἀναγομένυ τῇ Ἀθηνᾷ τοῖς μεγάλοις Παναθηναίοις. Itaque non video, qua ratione possit excusari, quod in Scholiis Comici legitur ad Equites; Ἐπεσκευάζετο οὖν ὁ πέπλος καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν, καὶ ἐπομπεύετο ἐν τοῖς Παναθηναίοις. *Parabatur peplus singulis annis, & in pompâ Panathenæorum ferebatur.* Hîc præterire nequeo ritum in peplo notabilem; quod ei nomina bene de repub. meritorum intexerentur: quod non minoris apud Athenienses æstimatum, quam apud Romanos saliari carmine celebrari. Suidas: Νικήσαντες Ἀθηναῖοι πέπλον ἐποίησαν τῇ Ἀθηνᾷ, καὶ ἐνέγραψαν τοὺς ἀρίστους ἐν αὐτῷ. *Victores Athenienses peplum fecerunt Mineruæ, in quo fortissimos depinxerunt.* Scholiastes Aristophanis: Νικήσαντες πέπλον ἐποίησαν, καὶ ἐνέθεντο τὰς ἀριστείας ἐν αὐτῷ. Respexit morem Virgilius in Ceiri:

Sed magno intexens, si fas est dicere, peplo,

Qualis Erechthæis olim portatur Athenis,
Debita cùm castæ soluuntur vota Mineruæ,
Tardaq́; confecto redeunt quinquennia lustro.

Vnde viros fortes, & bono Patriæ natos, Aristophanes in equitibus, appellat ἀξίους τοῦ πέπλου, *dignos Peplo.* λαμπαδηδρομίας cum Prometheis, & Volcanalibus, vt suprà docuimus, Panathenæa communes habuerunt; nisi quod in his equites decurrerent. Plato libro 1. de Repub. λαμπὰς ἔσται πρὸς ἑσπέραν ἀφ᾽ ἵππων τῇ θεῷ. *Lampadum certamen ex equis erit Deæ sub vesperam.* Et Xenophon in Conuiuio: Ἦν γὰρ Παναθηναίων τῶν μεγάλων ἱπποδρομία. *Erat cursus equestris magnorum Panathenæorum.* Hos ludos in veste tincta spectare nefas erat. cõstat ex Nigrino Luciani.

ΠΑΓΚΛΑΔΙΑ.

FEstum apud Rhodios agi solitum cum vineæ putarentur. Hesychius: Παγκλάδια, ἑορτὴ παρὰ Ῥοδίοις, ὅταν ἡ ἄμπελος τμηθῇ. *Pancladia festum apud Rhodios, quando vinea putatur.*

ΠΑΝΔΙΑ.

POllux hoc festum Ioui tribuit; & Theodoretus libro 7. Græcanicarum affectionum: Πάνδια μὲν καὶ Διάσια τῷ Διΐ. Hesychius simpliciter:

ter: Πάνδια, ἑορτὴ Ἀθήνῃσι, *Festum Athenis*. Harpocration: Πάνδια, ἑορτή τις Ἀθήνῃσι, μετὰ τὰ Διονύσια ἀγομένη. *Pandia festum Athenis post Bacchanalia celebrari solitum.* Iisdem omnino verbis Suidas. Vlpianus, ad orationem Demosthenis contra Meidiam, à quibusdam Lunæ festum censeri ait; & rationem dat, cur post Liberalia celebretur. Πάνδια δὲ οἱ μὲν Διὸς ἑορτὴν ἐνόμισαν· οἱ δὲ Πανδίαν τὴν σελήνην νομίζουσιν, ἴσως ἀπὸ τοῦ πάντοτε ἰέναι. Τὸν μὲν γὰρ Ἥλιον ἐν ἡμέρᾳ μόνῃ θεωρεῖν ἔξεστι. Τὴν δὲ σελήνην, καὶ ἡμέρας, καὶ νύκτωρ. ἦγον οὖν καὶ τῆς σελήνης ἑορτὴν μετὰ τὰ Διονύσια. ἐπειδὴ Διονύσου ἀδελφὴ ἡ Σελήνη, εἴπερ τὸν Διόνυσον, καὶ Ἀπόλλωνα, καὶ Ἥλιον καλοῦσιν· ἔνιοι δὲ καὶ παῖδα Σελήνης τὸν Διόνυσον *Pandia, alij Iouis festum esse putant: alij lunam existimant dici Pandiam, ex eo fortasse, quod quouis eat. Sol enim interdiu dũtaxat videri potest: at Luna, & noctu, & interdiu. Agebant igitur & Lunæ festum post Dionysia, quando Bacchi soror est Luna. Bacchum enim tum Solem, tum Apollinem vocant. Quidam etiam Lunæ filium faciunt Bacchum.*

ΠΑΝΙΩ'ΝΙΑ.

VT Atheniensium Παναθήναια, Παμβοιώτια Bœotorum, ita conuentus solennes omnium Ionum Πανιώνια vocantur. Author est Eu-

 stathius

ſtathius ad Iliad. B. Quippe ſtatis temporibus Iones conuenire ſolebant ad Mycalen, in loco, qui nomen inde Πανιώνιον obtinuit; ibique Neptuno Heliconio rem diuinam faciebant. Herodotus libro 1. Τὸ δὲ Πανιώνιόν ἐστι τῆς Μυκάλης χῶρος ἱρὸς, πρὸς Ἄρκτον τετραμμένος κοινῇ ἐξαραιρημένος ὑπὸ Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἐστι τῆς Ἠπείρου ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ ἐς τὴν συλλεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολίων Ἴωνες ἄγεσκον ὁρτὴν, τῇ ἔθεντο οὔνομα Πανιώνια. *Panioniorum locus eſt Mycales ſacer, ad Septentrionem vergens; communiter ab uniuerſis Ionibus Neptuno Heliconio dicatus. Mycale autem promontorium eſt in continente ſitū, quod quà Zephyro vento expoſitum eſt, ad Samum pertinet. Ad hunc montem collecti vniuerſi Iones feſtum celebrabant, quod Panionia vocarunt.* Herodoto Strabo concinit libro 14 Πρῶτον δ' ἐστὶν ἐν τῇ παραλίᾳ τὸ Πανιώνιον, τρισὶ σταδίοις ὑπερκείμενον τῆς θαλάσσης· ὅπου τὰ Πανιώνια, κοινὴ πανήγυρις τῶν Ἰώνων συντελεῖται τῷ Ἑλικωνίῳ Ποσειδῶνι, καὶ θυσία. ἱερῶνται δὲ Πριηνεῖς. *Primum in orâ maritimâ illâ eſt Panionium, tribus ſtadiis ſupra mare ſitum, vbi Iones ſolennem conuentum agitant, & Heliconio Neptuno ſacrificãt. Sacrificio præſunt Prienenſes.* Meminerunt etiam Plinius lib. 5. Natural. hiſtor. cap. 29. Pomponius Mela capite 17. Ritus in hoc ſacro peculiaris; quod pulchrè demum ſe litaſſe tum crederẽt Iones,

si inter immolãdum Bos vocem edidisset. Strabo libro 8. Τότε γὰρ νομίζουσι καλλιερεῖν περὶ τὴν θυσίαν ταύτην Ἴωνες, ὅταν θυόμενος ὁ Ταῦρος μυκήσεται. *Tum enim existimant se perlitare eo sacrificio Iones, cum Taurus inter operandum mugit.* Et huc respexisse putant Homerum Iliad. Υ. in hisce versibus.

Αὐτὰρ ὁ θυμὸν ἄϊσθε, καὶ ἤρυγεν. ὡς ὅτε Ταῦρος
Ἤρυγεν, ἑλκόμενος Ἑλικώνιον ἀμφὶ ἄνακτα.
Efflans ille animam mugitum sustulit altè,
Qualem mugitũ trahitur cum Taurus ad aras,
Cum Rex placandus fortè est Heliconius, edit.

Eustathius: Φασὶ δὲ τοὺς θύοντας τῷ Ἑλικωνίῳ Ποσειδῶνι δοκεῖν καλλιερεῖν, ὅτε ὁ θυόμενος ταῦρος μεγάλα ἐρεύγεται, ὡς χαίροντος τοῦ Ποσειδῶνος τῷ ἤχῳ. *Aiunt eos qui Neptuno Heliconio sacrificant, demum putare tum se perlitare, si Taurus immolandus altè mugiuerit, quasi Neptunus voce delectetur.* Et delectari ostendit Poëta, cùm ait:

Γάνυται δὲ τοῖς Ἐνοσίχθων.
Gaudet verò his Terræ-quassator.

Hoc etiam argumento fuerunt vsi, qui Homerum natione Ionem contenderunt.

ΠΙΘΟΙΓΙΑ.

NOmen habent ἀπὸ τοῦ πίθου, καὶ οἴγειν, *à dolio, & aperire.* Suidas: Πιθοίγια· ἡ τοῦ πίθου ἀνοι-

ἀνοιγή, *Pithægia, dolij apertio.* Festum est, quod celebrabant in honorem Bacchi, cùm vasa relinerent, & vinum diffunderēt. Proclus ad hunc versum Hesiodi in operibus:

Ἀρχομένου δὲ πίθου, καὶ λήγοντος κορέσασθαι,
Μεσσόθι φείδεσθαι.
Incipiente autem dolio, & desinente saturato te,
Medio parce.

καὶ ἐν τοῖς πατρίοις ἐστὶν ἑορτὴ Πιθοίγια, καθ' ἣν οὔτε οἰκέτην, οὔτε μίσθωτον εἴργειν τῆς ἀπολαύσεως τοῦ οἴνου, θεμιτὸν ἦν· ἀλλὰ θύσαντας πᾶσι μεταδιδόναι τοῦ δώρου τοῦ Διονύσου. *Patrio more receptum est festum Pithægiorum, in quo neque seruum, neque mercenarium vini fructu prohibere fas erat: sed peracto sacrificio omnibus dona Bacchi communicabantur.* Tzetzes: Ἡ πιθοιγία δὲ συμποσιακὸν ἦν συμπόσιον. ἀνοίξαντες γὰρ τοὺς πίθους πᾶσι μετεδίδουν τοῦ Διονύσου δωρήματα. *Pithægia conuiuium. Nam dolia aperientes omnibus dona Bacchi impartiebantur.* Mendosus Hesychius: Πιθοίπα, ἑορτὴ Ἀθήνησι. Lege Πιθοίγια. Plutarchus morem explicat Symposiac. 3. quęstione 7. Τοῦ νέου οἴνου Ἀθήνησι μὲν ἑνδεκάτῃ μηνὸς Ἀνθεστηριῶνος κατάρχονται, Πιθοιγίαν τὴν ἡμέραν καλοῦντες· καὶ πάλαι γε (ὡς ἔοικεν) εὐχόμενοι, τοῦ οἴνου πρὶν ἢ πιεῖν ἀποσπένδοντες, ἀβλαβῆ, καὶ σωτήριον αὐτοῖς τοῦ φαρμάκου τὴν χρῆσιν γενέσθαι. *Athenis vndecimâ die mensis Anthesterionis primitias noui vini delibant, diemq́ illum à doliis reserandis Pithægiam*

vocant;

vocant; vtque apparet, antiquitus de vino antequam gustarent libantes vota faciebant, vt sibi vsus eius medicamenti salutaris, & innoxius foret.

ΠΛΥΝΤΗΡΙΑ.

DIes in honorem Mineruæ feriatus, ἀπὸ τοῦ πλυνέιν, quod est, *Lauare*. Harpocration: Πλυντήρια ἑορτὴ παρ' Ἀθηναίοις. Suidas: Πλυντήρια ἑορτὴ παρ' Ἀθηναίοις. *Plynteria festum apud Athenienses.* Pręcipua cęremonia, quod detracto ornatu, Mineruæ delubrum operiretur. Xenophon libro 1. Ἑλληνικ. agens de reditu Alcibiadis in vrbem, quem vulgus inauspicatum fore ciuitati ominatum est, quod in diem Plynteriorum incidisset. Ἐπεὶ δὲ ἑώρα ἑαυτῷ εὔνουν οὖσαν (τὴν πόλιν) καὶ στρατηγὸν αὐτὸν ᾑρημένους, καὶ ἰδίᾳ μεταπεμπομένους τῶν ἐπιτηδείους, κατέπλευσεν εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἡμέρᾳ, ᾗ Πλυντήρια ἦγεν ἡ πόλις, τοῦ ἔδους κατακεκαλυμμένου τῆς Ἀθηνᾶς· ὅ τινες οἰωνίζοντο ἀνεπιτήδειον εἶναι καὶ αὐτῷ, καὶ τῇ πόλει. Ἀθηναίων γὰρ οὐδεὶς ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐδενὸς σπουδαίου ἔργου τολμήσαι ἂν ἅψασθαι. *Quam (ciuitatem) cum sibi beneuolam ac conciliatam intellexisset, seq; ducem electum, vocantibus etiã priuatim necessariis, in Piræum nauigauit, die quâ Plynteria celebrabat ciuitas, & Palladis tegitur sedes. Id quod nonnulli infaustum & ipsi, & vrbi esse ominabantur. Nullus enim Atheniensium aliquid*

quid illa die ſerij audet operari. Plutarchus in Alcibiade: Ἡ γὰρ ἡμέρᾳ κατέπλευσεν, ἐδρᾶτο τὰ Πλυντήρια τῇ θεῷ· δρῶσι δὲ τὰ ὄργια Πραξιεργίδαι, Θαργηλιῶνος ἕκτη φθίνοντος ἀπόρρητα, τόν τε κόσμον καθέλοντες, καὶ τὸ ἕδος κατακαλύψαντες· ὅθεν ἐν ταῖς μάλιστα τῶν ἀποφράδων τὴν ἡμέραν ταύτην ἄπρακτον Ἀθηναῖοι νομίζουσι. οὐ φιλόφρων οὖν, οὐδὲ εὐμενῶς ἐδόκει προσδεχομένη τὸν Ἀλκιβιάδην ἡ θεὸς ἀποκαλύπτεσθαι, καὶ ἀπελαύνειν ἑαυτῆς. *Quo enim eſt die in portum delatus, Plynteria Mineruæ agebātur. Hæc ſacra Praxiergidæ arcana vigeſimoquinto die faciunt menſis Thargelionis; omnemq; ornatum Deæ detrahunt, & ſimulachrum eius operiunt: vnde hunc diem habet præcipuè populus Athenienſis inter nefaſtos feriatum. Non propitia igitur viſa excipere Minerua Alcibiadem, ſed intecta facie auerſari, & rejicere.* Falſus igitur Heſychius, qui hoc feſtum Aglauro Cecropis filiæ tribuit. Πλυντήρια, ἑορτὴ Ἀθήνησι, ἣν ἐπὶ τῇ Ἀγλαύρῳ τῇ Κέκροπος θυγατρὶ [τιμὴν] ἄγουσι. *Plynteria feſtum Athenis, quod Aglauro Cecropis filiæ agunt.* Non ignoro tamen Athenienſibus cultam fuiſſe Aglaurum, quæ pro ſalute Patriæ mortem oppetiit, atque adeo illi templum dedicatum; in quo Ephœbi ad bellum iam ituri, per eam ipſam iurare ſolebant. In pompâ geſtabatur maſſa ficuum, quam à verbo ἡγεῖσθαι, *ducere, præire,* vocabant ἡγητηρίαν; quod Athenienſes, cùm indigenæ

genæ essent, à ficu mansuetioris victus initium fecerint. Hesychius: Ἡγητηρία παλάθη σύκων· ἐν γὰρ τῇ ἑορτῇ τῶν καλλυντηρίων (lege πλυντηρίων) φέρουσι παλάθην συγκειμένην ἐξ ἰσχάδων· διὰ τὸ τοὺς αὐτόχθονας ἥμερον καρπὸν φαγεῖν πρῶτον τῶν σύκων. *Hegeteria massa ficuum. Nam in festo Plynteriorum gestant massam compositam è ficubus: eò quod indigenæ primum fructum mitē ficuum comederint.* Clarè Athenæus libro 3. Ἡ συκῆ, ἄνδρες φίλοι, ἡγεμὼν τοῦ καθαροῦ βίου τοῖς ἀνθρώποις ἐγένετο. δῆλον δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ καλεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἱερὰν συκῆν τὸν τόπον, ἐν ᾧ πρῶτον εὑρέθη· τὸν δὲ ἀπ' αὐτῆς καρπὸν ἡγητηρίαν, διὰ τὸ πρῶτον εὑρεθῆναι τῆς ἡμέρου τροφῆς. *Ficus, ô Amici, hominibus elegantioris vitæ dux fuit: vel hoc est argumento, quod locum vbi primùm reperta fuit hæc arbor, ficum sacram Athenienses vocauerunt, ipsiusq́; fructum* ἡγητηρίαν, *id est cultioris vitæ ducē; quod ante mitiores cibos inuentus fuerit.* Videatur Ælianus libro 3. variarum Historiar. capite 38. & 39. Cæterum prima ficus Phytalo donata est à Cerere. Pausanias in Atticis ad eius rei confirmationē adfert hoc epigramma.

Ἔνθα δ' ἄναξ ἥρως Φύταλός ποτε δέξατο σεμνὴν
Δημήτραν, ὅτε πρῶτον ὀπώρας καρπὸν ἔφηνεν,
Ἣν ἱερὴν συκῆν θνητῶν γένος ἐξονομάζει.
Ἐξ οὗ δὴ τιμὰς Φυτάλου γένος ἔσχεν ἀγήρως.
Hic Cererem tectis Phytalus susceperat Heros,
Cum primùm sacri largita est semina pomi,

Quam

Quam mortale genus ficum vocat; illius ergo
Muneris æterno Phytaligens floret honore.

ΠΥΑΝΕ'ΨΙΑ.

AVthores in nomine variant. Harpocration à Lycurgo Ποιανοψίαν, ab aliis Πανοψίαν appellari tradit. Ποιανοψίαι, Λυκοῦργος ἐν τῷ κατὰ Μενεσαίχμου, καὶ ἡμεῖς Ποιανοψίαν ταύτην τὴν ἑορτὴν καλοῦμεν· οἱ δὲ ἄλλοι Ἕλληνες Πανοψίαν, ὅτι πάντας εἶδον καρποὺς τῇ ὄψει· Ἀπολλώνιος, καὶ σχεδὸν οἱ περὶ τῶν Ἀθήνησιν ἑορτῶν γεγραφότες. *Pæanopsiæ, Lycurgus in oratione contra Menesæchmum: Et nos Pæanepsian vocamus festum; alij verò Græci Panopsian, quod omnes in conspectu habeant fructus. Sic Apollonius, & qui de festis Atheniensium scripserunt.*

At Πυανέψια, ἀπὸ τῶν πυάμων καὶ ἕψειν, *à fabis, & coquere.* Nam πυάμους vocarunt fabas, quas postea κυάμους dixerunt; sub quibus omne genus leguminum comprehenditur. Hesychius: Πυανέψια, ἑορτὴ Ἀθήνησιν. εἴρηται δὲ παρόσον κυάμων ἐμπίπλανται· καὶ ἄγεται Πυανεψιῶνος ἑβδόμῃ· ἐπειδὴ ἕψουσιν ἔτνος, οὕτως δὲ κέκληται ὅμηρον· ἢ ἡ ἑορτὴ διὰ τὸ ἀθάραν ἕψειν. ἃ καλοῦσι πύανα. Sic lego; & horum sensus est: *Pyanepsia festum Athenis. dictum vero est quatenus fabis implentur: & agitur septimâ die mensis Pyanepsionis. quoniam coquunt*

pul-

pulmentum, sic vocatus fuit mensis, & festum, quod in eo pultem coquerent, quæ vocarentur Pyana. Harpocration: πυανεψιῶνος ἑβδόμη, τὰ Πυανέψια Ἀπολλώνιος ἄγεσθαί φησι. δεῖν δέ φασι λέγειν πυανέψια, καὶ τὸν μῆνα Πυανεψιῶνα. Πύανα γὰρ ἕψουσι ἐν αὐτῇ. *Pyanepsiones die septimo Pyanepsia Apollonius agi dicit. oportere verò aiunt dicere Pyanepsia & mensem Pyanepsionem. Nam Pyana, id est fabas tum coquunt.* Eustathius ad Iliad. Β. Πυανεψιὼν δέ, ὅτι μηνὸς ὄνομα παρ' Ἀττικοῖς κυάμων ἑψήσει παρωνυμούμενος. *Pyanepsion mensis nomen apud Athenienses, qui à coctione fabarum est cognominatus.* Origo est à Theseo, qui è Creta reuersus, annonæ reliquias in ollâ miscuit, & coctas simul, sociis exhibuit. Plutarchus: Θάψας δὲ τὸν πατέρα, τῷ Ἀπόλλωνι τὴν εὐχὴν ἀπεδίδου τῇ ἑβδόμῃ τοῦ Πυανεψιῶνος μηνὸς ἱσταμένου. ταύτῃ γὰρ ἀνέβησαν ἐν ἄστυ σωθέντες· ἡ μὲν οὖν ἕψησις τῶν ὀσπρίων λέγεται γίνεσθαι διὰ τὸ σωθέντας αὐτοὺς εἰς ταὐτὸ συμμίξαι τὰ περιόντα τῶν σιτίων, καὶ μίαν χύτραν κοινὴν ἑψήσαντας συνεστιαθῆναι, καὶ συγκαταφαγεῖν ἀλλήλοις. *Elato patre, Apollini vota reddidit die septimo mensis Pyanepsionis: eo enim sospites vrbem iniere. Ac legumina memorantur elixari, quod incolumes cibariorum reliquias in vnum confuderint, vnaque coctas communi ollâ epulati simul inter se manducauerint.* Votum Thesei memorat Scholiastes Aristophanis ad Equites: Τινὲς δὲ τὸν Θησέα φασὶ

καθ-

καθ' ὃν καιρὸν εἰς Κρήτην ἔπλει περισχόντα Δήλῳ διὰ χειμῶνα, εὔξασθαι τῷ Ἀπόλλωνι, κατασέψεσθαι κλάδοις ἐλαίας, ὅταν σωθῇ, τὸν Μινόταυρον ἀποκτείνας, καὶ θυσιάζειν καὶ τὴν ἱκετηρίαν ταύτην καταστέψαντα εὑρῆσαι χύτραν ἀθάρης καὶ ἔτνους, καὶ βωμὸν ἱδρύσασθαι· διὸ καὶ Πυανέψια δοκεῖ λέγεσθαι, οἷον κυαμέψια· τὸ γὰρ πρότερον τοὺς κυάμους, πυάνους ἐκάλουν. *Quidam aiunt Thesea, quâ tempestate in Cretam nauigauit, propter hyemem circa Delum hæsisse, ibiq; Apollini vouisse, eum se ramis oleæ coronaturum, & sacrificaturum, si quando sospes, interfecto Minotauro, rediisset; supplicem ramum coronasse, coxisse ollam pulmenti. quare Pyanepsia dici videtur, quasi Cyamepsia: nam fabas, quas ante πυάμους vocabant, postea κυάμους appellarunt.* Hæc ipsa totidem verbis à Suida proferuntur. Breuiùs ad Eustathio ad Iliad. χ.

ῬΑ´ΒΔΟΥ ἈΝΑ´ΛΗΨΙΣ.

Festum apud Coos anniuersarium & celebre: de quo tamen nihil mihi lectum; præterquam in epistolâ Hippocratis ad S. P. Q. Abderitanum: ὁ πολίτης ὑμέων Ἀμελησαγόρης ἦλθεν εἰς Κῶ, καὶ ἔτυχε τότε ἐοῦσα τῆς ῬΑ´ΒΔΟΥ ἈΝΑ´ΛΗΨΙΣ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρῃ, καὶ ἐτήσιος ἑορτὴ, ὡς ἴστε πα-

πανήγυρις ἡμῖν, καὶ πομπὴ πολυτελὴς ἐς Κυπάρισσον, ἣν ἔθος ἀνάγειν τοῖς τῷ θεῷ προσήκουσιν. *Ciuis vester Amelesagoras eo die Co appulit, in quem fortè inciderat* VIRGÆ ASSVMPTIO, *anniuersaria, vt scitis, nobis festiuitas, & publicus conuentus, & pompa sumptuosa ad cupressum, quam pro more deducunt, qui Deo dicati sunt.*

ΣΑΚΑΊΑ.

EXtra oleas me ferri non nemo iure dixerit. Neque enim Barbarorum festa Græcis oportuit adiungi. Et eadem ratione Mithriaca, Magophonia, Vitiorum interitus, aliaque non minus celebria, non poterant præteriri. Ac sanè, quod dicturus sum, nihil ad institutum facere scio: verùm abduxit me ritus insolẽtia, quam nec iniucundam lectu fore putaui. Igitur Σακαία, vt author est Hesychius, ἡ Σκυθικὴ ἑορτή, *Scythicum festum.* Athenæus autem libro 14. ex Beroso, refert esse Babyloniorum Σακαίαν εἶναι ἑορτὴν οὕτως ἐν Βαβυλῶνι προσαγορευομένην: *Sacæam esse festum ita Babylone nuncupatum.* Eius ritum enarrat Dio Chrysostomus oratione 4. de Regno: οὐκ ἐννενόηται τὴν τῶν Σακκῶν ἑορτὴν, ἣν Πέρσαι ἄγουσι; λαβόντες τῶν δεσμοτῶν ἕνα, τῶν ἐπὶ θανάτῳ, καθί-

καθίζουσι εἰς τὸν θρόνον τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν ἐσθῆτα διδόασιν αὐτῷ τὴν αὐτὴν, καὶ τρυφᾶν, καὶ ταῖς παλλακαῖς χρῆσθαι ἡμέρας ἐκείνας τοῦ βασιλέως, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν κωλύει ποιεῖν ὧν βούλεται· μετὰ δὲ ταῦτα ἀποδύσαντες, καὶ μαστιγώσαντες ἐκρέμασεν. *An Saccorum solenne festum ignoras, quod Persæ celebrant? vinctorum, qui duci ad supplicium debent, aliquem in sellâ Regis collocãt, & veste regiâ ornant, faciuntq́; ei potestatem delicatè, & molliter viuendi, Regiisq́; pellicibus per eos dies vtendi: neque eum quisquam impedit, quo minus quidquid voluerit faciat; deinde exutum, & flagellatum suspendunt.*

ΣΑΡΩ´ΝΙΑ.

SAro Trœzeniorum Rex ordine tertius, ædem exstruxit Dianæ, quam ab eo Saronidem vocarunt; Festumq́ue ei anniuersarium consecrarunt. Pausanias in Corinthiacis: *Hinc non longè abest Saroniæ Dianæ ædes, de qua, quæ dici oportuit, superius à me sunt exposita. vnum illud nunc adjicio, Dianæ quotannis festos dies celebrari, quæ Saronia nuncupant.*

ΣΕΠΤΗ´ΡΙΟΝ.

SAcrum nouennale Delphorum. describitur à Plutarcho in Quæstionibus Romanis:

nis: Τὸ μὲν οὖν Σεπτήριον ἔοικε μίμημα τῆς πρὸς τὸν Πύθωνα τοῦ θεοῦ μάχης εἶναι, καὶ τῆς μετὰ τὴν μάχην ἐπὶ τὰ Τέμπη φυγῆς, καὶ ἐνδιώξεως· οἱ μὲν γὰρ φυγεῖν ἐπὶ τῷ φόνῳ φασὶ χρήζοντα καθαρσίων· οἱ δὲ τῷ Πύθωνι τετρωμένῳ, καὶ φεύγοντι, κατὰ τὴν ὁδὸν, ἣν νῦν ἱερὰν καλοῦμεν, ἐπακολουθεῖν, καὶ μικρὸν ἀπολειφθῆναι τῆς τελευτῆς· κατέλαβε γὰρ αὐτὸν ἐκ τοῦ τραύματος ἄρτι τεθνηκότα, κεκηδευμένον ὑπὸ τοῦ παιδὸς, ᾧ ὄνομα ἦν Αἲξ ὡς λέγουσι· τὸ μὲν οὖν Σεπτήριον, τούτων ἢ τοιούτων τινῶν ἀπομίμησίς ἐστιν ἑτέρων. *Septerium imitationem habet pugnæ Apollinis cum Pythone, & à pugna fugæ Dei ad templum, aut persecutionis. Alij enim fugisse eum ferunt, quod peractâ cæde opus expiatione haberet: alij Pythonem saucium, & fugientem viâ, quæ nunc sacra dicitur, cum insequeretur, superuenisse ei recens è vulnere mortuo, & funerato à filio, cuius nomen Aix, id est Capra, perhibent. Septerium ergo harum, & similium rerum imitatio est.*

ΣΚΙΡΟΦΟΡΙΑ.

MOnuimus duo fuisse templa Mineruæ Scirados: Alterum in Phalero, ad quod Oschophoriorum cursus instituebantur. Alterum in Sciro Atticæ pago inter Athenas & Eleusinem, à quo nomen accepere Σκίρα, siue Σκιροφόρια, & mensis Σκιροφοριών, cuius die 12. in

honorem Mineruæ celebrabantur. Aristophanis Scholiastes ad Concionant. Σκίρα, ἑορτὴ παρ' Ἀθηναίοις, ἀφ' ἧς ὁ μὴν Σκιροφοριών. *Scira festum apud Athenienses, à quo mēsis Scirophorion.* Sunt qui Cereris, & Proserpinæ festum esse dixerũt. Idem: Σκίρα ἑορτή ἐστι τῆς Σκιράδος Ἀθηνᾶς Σκιροφοριῶνος ιβ'· οἱ δὲ Δήμητρος, καὶ Κόρης. *Scira festum Mineruæ Scirados, 12. Scirophorionis; alij Mineruæ, & Proserpinæ.* Harpocration, ab vmbellâ, quæ σκίρον dicitur, originem nominis deducit. Σκίρα, ἑορτὴ παρ' Ἀθηναίοις, ἀφ' ἧς ὁ μὴν Σκιροφοριών· φασὶ δὲ οἱ γράψαντες περὶ τῶν ἑορτῶν, καὶ μηνῶν Ἀθήνησι, ὧν ἐστι καὶ Λυσιμαχίδης, ὡς τὸ σκίρον σκιάδιόν ἐστι, μεθ' οὗ φερόμενοι ἐξ Ἀκροπόλεως εἴς τινα τόπον καλούμενον σκίρον πορεύονται, ἥτε τῆς Ἀθηνᾶς ἱέρεια, καὶ ὁ τοῦ Ποσειδῶνος ἱερεὺς, καὶ ὁ τοῦ Ἡλίου. κομίζουσι δὲ τοῦτο Ἐτεοβουτάδαι. *Scira festum apud Athenienses: à quo mensis Scirophorion: aiunt autem qui de festis, & mensibus scripserunt, è quorum numero est Lysimachides, Scirum esse vmbellam, cum quâ ex Acropoli, in locum aliquem nomine Scirum eunt Mineruæ Sacerdos, Neptuni sacrificulus, & solis. gestant eam vmbellam Eteobutadæ.* Hæc totidem verbis Scholiastes Aristophanis, & Suidas; qui hoc ampliùs addunt: ὅτι σκιάδιον ἐφρόντιζον ἐν ἀκμῇ τοῦ καύματος· σκίρα δὲ τὰ σκιάδια. Οἱ δὲ οὐ διὰ τοῦτό φασιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπὸ Σκίρου Ἀθηνᾶν, ἣν Θησεὺς ἐποίησεν, ὅτε ἐπανῄει ἀποκτείνας τὸν Μινόταυρον. ἡ σκίρα

ἡ σκίῤῥα δέ ἐστι γῆ λευκὴ ὥσπερ γύψος. *Vmbellam excogitabant in summo æstu. nam Scira vocantur vmbellæ. Alij verò non ob id aiunt; sed ob Mineruæ statuam, quam in Sciro statuit Theseus cum reuenisset occiso Minotauro. Scira terra alba est, veluti gypsus.* Hoc postremũ Eustathius etiam affirmat ad Iliad. ψ. ὁ σκίῤῥος, καὶ γύψον, ἢ γῆν γυψώδη δηλοῖ. *Scirus, & gypsum, aut terram gypseam significat.* Ergo à statuâ Mineruæ, quam ex gypso, siue sciro festum σκίῤῥων, aut σκιῤῥοφορίων nomen obtinet secundum quosdam. Alij verò deriuarunt à Sciro quodam Eleusinio; cuius sententiæ fuit Philochorus: alij à Scirone, qui Salaminem incoluit; quod in secundo libro Megaric. memoriæ prodidit Praxion, vt author est Harpocration, & Schol. Aristoph. Quibus accedere videtur Strabo libro 9. referens Salamina fuisse dictam: Σκιράδα, καὶ Κυχρείαν ἀπό τινων ἡρώων, ὧν ἀφ᾽ οὗ μὲν Ἀθηνᾶ τε λέγεται Σκιρὰς, καὶ τόπος σκίῤῥα, ἐν τῇ Ἀττικῇ, καὶ ἔτι σκίρωσις ἱεροποιΐα τις, καὶ ὁ μὴν Σκιροφοριών. *Scirada, & Cychriam à quibusdam Heroibus; quorum ab altero quidem & Mineruâ Sciras dicitur, & locus in Atticâ, Scira, & sacrum Scirosis, & mensis Scirophorion.* Plures ad vmbellam referunt; quo veluti symbolo putant indicatum tempus ædificandi. Harpocration: Σύμβολον δὲ τοῦτο γίνεται, τοῦ δεῖν οἰκοδομεῖν, καὶ σκέπας ποιεῖν, ὡς τούτου τοῦ χρόνου ἀρίστου ὄντος

πϱὸς οἰκοδομίαν. *Symbolum erat ad ædificationem, quasi tempus illud maximè ad ædificationem esset idoneum.* Suprà dixit Harpocration Eteobutadas vmbellam gestasse. Eteobutadæ sunt veri Butadæ. fuit hoc nomine familia apud Athenienses nobilis à Butâ: in quam se nonnulli splendorem generis affectantes inseruerunt. Id ansam præbuit veris Butadis, vt se Ereobutadas appellarent. Scholiastes Aristophanis vmbellam non ab his gestatam ait, sed ab Erechthei sacerdote: ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἐρεχθέως φέρει σκιάδιον λευκὸν, ὃ λέγεται σκίρον, *Sacerdos Erechthei gestat vmbellam albam, quæ dicitur Sciron.* In eundem locum Aleatores ludendi causâ conuenire solebant, atq; inde Aleatorium Σκιράφιον dictum. Suidas: Σκιράφιον, κυβευτήριον, ἐπειδὴ διέτριβον ἐν Σκίρῳ, οἱ κυβεύοντες. *Sciraphium, Aleatorium: quia in Sciro agebant aleatores.* Hesychius: Σκιράφιον, κυβευτήριον, ἴσως διὰ τὸ ἐν Σκίρῳ διατρίβειν ἔχειν τοὺς κυβεύοντας, *Sciraphion, Aleatorium, forte quod in Sciro Aleatores versarentur.* Hinc hominem dissolutum vocabant Σκιροφόρον. Stephanus: Καὶ τὸ σκιράφιον, ὅπερ δηλοῖ τὸν τόπον εἰς ὃν οἱ κυβευταὶ συνίασιν. καὶ ὁ Σκιροφόρος, ὃ σημαίνει τὸν ἀκόλαστον, καὶ κυβευτὴν, ἀπὸ τῶν ἐν Σκίρῳ διατριβόντων. *Sciraphium significat locum, in quo Aleatores conueniunt. & Scirophorus, quod significat dissolutum, & aleatorem, ab iis, qui in Sciro versantur.* Omnem quoque

que fraudem & vafritiem, σκιράφους appellarũt. Eustathius ad Odyss. α. Ἀθηναῖοι καὶ ἐν ἱεροῖς ἀθροιζόμενοι ἐκύβευον· καὶ μάλιστα ἐν τῷ τῆς Σκιράδος Ἀθηνᾶς, τῷ ἐπὶ Σκίρῳ· ἀφ' οὗ καὶ τὰ ἄλλα κυβευτήρια, σκιράφια ὠνομάζετο· ἐξ ὧν καὶ πάντα τὰ πανουργήματα, διὰ τὴν ἐν σκιραφίοις ῥαδιουργίαν σκίραφοι ἐκαλοῦντο. Ἱππῶναξ· τί με σκιράφοις ἀπιπάλλεις; *Athenienses etiam in templis conferti aleâ ludebant; & maximè in Mineruæ Scirados, quod est in Sciro: à quo & alia aleatoria, Sciraphia dicebantur. Ex his omnes doli, & calliditates, ob fraudes, quæ in Aleatoriis committebantur, Sciraphi vocabantur. Hipponax: quid me Sciraphis, id est fraudibus, lactas?* Et quidem in ipso Mineruæ templo, quod prodidit Eustathius, aleatores lusisse confirmat Etymologicum: Σκίρα ἑορτὴ Ἀθηνᾶς· καὶ Σκιράφια τὰ κυβεῖα· ἤτοι ἐπεὶ σκίραφός τις ἐστιν ὄργανον κυβευτικὸν· ἢ ἀπὸ Σκιράφου τινὸς κυβευτοῦ· ἢ ὅτι ἐν τῷ τῆς Σκιράδος Ἀθηνᾶς ἱερῷ οἱ κυβευταὶ ἔπαιζον. *Scira festum Mineruæ: & Sciraphia aleatoria: vel quia Sciraphus instrumentum est aleatorium: vel à Scirapho aleatore: vel quod in Scirados Mineruæ templo luderent aleatores.* Porrò comites Aleatoribus erant meretrices. Stephanus: Σκίρος, ὁ τόπος ἀπὸ Σκίρου Ἥρωος· ἐν δὲ τῷ τόπῳ τούτῳ αἱ πόρναι ἐκαθέζοντο. *Scirus locus ab Heroe Sciro: in eo ipso loco meretrices prosidebant.* In pompâ adornanda vtebantur pellibus victimarum,

tum, quæ Ioui Meilichio, & Ctesio fuerant immolatæ, & Διὸς κώδια vocabantur. Suidas in voce Διὸς κώδιον· Χρῶνται δ' αὐτοῖς οἱ Σκιροφορίων πομπὴν στέλλοντες. *Vtuntur iis, qui Scirophoriorum pompam instruunt.*

ΣΤΗΝΙΑ.

FEstum erat Athenis, in quo dicteriis & cõuitiis inter se ludebant. Hesychius: Στήνια ἑορτὴ Ἀθήνησιν, ἐν ᾗ διασκώπτουσι, καὶ λοιδοροῦσι. *Stenia festum Athenis, in quo rident, & conuitiantur.* A Fæminis præcipuè seruatum, quarum natura procliuior ad istud certamen conuitiorum. Suidas: Στήνια, καὶ Σκίρα, ἑορταὶ γυναικῶν. *Stenia, & Scira, festa mulierum.* Hinc formatum est verbum στηνιῶσαι, quod est, teste Hesychio, βλασφημῆσαι, λοιδορῆσαι.

ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΝ.

Nisi institutus ordo prohibuisset, cum Amphidromiis cõiungi debuerat festum illud, quod Puerperę quadragesimo post partum die celebrare solebant, & τεσσαρακοστὸν appellabant. Nam hoc ipsum quadraginta dierũ spacium matris purga-

gationi sufficere, & spem de salute prolis certam dare existimabant. de quo in hũc modum Censorinus capite 11. *In Græciâ dies habent quadragesimos insignes. Namq; prægnans ante diem quadragesimum non prodit in fanum; & post partum quadraginta diebus pleræq; fœtæ grauiores sunt, nec sanguinem interdum continent: & paruuli fermè per hos dies morbidi sine risu, nec sine periculo sunt. Ob quam causam, cùm is dies præterierit, diem festum solent agitare, quod tempus appellãt* Τεσσαρακοστόν. Præterea anniuersariam natalium memoriam festiuâ solennitate recolebant, quam Γενέσια nuncupabant. Suidas: Γενέσια, ἡ δι' ἐνιαυτοῦ ἐπιφοιτῶσα τοῦ τεχθέντος μνήμη. *Genesia, quotannis recurrens nati memoria.* id etiam nominis videre est apud Matthæum capite 14. vbi in Herodis natali die, Herodiadis filia saltitasse refertur.

ΥΑΚΙΝΘΙΑ.

Acedæmonij Hyacinthum diuinis honoribus affecerunt, eique festum anniuersarium Ὑακίνθια dedicarunt. Hesychius: Ὑακίνθια, ἑορτὴ ἐν Λακεδαίμονι. *Hyacinthia, festum Lacedæmone.* Theodoretus sermone de Martyribus, siue li-

bro 8. Græcanicarum affectionum: Καὶ τὰ Ὑακίνθια δὲ οἱ Σπαρτιάται ἑορτὴν μεγίστην, καὶ Δημοθοινίαν ἐνόμιζον. *Spartani vero Hyacinthia festum maximum, & visceratione instituerunt*. Sed inter cæteros præcipuo cultu festum venerati sunt Amyclæi. Xenophon libro 4. Ἑλληνικῶν: Οἱ Ἀμυκλαῖοι ἀεὶ ποτε ἀπέρχονται εἰς τὰ Ὑακίνθια, ἐπὶ τὸν Παιᾶνα, ἐάν τε στρατοπεδευόμενοι τυγχάνωσι, ἐάν τε ἄλλως πως ἀποδημοῦντες. *Amiclæi semper siue militant, siue aliâ de causâ peregrinantur, ad Hyacinthia, & Pæanem accedere consueuerunt*. Sed & Lacedæmonij inter primas solẽnitates habuerunt. Herodotus lib. 9. Καὶ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὅρταζόν τε τοῦτον τὸν χρόνον, καί σφι ἦν Ὑακίνθια· περὶ πλείστου δ' ἦγον τὰ τοῦ θεοῦ πορσύνειν. *Agebant autem per id tempus Lacedæmonij solennia, quæ vocantur Hyacinthia: quæ festa Dei celebrare plurimi faciebant*. Ouidius 10. Metamorphos. ad hanc solennitatem respexit:

Nec genuisse pudet Sparten Hyacinthon, honosq;
Durat in hoc æui, celebrandaq; more priorum
Annua prælatâ redeunt Hyacinthia pompâ.

Pompam verò à Didymo Grammatico, & Polycrate Lacedæmonio copiosè descriptam nobis exhibet Athenæus libro 4. paginâ 139. editionis Casaubonianæ; quo lectorẽ huius rei curiosum remitto. Illud obiter indicandum, tres celebritatis fuisse dies; quorum primus luctu;

duo

duo reliqui vario genere ſpectaculorum occupabantur. Hinc etiam apud Herodotum lib. 9. reprehenduntur, quod ne difficillimis Græciæ temporibus id genus oblectamẽti omitterent.

ΥΣΤΗΡΙΑ.

ARgiui feſtum Veneri diem egerunt, & à ſue, quam immolabant, Ὑστήρια nuncuparunt. Athenæus libro 3. Ἀργεῖοι Ἀφροδίτῃ ὗς θύουσι, καὶ ἡ ἑορτὴ καλεῖται Ὑστήρια. *Veneri ſues Argiui immolant, & Ὑστήρια dies feſtus appellatur.*

ΧΑΡΜΟΣΥΝΑ.

HEſychius: Χαρμόσυνα ἑορτὴ Ἀθήνῃσι. *Charmoſyna, feſtum Athenis.* Cuius Dei nondum mihi compertũ. Ex nomine videtur fuiſſe lætitiæ conſecratum. Et Plutarchus non obſcurè ſignificat in libro de Iſide, & Oſiride: Ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν Αἰγύπτιόν ἐστι τοὔνομα τοῦ Σαράπιδος, εὐφροσύνην αὐτὸ δηλοῦν οἴομαι, καὶ χαρμοσύνην, τεκμαιρόμενος ὅτι τὴν ἑορτὴν Αἰγύπτιοι τὰ Χαρμόσυνα Σαίρει καλοῦσιν. *Ego autem ſiquidem Aegyptia vox eſt Serapis, gaudium eà, & lætitiam ſignificari cenſeo, hoc adductus argumento, quod Charmoſyna, id eſt feſtum lætitiæ diem Særei appellant Aegyptij.*

ΧΑΡΙΛΑ.

INter Ἐννεαετηρίδας Delphorum Charila censetur: cuius hanc tradit originẽ Plutarchus in Quæstionibus Græcis: Λιμὸς ἐξ αὐχμοῦ τοὺς Δελφοὺς κατέσχε, καὶ πρὸς τὰς θύρας τοῦ βασιλέως ἐλθόντες μετὰ τέκνων, καὶ γυναικῶν ἱκέτευον· ὁ δὲ τῶν ἀλφίτων, καὶ τῶν χεδρόπων μετεδίδου τοῖς γνωριμωτέροις αὐτῶν· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ πᾶσιν· ἐλθούσης δὲ παιδὸς ἔτι μικρᾶς ὀρφανῆς γονέων, καὶ προσλιπαρούσης, ἐρράπισεν αὐτὴν ὑποδήματι, καὶ τῷ προσώπῳ τὸ ὑπόδημα προσέρριψεν· ἡ δὲ πενιχρά τις οὖσα, καὶ ἔρημος, οὐκ ἀγεννὴς δὲ τὸ ἦθος, ἐκποδὼν γενομένη, καὶ λύσασα τὴν ζώνην, ἀνήρτησεν ἑαυτήν· ἐπιτείνοντος δὲ τοῦ λιμοῦ, καὶ νοσημάτων προσγενομένων, ἀνεῖλεν ἡ Πυθία τῷ βασιλεῖ Χαρίλαν ἱλάσκεσθαι παρθένον αὐτοθάνατον· μόλις οὖν ἀνευρόντες ὅτι τοὔνομα τοῦτο ἦν τῇ ῥαπισθείσῃ παιδὶ, μεμιγμένην τινὰ καθαρμῷ θυσίαν ἀπετέλεσαν, ἣν ἐπιτελοῦσιν ἔτι καὶ νῦν δι' ἐννέα ἐτῶν· προκάθηται μὲν γὰρ ὁ βασιλεὺς τῶν ἀλφίτων, καὶ τῶν χεδρόπων ἐπιδιδοὺς πᾶσι, καὶ ξένοις, καὶ πολίταις· (κομίζεται δὲ τῆς Χαρίλας παιδικὸν εἴδωλον) ὅταν οὖν πάντες λάβωσιν, ὁ μὲν βασιλεὺς ῥαπίζει τῷ ὑποδήματι τὸ εἴδωλον, ἡ δὲ τῶν Θυάδων Ἀρχηγὸς ἀραμένη κομίζει πρός τινα τόπον φαραγγώδη, κἀκεῖ σχοινίον περιάψαντες τῷ τραχήλῳ τοῦ εἰδώλου κατορύττουσιν ὅπου τὴν Χαρίλαν ἀπαγξαμένην ἔθαψαν. *Fame ob anni siccitatem vrgente, Delphos cum liberis & vxoribus ciues ad fores Regis supplices*

plices venerunt. Is farinâ, & leguminibus notiores sibi (non enim omnibus sufficiebat) impertiuit. Puella autem paruula cùm accederet orba parentibus, & instaret petendo, calceo malam eius percußit, calceumq́; in faciem eius coniecit. Hæc vt erat animo minimè abiecto, pauper alioquin, & deserta, è medio se subduxit, cinguloq́; soluto fauces illigans sese suspendit. Tum crescente penuriâ, & morbis accedentibus, Pythia Regi respondit, placandos esse manes Charilæ Virginis, quæ ipsa sibi mortem consciuisset. Vix tandē inuestigantes id nomen puellæ, quæ alapā accepisset, fuisse; peculiare quoddam sacrificium peregerunt, quod etiamnum nono quouis anno fit. Præsidet Rex, & farinam leguminaq́; impertit omnibus & peregrinis, & ciuibus. Infertur puerile simulachrum Charilæ. Postquam omnibus datum fuit, Rex id calceo ferit: quæ autem Thyadum eſt princeps, simulachrum ad confragosum defert locum, ibiq́; collum simulachri fune cingentes id defodiunt, vbi olim Charila sepulta fuerat.

ΧΟ΄ΕΣ.

CHoa, Chus, & Choeus, mensura liquidorum, continens, vt quidam volunt, sextários octo; vel vt alij, tantùm sex. Fannius de sextario agens:

Qui quater assumptus fit graio nomine Chœnix;

Adde

Adde duos Chus fit, vulgo qui est congius idem. Ab hac mensura festi appellatio fluxit. Harpocration: χόες· Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ τοῦ ὀνόματος, ἑορτή τις παρ' Ἀθηναίοις ἀγομένη Ἀνθεστηριῶνος δυοδεκάτῃ. *Choes: Demosthenes in oratione de nomine: festum ab Atheniensibus agi solitum duodecimâ Anthesterionis.* Alij tamen decimâ Anthesterionis; alij octauâ Pyanepsionis celebratum memorāt. Comici Scholiastes in Acharn. Ἑορτὴ τῶν χοῶν, ἐπετελεῖτο Πυανεψιῶνος ὀγδόῃ, οἱ δὲ Ἀνθεστηριῶνος δεκάτῃ. Solennitatis institutionem enarrat idem Author ad Equites: χοῦς μέτρον ἀττικὸν χορῶν κοτύλας ὀκτώ· ἔστι δὲ ἑορτὴ Ἀθήνησι· κέκληται δὲ ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας. Ὀρέστης διὰ τὴν τῆς μητρὸς ἀναίρεσιν, ἧκεν εἰς Ἀθήνας παρὰ τὸν Πανδίονα συγγενῆ καθεστηκότα, ὃς ἔτυχε τότε βασιλεύων τῶν Ἀθηναίων· καὶ αὐτὸν κατέλαβεν εὐωχίαν τινὰ δημοτελῆ ποιοῦντα· ὁ τοίνυν Πανδίων παραπέμψασθαι τὸν Ὀρέστην αἰδούμενος· κοινωνῆσαι δὲ ποτοῦ, καὶ τραπέζης ἀσεβὲς ἡγησάμενος, μὴ καθαρθέντος αὐτοῦ τῶν φόνων· ὡς ἂν μὴ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κρατῆρος πίνοιεν ἑκάστῳ τῶν κεκλημένων παρέθηκε χοῦν. *Chus mensura Attica octo cotylarum capax. Et etiam festum Athenis nomen obtinuit ex hac causa. Orestes ob matris cædem venit Athenas ad Pandionem sibi cognatum; qui tum Atheniensibus imperabat. Offendit illum publicè epulas exhibentem. Igitur Pandion reueritus Orestem demittere; communicare verò potu, & mensâ impium arbitratus, quod à cæde nō esset expiatus; ne*

ne ex eodem cratere biberent, vnicuique conuiuarum Chun siue cōgium apposuit. Idem ad Acharn. Ὀρέστης μετὰ τὸν φόνον ἐς Ἀθήνας ἀφικόμενος (ἦν δὲ ἑορτὴ Διονύσου Ληναίου) ὡς μὴ γένοιτο σφίσιν ὁμόσπονδος, ἀπεκτονὼς τὴν μητέρα, ἐμηχανήσατο τοιόνδε τι Πανδίων. χοᾶ οἴνου τῶν δαιτυμόνων ἑκάστῳ παραστήσας, ἐξ αὐτοῦ πίνειν ἐκέλευσε, μηδὲν ὑπομιγνύντας ἀλλήλοις, ὡς μήτε ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κρατῆρος πίοι Ὀρέστης, μήτε ἐκεῖνος ἄχθοιτο καθ' αὑτὸν πίνων μόνος· καὶ ἀπ' ἐκείνου Ἀθηναίοις ἑορτὴ ἐνομίσθη οἱ χόες *Orestes post cædem matris Athenas venit (erat autem festum Bacchi Lenæi) & ne fieret ipsis libaminum consors, qui matrem interfecisset; tale quid excogitauit Pandion. Cōgium vini conuiuarum vnicuiq; apposuit, è quo biberent, nihil inter se commune habentes; vt ex eodem scypho non biberet Orestes; nec tamen ægrè ferret se bibere solitarium. Ex eo Atheniensibus institutum festum Choes.* Atque hinc etiam adagij formula manasse videtur, quâ mensa minus familiaris, & hilaræ communicationis exsors Orestis cōuiuio æquiparatur. Plutarchus initio conuiualium quæstionum, de mensâ taciturnâ: Εἰ μὲν οὖν ὥσπερ οἱ τὸν Ὀρέστην ἑστιῶντες ἐνθέσμῳ σιωπῇ τρώγειν, καὶ πίνειν ἐμέλλομεν, ἦν δὲ οὗτο τῆς ἀμαθίας οὐκ ἀτυχὲς παραμύθιον *Quod si tanquam Orestem conuiuio excipientes, iusso legibus silentio edemus, & bibemus, esset non infelix inscitiæ nostræ remedium.* Et rursus 2. Sympos. Quæst. 10. Ὥσπερ οἱ Δημοφωντίδαι

δαι τῷ Ὀρέστῃ λέγοντας πίνειν κελεῦσαι μὴ προσέχοντα τοῖς ἄλλοις ἢ οὕτω, ὅπερ νῦν γίνεται κρέας προθέμενον, καὶ ἄρτον, ὥσπερ ἐκ φάτνης ἰδίας ἕκαστον εὐωχεῖσθαι; πλὴν ὅτι μὴ πρόσκειται σιωπῆς ἡμῖν ἀνάγκη καθάπερ τοῖς τὸν Ὀρέστην ξενίζουσιν. *Vt Demophontidæ Orestem feruntur cæna excepisse, iubentes pro se bibere, neque obseruare alios, quam id, quod hodie fit, vt quisque sibi proposito pane, & carne tanquam ex proprio præsepi vescatur? Nisi quod nobis non incumbit necessitas tacendi, vt Orestem cõuiuio excipientibus.* Verùm vt ad institutum reuertar, festi celebritas in certamine bibendi potissimum cernebatur. Bibebant autem ad tubæ sonitum, & insistētes vtri, qui in præmium victori cedebat. Aristophanes in Acharnan.

Ἀκούετε λέω κατὰ τὰ πάτρια τὰς Χόας
Πίνειν ὑπὸ τῆς σάλπιγγος· ὃς δ᾽ ἂν ἐκπίῃ
Πρώτιστος, ἀσκὸν Κτησιφῶντος λήψεται.
Audi Popule, more patrio Choas
Bibere ad tubam: qui verò ebiberit
Primus, vtrem Ctesiphontis accipiet.

Verba sunt Præconis, qui obiter perstringit Ctesiphontem vt obesum nimis, & προγάστορα. Atque ad hunc locum Scholiastes: Ἐτίθετο δὲ ἀσκὸς πεφυσημένος ἐν τῇ τῶν χοῶν ἑορτῇ· ἐφ᾽ οὗ τοὺς πίνοντας πρὸς ἀγῶνα ἱστάναι, τὸν πρῶτον πίνοντα, ὡς νικήσαντα λαμβάνειν ἀσκόν· ἔπινον δὲ μέτρον τι οἷον χοᾶ. *Vtris inflatus statuebatur in festo Choarum; in quo biben-*

bibentes ad certamen stabant; quiq́ primus bibisset, vt victor, vtrem accipiebat. bibebant autem mensuram, qualis est Chus. At Ælianus libro 2. capite 41. eum, qui plus bibisset, aureâ coronâ donari solitũ refert: Καὶ ἐν Διονύσου ἢ τῇ τ̃ χοῶν ἑορτῇ πρoύκειτο ἆθλον τῷ πίοντι πλέον, στέφανος χρυσοῦς, ὃ ἐνίκησε Ξενοκράτης ὁ Χαλκηδόνιος. *In Bacchi festo, quod Choas vocant, præmium ei, qui plus bibisset, aurea corona proponitur, quam meritus est Xenocrates Chalcedonius.* Victorem autem pronunciabat Rex. Aristophanes:

Ὡς τοὺς κριτάς μ' ἐκφέρετε· ποῦ 'στιν ὁ βασιλεύς;
Ἀπόδοτέ μοι τὸν ἀσκόν.
Ad Iudices me efferte: vbi est Rex?
Reddite mihi vtrem.

Scholiastes: Δηλοῖ ὡς τὴν ἐπιμέλειαν ὁ βασιλεὺς εἶχε τῆς ἁμίλλης τοῦ χοὸς, καὶ τὸ ἆθλον ἐδίδου τῷ νικήσαντι τὸν ἀσκόν. *Ostendit curam certaminis in Chois gessisse Regem, præmiumq́; dedisse victori vtrem.*

ΧΥ'ΤΡΟΙ.

Χύτρους, Latinè dixeris ollare festum, quod instituerunt hi qui cum Deucalione diluuium euaserunt, pietate ducti erga mortuos. quibus Deos inferos, maximeque Mercurium propitium volebant:

Commune profundis

Et superis numen, qui fas per limen vtrumq;
Solus habet, geminoq; facit commercia mundo.

Comici Scholiastes ad Acharnan. Θεόπομπος τοὺς διασωθέντας ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐψῆσαί φησι χύτρας πανσπερμίας, ὅθεν οὕτω κληθῆναι τὴν ἑορτὴν, καὶ θύειν τοῖς χουσὶν Ἑρμῇ χθονίῳ· τῆς δὲ χύτρας οὐδένα γεύσασθαι. τοῦτο δὲ ποιῆσαι τοὺς περισωθέντας ἱλασκομένους τὸν Ἑρμῆν, καὶ περὶ τῶν ἀποθανόντων. *Theopompus ait saluos ex diluuio, in ollis omne genus seminum coxisse; indeq; festo nomen ab olla tributum: sacrificare Mercurio terrestri: ex ollà neminem gustare. Hoc autem fecisse superstites è diluuio, vt Mercurium mortuis propitium redderent.* Hunc enim, vt author est Plutarchus in Quæstionibus Græcis, existimabant mòrtuorum animas excipere. Igitur solennitas in gratiam mortuorum inducta: quamobrem inferis sacrificia destinabãtur, nec vlli superorum litabatur. Idem Scholiastes ad Ranas: Ἔπειτα θύειν αὐτοῖς ἔθος ἦν μὲν Ὀλυμπίων θεῶν οὐδενὶ τὸ παράπαν· Ἑρμῇ δὲ χθονίῳ· καὶ τῆς χύτρας ἣν ἕψουσι παντες κατὰ τὴν πόλιν, οὐδεὶς γεύεται τῶν ἱερέων. *Deinde sacrificare ipsis mos erat, Olympiorum quidem Deorum nemini omnino: Mercurio autem terrestri. Et ollam, quam per ciuitatem omnes coquunt, nullus sacerdotum gustat.* Omnes equidem authores consentiunt, Mercurio præcipuè litatum, sed & Bacchi festum fuisse produnt. & apud Aristophanem Bacchus ait:

Ἡνίχ'

Ἡ νίχ' ἱεροῖσι χύτροισιν
Χωρεῖ κατ' ἐμὸν τέμενος λαῶν ὄχλος.
Quando per sacra Chytrorum
Procedit ad meum templũ populorum turba.

Scholiastes: χύτροι ἑορτὴ παρ' Ἀθηναίοις γινομένη τῷ Διονύσῳ. Suidas etiam eodem die celebrari tradit quo Choes: Ἐν μιᾷ δὲ ἡμέρᾳ ἤγοντο οἵτε χύτροι, καὶ οἱ χόες. Sed fallitur: nam Choes agebantur duodecimâ Anthesterionis: At Chytri tertia-decimâ eiusdem mensis. Harpocration: Ἤγετο δὲ ἡ ἑορτὴ Ἀνθεστηριῶνος τρίτη ἐπὶ δέκα, ὥς φησι Φιλόχορος ἐν τῷ περὶ ἑορτῶν. *Agebatur hoc festum Anthesterionis tertiâ decimâ, vt ait Philochorus in libro de Festis.* Idque Scholiastes Aristophanis est secutus; & ipse Suidas exscripsit, quasi oblitus eorum, quæ priùs annotarat. Præterea Chytros multo scenicorum artificum apparatu fuisse celebres, argumento est quod apud Athenæum libro 4. Hippolochus, Λήναια, καὶ χύτρους θεωρεῖν, *Lenæa, & Chytros spectare*, ponat inter præcipua oblectamenta, quibus Ciues in vrbe fruerentur.

FINIS.

SYLLABVS FESTORVM
QVÆ IN HOC OPERE EXPLICANTVR.

Θή-

Q 2

AVTHORVM NOMINA QVI IN HOC OPERE CITANTVR AVT EXPLICANTVR AVT EMENDANTVR.

Gru-

Gruteri inſcriptiones.
Gyraldus.

H.

Harpocration.
Hegeſander.
Hephæſtio.
Herodotus.
Heſychius.
Heſiodus.
Hippocrates.
Homerus.
Horatius.

I.

Ioannes Meurſius.
Ioannes Tzetzes.
Ioſephus Scaliger.
Iſaacus Tzetzes.
Iſæus.
Iſocrates.
Iul. Hyginus.
Iuuenalis.

L.

Lactantius.
Lexicon vetus.
Liuius.
Lucretius.
Lycophron.

M.

Macrobius.
Mela.
Minutius.
Moſchus.

N.

Nicander.
Nonnus.

O.

Orpheus.
Ouidius.

P.

Papinius Statius.
Pauſanias.
Petronius.
Philochorus.
Philyllius.
Phornutus.
Plato.
Plautus.
Plinius.
Plutarchus.
Pollux.
Proclus in Timæum Platonis.
Proclus in Heſiodum.

S.

Scholiastæ
- Nicandri.
- Lycophron.
- Æſchyli.
- Sophoclis.
- Pindari.
- Thucydidis.
- Demoſthen.
- Euripidis.
- Ariſtophan.
- Callimachi.
- Apollonij Rhodij.
- Heſiodi.
- Homeri.
- Theocriti.

Seneca Tragicus.
Seruius in Virgilium.
Sophocles.
Stephanus de vrbib.
Strabo.
Suetonius.
Suidas.
Syneſius.

T.

Tertullianus.
Theocritus.
Theodoretus.
Theophraſtus.
Theopompus.
Thucydides.

V.

Val. Catullus.
Valerius Flaccus.
Valerius Maximus.
Varro.
Virgilius.
Vlpianus in Demoſthenem.

X.

Xenophon.
Xenophon Epheſius.

DE MENSIBVS ATTICIS.

QVi Græcos authores Latino ſermone deſcripſerunt, dum Atticorũ menſium nominibus Romana aptare conantur, neque inter ſe, aut cum aliis, neque ſecum adeo ſinguli conueniunt. Quod qui mihi nõ credit, facilè, ſi Græca cum Latinis conferre velit, verum eſſe deprehendet. Ego qui rem plurimum habere controuerſiæ, minimeque explicatus faciles ſcirem, id ſum ſecutus, quod & tutiſſimum erat, &, ni fallor, rectiſſimum. Reliqui ipſa Græca menſium nomina, ita vt lector in iis vertendis, & ad Romanum morem exprimendis, eum ſequi potiſſimum interpretem, atque authorem poſſet, quem vellet. Quo fiebat, vt neque ego interponere ſententiam in re apud doctos controuerſa opus haberem; & lector nullo negotio, quid quiſque ſcripſiſſet, videret. At quia plerique Gazæ (cuius aureolus extat de menſibus liber) ſententiam, vt hominis doctiſſimi, & accuratiſ-

ſimæ diligentiæ, ſequuntur. priuſquam de ſingulis dicam, omnes ordine vulgato recenſebo, comparatis inter ſe ex eius authoris opinione nominibus.

Ianuarius,	Γαμηλιών.
Februarius,	Ἐλαφοβολιών.
Martius,	Μουνυχιών.
Aprilis,	Θαργηλιών.
Maius,	Σκιροφοριών.
Iunius,	Ἑκατομβαιών.
Iulius,	Μεταγειτνιών.
Auguſtus,	Βοηδρομιών.
September,	Μαιμακτηριών.
October,	Πυανεψιών.
Nouember,	Ἀνθεστηριών.
December,	Ποσειδεών.

Γαμηλιών ergo Ianuarius eſt Gazę. Iam illud primò omnium ſatis eſt verbo attigiſſe, quod extra omnem controuerſiam eſt poſitum; tametſi & Romani, & Græci ſuos menſes à nouilunio ſeu coniunctione ſolis, & lunæ auſpicarentur, tamen inter ſe iis minimè conueniſſe, vt ne ſi conſtaret quidem de ordine omnium, vtrimq; tamen præciſè inter ſe componi, comparariq; poſſent. In cauſâ fuiſſe, cùm alia, tum aſtronomicarum rationum ignorationem, atque incertitudinem liquet; quam intercalandi etiam importunitate haud raró auctam apparet. Verùm

rùm hæc aliò pertinent. Sanè in Romulo Plutarchus (nam eum potissimum suis ipsius verbis explicandum puto) affirmat nihil conuenire inter Græcorum & Romanorum nouilunia: vbi Romæ natalem, qui in ipsum trigesimum mensis diem inciderit, celebrari à Romanis A.D.XI.Kal.Maij ostendit. Atque idem in Aristide de Plataicæ pugnæ die loquens, fatetur; quanquam suo tempore accuratiùs cœlestium corporum motus supputarentur, tamen alios aliter menses inchoare suos. Suidas, nescio quo authore Γαμηλιῶνα quoq; Ianuarium interpretatur. Γάμος nuptias significat. Nuptiis autem præesse creditum fuit Iunonem. Id quod Epitheta eius varia, apud Græcos, & Latinos (quæ huc congerere nolo, & maxima eorum pars apud Iulianum & Gyraldum legi potest) demonstrant. Inter alia etiam Γαμηλία à nuptiis dicta est; quibus eam præesse Cecrops Athenis docuit, colique eo nomine: & mensem, quo ei sacrificaretur, Gamelionem appellari voluit. Eustathius Iliad.Σ.

Februarius Ἐλαφοβολιών ex authoritate Gazæ creditur. Ἔλαφος ceruus est, βολὴ, ictus, vel coniectus. Cæterùm apud Homerum Ἐλαφηβόλος pro Venatore quoque dicitur, species pro genere, Iliad.18.

ὥσπερ λῖς ἠΰγένειος,

ὧ ῥάθ' ὑπὸ σκύμνους ἐλαφηβόλος ἁρπάσῃ
ἀνήρ.

Elaphebolia ſacrificia in Venatricis Dianæ honorem peragi ſolita referunt Græci Grammatici, quo tempore non inuenio. Laudo autem Gazæ ſolertiam, qui hybernum eſſe menſem, & quidem Gamelione poſteriorem, priorem Munychione demonſtrauit.

Sequitur Μουνυχιών, Martio adſignatus menſis. Hunc in Plutarchi Theſeo Ianuarium vertit Lapus, & Donatus Acciaolus in Demetrio: Guarinus in Lyſandro Martium. Munychia pars eſt Athenarum maritima, ſatis celebrata in hiſtoriis: deſcribitur etiam à Strabone lib. 9. Idem Munychiæ Dianæ meminit, quæ Pygelæ (vrbs eſt Ionica, non procul Epheſo) coleretur. Fuiſſe eam cultam Athenis, & nimirum à loco id nominis, aut contra, ſortitam, patet ex Atticis Pauſaniæ, & iis quæ ſunt apud Gyraldum. Eſſe autem Martium, aut ei proximè reſpondere, æquinoctij etiam ratione Gaza demonſtrauit. Et quidem Varinus in Lexico ſuo annotauit; Μουνυχιὼν, ὁ δέκατος μὲν παρ' Ἀθηναίοις οὕτω καλεῖται. Eſt autem Martius decimus à Iunio, à quo incepiſſe ordinem, (quippe à ſolſtitio æſtiuo) menſium, ipſumque adeo annum, perſpicuè docuit Theodorus. Exiſtimo autem hoc Varinum, ex Suida (vt pleraque) aut vtrumque

que eodem ex libro deſcripſiſſe. Nam quod apud Suidam δώδεκατος legitur, non δέκατος, Librarij mendum eſt.

Proximus eſt Aprilis, cui reſpondet Θαργηλιών. Hunc in Timoleonte Maium Tudertinus, Donatus in Demetrio Martium tranſtulit. Sacrum fuiſſe Apollini, & Dianæ, vtpote natalem eorum, ac tum luſtrari Athenas conſueuiſſe, & Thargelia celebrata; quibus ſacris primitiæ eorum fructuum, quos iam terra à ſole iterum elato calefacta (nam θέρος calorem, γῆ terram ſignificat: quæ videatur vocis origo fuiſſe) ediderit, conſecrarentur in ollâ concoctæ, quæ θάργηλος dicatur: hæc inquam & multa alia, apud Laërtium in Socrate, Suidã, Heſychium, Varinum, & alios ſunt in promptu. Scribit Plutarchus in Camillo, vbi de diebus nefaſtis diſputat, Troiam captam fuiſſe circa 24. Thargelionis: authoreſq; huius hiſtoriæ laudat Ephorum, Calliſthenem, Damaſten, Phylarchum. Adſcribam etiam Dionyſij Halicarnaſſei verba, ſed Latina, eandem rem continentia: *Troia, inquit, capta eſt ſub finem æſtatis, ſeptemdecim diebus ante ſolſtitium æſtiuum, vigeſimotertio die menſis Thargelionis, vt quidem Athenienſes tempus ſolent ſupputare. Reſtabant adhuc viginti poſt ſolſtitium dies, ad explendum iſtum annum. Ergo harum 37. dierum ſpacio, quæ à captâ Troiâ vſque*

vsque ad anni finem effluxerunt, existimo Achæos, & res vrbanas transegisse, & legatos eorum, qui defecerant, accepisse, & fœdus cum iis iniisse. Torsit hic Dionysij locus Gazam haud leuiter: accepit enim hæc verba ita, vt qui ab eo, aut Ephoro potius, vnde hoc sit mutuatus, Hecatombæoni, mensi solstitiali proximè antecedere Thargelionem (quasi diceres Aprilem Iunio) omisso, qui inter eos medius, Scirophorione, affirmari putaret. Itaque omisso Dionysio, de Ephoro ita disputat, vt vel eum lapsum incuriâ pro Scirophorione scripsisse Thargeliona, vel libros ipsius à Librario inerti fuisse corruptos iudicet. Quam satisfaciat aliis Gaza nõ laboro: mihi quidem nequaquam satisfacit. Si quæcumque statim non assequimur in bonorum scriptorum libris, ea incuriæ eorum imputabimus: quid iam non conuelletur, tot sciolorum examinibus circumuolitantibus? Aut qualis tandem fuisse existimabitur Ephorus, qui in mensium nominibus, & ratione temporum describendâ, ita extra se (quod suspicatur Gaza) abripi se pateretur? Nam quod ei σφάλμα in Iberiæ homonymo vocabulo objicitur; longè aliud est falli ambiguitate, quam labi oscitantiâ, & in scribendo οὐκ ἐντὸς εἶναι ἑαυτοῦ ne dicam fieri potuisse, vt Dionysius ex alio scriptore, ac non ex Ephoro, hoc desumpserit, cui

hoc

hoc modo iniuria fiat. Denique si tantam negligentiam Ephoro rectè objicit Gaza, quid Dionysio fiet, qui id non senserit, sed cæcus cæcum sit secutus? Quid Plutarcho? scriptoribus plerumque abũdè accuratis? nam locus, quem ex Plutarcho citaui, omnino id, quod de librario queri possemus, amolitur: & cum disertè ibi de iis quæ Barbari mense Thargelione acceperint incommoda scribitur, tum Ephoro alij tres testes apponuntur. Nisi fortassis & cõspirasse in hanc corrumpendam historiam librarios omnes omnium ætatum, & scriptorum opinabimur, & ὑποβολιμαῖον esse, quod de Ilio capto inter alia ibi refert Plutarchus: quorum neutrum persuaderi potuisse Gazę persuasum habeo. Iam vt conemur locum Dionysij explicare, mirari satis nequeo, quid in mentem venerit iis, qui ex his verbis colligere voluerunt, Thargelionem Hecatombęoni contiguum indicari. Equidem disertè Dionysius dixit, triginta septem diebus ante noui anni initium captam esse Troiam. Quod si ergo Thargelioni (cuius die 23. ea capta fuisse hic perhibetur; si Atticam mensium seriem, & rationem sequamur) de his tribuas septem, nonne triginta adhuc pro Scirophorione mense dies restabunt, & annus insequens à prima Hecatombęonis initium sumet? Hæc est, nisi vehemẽter φιλονεικεῖν,

κεῖν, & nodum in ſcirpo quærere pergamus, apertiſſima, & ſimpliciſſima Dionyſij verborũ ſententia : & quidem facilè eam ex tam claris verbis, mediocriter attentus homo, & non ineruditus eruerit. Atque haud ſcio, an omnes, quibus hactenus ſcrupulum hic locus iniecit, meam opinionem ſint amplexuri : quæ neque Thargelionem loco mouet, neque Scirophorionem, neque omnino in illam incurrit abſurditatem, aut inſolentiam. Quod ſi quos perturbat id quod ſeptemdecim ante ſolſtitium diebus capta Troia dicitur : cogitent non eum diem octauum pręcipitis, ſeu decreſcentis (φθίνοντος) Thargelionis à Dionyſio appellari, (quũ ſit 14. Scirophorionis, ſiquidẽ Kal. Hecatombæonis in ſolſtitium competerent) ſed indicari errorem illius temporis hominum in ordinandis menſibus. Nam ratione anni, non ſolſtitij, dies captæ Troiæ Attico more ab eo dicitur, id quod eſt 23. Thargelionis. Solſtitium autem eo anno, non in plenilunium Hecatombæonis, verùm in decimum Scirophorionis incidiſſe monet; quanquam non expreſsè, ita tamen, vt intelligenti ſatis ſit dictum. Eo enim pertinet mentio viginti dierum, qui à ſolſtitio ad complendum annum ſequerentur. Hæc ego in medium proponere volui, vt locum Dionyſij doctè admodum ſcriptum, quà explicarem, quà tue-

tueret; ſaluo interim eorum honore, qui aliquid veriùs afferent.

Sequitur Σκιροφοριών, qui ſit Maius. σκιὰ, vmbra eſt; inde σκίρον puto deductum, vt ſit vmbraculum, quaſi σκιερόν. A Sciris, ſiue Scirophoriis ſacrificiis menſis nomen habet; quibus vmbraculum ex arce ſolenni pompa deferebatur, ſignumque ædificandi dabatur. Vt breuis ſim, te ad Scholiaſten Ariſtophanis remitto, qui initio ἐκκλησιαζουσῶν, eiuſdem deinde verbis Suidas rem totam explanat. Menſem hūc proximum ante Hecatombæonem fuiſſe, diſertè in Ageſilao Plutarchus docuit.

Ἑκατομβαιών ergo Iunio conferatur, nomen à ſacrificiis maioribus habens. Solſtitium æſtiuum in hunc incidiſſe, primumque Atticorum menſium fuiſſe Gaza demonſtrauit. Lapus in Theſeo & Maium vertit, & Aprilem: Guarinus in Alexandro Auguſtum: quàm rectè ſatis liquet. Plutarchus in Theſeo oſtēdit Cronium, id eſt Saturnalem, antiquitus dictum fuiſſe, Hippodromium Bœotis, Macedonibus Loum: hoc in Alexandro, illud in Camillo indicat.

Subiungit huic Gaza Μεταγειτνιῶνα: quem nos Quintili ſiue Iulio conciliemus. Carnium Syracuſani, Panemum Bœoti appellabant, vt in Nicia, & Camillo Plutarchus refert. Maium Aretinus tranſtulit in Demoſthenis vitâ. Wolfius

sius Gazam est secutus. Certè Plutarchus hűc videtur Septembri, non Iulio comparasse: nisi locus in Poplicola de Capitolij dedicatione sit deprauatus; quod non video quâ sit factum occasione: & verò errasse in hac re, aut deceptum fuisse Plutarchum non facilè crediderim. Idus quidem Septembris ibi plenilunio Metagitnionis tribuuntur. Metagitnia Apollinis sacra mensem denominarunt, vt Suidas scripsit.

Proximus huic Βοηδρομιών, qui Sextili, siue Augusto respondeat. Est autem βοηδρομεῖν, cum clamore, & festinatione ad auxilia accurrere; hinc sacrum Boedromia; de quibus Plutarchus in Theseo, Suidas, & alij. Lapus Iunium vertit in Theseo; in Phocione Nouembrem extulit; vt etiam Guarinus in Alexandro; Donatus in Demetrio. Hunc quidem mensem fuisse Metagitnioni contiguum, ex Plutarchi Aristide colligitur, vbi de pugnæ Plataicæ tempore loquitur.

Subit huic Μαιμακτηριών, quem à Bęotis Alalcomenium dictum Plutarchus ibidem docuit: & conjici eo ex loco potest Boedromioni eum successisse. Opponitur nostro Septembri. Μαιμαῖν, impetum dare est. Sed Iouem Mæmacten, cui sacra tum Mæmacteria peragerentur, videntur non impetuosum tantum ob tempestates,

tes, ſed & luſtralem, ſeu placando aptum exponere Græci: quod hic non moror. Quintum hunc Athenienſium menſem Suidas, & Ianuarium eſſe annotauit. Idemque habet Varinus: quorum neutrum cum Gazæ opinione conuenit. imò ſi quintus ſit, nullo modo Ianuarius eſſe poſſit. Arrianus libro 2. de expeditione Alexandri, hoc menſe ſcribit victum ab Alexandro Darium Iſſicâ pugnâ: quam finitâ æſtate, & iam incipiente autumno commiſſam fuiſſe à veritate non videtur alienum.

Secundum hunc ponitur, qui ad Octobrem noſtrum quadret, Πυανεψιών. ſic dictus à Pyanepſiis ſacris, (πυανέψιαν etiã dici ea Suidas ex Lycurgi quadam oratione docet) quæ tum Apollini fiebant, coctis, quæ πύανα dicerentur, etiam leguminibus, quaſi κυαμέψια, vt annotauit Euſtathius in 22. Iliad. Sed conſulendus eſt de hac re in Theſeo Plutarchus: vnde colligi poteſt autumnalem menſem fuiſſe, frugibus ſcilicet terræ iam collectis, atque conditis ineuntem. Lapus eo non animaduerſo Iuliũ vertit; itemq; in Cicerone Aretinus. Plutarchus porrò in libro de Iſide, & Oſiride, docet hunc menſem, quem Athenienſes Pyanepſionem nominant, Bœotorum eſſe Damatrium, Ægyptiorum Athyr: nimirum circa occaſum Pleiadis Coſmicum, id eſt autumnalem.

Ventum iam eſt ad Nouembrem, cui à Gaza tribuitur Ἀνθεστηριών: nimirum quod cum ſingulis aliis videretur ſuum locum adſignaſſe, hic vnus de duodecim reſtans huc competeret, cæteris locis occupatis. Id Gazæ argumentum quam ſit validum, non diſputo. Valeret quidem, ſi conſtaret certò, ea menſium nomina duodecim menſibus, ſingula ſingulis quadrare: neque vllum ex menſibus fuiſſe binominem, aliumq́ue aliquem contrà præteritum. Ego Gazæ ſententiâ in medio relictâ, quid alij ſenſerint obiter indicabo. Antheſteria in honorem Bacchi acta ſatis ex Grecis commentatoribus manifeſtum eſt. Neque hîc de iis diſputo, multò minus de etymo. nam ex eo velle aliquid certi colligere lubricum eſt. Reprehẽdit enim Gaza Philoſtratum, quod vernum hunc menſem ſcribens à floribus (ἄνθος flos, ἀνθεῖν florere eſt) vocem effictam ſenſerit: & ipſe hybernum haud minus commodè inde exponi poſſe ait, quaſi floribus priuantem, παρὰ τὸ ἄνθος, καὶ στερεῖν: vt facilè intelligi poſſit, ſi etymon debeat pro argumento ordinandorum menſium recipi, de nullius loco ſatis nobis cõſtitutum. Suidas & alij octauum eſſe menſem Atticum annotauerunt. Ita non quidem Nouember erit, ſed Ianuarius: idem ſcilicet cum Gamelione. Sane Plutarchus in Sylla de Athe-
nis

nis captis ſcribens, factum id aſſerit Martiis Calendis, quæ maximè dies nouilunio, id eſt principio Antheſterionis, reſpondeat. Cui adſtipulatur Appianus Alexādrinus; æqualis propeeius, & doctus admodum bonuſq; ſcriptor. Is libro bellorum Ciuilium 2. de cæde C. Iulij Cæſaris verba faciens, hæc ad extremum habet: οὕτω μὲν οὖν Γάϊος Καῖσαρ ἐτελεύτησεν ἐν ἡμέραις αἷς καλοῦσιν εἰδοῖς Μαρτίοις, Ἀνθεστηριῶνος μάλιστα μέσου. Duæ poſtremæ voces in libro impreſſo deſunt; ſed leguntur in manuſcripto Auguſtanæ Bibliothecæ codice. *Sic*, inquit, *Caius Iulius Cæſar obiit idibus Martiis, circa medium nempe Antheſterionis.* Hæc ſi rectè ab iis dicta ſunt, vt quidem conſentaneum puto, Nouembris porrò Græcum nomen quæramus oportet aliud. Apud Macrobium quoque 1. Saturn. cap. 12. inter vernos menſes Antheſterion ponitur; qui ſit Aprilis, & à floribus tum ſe exerentibus dicatur. Hæc igitur ita ſunt controuerſa. Reſtat adhuc vnus ſcrupulus. Plutarchus in fine Arati, Antheſterionem cum Dæſio eundem facit. Idemque Alexandrum magnum vita exceſſiſſe ſub finem Dæſij docet. Ergo ſi rectè vtrumque (vt non dubito) ſcripſit Plutarchus, non rectè faciunt, qui in Iunium menſem obitum Alexandri rejiciunt, eò quòd Suidas Δαίσιον menſem Iunium exponat. Quod

ſi omnino Macedonum Dæſius, eſt Iunius: malo tamen Plutarchum ſequi, & Dæſium Sicyonorum ab eo diuerſum putare.

Poſtremus in Gazæ ſerie eſt Ποσειδεών, quaſi Neptunum diceres. Hic Poſideon Suidæ December eſt, veluti & Gazæ. Plutarchus in Cæſare, cum quidem ſolſtitium hybernum ei tribuit, Ianuarium interpretatur. quâ in re nihil ineſt abſurdi, quum olim ſolſtitium id in finem Decembris inciderit. Hæc de menſium nominibus volui paucis commemorare. Nam quæ alia ſunt nomina, vt Bucatij, Artemiſij, Chyac, Thoth, Pharmuthi, hoc loco perſequi non ſtatui.

FINIS.

RATIO NVMERANDORVM DIERVM APVD GRÆCOS.

1 Νουμηνία.
2 Δευτέρα
3 Τρίτη
4 Τετάρτη
5 Πέμπτη
6 Ἕκτη
7 Ἑβδόμη
8 Ὀγδόη
9 Ἐννάτη
10 Δεκάτη

} Ἱσταμένου μηνὸς, SIVE, Ἀρχομένου μηνός.

11 Πρώτη
12 Δευτέρα
13 Τρίτη
14 Τετάρτη
15 Πέμπτη
16 Ἕκτη
17 Ἑβδόμη
18 Ὀγδόη
19 Ἐννάτη

} Μεσοῦντος μηνὸς, SIVE, Ἐπὶ δεκάδι, vel δεκάτῃ.

20 Εἰκὰς, siue Εἰκοστή.

21 Δεκάτη	φθίνοντος μηνός vel	Πρώτη	Ἐπὶ εἰκάδι, vel, Μετὰ εἰκάδα.
22 Ἐννάτη		Δευτέρα	
23 Ὀγδόη		Τρίτη	
24 Ἑβδόμη		Τετάρτη	
25 Ἕκτη		Πέμπτη	
26 Πέμπτη		Ἕκτη	
27 Τετάρτη		Ἑβδόμη	
28 Τρίτη		Ὀγδόη	
29 Δευτέρα		Ἐννάτη	
30 Ἕνη καὶ νέα.		Ἕνη, καὶ νέα, siue Τριακάς.	

DE GRAECORVM ET PRÆCIPVE ATHENIENSIVM MENSIBVS ET ANNO.

Vemadmodum Hebręi veteres ad ſolis, non ad lunæ congreſſum æquinoctio verno propinquiorem, in anni exordio conſtituendo reſpexerunt: ita & Græci Athenienſes annum ab ea ſynodo, quæ ſolſtitio æſtiuo quàm proxima fieret, auſpicati, menſes quoque duodecim, dierum tricenûm & vno pauciorum, alternata diſpoſitione, ſecũdum lunæ motum æqualem, haud ſecus atque illi, obſeruarunt. Vnde communium annorũ conflati dies trecenteni quinquageni quaterni, tertio vt plurimum anno menſem, Herodoto teſte, relinquebant ἐμβόλιμον, id eſt intercalarem: qui duodenis illis adie-

ctus, annum tanto efficeret longiorem, quo videlicet exacta Enneadecaeteride Metonica, solis ac lunæ coniunctiones ad eosdem dies reuersæ, principium anni non longè admodum à priori suo loco recedere paterentur. Veruntamen aliam intercalandi rationem Græcis olim in vsu fuisse, Macrobius in lib. primo Saturnaliorum tradit, hoc modo: *Cùm*, inquit, *Romani ex distributione Pompilij ad lunæ cursum, sicut Græci, annum proprium computarent, necessariò & intercalarem mensem instituerunt, more Græcorum. Nam & Græci, cum animaduerterent temerè se trecentis quinquaginta quatuor diebus ordinasse annum: quoniam adparet de solis cursu, qui trecentis sexaginta quinque diebus & quadrante zodiacum conficit, deesse anno suo dies vndecim & quadrantem: intercalares statuta ratione commenti sunt, vt octauo quoque anno nonaginta dies, ex quibus treis menses tricenûm dierum composuerunt, intercalarent. Id Græci fecerunt, quoniã erat operosum atque difficile, omnibus annis vndecim dies & quadrantem intercalare. Itaq; maluerunt hunc numerum octies multiplicare, & nonaginta dies, qui nascuntur, si quadrans cum diebus vndecim octies componatur, inserere, in treis menses, vt diximus, distribuendos.* Hæc ille. Solinus idem planè refert his verbis: *Græci singulis annis vndecim dies & quadrantem detrahebant, eosq; octies*
mul-

multiplicatos, in annum nonum reseruabant: vt contractus nonagenarius numerus, in menses treis per tricenos dies scinderetur: qui nono anno restituti, efficiebant dies quadringentos quadraginta quatuor, quos ἐμβολισμοὺς ἢ ὑπερβάλλοντας nominabant. Hucusque Solinus. Nos autem octoetericam hanc intercalandi rationem, antiquioribus illis tribuendam putemus Græcis, quibus nondum aliqua percepta fuit Enneadecaeteridis demonstrata regula: cuius primum fuisse authorem Leostratum Tenedium, eumque secutos pluteis alios, qui suas etiam Octoeteridas, saltem intercalandi paulò diuersa pręscripta lege, similiter ediderint, scriptis nonnulli monumētis prodidere. Nec desunt, qui Eudoxum Gnidium ex Ægyptiorum disciplina, Platonis tempore, lunę motum ad Octoeteriden redactum, solis annuæ conuersioni denuò cōciliasse contendunt. Quod tamen vt minus verisimile iudicem, Herodotus facit: siquidem is tertio quoq; anno Gręcos intercalarem mensem temporis gratia fecisse, vel ante Eudoxum tradidit. Aliam præterea rationem intercalandi, viginti duorum quotannis dierum, Numam à Gręcis mutuatum, Gaza refert: de qua me quidem nihil apud Gręcos legere memini, nisi fortasse rudiores aliquando Gręcos ante Solonis & Thaletis Milesij tempora, nondum vlla

neque

neque Octoeteridis, neque Enneadecaeteridis deprehensa norma, crassioribus intercalandi præceptis vsos arbitremur. Non enim magnorum modò annorum, quos pro vario lunæ motu, solis motui coaptando, diuersi authores, Æschylus Atheniensium dux, Solon legislator, Leostratus, Harpalus, Nautelis, Menestratus, Doxitheus, Meton, Philolaus, Oenopides Chius, Democritus, Heraclitus, Eudoxus, Calippus, Hipparchus, Iosephus, & similes, diuersis temporibus protulere: sed & vertentium, qui partim ex horum, quos iam diximus, partim verò Thaletis, Aphrodi, Ptolemęi, aliorumq́; multorum obseruationibus censebantur, propter crebriorem mensium dierúmve intercalarium correctionem, eandem perpetuò consistere rationem non potuisse, certò constat. Sed Gazā, cum illud scriberet, ad eam puto Macrobij sententiam respexisse, quæ de Græcorum Romanorumq́; veterum non omnino dissimilibus intercalandi regulis, in hunc ferè poterit modum referri. Videbat vtique Numa Pompilius, Romulæum annum ad Albanorum forsitan, aut alterius cuiuspiam vicinæ gentis imitationem constitutum, menses tantummodo decem, qui dies trecentos quatuor præstarent, continere, & sic ab anni solaris quantitate longo admodū interuallo superari. Is igitur, siue suopte ingenio,

nio, siue, quod magis est verisimile, Græcorum obseruationibus instructus, dies addidit quinquaginta: quo videlicet annum, numero dierum trecentorum quinquaginta quatuor, quibus luna iuxta motum æqualem soli duodecies iungitur, includeret, eumque Græcorum anno maxima ex parte conformem exhiberet. Porrò decem mensibus Romulæis in ordine quidem suo relictis, dierum numeros tantum mutauit. Martio namque Maio, Quintili & Octobri tricenos vnum, reliquis vndetricenos adsignauit: vnde residuos adhuc dies quinquaginta sex, æqua proportione, duobus, quos adjicere decreuerat, mensibus, Ianuario, & Februario distribuit, ita vt vicenos octonos illi dies continerēt. Quin etiam eorum qui de numerorũ mysteriis variè philosophari solebant, non omnino iniucundas superstitiones reueritus, in imparis numeri honorem, Ianuario, quem à brumæ solstitio deductũ, anni caput esse volebat, diē vnum adiecit: vt eo modo tam in anno ipso, quàm mensibus singulis, vno excepto Februario, expiatorio & diis manibus dicato, dierum numerus impar obseruaretur. Dies item nonaginta, Græcorum more, pro mensium initiis ad pristina sua loca reducendis, octonûm annorum spaciis adiungēdos esse, Numa certè nō ignorabat: sed ne tantus dierum numerus in nonum

vsque

vſque reſeruandus eſſet annum, elapſis vicenis quaternis ſubinde menſibus, biennium conficientibus, dies vicenos binos, & vno plures, circa finem anni alternatim intercalari voluit. qua tandem ratione idem illud præſtabant Romani, quod & Græci, qui nonaginta ſex menſibus euolutis, hoc eſt, octauo quoque anno completo, antequam nonum auſpicarentur, treis menſes tricenûm dierum ſubiungebant. At quia Romani, Græcorum hanc anni cõſtitutionem in primis obſeruare conati, nihilominus vnicum illum diem, in imparis numeri gratiam, à Numa cæteris trecentis quinquaginta quatuor anni diebus ſuperadditum, negligerent: euitare ſanè nullo modo potuere, quin præter Græcorum nonaginta dies intercalares, allapſi octo alij Romanam Octoeteriden Græca lõgiorem extenderent. Quocirca deprehẽſus error huiuſmodi, ſic demum correctus eſt, vt in tertiam quamlibet Octoeteriden ſex tantum & ſexaginta, perinde atque in duabus reliquis nonaginta dies intercalares diſtribuerentur: compenſatis ea ratione viginti quatuor illis, qui per annos totidem ſupra Græcorum numerum excreuerant. Cum autem Ouidius in Faſtis aliam anni Romani diſpoſitionem Decemuiris adſcribere videatur, equidem eò referendum eſſe opinor: quod ij mutata nonnihil Pompilianæ in-

intercalationis forma, tertio quoque anno, recenti tum Atheniensium more, à quibus & legum tabulas eodem tempore accipiebant, mẽsem integrũ intercalandum censuerint: quemadmodum id apud Romanos, non tamen sine crebris Pontificum erroribus, ad C. Cæsaris ferè tempora fuit obseruatum.

Nec prætereundum est hoc loco, quod Februarius mẽsis, quem vltimi nomine (licet alioqui secundus in ordine consisteret) Romani censebant, intercalationibus fuerit deputatus: siquidem & Græci post exactum anni tertij mensem duodecimum, residuos dies, vel mensem ἐμβόλιμον, intercalare consueuerãt. Verùm heic etiam à Græcis dissidebant nonnihil Romani. nam illi confecto iam vltimo mense, suas obseruabant intercalãdi leges: cum hi Februario nondum absoluto, post vicesimum tertium eius diem, peractis Terminalibus, intercalarẽt, ac residuos quinque dies post intercalares adderent: antiquo scilicet religionis suæ more, vt Februarium omnino Martius, quem Romulus anni principem statuerat, sequeretur. Hæc de annorum varietate dixisse satis sit.

Tanta verò in Græcorum mensium appellationibus & ordine confusio apud scriptores deprehenditur, vt quo pacto Romanis illi mẽsibus accommodari debeant, non ita facilè possit

ſit definiri. Qua de cauſa laborauit in hoc præcipuè Theodorus Gaza Theſſalonicenſis, vt menſium Atticorum nomina & iuſtum ordinem, cæteris Græcorum neglectis prouinciis, ex probatiſſimorum authorum, vtpote Thucydidis, Demoſthenis, Æſchinis, Ariſtotelis & Theophraſti ſcriptis oſtenderet, ac exhiberet. Et licet non omnibus huiuſcemodi rerum curioſis vbique ſatisfecerit, tamen eius viri ſtudium, diligentia & fides magni fieri meritò debet: quod in re mirum in modum perplexa tantum præſtiterit, quantum multis aliis perquā difficile fuerit præſtare. Ordo ſic ſe habet:

Ἑκατομβαιὼν,	*Iunius.*
Μεταγειτνιὼν,	*Iulius.*
Βοηδρομιὼν,	*Auguſtus.*
Μαιμακτηριὼν,	*September.*
Πυανεψιὼν,	*October.*
Ἀνθεστηριὼν,	*Nouember.*
Ποσιδεὼν,	*December.*
Γαμηλιὼν,	*Ianuarius.*
Ἐλαφηβολιὼν,	*Februarius.*
Μουνυχιὼν,	*Martius.*
Θαργηλιὼν,	*Aprilis.*
Σκιροφοριὼν,	*Maius.*

Heic videre eſt, Gazam Iunio noſtro tribuere primum Athenienſium menſem Hecatombæona, cuius initium illi ſumebāt à Neomenia prę-

præcedente vel ſequente quàm proximè ſolſtitium æſtiuum, quod quidem hodie duodecimo die Iunij plerunque accidit. quanquam Chriſti ſaluatoris noſtri tẽpore, viceſimo quarto eiuſdem menſis, adeoq; antiquioribus porrò temporibus, in Iulio, prout noſtratis anni diſpoſitio ſe habet, contigerit: ita vt aliquot antè ſeculis Ἑκατομβαιὼν ſolſtitij reſpectu, nullo modo ad Iunium, ſed Iulium potius fuerit referendus: atque hoc idem de cæteris menſibus, ſi eos Romanis noſtris adplicare velimus, erit ſtatuendum. Cocus Heſiodi interpres, dum peregrinos Atticis menſibus immiſcet, nonnullos Atticos omittit, totumq; eorum ordinem, nulla ferè ſcriptorum veterum obſeruata authoritate, perturbat. Sic enim menſes enumerat:

Ἑκατομβαιὼν.
Ἀλωαιὼν.
Κρόνιος.
Βοηδρομιὼν.
Πυανεψιὼν.
Μαιμακτηριὼν.
Ἀνθεστηριὼν.
Ποσιδεὼν.
Γαμηλιὼν.
Ἐλαφηβολιὼν.
Μουνυχιὼν.
Ἀκηφοριών.

Sunt

Sunt item alij, qui partim ordine, partim appellationibus mutatis, Atheniensium menses in hunc modum recensent:

Πυανεψιὼν,	*Ianuarius.*
Ἐλαφηβολιὼν,	*Februarius.*
Μουνυχιὼν,	*Martius.*
Θαργηλιὼν, ἢ Ἀνθεστηριὼν,	*Aprilis.*
Σκιροφοριὼν,	*Maius.*
Ἑκατομβαιὼν,	*Iunius.*
Μεταγειτνιὼν,	*Iulius.*
Βοηδρομιὼν,	*Augustus.*
Μαιμακτηριὼν,	*September.*
Ὑπερβερεταῖος,	*October.*
Γαμηλιὼν,	*Nouember.*
Ποσιδεὼν,	*December.*

Huius ordinis quæ fuerit occasio, facilè ex iis, quæ de singulis mensibus annotata sequuntur, apparebit. At quæ varietatis tantæ apud scriptores causæ præcipuæ sint, breuiter heic perstringendum duxi. Ac primùm de iis, quorum authoritatem Gaza secutus est, nihil dicendum video: cum ipsi florentissimis Atheniensium rebus interfuerint, earundemq; non solum in Reipub. negotiis, sed in temporum quoque dispositione & ordine, de quibus heic agitur, haud dubiè scientissimi fuerint: ita vt illorum authoritas hac etiam in re non immeritò plerisque aliis mediocri temporis interuallo

sub

ſubſecutis ſcriptoribus longè præferenda cenſeatur. Non enim dubium eſt, quin ex poſterioribus nonnulli, nec ij pauci ſcriptores, prout diuerſo modo veterum ſcripta intellexerunt, diuerſos menſium ordines, vt cuique viſum eſt, conſtituerint. Nam quis neget, Romanos Gręcorum imperio potitos, in cauſa fuiſſe, vt Græcorum populus ad Romanorum menſium nomina & ordinem adſuefactus, ſuorum menſium priſtinas adpellationes abiecerit: & ſic ſcriptores quoque temporum iſtiuſmodi vocabulis tantummodo menſium antiquorum, quibus interdum vterentur, contenti; verum eorum ordinem aliquanto negligentius obſeruarint? Huc adde, quod Græcorum nationes variæ, Macedonum ſcilicet, Atticorum, Bœotiorum, Siculorum, Aſiaticorum, & ſi quæ fuerunt alię; cum nec anni, nec menſium formam vbique obſeruarent eandem, etiam in adpellationibus, ordine & initiis diuerſum conſueuerint. ideoque ſcriptores vel patriæ vel regionis, in qua ſcribebant, conſuetudinem ſecuti, ſæpiùs in adnotatione temporum, ab Athenienſibus, quorum vrbs multis nominibus totius Græciæ reliquis vrbibus celebrior & illuſtrior erat, diuerſum conſiderarunt. Nec negauerim, vnius menſis adpellationem, pro regionum & locorum, ita vt fit, recepta conſuetudine, diuerſis

mensibus, siue diuersa nomina vni alicui mensi nonnunquam fuisse tributa, perinde atq; olim apud priscas Italiæ gentes factũ est. ac idipsum hodie in diuersis Germanicæ linguæ dialectis, licet Romanis mensibus omnes vtantur, similiter contingit. Cæterùm in hac nostra Fastorum serie, aliter atque apud Gazam, menses Romanorum considerandi sunt. Etenim Ianuarius primus in ordine mensis lunaris, cuius initium ante C. Cæsaris tempora, solstitium hybernum circunsidere cõsueuerat, Posideoni Atheniensium, qui septimus ab æstiuo solstitio, & ipsis brumam aduehebat, potiùs quàm Gamelioni, secundum ab hyberno solstitio locum obtinẽti, tribuẽdus videtur. Cum enim illius Neomenia in Decembrem Iulianum vt plurimum, ac veluti singulis annis hac nostra ætate cadat, sic vt aliàs dimidia, aliàs minori, sæpe & maxima sui parte in ipso Decembri, rarius Ianuario deprehendatur: certè commodius fuerit, pro vetustarum rerum & historiarum, ante C. Cæsaris emendatam anni rationem gestarum, adnotatione, Ianuarium Pompilianũ cum Attico Posideone, ad Iulianum Decembrem (siquidem ab huius posterioribus diebus, hyberni solstitij diem, elapsis tot iam seculis, procul ad priores progressum esse videmus) neglecta illa, quæ quidem in hoc negotio requiri, sed propter

tan-

tantam in antiquiorum temporum deſignatione, vel apud optimos ſcriptores ſubinde occurrentem confuſionem, à nemine præſtari facilè poſſet, ſumma præciſione: ſaltem obiter, καὶ ἐν πλάτει referre, reliquosque ſuo conſequenter ordine hoc modo ſibi inuicem conſociare.

Ποσιδεὼν,	*Ianuarius*. Pomp.	*Decemb.* Iul.
Γαμηλιὼν,	*Februarius.*	*Ianuarius.*
Ἐλαφηβολιὼν,	*Martius.*	*Februarius.*
Μουνυχιὼν,	*Aprilis.*	*Martius.*
Θαργηλιὼν,	*Maius.*	*Aprilis.*
Σκιροφοριὼν,	*Iunius.*	*Maius.*
Ἑκατομβαιὼν,	*Iulius.*	*Iunius.*
Μεταγειτνιὼν,	*Auguſtus.*	*Iulius.*
Βοηδρομιὼν,	*September.*	*Auguſtus.*
Μαιμακτηριὼν,	*October.*	*September.*
Πυανεψιὼν,	*Nouember.*	*October.*
Ἀνθεστηριὼν Gazæ	*December.*	*Nouember.*

In ſubſequenti Faſtorum opuſculo, Pompilianis menſibus, Iulianorum Nonas, Idus & Calendas ideo adſcripſi, vt ſi quis ea quæ adnotata ſunt, noſtrorum menſium diebus, quod ſanè poſt C. Cæſaris anni reformationem obſeruatum fuit, adſcribere malit, citra aliquam vel leuiſſimam moleſtiam id facere poſſit. Poſtremò notandum & hoc eſt, Græcorũ menſium diem

quemque tertium Mineruæ, Neptuno octauum peculiariter fuisse addictos: quemadmodum apud Romanos mensis cuiusque Calendas Iuno, Idus Iupiter vendicabant. id quod Ouidius, vnà cum aliis quibusdam similibus, expressit his versibus:

Vendicat Ausonias Iunonis cura Calendas,
Idibus alba Ioui grandior agna cadit.
Nonarum tutela deo caret: omnibus istis
(Ne fallare) dies proximus ater erit.
Omen ab euentu est: illis nam Roma diebus
Damna sub aduerso tristia Marte tulit.

Habuit & suum quisque mensis tutelare numen. Ianuarius enim Iunoni, Februarius Neptuno, Martius Mineruæ, Aprilis Veneri, Maius Apollini, Iunius Mercurio, Iulius Ioui, Augustus Cereri, Septēber Vulcano, October Marti, Nouember Dianæ, December Vestæ, fuerunt olim dicati.

DECEMBER Iulian.
ΠΟΣΙΔΕΩΝ Athen. IANVAR. Pompil.
Αἰγοκέρως. *Capricornus.*

ΠΟΣΙΔΕΩΝ septimus ab æstiuo solstitio mensis apud Harpocrationem ex Hyperidis authoritate pronūciatur; quemadmodum id ipsum ex Aristotele quoque Gaza probat. Nec dissentiunt Suidas & Theophilus, qui Posideona

ſideona Decembrem noſtrum interpretantur. Plutarchus etiam hoc menſe ſolſtitium hybernum fieri, in C. Cæſaris vita ſcribit: licet in eum cadere Ianuarium adfirmet. quod certè nemo, puto, mirabitur: ſiquidem brumæ ſolſtitium priſcis olim temporibus circa Ianuarij principium, & ſub finem Decembris contigiſſe, certò conſtat.

ΛΗΝΑΙΩΝ apud Heſiodum, Ionicè & Bœoticè. Próclus enim à Bœotiis ait Lenæona vocari, quando ſol Capricornum ingreditur, incipiente iam poſt vindemiam hyeme. Nomen verò à Baccho deductum eſt, quem Iones Lenæum vocabant, ſicut in eodem Heſiodi loco Theophilus & Ioannes Grammaticus adnotarunt: vbi tamen hunc ipſum menſem ad Ianuarium, veterem (puto) ſolſtitij locum conſiderantes, retulerunt. Sed alius quidam ἀνώνυμος Heſiodi Scholiaſtes, nec ille quidem recens, Lenæona Decembrem Romanis, Ægyptiis Chœac dici, eóque Bacchi feſta celebrari, docet.

ΒΟΥΚΑΙΡΟΣ Bœoticè, quod idem ex Procli in Heſiodum commentariis colligi poteſt.

ΑΠΙΛΛΑΙΟΣ Macedonicè, Ioſepho & Suida teſtibus.

ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ Cypriis dictus.

DECEMBER à Romulo dictus, quod à Mar-

tio decimus esset: fuit in tutela Vestæ, Saturno sacer. Macrob.

DECEMBER ΠΟΣΙΔΕΩΝ IANVAR.
Iulian. *Athen.* *Pompil.*
1 Νεμηνία. Cal. Ianuar.
Posidonia sacra hoc mense celebrabantur, à Neptuni & Palladis certamine dicta. Sed & octauus cuiusque mensis dies Neptuno sacer erat. Plutarchus.
Item 18. huius mẽsis Æsculapij festũ agebatur. 25. Theseo sacra erat.

IANVARIVS Iulian.
ΓΑΜΗΛΙΩΝ Athen. FEBRVAR. Pomp.
Ὑδροχόος. *Aquarius.*

ΓΑΜΗΛΙΩΝ proximus à mense brumali, dictus est quasi Nuptialis, propter Iunonẽ, quæ nuptiis præesse credebatur: id quod ex Demosthene, Harpocratione & Suida probari potest. Fuisse autem à Posideone alterum hunc mensem, Gaza ex Aristotele & Theophrasto disputat. Suidas item Gameliona Ianuarium interpretatur.

ΑΝΘΗΣΤΕΡΙΩΝ, ἢ ἀνθεστηριὼν huc mihi videtur referendus: ita vt Gamelionis nomẽ aliud, non alterius cuiusdam mensis peculiare fuerit. Nec dubium est, denominatum fuisse ab Anthesteriis, quorum celebritas Baccho sacra, va-

riis

riis nominibus apud veteres vocari solebat. Etenim Theophilus Anthesteria Atheniēsibus Dionysia, & Anthesteriona mēsem, quòd terra reflorescere tunc incipiat, vel quòd in illorū celebritate flores inferri soleant, dici scribit. Dionysia verò, propter Bacchum, cui festiuitas ea fiebat: aliàs etiam Bacchanalia, Ambrosia, Pithœgia, Græcis: Romanis, qui Bacchum Brumum dicebant, Brumalia nominata fuisse, apud eundem Theophilum & Ioannem Grammaticū legitur. Apollodorus vniuersam illā in Bacchi memoriam obseruari consuetam solennitatē Anthesteria, sed partes Pithœgia, Choas, & Chytran, de quibus Thucyd. & Suidas, vocari tradit. Nos igitur si Lenæa, veluti conuenit, ad Dionysia siue Bacchanalia referēda cēseamus: perfacile fuerit iudicare, illa ad hanc hyemis partem brumalem, vel brumā proximè sequētem, esse collocanda: quantumuis Lenæon Ionicus mēsis, ab eo quo Lenæa Athenis celebrata fuere, diuersus videatur. Nam in ea re & Proclus certè hæsit, dū Lenæona, aut Buceron, quo plures boues interirent, circa solstitium hybernum: aut Hermæon, qui post Budura sit, mense Gamelione, Lenæorū festiuitate Atheniēsibus celebri, poëtam intellexisse suspicatur. Atque hac de causa, Val. Harpocrat. vt opinor, Anthesteriona Baccho sacrū, Atheniensibus octauum

fuiſſe menſem: & ſic dictum, quod ex terra plurimi tum naſcantur flores, ſecundum Hiſteris ſententiam prodidit. nec diuerſum eadem in re Ptolemæum quoque ſenſiſſe conſtat, Plutarchus tamen & Macrobius vernũ hunc faciunt menſem: ſiquidem alter ad Romanorum Aprilem, ad Martium alter in vita Syllæ refert. Nec mirum, cum illud ex vocabuli ſignificatione, quæ à floribus deducta videtur, potuerint opinari. Proinde Gaza, vt autumnalem Antheſteriona demonſtret, tam eſſe veriſimile ait, menſem à florum inopia, quàm eorumdem copia nominari potuiſſe, παρὰ τὸ ἄνθος στερῶ, quia tunc floribus priuentur prata. Quin & Philoſtratum reprehendit, qui morem Athenienſibus fuiſſe ſcribit, pueros trimos floribus coronari menſe Antheſterione, quo Dionyſia celebrari conſueſſent: quaſi verò impoſſibile fuerit, vel ſub ipſam brumam ex renaſcentibus iam floſculis, pueriles in Græcia nectere corollas; cum id in frigidioribus multò regionibus fieri, non raro videamus. Certum autem hoc eſt, plures Bacchi ferias diuerſis anni temporibus Græcis fuiſſe obſeruatas. Quapropter ego ſcriptorum tantam in huiuſcemodi rebus diſſenſionem, diligentiori cuique lectori dijudicandam relinquo.

ΕΡΜΑΙΟΣ Bœoticè, vel Ionicè, ſicuti ex Pro-

Proclo colligere licet.

ΑΥΔΥΝΑΙΟΣ, ἡ Νυχιὼν Macedonicè, Epiphanio & Suida teſtibus.

ΕΣΘΙΟΝ Cypriis.

IANVARIVS à Numa Pompilio primùm nominatus eſt menſis hic brumalis, propter Ianum, à quo rerum omnium initium eſſe deducendum antiquitas credebat. Græcorum quidam Æonoarium, id eſt, ſeculorum parentem adpellarunt: vt eſt apud Theophilum & Suidam.

IANVAR. *Iulian.*	ΓΑΜΗΛΙΩΝ *Athen.*	FEBRVAR. *Pompil.*
1.	Νυμηνία.	CAL. Febr.

Gamelia Iunoni, Lenæa Baccho apud Græcos hoc menſe celebrabantur.

7. Iſidis ἄφιξις, id eſt acceſſus. Plutarchus.

11. Limnis Baccho ſacra fiebant. Thucydid. libro 2.

12. Ludi geniales triduo.

13. Choes. Suid. Pithœgia.

13. Chytra, pars Antheſteriorum: quam tamen Harpocration, & Heſiodi Scholiaſtes ad Lenæonem menſem referunt.

FE-

FEBRVARIVS Iulian.

ΕΛΑΦΗΒΟΛΙΩΝ Athen. MARTIVS Pomp.

ἰχθύς. *Pisces.*

ΕΛΑΦΗΒΟΛΙΩΝ hybernorum mensium vltimus apud Gazã, ex Thucydide & Aristotele demõstratur. Nomen habuit à Dianæ quibusdam sacris, quę propter ceruorum victimas Elaphebolia dicebãtur. Laurentius Valla, Thucydidis interpres, hunc mensem pro Romano Decembri non rectè exposuit.

ΓΕΡΑΙΣΤΙΟΣ, & Γεραιστιών Lacedæmoniis ac Trœzeniis dictus est. Thucyd.

ΠΕΡΙΤΙΟΣ Macedonicè. Iosephus, Suid.

ΡΩΜΑΙΟΣ Cypriis.

FEBRVARIVS Neptuno, vel potius, vt habet Ouidius, diis Manibus sacer, Romanis dictus est à Februo, qui secundum Isidorum Pluto, vel, vt Seruius putat, pater Ditis fuit. Sed aliis nomen sumpsisse videtur à februãdo, id est, expurgando: siquidẽ hoc mense per dies duodecim continuos februa celebrabãtur, pro defunctorum manibus. Ideoque Plutarchus in Romulo, Februarium quasi expiatorium dici refert. Honorius à febrili rigore, nominis etymon non satis bene deduxit. Ac Suidas multo incommodius, mensem adpellatum tradit à Februo quodam Romano Cos. genere Gallo,

cuius

cuius opera Camillus in exilium eiectus, recuperata tandem è Gallorum manibus vrbe, vestibus illum nudatum, scirpeaque storea indutum, lictoribus flagellandum, & vrbe cum ignominia expellendum tradiderit. Inde verò mutilo mensi nomen istius impositum.

FEBRVAR.	ΕΛΑΦΗΒΟΛ.	MARTIVS
Iulian.	*Athen.*	*Pompil.*
1	Νουμηνία.	Cal. Mart.

Elaphebolia Dianæ sacra Græcis celebrata.

15. Induciæ inter Athenienses, & Lacedæmonios octauo anno belli Peloponnesiaci. Thucyd. lib. 4.

MARTIVS Iulian.

ΜΟΥΝΥΧΙΩΝ Athen. APRILIS Pompil.

Κριός. *Aries.*

Μουνυχιων decimum inter Atticos menses locum obtinuit, prout ex Hyperide recenset Harpocration. Dictus fuit à Dianæ sacris, quæ Munychia nominabantur: nam & ipsa diua nonnunquam isto nomine dici solebat. Suidas secundum in ordine collocauit: non satis memor, quòd eum locum alibi adscripserit Metageitnioni.

ΔΥΣΤΡΟΣ Macedonicè Iosephus, Suidas.

ΑΦΡΟ-

ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΣ apud Cyprios.

Martivs, à Marte, primo Romanorum regi Romulo, cuius ille pater credebatur, dictus est: in qua sententia, præter alios multos scriptores, fuerunt etiam M. Fuluius Nobilior, & Iunius. Hinc illud Ouidij:

Martis erat primus mensis, Venerisque secundus:
Hæc generis princeps, ipsius ille pater.

Sed Varro non propter Martem Romuli patrem, sed quod Latina gens, à qua mensium nomina Romulus acceperit, bellicosa præ cæteris, hunc mensem totius anni primum obseruarit, ac in rei militaris honorem, à militari diuo denominarit. Romanis etiam eodem nomine mensem eundem adpellatum fuisse prodidit. Ac idem planè sensit Festus, quod & Ouidius expressit hoc modo:

Mars Latio venerandus erat, quia præsidet armis:
Arma feræ genti remq; decusq; dabant.

Præterea Martium Latinis gentibus vbique sanè obseruatum, non tamen eodem omnibus ordine habitum, his versibus idem poëta docet.

Quòd si fortè vacat, peregrinos inspice Fastos:
Mensis in his etiam nomine Martis erat.

Ter-

Tertius Albanis, quintus fuit ille Phaliſcis,
Sextus apud populos Hernica terra tuos.
Inter Aricinos Albanaq́; tempora conſtat,
Factaq́; Telegoni mœnia celſa manu.
Quintum Laurentes, bis quintum Æquicolus acer,
A tribus hunc primum turba forenſis habet.
Et tibi cum proauis miles Peligne Sabinis
Conuenit huic genti quartus vtriq; deus.
Romulus hos omnes vt vinceret ordine ſaltem,
Sanguinis authori tempora prima dedit.

MARTIVS	ΜΟΥΝΥΧΙΩΝ	APRILIS
Iulian.	*Athen.*	*Pompil.*
1	Νουμηνία.	CAL. April.

Munychia Dianæ ſacra.

16. Dianæ ſacratus dies ab Athenienſibus, quo Themiſtocles Græcæ claſſis dux, Perſarum claſſem deiecit, & profligauit ad Salaminam, Die plenilunij. Plutarch.

APRILIS Iulian.

ΘΑΡΓΗΛΙΩΝ Athen. MAIVS Pompil.

Ταῦρος. *Taurus.*

ΘΑΡΓΗΛΙΩΝΑ penultimũ Athenienſibus fuiſſe menſem, Gaza ex Æſchine, Ariſto-

tele

tele & Theophraſto docet. Dictus autem hoc nomine fuit, propter Thargelia Apollinis & Dianæ ſacra, quæ hoc ipſo menſe, quo illos Delij natos credidere, veteribus obſeruabantur. Hyperides, Laërtius, Suidas, Harpocration. Quidam vltimo loco Thargeliona putãt habendum, eo quòd Plutarchus Troianum excidium ad viceſimum quartum illius diem referat: ac Dionyſius Halycarnaſſæus eandem Troianorum cladem octauo deſinentis Thargelionis, qui decimus ſeptimus ante ſolſtitium æſtiuum fuerit dies, contigiſſe tradit. Qua de re Gaza variè diſputat.

ΦΥΣΙΟΣ, ἢ Βύσιος Delphicè: quod ex Plutarcho colligitur in Problematis, vbi ait, Apollinem ſeptimo huius menſis die natum: idq́ue Laërtius in Platonis vita Thargelioni adſcribit.

ΞΑΝΘΙΚΟΣ, ἢ Ξανθικὸς Macedonicè. Ioſephus, Plutarchus, Suid.

ΑΠΟΓΟΝΙΚΟΣ Cypriis.

Aprilem, quaſi Aphrilem, Ouidius in Faſtis, & Plutarchus in Numa, dictum putant: nimirum à Venere, quam Græci ἀφροδίτην, ἀπὸ τοῦ ἀφροῦ, id eſt ſpuma, ex qua illam poëtæ natam fabulantur, plerunque nominarunt. Alij tamẽ ratione, vt videtur, magis probabili, Aprilem, quaſi Aperilem, ab aperiendo, dictum exiſti-

ſtimant, quod tunc aperiatur terra, cunctiſque rebus naſcendi facultatem præſtet. Cur enim à Venere nominetur, cum nulla eius celebritas, toto hoc menſe ſit apud priſcos, vel Græcos, vel Romanos obſeruata? ſicuti ex Cincio & Varrone Macrobius refert. Adde quòd Latino potius quàm Græco nomine menſem hunc, perinde atque alios omnes, Romani nominandum haud dubiè cenſuerint.

APRILIS	Θ ΑΡΓΗΛΙΩΝ	MAIVS
Iulian.	*Athen.*	*Pompil.*
1.	Νεμηνία.	CAL. Maij.

THARGELIA Apollini & Dianæ, Apaturia Veneri. Simplicius. Suid.

6. ATHENIENSES ciuitatem luſtrabant. Laërt. Dianæ natalis, item Socratis. Diog. Laërt. ex Apollodori Chronicis. Plutarch. Dionyſ. Hal.

7. APOLLINIS natalis. Plutarch. Apollodor. Laërt. Platonis item & Carneadæ philoſophorum. Plutarch. Quin hic dies etiam fatalis Platoni fuiſſe ſcribitur, cum annos vitæ compleuiſſet octoginta vnum. Quare & Magi, qui tum Athenis fuere, eidem, veluti amplioris quàm humanæ ſortis viro, vt qui perfectiſſimum numerum nouies nouenûm annorum adſecutus eſſet, immolauerunt.

Thar-

Thargelia Athenis, quæ Carnia Cyrenæis. Plutarch.

Natalis Castoris & Pollucis.

20. Bendideia celebrabantur Athenis in Portu Piræo. Proclus.

MAIVS Iulian.

ΣΚΙΡΟΦΟΡΙΩΝ Athen. IVNIVS Pompil.

Δίδυμοι. *Gemini.*

ΣΚΙΡΟΦΟΡΙΩΝ, Atheniensium vltimus mensis à Gaza demonstratur, ex Æschine, Aristotele, & Theophrasto. Nomen sortitus est ab vmbraculis, propter ædificandi commoditatem: vel potius ab Atheniensium celebritate, q[illegible] n ipsi σκίραν vocabant. Sunt alij, qui à Sciria[illegible] Minerua mẽsis adpellationem putent esse deriuatam: cuius quidem diuæ colendæ diuersas occasiones, Philochorus, Praxion, & alij quidam Atticarum rerum scriptores, adnotarunt.

ΑΡΤΕΜΙΣΙΟΣ Macedonicè, apud Suidam & Epiphanium. Galenus ad Martium refert.

ΑΙΝΙΚΟΣ Cypriis.

Maivs vnde nominatus primùm fuerit, ex variis scriptorum veterum opinionibus Macrobius narrat: vbi ait, Fuluium Nobiliorem in Fastis scriptum reliquisse, hunc mensem in ordine

dine tertium à Romulo ſic dictū, à maioribus, id eſt ſenatoribus, qui conſilio rempublicam Romanam gubernarent: ſicut & ſequentem à iunioribus, qui armis rempublicam tuerentur, Iuniū nominarit. Cincius à Maia Vulcani vxore, quam tamen Piſo Maieſtam dixit, menſi nomen obtigiſſe retulit, eodem Macrobio teſte. Ouidius à Maieſtate. Honoris & Reuerentiæ filia, Maij nomen deriuat. Plerique eum à Maia Mercurij matre, cui vnà cum filio mercatores hoc menſe ſacrificare conſueuerint, nomen accepiſſe cenſent: præſertim quòd Plutarchus Mercurio ſacrum fuiſſe Maium menſem, ſcripſerit.

MESIVS Oſca lingua dicebatur, vt ait Feſtus: cui ſi credimus, Maij menſis adpellatio vel ante Romam conditam extitit: id quod argumento foret, à Romulo nullum illi propter maiores nomen inditum.

MAIVS *Julian.*	ΣΚΙΡΟΦΟΡΙΩΝ *Athen.*	IVNIVS *Pompil.*
1	Νουμηνία.	CAL. Iun.

ΣΚΙΡΑ feſtum vmbraculorum, & Pallas ιράς.

12. Athenienſibus valde celebris ob victoriam ad Mantinæam.

14. Bouphonia Athenis. Etymolog.

IVNIVS Iulian.

ΕΚΑΤΟΝΒΑΙΩΝ Athen. QVINTILIS Pomp.

Καρκῖνος. Cancer.

ΕΚΑΤΟΜΒΑΙΩΝ menſis erat ſolſtitialis, à quo Athenienſes annum ordiri conſueuerant: ſicut ex tertia Demoſthenis Olynthiaca probari poteſt. Dictus à Iouis, ſiue, quod malim adfirmare, Apollinis quibuſdam ſacris, quæ à centum, vel etiam alia quapiam incerta boum in ſacrificiis obferendorum multitudine, Ἑκατομβαῖα dicebantur. Etenim hoc menſe præcipuus Apollini cultus haud dubiè fuit exhibitus, propter ſolſtitium, quo cis Cancri tropicum circulum habitantibus, ſol quam maximè propinquus, Athenienſibus ob id anni principium faciebat.

ΚΡΟΝΙΟΣ, ἢ Κρονιὼν, id eſt Saturnius, à vetuſtioribus Atticis fuit adpellatus, quòd Iouis aut Saturni ſacra hoc tempore fierent, teſte Plutarcho.

ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΟΣ Bœoticè, Plutarcho itidem authore in Camillo. Sed hanc adpellationem nonnulli cum Xantico Macedonum cõiungunt, eò fortaſſe, quod Etymologicon ἑκατομβαιῶνα Aprilem dicat: idque Plutarchi interpretem in Theſeo decepiſſe arbitror, dũ κρόνιον Hecatombæoni coniunctũ, Aprilẽ reddidit.

ΔΕ-

ΔΕΣΙΟΣ, ἢ δαίσιος Macedonicè, apud Plutarchum in Ariſtide & Alexandro, Suidam & Theophilum.

ΙΟΥΝΙΟΣ Cypriis.

IVNIVS Romanis, à Iunone potius, quàm à iunioribus, dictus olim fuiſſe videtur: quandoquidem eo menſe Iunoni à veteribus maximi habebantur honores. Nec ſanè deſunt ſcriptores, qui non ſolum apud Latinas aliquot gentes, ſed & Romanos antiquiores ipſos, Iunonium ac Iunonialem hunc menſem nominatum adfirment; Gincius, Niſus, Feſtus. Plura de Iunij menſis nomine vide apud Ouidium in Faſtis.

IVNIVS *Iulian.*	ΕΚΑΤΟΜΒ. *Athen.*	QVINTILIS. *Pompil.*
1	Νουμηνία.	CAL. Iul.

Hecatombæ Apollini fiebant.

5. LACEDÆMONII prælio victi, ad Leuctra Bœotiæ oppidum Plutarch. in Cam.
Thebani prælio vicerunt Lattamiã & Theſſalos ad Geræſtam, ducentis ante pugnam Leuctricam annis. Plutarc. ibid.

5. NATVS Alexander Magnus: quo die Philippus pater quadrigis victor in Olympiis euaſit. Plutarch. Diod. Sic.
Dianæ Epheſiæ templum conflagrauit, eo-

dem quo natus Alexander die. Plutarchus
15. Castoris, & Pollucis.
16. ΟΙΚΕΣΙΑ Athenis.
28. Panathenæa magna Athenis. Proclus.

QVINTILIS, qui postea IVLIVS.

ΜΕΤΑΓΕΙΤΝΙΩΝ Athen. SEXTILIS Pompil.
Λέων. *Leo.*

Μεταγειτνιων, Hecatombæoni proximè subiungendus, secundum in ordine mensium locum obtinet? prout ex Demosthene, Aristotele, & Theophrasto, Gaza demonstrat. Nomē à Metageitniis sacris, quæ in Apollinis honorem celebrabantur, deductum est: quod quidem ex Suida colligitur. Plutarchus in Publicola Metageitnionem Septembri cōiunxit, forsan ab aliquo, quem sequebatur, deceptus.

ΚΑΡΝΙΟΣ apud Syracusanos vocatus est, à sacris itidem Apollinis, quæ Καρνεῖα dicebantur. Guarinus Veronensis in Plutarchi Nicia, Maium interpretatus est: sed non video causam.

ΠΑΝΕΜΟΣ, ἢ Πάνεμος, Bœoticè & Macedonicè: cuius diem vicesimum sextum, quarto Boedromionis coniunxit Plutarchus in Aristide, vbi ait: Τετράδι τοῦ Βοηδρομιῶνος ἱσταμένου, κατὰ ἀθη-

ἀθηναίοις, καὶ κατὰ βοιωτοὺς τετράδι τοῦ πανέμου φθίνοντος. Vnde apparet non modò nomina, ſed & initia menſium diuerſa, in Græcorum diuerſis regionibus fuiſſe obſeruata: ſiquidem πάνεμος maxima ſui parte Metageitnionem occupans, poſtremis aliquot diebus in Boedromionem incidit.

ΚΑΙΣΑΡΙΟΣ Cypriis.

QVINTILIS Romanis primùm dictus fuit, quòd in ordine quintus eſſet à Martio, qui Romulo initium anni præſtabat. Durauit autem hæc adpellatio vſque ad annum, quo C. Iulius Cæſar in ſenatu peremptus eſt. tunc enim M. Antonio Cos. illius collega ſtatuente, Iulius nominatus eſt, propter natum hoc menſe C. Cæſarem. Feſt. Macrob. Cenſorin.

IVLIVS *Iulian.*	ΜΕΤΑΓΕΙΤ. *Athen.*	SEXTILIS *Pompil.*
1	Νουμηνία.	CAL. Sext.

METAGEITNIA & Carnia Apollinis ſacra apud Græcos.

7. ATHENIENSES apud Cheronæam ingenti clade proſtrati ſunt à Philippo Macedonum rege: quo die & in Italia pugnatum eſt inter Lucanos & Tarentinos: vbi Archidamus Lacedæmoniorum rex, pro Tarentinis pugnans, victus & interfectus eſt. Plutarch. in Cam.

Post mortem Alexandri, victi sunt iterum, Athenienses, ab Antipatro, ad Cranonem.
15 Adonia Fœminæ Athenienses ieiunium, seruabant, Adonidis mortem lugentes.
25. Athenienses cruento admodum prælio, à Lacedæmoniis, & Siracusanis victi sunt in, Sicilia ad Asinarum fluuium. Quare dies hic Syracusanis festus quotannis agebatur. Plutarchus in Nicia.

SEXTILIS, qui postea AVGVSTVS.

ΒΟΗΔΡΟΜΙΩΝ Athen. SEPTEMB. Pomp.
παρθένος. *Virgo.*

ΒΟΗΔΡΟΜΙΩΝ tertius Atheniensium mensis, ex Demosthene & Aristotele ostenditur. Celebrarunt autem Athenienses hoc tempore Βοηδρόμια, quæ in Apollinis Boedromij, cuius in Bœoticis Pausanias meminit, honorem, clamosæ alicuius excursionis specie facta traduntur. Suidas tamen, & Harpocration, honorem istum Ioni Xuthi filio, quòd Atheniensibus contra Eumolpum, Erechthei regis tempore, commodissimam opem adtulisset, exhibitum scripsere. Plutarchus Thesei tempore, cum Amazones Athenas inuasissent, eam celebritatem institutam fuisse scribit. Guarinus Veronensis in Alexandro Plutarchi, pro Boedro-

dromione Iunium reddidit: sicut & alij nonnulli eiusdem authoris interpretes alibi fecerunt, quia mysteria circa solstitium Athenis celebrari consueuisse putarunt. Quamuis ex Demosthene & Plutarcho satis constet, hoc ipso mense nequaquam solstitiali, Mysteria magna priscis Atheniensibus fuisse celebrata.

ΛΩΟΣ Macedonicè: at eum Iosephus ab Atheniensibus Hecatombæona, ab aliis Męmacteriona, à Romanis Augustum adpellari ait. quemadmodum Plutarchus etiam in Alexandro, λῶον cum Hecatombæone coniunxit, dum inquit ἐγεννήθη δ' Ἀλέξανδρος ἱσταμένου μηνὸς ἑκατομβαιῶνος, ὃν μακέδονες λῶον καλοῦσιν ἕκτῃ. Et hoc quidem Guarino causam præbuisse reor, cur in eo loco Hecatombæona Augustum sit interpretatus. Galenus quoque lib. 1. Epidem. λώϊον, modò in transcribendo non sit erratum, Iunio Romano copulauit.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ Cypriis.

SEXTILIS apud Romanos erat, ordinis ratione: siquidem sexto post Martium loco reperitur. eo namque modo & reliqui menses ad Decembrem vsque, iuxta numerum quisque suum, nominati sunt.

AVGVSTVS verò dictus est in C. Octauij Cæs. Augusti honorem, C. Martio Censorino, & C. Asinio Gallo Coss. anno ante Christi na-

talem quinto, vel ſexto. Cenſorinus. Cauſæ, propter quas Auguſtum hoc modo venerati ſunt Romani, exprimuntur apud Macrobium in Senatuſc. hac ipſa de re propoſito: nimirum quod hoc menſe Cæſar Auguſtus primum conſulatum inierit, triumphos treis in vrbem intulerit: ex Ianiculo deductæ legiones, Auguſti fidem & auſpicia ſecutæ ſint: Ægyptus denique in poteſtatem populi Romani redacta, finiſque bellis ciuilibus fuerit impoſitus.

SEXTILIS	BOHΔPOM.	SEPTEMB.
Iulian.	*Athen.*	*Pompil.*
1.	Νεμηνία.	CAL. Septemb.

BOEDROMIA ſacra Athenis celebrabantur.

6. PERSARVM ac Medorum exercitus ab Athenienſibus, duce Miltiade, fuſus ac profligatus eſt ad Marathonem. Herodot. Thucyd. Plutarch. in Cam.

12. CHARISTERIA Athenis pro libertate. Plutarch.

14. ATHENIENSES Chabria duce, nauali prælio ad Naxum victores euaſêre. Plutarchus in Cam.

Perſæ Artabazum ſecuti, è Græcia profligati: & Ioui liberatori ſacrificatum.

Græci victoria ad Platæas potiti, Thebas obſidione cinxerunt, petentes eos ſibi dedi, qui

qui cum Medis ante sensissent: in primis verò Timagenidem & Attaginum, factionis principes: quos nisi dedissent, non prius ab vrbe discedendum, quàm euersa foret. Herodotus.

20 MYSTERIA magna celebrabantur Athenis, quibus extra vrbem mysticus Bacchus efferebatur. Plutarch. in Cam.

Thebæ ab Alexandro Magno captæ ac deletæ, circa festum Mysteriorum. Plutarch.

Athenienses paulo antè victi ab Antipatro in Cranone, præsidia Macedonica in vrbem recepêre. Plutarchus in Camill. & Demost.

25. Darius Persarum vltimus Monarcha postremo prælio superatus ab Alexandro Magno ad Arbelas, & vitam, & imperium amisit anno Olymp. 112. Diodor. Plutarchus.

SEPTEMBER Iulian.
ΜΑΙΜΑΚΤΗΡΙΩΝ Athen. OCTOBER Pomp.

Ζυγός. *Libra.*

MAIMAKTHPIΩN, primus Autumni mensis erat Atheniensibus, quemadmodum ex Aristotele colligere licet: ideoque Septembri nostro plerique eum tribuunt. Ioui autem sacra quædam tum fuisse peracta, vel inde constat, quòd is Mæmactes, Harpocratione teste, fuerit cognominatus. Nec tamen negauerim, Græ-

Græcos perinde atque Latinos, ab aëris perturbatione, quam illi μαιμακτὴν dicunt, mensi nomen dedisse: sic enim tam foret credibile, Iouem à mense, quàm mensem à Ioue, priscis Atheniensibus fuisse denominatum. Epiphanius & Suidas Ianuarium, Iosephus Augustum, Octobrem alij pro Mæmacterione intellexerũt. Ac habet aliquid forsan rationis, cur October dici potuerit, cum ipsius maior pars in Octobrem aliquando inciderit.

ΑΛΑΛΚΟΜΕΝΙΟΣ Bœoticè. Plutarchus in Aristide.

ΓΟΡΠΙΑΙΟΣ Macedonicè, apud eundem, Iosephum item & Suidam: sed Epiphanius Γορπιαῖον cum Augusto coniunxit.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΣ Cypriis.

September Romanis, quasi septimus imber, non tantum quòd à Martio septimus numeraretur, verùm etiam ob imbres, & aëris perturbationem, quæ sub initium autumni accidere frequentius solent, dictus est: haud aliter ac reliqui menses, ad finem vsque anni, suas adpellationes olim nacti sunt.

SEPTEMBER *Iulian.*	ΜΑΙΜΑΚΤΗΡ. *Athen.*	OCTOBER *Pompil.*
I	Νουμηνία.	Cal. Octob.

Iovi Memactæ, apud Græcos.

4. Mvn-

4. MVNDVS Cereris pater. Festus.
Thebani vicesimum diem à Græcis victoribus ad Platæas, obsessi, dederunt eos qui cum Medis antè senserant contra Græciæ libertatem. Attaginus tamen clam elapsus euasit. Herodotus.
16. Græci parentabant iis qui ad Platæas pro Patriæ libertate pugnantes contra Persas occubuerant. Plutarchus.
19. Ægyptij sacrificabant Thot numini, quem Romani Mercurium dicebant. Plutarchus.
20. Canem Marti immolant Lacedæmonij.

OCTOBER Iulian.

ΠΥΑΝΕΨΙΩΝ Athen. NOVEMBER Pompil.

σκόρπιος. *Scorpius.*

ΠΥΑΝΕΨΙΩΝ, alter à Mæmacterione mensis, ex Theophrasto potissimum ostenditur, apud Gazam. Nomen habuit propter πυανέψια sacra, quæ coctis fabis in Apollinis honorem fiebant: πύανα enim fabæ dicuntur. Lapus Plutarchi interpres in Theseo, vbi agitur de Oschophoriis, Atheniensium celebritate, in memoriam Thesei, feliciter ex Creta cum adolescentibus in vrbem reuersi, primum instituta: τὴν ἑβδόμην πυανεψιῶνος ἱσταμένου, Nonas Iulij non bene reddidit. Siquidem idem Plutarchus autumnalem hunc mensem alibi facit, dum Ægy-

Ægyptiorum Athyri, qui menſis ipſorum tertius eſt, illum coniungit. quod certè ad Octobrem ſpectabit, modò in Auguſto Thot menſem conſtituamus: ſicuti Plinius feciſſe videtur, viceſimum ſeptimum diem menſis Thot, quem ipſe Thiatim vocat, Auguſto tribuens.

ΑΜΑΤΡΙΟΣ, ἢ Δεμέτριος, Bœoticè, apud Plutarchum.

ΥΠΕΡΒΕΡΕΤΑΙΟΣ Macedonicè, ſecundum Ioſephum & Suidam. Galenus tamen hunc menſem apud Pergamam patriam ſuam, Hyperberetæum, Romæ Septembrem, Athenis Myſteria dici refert. Cuius quidem confuſionis menſium cauſam, hoc loco, ſicut & multis id genus aliis, in varietatem Embolyſmorũ, quos non vno & eodem ſemper anno ac menſe, diuerſis nationibus obſeruatos fuiſſe conſtat, reijciendam arbitror.

ΗΜΑΡΧΕΞΑΓΙΟΣ Cypriis.

OCTOBER, octauus à Martio, Marti dicatus erat: ſiquidem ei quotannis hoc menſe immolabatur à Romanis equus in campo Martio, qui à menſis adpellatione October dicebatur. Feſtus.

OCTO-

OCTOBER ΠΥΑΝΕΨΙΩΝ NOVEMBER

Iulian. *Athen.* *Pompil.*

1 Νουμηνία. CAL. Nouemb.

ΠΥΑΝΕΨΙΑ Apollinis ſacra.

7. THESEVS Apollini votum perſoluit, pro felici reditu ex Creta. Plutarch.

8. PYANEPSIA Apollini. Suidas.
Ereſione, id eſt, ramus oleaginus plectitur. Plutarchus.
Oſchophoria, id eſt, Ramalia celebrabantur Athenis in memoriam Theſei. Plutarchus, Suidas.

16. Theſmophoria, Cerealia Athenis. Plutarc. in Demoſthene.

18. Myſteria minora. Plutarch. Galenus.

21. Pambœotia ſacra Palladis.

22 Chalcea, Mineruæ itidem ſolennitas, quam Phanodemum Volcani fuiſſe tradit. Harpocration.

25. Lacedæmonij quartarios vini Apollini offerebant.

NO-

NOVEMBER Iulian.

ΑΝΘΗΣΤΕΡΙΩΝ Athen. si tamen Gazæ credimus. | DECEMBER Pompil.

τόξοτης. | *Sagittarius.*

DIligenter quidem Gaza mensium Atticorum nomina & ordinem ex probatissimis authoribus conquisita tradit: sed cum Anthesteriona Romanorum Nouembri coniungendum putet, equidem hærere me fateor: nec satis euidentes video rationes, cur ad aliud anni tempus referri non debeat. quandoquidem è tot scriptoribus, quorum de huius mensis loco diuersæ admodum sententiæ sunt, nemo ad autumnum, pleriq; ad hybernum aut vernum tempus, eundem retulere. Quapropter ego Gamelioni non sine causa iungendum illum opinor. Attamen hoc loco iis qui Gazæ opinionem sequuntur, morem gessi, dum Græcas quasdam solennitates Anthesterioni conuenientes, Nouembri nostro subieci.

ΔΙΟΣ Macedonicè. Suidas, Iosephus.

ΠΑΝΗΘΥΠΑΤΟΣ Cypriis.

NOVEMBER Romanis.

NOVEMBER ΑΝΘΗΣΤΕΡ. DECEMBER
Iulian. *Athen.* *Pompil.*
1 Νεμηνία. CAL. Decemb.
ANTHESTERIA Baccho.
10. LIMNIS Baccho ſacrificabatur. Thucyd.
Pithœgia, dum reſerarent vini dolia. Plutarchus.
13. CHOES. Suid.
MINERVAL præceptoribus ſoluebatur Athenis. Athenæus.
Chytra. Suidas.
Huius menſis dies aliquot fuere nefaſti. Heſychius: Μιαραὶ ἡμέραι τοῦ Ἀνθεστηριῶνος μηνὸς, ἐν αἷς τὰς ψυχὰς τῶν κατοιχομένων ἀνιέναι ἐδόκουν. *Nefaſti dies, & impuri menſis Antheſterionis, quibus mortuorum animas ſurſum redire arbitrabantur.*

FINIS.

CENSVRA.

VEl in hunc finem isti priscæ gentilitatis Ritus imprimi poterunt, vt etiam ex eiusmodi superstitionum tenebris suam felicitatem pius Christianus agnoscat, quod erutus de potestate tenebrarum translatus sit in lumen Dei & regnum.

GVILIELMVS FABRICIVS Nouiomagus Apostolicus & Archiducalis libr. Censor.

